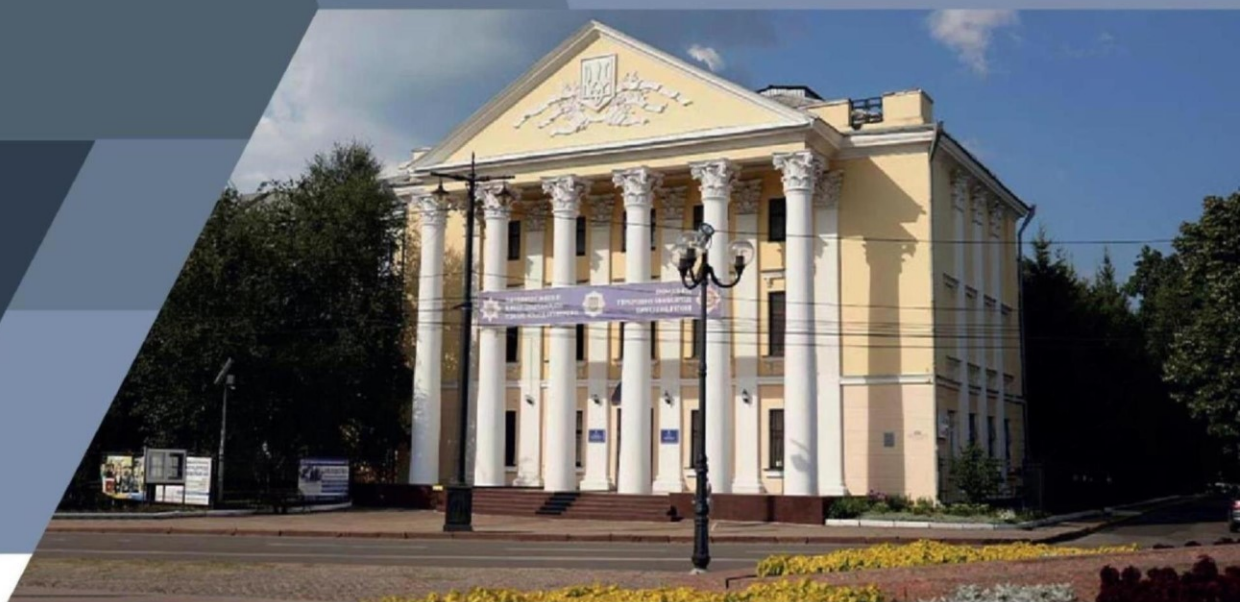

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ
ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ
ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ
ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

28 ЧЕРВНЯ 2024 РОКУ

ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Адміністративно-правові та організаційно-тактичні засади діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану : матеріали IV всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кропивницький, 28 червня 2024 року). Кропивницький, 2024. 333 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Донецького державного університету
внутрішніх справ
(протокол № 26 від «28» серпня 2024 року)*

Публікується за матеріалами IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Адміністративно-правові та організаційно-тактичні засади діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану», яка відбулася 28 червня 2024 року у Донецькому державному університеті внутрішніх справ (м. Кропивницький).

Видання може бути корисним для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, науково-педагогічних працівників, практичних працівників Національної поліції України, а також усіх, хто цікавиться питаннями діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану. Матеріали збірника опубліковані в авторській редакції.

Редакційна колегія не завжди поділяє думку учасників конференції.

У збірнику максимально точно збережена орфографія, пунктуація та стилістика, які були запропоновані учасниками конференції.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ, практичних правоохоронних органів які рекомендували ці матеріали до друку.

ЗМІСТ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ	
АДАМОВИЧ Сергій <i>Особливості поєднання тактико-спеціальної підготовки поліцейських з бойовою підготовкою</i>	12
АНІСІМОВ Кирило <i>Роль консультативно-дорадчих органів у процесі взаємодії поліції і суспільства</i>	14
БАРТЮК Тетяна <i>Проблеми забезпечення охорони закордонних дипломатичних установ України: запрошення до дискусії</i>	16
БАТРАЧЕНКО Тетяна <i>Конфіденційність та приватність у превентивній діяльності: дотримання прав людини при зборі інформації</i>	19
БЄЛОВ Михайло <i>Сучасні питання удосконалення тактичної, тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та психологічної підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану</i>	21
БЛІНДОВСЬКА Анастасія <i>Колізії в українському законодавстві про Національну поліцію</i>	23
БОБОШКО Богдан <i>Роль фізичної підготовки в забезпеченні безпеки та ефективності поліцейських під час виконання службових обов'язків</i>	27
БОГДАНОВА Світлана <i>Кримінологічні проблеми запобігання груповій некорисливій насильницькій злочинності дітей в Україні</i>	29
БОГОЛЮБ Сергій <i>Основні аспекти застосування превентивних заходів Національної гвардії України</i>	31
БОЧАРНИКОВ Сергій <i>Проблемні питання документування адміністративних правопорушень, передбачених ст.173-4 КУпАП</i>	32
БРОШКОВ Іван <i>Забезпечення дотримання прав і свобод людини та громадянина як основний принцип діяльності Національної поліції України</i>	35
БРОШКОВ Іван <i>Спілкування як інструмент професійної діяльності працівників Національної поліції України</i>	38
БУГАЙКО Юлія <i>Деякі особливості документування випадків булінгу (цькування)</i>	40
БУР'ЯН Ігор <i>Програма спеціального курсу для командирів поліцейських сил і операцій: досвід республіки Польща та можливості його запровадження в Україні</i>	42
БУРКА Владислав <i>Вирішення проблем щодо обсягу та зменшення загрози незареєстрованої (трофейної, знайденої) зброї під час воєнного стану</i>	45
БУРКА Владислав <i>Участь поліцейських у проведенні стабілізаційних заходів на територіях, що звільненні від російських окупантів</i>	47
БУРМИСТРОВА Єлизавета <i>Роль Національної поліції України у превентивному забезпеченні прав людини</i>	49
БУРЯК Алевтина <i>Адміністративна відповідальність і адміністративне стягнення</i>	51

БУРЯК Софія <i>Особливості діяльності національної поліції на деокупованих територіях</i>	55
ВАЙДА Тарас <i>Невідкладна крікотиреотомія як спосіб забезпечення рятувальниками/бойовими медиками прохідності дихальних шляхів у пораненої особи в системі тактичної медицини</i>	57
ВАЛЄЄВ Руслан <i>Використання інтерактивних електронних освітніх ресурсів у підготовці курсантів до здійснення превентивної діяльності</i>	63
ВАСИЛЬЧЕНКО Роман <i>Інженерна підготовка як обов'язковий елемент первинного військово-професійного навчання здобувачів вищої освіти навчальних закладів МВС України</i>	69
ВЕЛЬМОЖНА Дарина <i>Гендерний фактор в правоохоронних структурах і його вплив на тактику дій поліції в різних умовах службової діяльності</i>	72
ВОЛОШИНА Оксана <i>Особливості практичного навчання на основі сценаріїв з домедичної підготовки майбутніх поліцейських</i>	75
ГЛУЩЕНКО Владислав <i>Досвід зарубіжних країн у взаємодії підрозділів превентивної діяльності та громадськості, та використання цього досвіду в Україні</i>	78
ГОЛОВАНЬ Олег <i>Особливості підбору та підготовки особового складу до несення служби з охорони громадської безпеки і порядку</i>	80
ГОЛОВКОВ Олександр <i>До питання застосування електрошокерів в діяльності поліції</i>	81
ГОЛУБОВ Артем <i>Інформування підрозділами ювенальної превенції служби у справах дітей щодо дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, як засіб профілактики правопорушень серед дітей</i>	84
ГРІДІНА Наталія <i>Мобільні групи поліції: новітні стратегії реагування на випадки вчинення домашнього насильства</i>	86
ДАНИЛЕВСЬКИЙ АНДРІЙ <i>Взаємодія підрозділів НГУ та НПУ в процесі реалізації заходів воєнного стану на деокупованих територіях</i>	89
ДАНИЛЕЙЧЕНКО Валерія <i>Спеціальні засоби, що застосовуються підрозділами Національної поліції під час охорони публічного порядку</i>	91
ДАНИЛЕЙЧЕНКО Валерія <i>Тактика дій поліції при виявленні вибухонебезпечних предметів</i>	94
ДАНИЛЮК Світлана <i>Взаємодія підрозділів поліції превентивної діяльності з громадськістю в умовах воєнного стану</i>	96
ДІМІЧ Антоніна <i>Щодо шляхів удосконалення логістичного забезпечення державної безпеки України</i>	98
ДРОБАХА Максим, ПЕКАРСЬКИЙ Сергій <i>Забезпечення дотримання прав і свобод людини працівниками поліції під час здійснення превентивних поліцейських заходів</i>	101
ЄРЬОМІНА Софія <i>Застосування працівниками поліції технічних засобів для відеофіксації</i>	103

ЄРЬОМІНА Софія <i>Ефективність опору з застосуванням фізичної сили та спеціальних засобів у різних сценаріях конфліктних ситуацій</i>	106
ЄФІМОВА ІННА <i>Забезпечення криміналістичної діяльності підрозділами превентивної діяльності Національної поліції України: виклики та перспективи</i>	109
ЖУРАВЛЬОВА Тамара, МАКСИМОВА Маргарита <i>Роль адміністративного процесу в забезпеченні законності та правопорядку в Україні</i>	112
ЗАХАРЕНКОВ Дмитро <i>Проблемні аспекти застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості</i>	114
ЗАХАРЕНКОВ Дмитро <i>Особливості підготовки поліцейських до виконання завдань із забезпечення публічної безпеки в Україні</i>	116
ЗУБЕНКО Дмитро <i>Ефективність громадських ініціатив у співпраці з підрозділами превентивної діяльності Національної поліції</i>	119
КАГДІНА Ілона <i>Превентивні заходи поліції та їх вплив на права людини</i>	120
КАЗІМІРОВ Микола <i>Інноваційні технології у вогневій підготовці поліцейських</i>	123
КАРЯКІНА Аліса, БУРЛАКА Олександр <i>Безпекові пріоритети України в умовах збройної агресії</i>	124
КВІТКА Яніна, ГУСЄВА Катерина, ЛЯХ Неля <i>Актуальні питання щодо отримання вогнепальної зброї цивільними особами під час участі у захисті України</i>	128
КИРИЛЬЧУК Анна <i>Порівняння прав і обмежень в діяльності поліції України та деяких європейських і балтійських країн</i>	131
КІБЛИК Дар'я <i>Щодо основних форм та методів превентивної діяльності, уповноважених підрозділів Національної поліції</i>	134
КІЦУЛ Юрій <i>Реформування підрозділів конвойної служби: досягнення та подальші кроки</i>	136
КОБЗАР Максим <i>Роль громадськості у превентивній діяльності Національної поліції України: правові та організаційні аспекти</i>	139
КОВРАТЕНКО Артем <i>Тактика дій поліцейських під час роботи в підрозділах з використанням вогнепальної зброї</i>	141
КОЛОМОЄЦЬ Олександр <i>Проблеми матеріально-технічного забезпечення викладання дисципліни «тактико-спеціальна підготовка</i>	143
КОРЕНЧУК Ілля <i>Інноваційні підходи до підготовки поліцейських підрозділів превентивної діяльності у мирний та воєнний час</i>	146
КОСИК Еліна <i>Актуальні питання адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції на воді</i>	147
КОСТЕНКО Аліна, ВАЙДА Тарас <i>Навчальна дисципліна «радіаційний, хімічний та біологічний захист» як необхідний компонент первинної військово-професійної підготовки курсантів ЗВО МВС України</i>	149
КРИВЕНКОВ Данило <i>Підготовка фахівців для сектору безпеки і оборони України</i>	153

КРИВОНОС Максим Поверхнева перевірка речей або транспортних засобів на блокування на предмет виявлення заборонених до обігу предметів та речовин: проблемні питання	156
КРИЦАК Іван Від аксіологічної до кримінологічної теорії/концепції протидії злу/злочинності та важливість її застосування в адміністративно-правовій сфері	160
КУЗЬМІЧ Юлія Вдосконалення правового регулювання діяльності дільничних офіцерів поліції як ключового фактора превенції злочинності	169
КУЛІШ Артем, ПЛАХОТНИЙ Артем Відкритість та прозорість як основні принципи діяльності Національної поліції України	171
КУЛІШ Артем Важливість рішення суду під час проникнення до житла особи	173
ЛАВРИК Ярослав Тактика дій поліцейських у разі виявлення вибухонебезпечного предмета	175
ЛАВРИК Станіслав Особливості діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану	177
ЛАВРИК Ярослав Правова основа діяльності підрозділу дільничних офіцерів поліції в умовах воєнного стану	180
ЛЕЩЕНКО Дмитро Особливості взаємодії ситуаційного центру МВС України з підрозділами превентивної діяльності Національної поліції України	182
ЛИСЕНКО Дмитро Історія становлення служби ДОП	184
ЛИТВИНЕНКО Максим Особиста безпека в діяльності поліцейського	185
ЛИТВИНЕНКО Максим Злісна непокоря законній вимозі поліцейського в його службовій діяльності	187
ЛІСНЯК Анастасія Принцип законності як основна складова діяльності Національної поліції України	189
ЛІСНЯК Анастасія Поліцейське піклування як превентивний захід	191
ЛІТИНСЬКИЙ Олексій Особливості превентивних заходів підрозділами Національної гвардії України при затриманні порушників громадської безпеки	193
ЛУЦЮК Богдан Взаємодія поліції з громадськістю в умовах воєнних дій та збройних конфліктів	194
МАРЖАН Єлизавета Взаємодія підрозділів превентивної діяльності та громадськості	197
МАРТИНЮК Нікіта Роль профілактичної роботи в поліцейській діяльності	199
МЕЛЬНИК Дар'я До питання правового забезпечення обігу зброї в умовах правового режиму воєнного стану	201
МЕРДОВ Станіслав Біг у системі тренування фізичної підготовленості поліцейських	203
МЕРДОВА Ольга Пріоритетні напрями удосконалення діяльності підрозділів превентивної діяльності національної поліції України	205

МИРОНОВ Юрій Профілактичний облік дітей, схильних до вчинення правопорушень	207
МІРОШНЧЕНКО Анастасія Роль поліції у захисті прав людини та свобод громадянина	210
МОВЧАН Єгор Актуальні напрями удосконалення підготовки поліцейських в Україні під час дії воєнного стану	212
МОВЧАН Олександр Роль громадянського суспільства в забезпеченні дотримання прав людини в превентивній діяльності поліції	214
М'ЯКОТІНА Владислава Інтегрування поліції в громадянське суспільство: досвід зарубіжних країн	216
НЄМЦОВ Владислав Тактичні прийоми та способи ведення вогню	218
НЕМЕРИШИН Володимир Охорона важливих державних об'єктів під час правового режиму військового стану	220
ОВСЯНІКОВА Тетяна Аналіз досвіду діяльності поліцейських Канади та перспективи його запровадження в Національній поліції України	221
ОКОПНИК Олена Проблемні питання діяльності органів поліції в умовах воєнного стану	224
ОРЛОВА Єлизавета Напрями вдосконалення організаційної структури Національної поліції України	226
ПАВЛІЄНКО Вікторія Забезпечення безпеки та достовірності ідентифікації особи через перевірку документів: виклики та можливі рішення	228
ПАВЛІЄНКО Вікторія Баланс між безпекою суспільства та правами людини: перспективи застосування спеціальних засобів	231
ПЕКАРСЬКА Євгенія, САЛАХУТДІНОВА Єлизавета Суб'єкти захисту прав дітей в умовах правового режиму воєнного стану	233
ПЕКАРСЬКИЙ Сергій Підготовка поліцейських для підрозділів ювенальної превенції в умовах правового режиму воєнного стану	235
ПЕЛЮХОВ Ярослав Впровадження інноваційних технологій у превентивну діяльність Національної поліції: виклики та перспективи	237
ПЕРЕПЬОЛКІН Сергій, БАТРАЧЕНКО Тетяна Тактичні засади діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: стратегії, виклики та ефективність	239
ПІЦЬ Артем Проблематика реалізації поліцейських функцій підрозділами превентивної діяльності в умовах правового режиму воєнного стану. Зокрема на деокупованих територіях	241
ПРОКОПЕЦЬ Карина Забезпечення безпеки через превентивний підхід поліції: від теорії до практики	242
ПРОКОПЕЦЬ Карина Захист прав і мінімізація ризиків: стратегії порядку застосування поліцейських заходів примусу	245
ПУЗАНОВ Андрій Стабілізаційні дії на деокупованих територіях	247
ПУКАС Ярослав Протидія домашньому насильству в Україні	248
РЕВА Станіслав, ВЕСЕЛОВ Микола Окремі питання документування адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією	251

РЕВА Володимир <i>Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод громадян</i>	253
РУБЛЬОВ Кирило <i>Використання БПЛА в діяльності Національної поліції України</i>	254
РУДНЄВ Дмитро <i>Галузеві дослідження в міжнародному екологічному праві, які відбуваються в умовах війни</i>	256
РУДНЄВ Дмитро <i>Проблеми та принципи в підготовці працівників сектору безпеки і охорони в умовах війни</i>	258
САХНО Артем <i>До питання правового регулювання примусової евакуації дітей з зони ведення активних бойових дій під час дії правового режиму воєнного стану</i>	260
СКОРИК Альона <i>Взаємодія і партнерство заради змін</i>	262
СОБАКАРЬ Андрій <i>Інститут адміністративної відповідальності неповнолітніх і проблеми його функціонування</i>	264
СОЛОНЬКО Катерина <i>Співпраця поліції з громадськістю</i>	268
СОРОКО Богдан <i>Застосування превентивних заходів поліції з урахуванням принципу поваги до прав людини</i>	269
СТАНКЕВИЧ Вікторія <i>Ризики застосування вогнепальної зброї поліцейськими та способи їх зниження</i>	271
СТЕПАНІЩЕВ Денис <i>Про необхідність удосконалення окремих положень законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству</i>	273
СТРЕЛЬЧЕНКО Анатолій <i>Сутність детермінанти «публічна безпека» у процесі захисту життя та здоров'я громадян</i>	276
СУЛІМ Богдан <i>Новий порядок застосування поліцейських заходів примусу під час дій воєнного стану</i>	277
СУЛІМ Богдан <i>Порядок застосування вогнепальної зброї під час збройної агресії</i>	280
СУХАЦЬКА Ірина <i>Специфіка надання домедичної допомоги інспекторами ювенальної поліції</i>	282
ТЕРТИШНИК Володимир, БАТРАЧЕНКО Тетяна <i>Забезпечення юридичної визначеності, ефективності та верховенства права в сфері превенції</i>	284
ТИСОВСЬКИЙ Іван, БОДИРЄВ Дмитро <i>Застосування вогнепальної зброї під час забезпечення публічного порядку</i>	287
ТИШЛЕК Микола <i>Окремі аспекти формування резерву кадрів на висунення на керівні посади в підрозділах превентивної діяльності</i>	289
ТРЕТЬЯКОВ Олесь <i>Стратегічні підходи до забезпечення правопорядку підрозділами превентивної діяльності на деокупованих територіях у правовому режимі воєнного стану</i>	292
ТУЖАНСЬКА Дарія <i>Евакуаційні заходи поліцейського підрозділу «білий янгол»</i>	293

ХАЛІТОВ Даніїл Оптимізація тактико-спеціальної підготовки у навчальних закладах для фахівців підрозділів національної поліції у забезпеченні безпеки в умовах воєнного стану	297
ХАЛІТОВ Даніїл Роль тактико-спеціальної підготовки фахівців підрозділів національної поліції у забезпеченні публічної безпеки в умовах воєнного стану	299
ХОЗЛУ Іван Взаємодія підрозділів поліції на воді з підрозділами превентивної діяльності	302
ЦИФРА Родіон Основні напрямки діяльності дільничних офіцерів поліції з організації охорони громадського порядку на адміністративній дільниці	303
ЦИФРА Родіон Роль поліції у протидії правопорушенням в сфері обігу наркотиків	305
ЧЕРВІНЧУК Андрій, БРУССО Константин Функції підрозділів рагування патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху	307
ЧОРНЕНЬКИЙ Олександр Ефективність співпраці дільничних офіцерів поліції з громадськими організаціями та населенням	310
ШАПАВАЛОВА Інна Публічна служба в державному бюро розслідувань: поняття та особливості відповідальності	312
ШАРАМОК Катерина Вплив стресу на точність стрільби курсантів	314
ШИШКАРЬОВА Олена До питання оцінювання ефективності діяльності підрозділів превентивної діяльності	316
ШКУТА Єлизавета Інноваційні методи превентивної діяльності поліції на деокупованих територіях: досвід та перспективи	318
ШМАЮН Ксенія Організація оперативного управління силами й засобами органу Національної поліції	320
ШМАЮН Ксенія Особливості виникнення групових порушень публічного порядку під час проведення масових заходів	322
ПРГО Олена Загальносоціальні заходи запобігання жорстокому поводженню з тваринами	324
БУГА Володимир, ПОЛТАВЕЦЬ Андрій Поняття та види адміністративних заходів припинення порушень у сфері будівництва	327
РАДЧУК Анатолій Механізми адміністративно-правового захисту прав військовослужбовців: сутність і структура	331

ВІТАЛЬНА ПРОМОВА
УЧАСНИКАМ ТА СПІВОРГАНІЗАТОРАМ IV Всеукраїнської науково-
практичної конференції «Адміністративно-правові та організаційно-
тактичні засади діяльності підрозділів превентивної діяльності
національної поліції в умовах воєнного стану».

Шановні колеги, учасники та гості конференції!

Радий вітати Вас на нашій конференції, яка вже вчетверте збирає провідних науковців, практиків, представників державних органів та громадськості для обговорення актуальних питань адміністративно-правових та організаційно-тактичних аспектів діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України.

Сьогодні всі підрозділи Національної поліції України поряд з виконанням своїх безпосередніх обов'язків, беруть активну участь у відсічі збройної агресії, документують і розслідують воєнні злочини, реалізують стабілізаційні заходи, проводять рятувальні операції, здійснюють заходи з відновлення життєдіяльності та правопорядку на деокупованих територіях і, не дивлячись на всі виклики обумовлені війною в Україні, продовжується реалізація системних заходів реформування органів і підрозділів поліції, не виключенням є і підрозділи превентивної діяльності.

Міністр внутрішніх справ України Ігор Клименко неодноразово наголошував, що наразі відомство впроваджує концепцію «Безпекове середовище». За його словами: «Нова реальність змушує нас шукати відповідні рішення та оновлювати підходи у питаннях організації безпеки публічних просторів» і провідне місце в реалізації цих заходів, безумовно, належить підрозділам превентивної діяльності Національної поліції України, які є найбільш наближеними до населення.

В умовах швидких змін у суспільстві, зростання викликів і загроз публічній безпеці та порядку, як ніколи важливо знаходити нові підходи та впроваджувати ефективні стратегії превентивної діяльності. І в цьому аспекті є чим пишатися, оскільки активними темпами продовжується реалізація проєкту «Поліцейський офіцер громади», здійснюється подальша розбудова системи запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, запроваджено нові механізми в діяльності підрозділів контролю за обігом зброї, створено новий підрозділ – Служба освітньої безпеки, реалізується низка проєктів, які підвищують рівень безпеки громадян та стануть фундаментом для швидкого відновлення країни в післявоєнний період. Все це, безумовно, сприяє формуванню безпечного середовища.

Сьогоднішній науковий захід проводиться для вивчення актуальних питань превентивної діяльності Національної поліції України, обговорення ефективності застосування сучасних форм та методів, інновацій їх діяльності, удосконалення основних напрямів роботи зазначених підрозділів, особливостей реалізації поліцейських функцій підрозділами превентивної діяльності в умовах правового режиму воєнного стану, зокрема на деокупованих територіях, узагальнення результатів теоретичних досліджень і набутого практичного досвіду.

Ваша участь у цьому заході свідчить про Вашу відданість справі, бажання зробити свій внесок у підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів та забезпечення правопорядку в нашій країні.

Ми впевнені, що ця конференція стане платформою для конструктивного діалогу, обміну досвідом та знаннями, розробки нових ідей і пропозицій, які сприятимуть вдосконаленню адміністративно-правових та організаційно-тактичних засад діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України.

Бажаємо всім учасникам плідної роботи, цікавих дискусій та нових наукових відкриттів. Нехай наша спільна праця сприяє зміцненню безпеки та добробуту нашого суспільства.

Дякую за увагу і бажаю успіху кожному з Вас!

АДАМОВИЧ Сергій – викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
факультету №2 Донецького державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПОЄДНАННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З БОЙОВОЮ ПІДГОТОВКОЮ

У кожній фазі розвитку країни, підготовка поліцейських до тактичних та спеціальних завдань має бути зорієнтована на вирішення найбільш актуальних викликів цього періоду. Це передбачає розробку та впровадження найоптимальніших стратегій у сфері службово-бойової діяльності.

Однією з ключових цілей МВС України в умовах відбиття військової агресії московії на нашу державу є забезпечення неперервного розвитку професійних вмінь поліцейських та їх готовності до дій як у звичайних, так і в екстремальних ситуаціях.

Як відомо, професійна підготовка поліцейських включає:

- 1) початкову професійну підготовку;
- 2) навчання в спеціальних університетах;
- 3) післядипломну освіту;
- 4) службову підготовку – комплекс заходів, спрямованих на зміцнення та оновлення необхідних знань, навичок та вмінь поліцейських з урахуванням сучасної ситуації та особливостей їхньої служби. Організацію та розпорядження професійною підготовкою встановлює Міністерство внутрішніх справ України.

Кожне навчання для поліцейських включає тактичну підготовку, яка включає різноманітні заходи з метою засвоєння та покращення навичок, необхідних для ефективного застосування теоретичних знань. Ця підготовка спрямована на здатність об'єктивно оцінювати конкретні ситуації, приймати законні рішення та мати психологічну готовність для дій у ситуаціях з різним рівнем ризику. Розглядаючи аспекти фізичної підготовки, варто відзначити, що важливою умовою є здатність швидко впоратися з нападником, використовуючи методи болю, різноманітні техніки ударів, не тільки руками і ногами, а також колінами, ліктями і головою. Важливо бути готовим протистояти атакам групи озброєних нападників, як в стійці, так і на землі, використовуючи методи кидків, прийоми, що наносять біль на кінцівки, захоплення за горло та удари у вразливі місця.

У той же час навчання стрільби є ключовим елементом висококваліфікованої службової підготовки, яку проходять поліцейські. Це означає, що поліцейські отримують навички роботи з вогнепальною зброєю та навчаються застосовувати їх ефективно та обдумано в різних ситуаціях. Правове регулювання діяльності правоохоронних органів щодо використання та застосування вогнепальної зброї ґрунтується на наказах МВС, законів та інших нормативно-правових актів:

- 1) Наказ МВС України №70 від 01.02.2016 «Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю»;

2) Закон України «Про Національну поліцію України» від 02.07.2015, стаття 46, 46-1.

Слід зазначити, що володіння вогнепальною зброєю поліцейськими є ключовим для бездоганного виконання їх обов'язків та захисту життя - як свого, так і громадян, у небезпечних ситуаціях. Проте ефективність виконання службових обов'язків поліцейських значною мірою залежить від їхньої готовності до стресу, вміння спілкуватися та взаємодіяти з громадою.

Для покращення вміння поліцейськими володіти вогнепальною зброєю необхідно приділити важливу увагу на викладання дисципліни «Вогнева підготовка». Аспектами подання «Вогневої підготовки» є:

інкрементальна модифікація професійного рівня практичної складової здобувачів та здобувачок вищої освіти та слухачів курсів підвищення кваліфікації методом збільшення кількості академічних годин практичного виконання вправ зі зброєю та відпрацювання прийомів зі зброєю, підвищення кваліфікації поводження зі зброєю в разі раптової зміни обстановки, припинення збройних інцидентів-провокацій шляхом максимального наближення ситуації до реальної/бойової обстановки.

Перш за все, це відноситься підрозділів патрульної поліції, дільничних офіцерів громад, працівникам блоку кримінальної поліції тощо, оскільки саме їм найчастіше доводиться опинятися в складних стресових ситуаціях, де необхідно оперативно та об'єктивно оцінювати обставини та проводити професійний діалог з громадянами, приймаючи обґрунтовані рішення.

Слід зазначити, що ускладнення можуть виникнути через те, що взаємодія зазвичай може мати проблематичне спілкування у професійній сфері з особами або групою осіб, які вчинили правопорушення або порушують громадський порядок. Аналіз свідчить, що найбільше проблемних випадків комунікації виникає з особами, які вчинили порушення закону в контексті сімейних відносин або правил дорожнього руху (ПДР). Часто такі ситуації відбуваються під час нічних змін або вихідних, зокрема у період з п'ятниці на суботу.

Отже, розглянувши дану тему, можна зробити висновок, що поєднання тактичної та спеціальної підготовки разом з бойовою підготовкою сприяє формуванню у поліцейських комплексних вмінь, необхідних для успішного виконання службових обов'язків у реальних оперативних умовах, де існують загрози та необхідність у застосуванні сил. Успішне злагодження оцінки ситуації та використання сили є необхідністю для поліцейських. Вони повинні не лише аналізувати обставини та приймати рішення, але й мати навички застосування сили, включаючи використання вогнепальної зброї у випадках, коли це необхідно. Ефективне поєднання тактичної і спеціальної підготовки досягається шляхом інтеграції та синхронізації відповідних навчальних програм, а також проведення комплексних практичних занять у реалістичних умовах. Велика увага приділяється розвитку навичок прийняття рішень в умовах стресу, психологічної стійкості та обізнаності з ситуаціями, що допомагає досягнути високого рівня професійної майстерності поліцейських.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Службова-бойова підготовка як основа професійної діяльності поліцейських : матеріали міжнар. науково-практичного круглого столу (м. Одеса, 30 листопада 2021 року). Одеса : Видавець Букаєв В.В., 2021. 368 с URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e7098d01-0e1a-4083-85ec-a>
2. Наказ МВС України №70 від 01.02.2016 «Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16#Text>
3. Закон України «Про Національну поліцію України» від 02.07.2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Устименко В.В., Ворона Д.С., Наточій А.Д. Особливості відпрацювання навичок стрільби в екстремальних ситуаціях. Розвиток наук в умовах нової реальності: проблеми та перспективи: збірник наукових праць з матеріалами II Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 3 травня, 2024 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2024. 262 с.

АНІСІМОВ Кирило – *т.в.о. начальника управління головної інспекції ГУНП в Запорізькій області, доктор філософії в галузі права, майор поліції*

РОЛЬ КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ У ПРОЦЕСІ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ І СУСПІЛЬСТВА

Свідченням активізації процесу залучення громадянських інституцій до вирішення питань державного управління виступає плідна робота державних органів, наділених правотворчою функцією, щодо правового закріплення консультативно-дорадчої функції інститутів громадянського суспільства. Не дивлячись на активне поширення існування консультативно-дорадчих органів в діяльності різних органів публічного адміністрування, аналіз діяльності Національної поліції України як центрального органу виконавчої влади свідчить про відсутність практики створення таких органів, що, на нашу думку, є не обґрунтованим. Адже консультативно-дорадчі органи відіграють важливу роль у процесі взаємодії поліції та суспільства. Їх діяльність сприяє підвищенню довіри громадськості до правоохоронних органів, забезпечує відкритість та прозорість роботи поліції, а також сприяє вирішенню конфліктів і задоволенню потреб різних соціальних груп. Саме тому, дискусія щодо вирішення питання про можливість та доцільність утворення громадської ради при Національній поліції України набуває своєї актуальності.

У цьому контексті цілком обґрунтованою є думка М.В. Завального про те, що система органів поліції не здатна ефективно здійснювати покладені на неї функції щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, без участі громадських інституцій, таких як громадські ради [1, с. 148]. Вдосконалення взаємодії поліції

з населенням, за справедливим твердженням Л. Могілевської, – це необхідна умова існування довіри громадян до правоохоронних органів, а також і до влади загалом [2, с. 226]. Спираючись на висловлені позиції, слід наголосити на тому, що значення та важливість запровадження інституту громадських рад в органах Національної поліції не викликає заперечень, адже аналіз наукової літератури свідчить про те, що компетенції Громадської ради МВС явно недостатньо для налагодження ефективної взаємодії з Національною поліцією та контролю поліцейської діяльності.

Наприклад, Р.В. Миронюк виокремлює основні проблеми діяльності громадських рад в процесі взаємодії з органами поліції, до яких віднесено: низький фаховий рівень членів громадських рад; неналежне фінансове, матеріально-технічне та організаційне забезпечення громадських рад, що не дозволяє останнім виконувати функції на належному рівні; необов'язковість рішень громадських рад для поліції, в результаті чого їх рішення ігноруються працівниками поліції; нестача в поліції фахівців для виконання функцій спілкування з громадськістю; низька прозорість діяльності самих громадських рад [3, с. 89].

До цього також слід додати відсутність єдиного нормативно-правового акту, спрямованого на визначення єдиних підходів щодо організації та функціонування інституту громадських рад в органах Національної поліції України. Уявляється що вказаний нормативно-правовий акт повинен у найбільш повній мірі розкривати завдання діяльності громадських рад при органах Національної поліції, а саме:

а) залучення громадян, громадських об'єднань і організацій, до реалізації державної політики в сфері охорони публічного порядку, профілактики правопорушень, забезпечення публічної безпеки, а також сприяння реалізації державної політики у сфері запобігання й протидії кримінальним та адміністративним правопорушенням;

б) участь в розробці та розгляді концепцій, програм, ініціатив громадян, громадських об'єднань і організацій з найбільш актуальних питань діяльності органів Національної поліції;

в) участь в інформуванні громадян про діяльність Національної поліції, в тому числі через засоби масової інформації, а також у публічному обговоренні питань, що стосуються діяльності органів Національної поліції;

г) аналіз громадської думки про діяльність поліції та доведення отриманої в результаті аналізу узагальненої інформації до відома керівників територіальних органів поліції;

д) проведення громадської експертизи проєктів нормативно-правових актів з питань діяльності органів Національної поліції;

е) здійснення громадського контролю за діяльністю органів Національної поліції.

На нашу думку, консультативно-дорадчі органи створюють платформу для обміну інформацією та співпраці між поліцією і громадськістю, що сприяє підвищенню ефективності роботи правоохоронців та забезпеченню громадського порядку. Вони допомагають побудувати партнерські відносини, де

поліція виступає не лише як правоохоронний орган, але і як служба, що працює на благо суспільства. Залучення таких органів до процесу ухвалення рішень робить поліцію більш відповідальною та підзвітною перед суспільством, що є необхідною умовою для підтримки правопорядку в умовах демократичного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Завальний М.В. Сутність та завдання взаємодії Національної поліції з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо забезпечення публічної безпеки та порядку. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. №3. С. 146-150.
2. Могілевська Л. До проблеми взаємодії Національної поліції з громадськістю та з іншими органами державної влади у сфері забезпечення прав і свобод дитини. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №2. С. 225-229.
3. Миронюк Р.В. Громадський контроль за діяльністю поліції: монографія / Р.В. Миронюк. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; 2020. 134 с.

Бартюк Тетяна Іванівна – офіцер відділення продовольчого та речового забезпечення відділу матеріально-технічного забезпечення Військового ліцею Державної прикордонної служби України

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗАКОРДОННИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ: ЗАПРОШЕННЯ ДО ДИСКУСІЇ

Державна прикордонна служба України (далі Держприкордонслужба) відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» є правоохоронним органом спеціального призначення. Правоохоронний орган у спрощеному розумінні це державний орган, який на підставі відповідного законодавства, здійснює правоохоронну діяльність. У свою чергу правоохоронна діяльність представляє собою державну правомірну діяльність, що полягає у впливі на поведінку людини або групи людей з боку уповноваженої державою посадової особи шляхом охорони права, відновлення порушеного права, припинення або розгляду порушення права, його виявлення або розслідування з обов'язковим додержанням встановлених у законі процедур для цієї діяльності [1, с. 24–25].

На Держприкордонслужбу як і на будь-який правоохоронний орган покладаються відповідні функції. Серед основних функцій закріплених в ст. 2 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» ми бачимо таку функцію як – охорона закордонних дипломатичних установ України.

Закордонні дипломатичні установи України згідно Указу Президента України від 15 березня 2021 року № 99/2001 є постійно діючими органами дипломатичної служби, основними завданнями яких є представництво України в державах перебування або при міжнародних організаціях та підтримання з ними офіційних відносин, відстоювання національних інтересів України, виконання консульських функцій, зокрема захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном [2].

До закордонних дипломатичних установ України віднесено: Посольство України; Посольство України з резиденцією Надзвичайного і Повноважного Посла України в Києві; Постійне представництво України при міжнародній організації; Представництво України при міжнародній організації; Місія України при міжнародній організації; консульська установа України (Генеральне консульство України, Консульство України, Віце-консульство України та Консульське агентство України) [2].

Охорона закордонних дипломатичних установ України як функція Держприкордонслужби на нашу думку потребує наукового вивчення, адже закордонні дипломатичні установи є складовою дипломатичної системи України. І як вірно відмічає В. В. Штучний «... дипломатична система відчуває необхідність реакції на загрозливі виклики, пов'язані зі зростанням напруженості в світі, активізацією проявів міжнародного тероризму, фінансової, економічної, соціальної та політичної нестабільності» [3, с. 55]. Особливої актуальності загрози закордонним дипломатичним установам України набули після повномасштабного вторгнення росії в Україну. Адже агресивна війна ведеться росією не лише на території України, а й по всьому світу, а представники дипломатичного корпусу України є потенційними об'єктами як впливу так і посягань спеціальних служб ворога.

Аналіз спеціальної літератури дає нам підстави дійти висновків, що питання організаційно-правового забезпечення охорони закордонних дипломатичних установ України залишається поза увагою вчених. У відкритих джерелах існують поодинокі публікації присвячені цій темі. Так В. В. Штучний в межах наукової статті досліджував правові основи безпеки дипломатичних представництв як орієнтир зовнішньополітичної діяльності держави [3]. Проте згаданий автор розглядає безпекову проблему без ґрунтового аналізу ролі сил та засобів Держприкордонслужби в забезпеченні такої безпеки.

У контексті науково-практичного тлумачення функцій Держприкордонслужби про охорону закордонних дипломатичних установ згадує С. І. Халимон. Зазначеним автором звертається увага на те, що «... історично склалось, що охорона дипломатичних установ здійснювалась підрозділами 10-го відділу 2-го управління Комітету державної безпеки СРСР, яке надалі реорганізоване в 10-те Управління служби зовнішнього спостереження і охорони дипломатичного корпусу. Прикордонні війська входили до Комітету державної безпеки СРСР. З набуттям незалежності прикордонні війська трансформуються у Держприкордонслужбу, а охорона дипломатичних установ покладається на військовослужбовців Держприкордонслужби. Таку охорону покладають на військовослужбовців, які

пройшли відповідне навчання на курсах охорони закордонних дипломатичних установ при Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького» [4, с. 235].

Очевидно, що авторський колектив науково-практичного коментаря в межах такої праці не ставив перед собою завдання повноцінно дослідити проблеми охорони закордонних дипломатичних установ України.

Частково проблемам правового захисту дипломатичних представництв та їхнього персоналу у своїй статті присвятила увагу І. М. Кобилянська. Авторка особливу увагу приділила регламентації дипломатичних привілеїв та імунітетів, аналізу потенційних небезпек та можливих порушень недоторканності помешкань дипломатичних представництв та їх персоналу; визначила комплекс заходів з удосконалення нормативних засад діяльності з охорони дипломатичних представництв та їх співробітників; обґрунтувала необхідність удосконалення міжнародно-правової бази в напрямі узагальнення та осмислення наявної практики держав у питанні створення внутрішньої охорони при дипломатичних представництвах [5, с. 241]. Окрім цього зазначена авторка досліджувала особливості виконання процесуальних дій дипломатичними представництвами і консульськими установами в рамках кримінального провадження [6, с. 271]. Проте діяльність персоналу Держприкордонслужби у контексті виконання функції з охорони закордонних дипломатичних установ України залишилися поза її увагою.

Автори монографії «Адміністративно-правове регулювання охорони Національною гвардією України дипломатичних представництв іноземних держав» на основі аналізу теоретично-правових засад, іноземного досвіду, чинного законодавства України та узагальнень практики його реалізації досліджували адміністративно-правові основи охорони дипломатичних представництв іноземних держав [7]. Наведена праця має опосередкований стосунок до піднятої нами проблеми, проте заслуговує на увагу та вивчення.

Отже підводячи підсумок можемо констатувати, що організаційно-правові проблеми охорони закордонних дипломатичних установ України силами і засобами Держприкордонслужби потребує уваги науковців. Адже поліфункціональні завдання, що покладаються на персонал Держприкордонслужби з охорони дипломатичних установ зумовлюється їх функціональним призначенням, особливим правовим статусом і особливо місцем розташування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Судові та правоохоронні органи : навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.
2. Положення про закордонні дипломатичні установи України : Указ Президента України від 15.03.2021 № 99/2021.

3. Штучний В. В. Правові основи безпеки дипломатичних представництв як орієнтира зовнішньополітичної діяльності держави. *Юридична наука*. 2015. № 8. С. 55–61.

4. Законодавство про державний кордон України : науковопрактичний коментар : у трьох томах / за заг. ред. В. С. Нікіфоренка, Ю. Б. Курилюка. Том 1. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 618 с.

5. Кобилянська І. М. Правовий захист дипломатичних представництв та їхнього персоналу. *Право і суспільство*. 2019. № 2, Частина 2. С. 241 –248.

6. Кобилянська І. М. Виконання процесуальних дій дипломатичними представництвами і консульськими установами в рамках кримінального провадження. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 262–270.

7. Конопляник О. С., Гречанюк С. К., Галай В. О. Адміністративно-правове регулювання охорони Національною гвардією України дипломатичних представництв іноземних держав: монографія. Київ : ГО "Київський правозахисний альянс", 2016. 182 с.

БАТРАЧЕНКО Тетяна – завідувач
кафедри правоохоронної діяльності
Університет митної справи та фінансів
кандидат юридичних наук, доцент

КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ТА ПРИВАТНІСТЬ У ПРЕВЕНТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗБОРІ ІНФОРМАЦІЇ

У сучасному інформаційному суспільстві питання конфіденційності та приватності набувають особливого значення у зв'язку зі зростаючим обсягом персональних даних, які обробляються державними та недержавними суб'єктами. Відтак, правоохоронні органи, які використовують ці дані для превентивних цілей, стикаються з необхідністю забезпечення балансу між потребами забезпечення національної та публічної безпеки та обов'язком дотримання прав і свобод громадян. Отже, проблематика збору інформації стає вкрай актуальною, особливо у контексті застосування сучасних технологічних засобів. Ефективний збір даних можливий за умови дотримання законодавчих рамок, що гарантують захист інформації та запобігають її неправомірному використанню. Це вимагає від правоохоронних органів високого рівня відповідальності та прозорості у своїх діях. Проаналізувавши різні методи та інструменти, які використовуються для збору та аналізу даних, можна стверджувати, що сучасні технології збільшують можливості для забезпечення громадської безпеки, але також посилюють ризики порушення приватності [1, с. 199].

Важливо підкреслити, що ефективність правоохоронної системи значною мірою залежить від довіри громадськості. Ця довіра базується на переконанні, що органи правопорядку виконують свої обов'язки чесно, прозоро та з повагою

до прав людини. Інформаційні технології, які застосовуються для збору даних, мають бути використані з максимальною обережністю, щоб не порушити приватне життя громадян без нагальної та законної причини.

В контексті міжнародних стандартів, таких як загальні рекомендації Європейського суду з прав людини чи положення про захист даних GDPR, правоохоронні органи мають забезпечити, що будь-які заходи зі збору інформації відповідають принципам необхідності, пропорційності та законності. Це означає, що правоохоронці повинні вдаватися до інвазивних методів збору даних лише коли це абсолютно необхідно для досягнення законної та чітко визначеної мети [1, с. 196]. Окрім того, є необхідність створення незалежних контрольних механізмів, які б забезпечували нагляд за діяльністю правоохоронних органів у сфері збору інформації. Незалежний нагляд має сприяти не лише запобіганню зловживань, але й підвищенню загальної прозорості операцій. Публічне оприлюднення результатів ревізій та інспекцій може слугувати засобом підзвітності та зміцнення довіри громадськості [2, с. 130].

Врешті-решт, інституційна культура в правоохоронних органах має активно просувати розуміння та дотримання етичних стандартів. Це включає в себе регулярне навчання співробітників, розробку чітких керівництв з етики та поведінки, а також створення міцної системи заохочень та покарань, яка б заохочувала дотримання цих стандартів. Ці зусилля, колективно реалізовані на міжнародному, національному та інституційному рівнях, допоможуть забезпечити, що правоохоронна діяльність відбувається в рамках правової держави, де повага до прав людини є невід'ємною частиною забезпечення справедливості та безпеки.

Відтак, важливість дотримання етичних стандартів і законодавчих рамок у діяльності правоохоронних органів, особливо в аспектах конфіденційності та приватності при зборі інформації. Баланс між необхідністю забезпечення національної безпеки та захистом особистих прав та свобод громадян є вирішальним для збереження довіри громадськості та ефективності правоохоронної системи.

Правоохоронні органи повинні застосовувати передові технології та методи збору даних у строгій відповідності до принципів пропорційності, необхідності та законності, які визначені міжнародними стандартами та національним законодавством. Не менш важливим є впровадження незалежних механізмів нагляду, які забезпечуватимуть прозорість та підзвітність у діяльності правоохоронних структур. Зміцнення інституційної культури, що вбудовує етичні норми та стандарти в повсякденну роботу правоохоронців, разом з регулярним навчанням та строгими процедурами, сприятиме вихованню відповідальності та етичної поведінки серед співробітників. Такі заходи є ключовими для підтримки правової держави, де повага до основних прав людини стає не лише законодавчою вимогою, але й моральним обов'язком кожного правоохоронця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальчук В., Кошевич М., Кисельов А. Особливості пошуку інформації про кримінальні правопорушення у відкритих джерелах. *UNIVERSUM*. 2024. № 9. С. 195–199. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1103>.

2. Демський Н. Організаційні форми взаємодії підрозділів превентивної діяльності національної поліції України та інших суб'єктів профілактики правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 129–132.

БЄЛОВ Михайло – курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИЧНОЇ, ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах, коли ситуація в сфері безпеки та оборони України набуває великої актуальності, питання удосконалення тактичної, тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та психологічної підготовки фахівців сектору безпеки й оборони стають особливо важливими. В умовах воєнного стану, необхідність постійного вдосконалення навичок та стратегій стає не тільки першочерговим завданням, але й запорукою ефективного протистояння сучасним загрозам і викликам.

Для покращення розуміння та вміння ефективно використовувати теоретичні знання матеріальної частини, а також правил і заходів безпеки у ході застосування і використання вогнепальної зброї в умовах воєнного стану, ми вважаємо необхідним активне впровадження у навчальний процес ситуативних завдань, щоб визначити оптимальність застосування та використання зброї у типових сценаріях, з обов'язковим детальним обґрунтуванням кожного кроку поліцейського, з точки зору правової підтримки. У ситуаціях, коли використання зброї може стати необхідним для захисту населення та себе самого, поліцейський повинен бути підготовлений вправно використовувати зброю, яка знаходиться в його розпорядженні. Навіть у випадку нападу ворога чи небезпечного злочинця під час артилерійських обстрілів або у складних умовах освітлення, вміння

швидко та ефективно влучити у ціль та мати психологічну готовність до виконання пострілу стає надзвичайно важливим. Розв'язання цієї проблематики потребує подальших наукових досліджень, включаючи міждисциплінарні підходи, присвячені бойовій підготовці поліцейських [1].

Підготовка працівників Національної поліції України у тактико-спеціальних аспектах є необхідною умовою для забезпечення оптимального функціонування правоохоронних органів в умовах сучасних загроз. Згідно зі «Стратегією розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року» (діюча на даний момент, адже іншої стратегії після 2020 року не було прийнято), такий вид підготовки вважається ключовим елементом у боротьбі з сучасними формами злочинності. Національна програма реформування поліції акцентує увагу на значенні тактичної підготовки для підвищення професійної майстерності працівників [2].

Досвід країн Європейського Союзу підтверджує потребу у постійному оновленні та вдосконаленні тактико-спеціальних навичок у зв'язку зі зростанням загроз. Згідно з дослідженнями (практичними заняттями, семінарами тощо) закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, зокрема, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, такий вид підготовки сприяє розвитку критичного мислення та здатності приймати ефективні рішення в екстремальних ситуаціях, що впливає на загальний рівень безпеки в суспільстві. Тактико-спеціальна підготовка працівників поліції є важливим елементом для забезпечення їхньої готовності до ефективного виконання службових обов'язків та підвищення рівня безпеки в суспільстві [3].

Жорсткі вимоги до виконання обов'язків у Національній поліції та суворе законодавче регулювання їх професійної діяльності є факторами, що негативно впливають на психічне здоров'я поліцейських. Ця ситуація підкреслює важливість якісної підготовки працівників. Пошук шляхів запобігання професійному стресу та збереження психічного здоров'я у небезпечних професіях є однією з актуальних проблем сучасної психології. Особлива увага приділяється розвитку емоційної та фізичної стійкості поліцейських, ключових у стресових ситуаціях, що стає вирішальним в умовах воєнного стану. Стрес у їх діяльності вимагає глибокого розуміння психологічних аспектів та ефективних методів його управління. Врахування соціального середовища та володіння зброєю додає складнощів у їхню професійну роботу [4].

В умовах введення воєнного стану, питання удосконалення тактичної, тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та психологічної підготовки фахівців сектору безпеки й оборони України стають критичними для забезпечення національної безпеки та ефективного відстоювання суверенітету. Необхідність постійного аналізу, вдосконалення та адаптації стратегій та методів підготовки набуває пріоритетного значення, щоб забезпечити відповідність фахівців сучасним викликам та загрозам у сфері безпеки та оборони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шелест Ю.Д., Найда В.О. Актуальні питання вдосконалення вогневої підготовки поліцейських в умовах воєнного стану. *Підготовка правоохоронців в*

системі МВС України в умовах воєнного стану : зб. наук. пр. (м. Харків, 26 трав. 2022 р.). Харків : ХНУВС, 2022. С. 280-281.

2. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017. № 1023-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.04.2024).

3. Тактична і вогнева підготовка: кращими європейськими практиками поділилися фахівці ДДУВС. Освітньо-науковий портал МВС України. URL: <https://osvita.mvs.gov.ua/news/taktichna-i-vogneva-pidgotovka-krashimi-yevropejskimi-praktikami-podililisya-fahivci-dduvs> (дата звернення: 11.04.2024).

4. Сорокін Р.О., Таймасханов Х. С.-М., Плахотний А.П. Психологічний аспект в тактико-спеціальній підготовці: як формується стійкість і рішучість. The 3rd International scientific and practical conference «*Topical aspects of modern scientific research*» (November 23-25, 2023) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2023. P. 711-718.

БЛІНДОВСЬКА Анастасія – студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право факультету історії, бізнес-освіти та права Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

Науковий керівник:

ОКОПНИК Олена – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

КОЛІЗІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ

Питання охорони громадського порядку є важливим викликом сьогодення, адже внаслідок збройної агресії рф на території нашої країни, зростанню злочинності та погіршення економічного становища дедалі складнішим стає підтримка необхідного рівня безпеки для життя людей.

Ключову роль у забезпеченні громадського порядку відіграє Національна Поліція України, яка діє як центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [3]. Важливим аспектом у діяльності поліції виступає принципова зміна розуміння її місця та ролі у суспільних відносинах: «поліція – особа (суспільство)» [1, с. 9]. Законодавство

України, а саме в ст. 2 Закону України «Про Національну Поліцію» закріплює основні її завдання, що, власне, витікають із її визначення, а саме: надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку, охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидія злочинності та надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [3].

Проте на практиці при виконання своїх завдань дуже часто працівники поліції стикаються з рядом проблем через правові колізії в законодавстві, що призводять до неефективного виконання своїх обов'язків, або навіть до тяжких наслідків як для потерпілих осіб, так і для поліцейських.

Достатня кількість таких колізійних норм висвітлена саме в Законі України «Про Національну Поліцію» (далі – Закон), прийнятого 2 липня 2015 року [3].

Так, в п. 2 ч. 1 ст. 32 Закону вказано, що поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах, у випадку якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення. Або в ч. 1 ст. 33 Закону: «Поліцейський може опитати особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень». Схожа ситуація в ч. 2 ст. 34 Закону, де вказується, що поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо існує достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб [3].

Власне, саме формулювання «якщо існує достатньо підстав вважати...» не дає повного спектру та не закріплює чітко регламентовані критерії вирішення питання про можливість здійснення певних заходів поліцейським. Внаслідок чого виникає багато питань: «Що можна вважати підставами для проведення допиту або перевірки документів, чи проведення поверхневого обшуку?», «Що розуміється під поняттям «достатньо»: чи це є кількісним показником, чи вистачить лише наявності однієї підстави?». «Чи є підставою до проведення певних дій лише поведінка особи, чи вона повинна підкріплюватися матеріальними фактами (до прикладу, наявністю невстановлених предметів) або обстановки подій?». Проте всі ці питання залишаються відкритими, адже ніяким чином не регламентовані. Тому, законодавцю необхідно чітко визначити межі «достатності» таких критеріїв, щоб уповноважити поліцейських вчиняти певні дії та не перевищувати свої повноваження.

Наступним питанням постає стаття 35 Закону, а саме «Зупинення транспортного засобу». Проблематика даної статті виступає в її адаптації до потреб сьогодення, адже з введенням воєнного стану в нашої країні, збільшення кількості диверсійно-розвідувальних груп, незаконного перевезення зброї тощо, у поліцейських наразі немає підстави зупинки транспортних засобів з метою перевірки документів водія для виявлення таких правопорушень, крім випадків з наявністю орієнтування, хоча це б значно зменшило кількість злочинів, які

пов'язані з незаконним заволодінням транспортного засобу, керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння, протиправного перевезення товарів (зброї, лікарських засобів, наркотичних речовин), а також сприяло б виявленню колаборантів.

Відсутність такої підстави призвела до закриття Справи № 545/3976/23 в Полтавському районному суді, в якій Особа 1 обвинувачувалась по ч. 1 ст. 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме «керування транспортного засобу в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, або під дією лікарських препаратів, що знижують її увагу та реакцію...», адже у поліцейських не було підстави зупинити транспортний засіб, керуючись власним розсудом [2].

Законодавство України поступово рухається в бік євроінтеграції і адаптується до реалій сьогодення, тому й Закон України «Про Національну Поліцію» не має бути виключенням. Внаслідок цього, суперечливим виявляється положення ч. 3 ст. 34 Закону, де зазначено, що поверхнева перевірка здійснюється поліцейським відповідної статі. Проте на сьогодні, ми маємо ситуацію, коли особа може мати відмінну стать від біологічних ознак, або, до прикладу, це може бути іноземець-чоловік, хоча в паспортних даних матиме протилежну стать [3]. Тож виникає питання: «Чи не буде це порушення прав таких осіб, і хто в такому випадку має оглядати затриманого?», тому дане положення необхідно також врегулювати з урахуванням інтересів усіх громадян.

Наступною важливою статтею в Законі України «Про Національну Поліцію» виступає положення статті 42, де визначено чіткий перелік поліцейських заходів примусу. Серед них виокремлюють: 1) фізичний вплив (сила), 2) застосування спеціальних засобів, а також 3) застосування вогнепальної зброї. В додаток вказано, що фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників. В ч. 2 ч. 3 статті 29 також зазначено, що поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції. Обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним. Також обраний поліцейський захід є законним, якщо він визначений законом, а поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України [3]. Проте межі застосування фізичної сили, які є допустимі, прийоми чи їх заборона або обмеження за тривалістю не визначені ні цим Законом, ні додатковими інструкціями, що має негативний вплив на розслідування справ, де поліцейські вимушені застосовувати таку силу.

До прикладу, в місті Кропивницькому, стався інцидент 16 липня 2019 року, коли патрульні працівники поліції зупинили автомобіль Особи 1 через порушення правил дорожнього руху. Виник конфлікт, у результаті якого правоохоронці застосували силу. За показами, які надали свідки з боку патрульної поліції, водій відмовився назвати себе, не надав водійське посвідчення, поведився агресивно. У результаті Особа 1 вдарив по обличчю співробітницю поліції. Старший лейтенант управління патрульної поліції Особа 2 звалив правопорушника на землю, а його колега-поліцейський вдягнув на

чоловіка кайданки. В матеріалах справи, дана ситуація зазначена таким чином, що патрульний схопив затриманого рукою за шию, що залишило по собі садна на тілі затриманого, та внаслідок чого він помер, адже така травма спричинила в подальшому серцевий напад [4].

Слідство по цій справі триває й досі, але питання чи є даний прийом перевищенням повноважень поліцейським залишається відкритим, адже відсутній конкретний нормативний акт, який би регулював такий аспект. Внаслідок чого, пропонується запровадити окрему Інструкцію, яка б чітко визначала заборонені прийоми та обмежувала вчинення певних заходів фізичного впливу, а також чітко регламентувало обстановку та градацію їх застосування. Це дозволить захистити поліцейських від обвинувачень за перевищення меж своїх повноважень, а також надати їм повний обсяг прийомів, які вони мають право використовувати в конкретних ситуаціях.

Отже, з огляду на викладений матеріал, необхідно зазначити, що Закон України «Про Національну Поліцію України» – є основним нормативно-правовим актом, який регулює діяльність поліцейських при виконанні ними своїх повноважень. Проте зазначені нами колізії в законодавстві можуть призвести до різноманітних негативних наслідків, адже працівники поліції, в таких випадках, не є законодавчо захищеними, адже в більшості випадків реагують на правопорушення на свій власний суб'єктивний розсуд, що суттєво може відобразитися на подальшому перебігу подій.

Також важливим аспектом вдосконалення зазначеного Закону виступає його адаптація до реалій сьогодення, а також всестороннього врахування потреб населення в цілому, та кожної особистості окремо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріяш А. В., Панова О. О. Застосування заходів примусу: порівняльний аналіз Закону України «Про Національну Поліцію» та Закону України «Про міліцію». *Національна поліція України: проблеми становлення та перспективи розвитку*: збірник матеріалів наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 10 грудня 2015 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 8-10
2. Постанова № 115619735 Полтавський районний суд Полтавської області від 07.12.2023: Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/115619735/> (дата звернення: 08.05.2024)
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Дата оновлення 4.05. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 року № 580-VIII. Дата оновлення 04.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
5. У Кропивницькому судять поліцейського. Водій, якого він затримував, помер на місці: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/kropyvnytskiy/95221-u->

БОБОШКО Богдан – курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

БОГУСЛАВСЬКИЙ Віктор – завідувач кафедри спеціально-фізичної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ, майор поліції

РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

У сфері правоохоронної діяльності поліцейські виконують ряд важливих завдань, які безпосередньо впливають на забезпечення прав і свобод громадян. Саме тому законодавство встановлює високі стандарти професіоналізму для цієї категорії працівників. Професіоналізм поліцейських стає запорукою ефективного вирішення складних ситуацій та забезпечення правопорядку в суспільстві [3].

Необхідність у висококваліфікованих працівниках у сфері правоохоронної діяльності не обмежується внутрішніми потребами правоохоронних органів. Суспільство також ставить перед ними високі вимоги, оскільки від їхньої діяльності залежить безпека і добробут громадян. Така робота завжди привертає значну увагу громадськості, оскільки вона має прямий вплив на повсякденне життя кожного громадянина.

У загальному розумінні, професіоналізм поліцейських означає не лише володіння необхідними навичками та знаннями, але й здатність розуміти та ефективно реагувати на складні виклики, що виникають у сфері правопорядку. Це також включає в себе постійне самовдосконалення та підтримку високих стандартів професійної етики [1].

Важливо зазначити, що професіоналізм у сфері державної служби, зокрема у поліції, має бути спрямованим не лише на виконання конкретних завдань, а й на забезпечення стабільності та ефективності державних структур. Державний службовець повинен мати не лише необхідні знання й вміння, але й бути відповідальним та компетентним у своїй роботі, щоб забезпечити високий рівень обслуговування громадян та виконання державних функцій.

Професіоналізм поліцейських включає багато аспектів, серед яких важливе місце займає фізична підготовка. Цей елемент часто залишається поза увагою, хоча він є не менш важливим, ніж психологічна або професійна готовність.

Фізична підготовка поліцейських є постійним процесом, спрямованим на збереження здоров'я, підвищення ефективності роботи та забезпечення безпеки в екстремальних ситуаціях [2].

Закон України «Про Національну поліцію» визначає обов'язковість певного рівня фізичної підготовки для кандидатів на службу. Це відображено у Наказі Міністерства внутрішніх справ України щодо перевірки фізичної готовності кандидатів [4].

Підготовка включає розвиток рухових якостей, витривалості, швидкості та сили, необхідних для ефективної діяльності поліцейських. Це також передбачає навчання навичкам самоконтролю, самозахисту та особистої безпеки у складних умовах.

Фізична підготовка є не лише частиною професійної підготовки, але і складовою здорового способу життя поліцейських. Вона сприяє підвищенню загального фізичного тону та здатності впоратися з різноманітними викликами, з якими зіштовхуються правоохоронці у повсякденній роботі [5].

Отже, фізична підготовка відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки та ефективності поліцейських під час виконання службових обов'язків. Це важливий аспект професійної підготовки, який допомагає забезпечити оптимальний фізичний стан та готовність до виконання різноманітних завдань у реальних умовах.

Враховуючи високий рівень стресу та фізичного навантаження, з якими стикаються поліцейські щодня, важливо, щоб вони мали високий рівень фізичної підготовки. Це допомагає зберегти їхнє здоров'я, підвищує витривалість та здатність швидко реагувати на різні ситуації.

Безпека громадян та успішне виконання службових завдань нерозривно пов'язані з фізичною готовністю поліцейських. Відповідно до законодавства, як і практичних вимог, фізична підготовка вважається важливою складовою професійної підготовки правоохоронців.

Інвестування у фізичну підготовку поліцейських є важливим кроком для забезпечення їхньої ефективності та безпеки, а також покращення взаємодії з громадськістю. У результаті цього поліцейські будуть готові до викликів та здатні ефективно впоратися з різноманітними ситуаціями на службі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОР Кандиба Т. П. 2019. 98 с.
2. Марков Р. А. Інноваційні методи фізичної підготовки курсантів Національної поліції України. *Фізична культура в університетській освіті: світова практика та сучасні тренди*: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 13 квітня 2023 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 262-263.
3. Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів

МВС із специфічними умовами навчання : Наказ МВС України від 06.04.2016 № 260 Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0669-16>.

4. Про Національну поліцію : Закон України № 580-VIII від 2 липня 2015 року.

5. Федіна Н. Професіоналізм як чинник регулювання ефективної діяльності поліції. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 145–149.

БОГДАНОВА Світлана – аспірант
кафедри кримінального права та
кримінології Донецького державного
університету внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ГРУПОВІЙ НЕКОРИСЛИВІЙ НАСИЛЬНИЦЬКІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Забезпечення безпеки особи, суспільства та держави від загроз злочинних посягань – найбільш пріоритетне завдання всіх інститутів державної влади в Україні. Так, у ст. 3 Основного Закону зазначається, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Крім того, відповідно до ст. 17 Конституції України найважливішими функціями держави з поміж інших є захист суверенітету і територіальної цілісності країни, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки [1].

Розвиток демократичних засад в Україні позначився сплеском активності молодіжних рухів. Водночас, соціально-економічні й політичні перетворення в країні, процеси інтеграції в глобалізоване світове співтовариство та воєнні дії призвели до зламу колишніх моральних цінностей, норм і традицій, стереотипів мислення. Такі суспільні трансформації негативно вплинули на формування дитини й призвели до посилення протиправних дій.

У теорії кримінального права насильницькі кримінальні правопорушення поділяються на три групи: некорисливі, корисливі та кримінальні правопорушення, які посягають на основи національної або громадської безпеки. Кульмінацією насильницьких некорисливих кримінальних правопорушень безпосередньо є насильство, вчинивши яке, злочинець вважає, що досяг своєї мети. Мотивами насильницької поведінки дітей здебільшого є хуліганські спонування, помста, ревності, заздрість тощо. Проте майже завжди в основі механізму злочинної поведінки лежить агресивно-зневажливе, цинічне ставлення до іншої особи, її життя, фізичного та психічного здоров'я, честі та гідності [2]. Разом із тим особливістю злочинності дітей є її груповий характер, майже 70 % кримінальних правопорушень дітей вчиняють у складі групи.

Певною мірою це пов'язано з віковими особливостями дитини, яка починає усвідомлювати свою індивідуальність, намагається самоствердитися у суспільстві як особистість.

Негативним чинником саме групової злочинності виступає прагнення відчуття особистої фізичної безпеки членів такої групи, які відчують психологічну та моральну підтримку один одного та сподівання на захист —колеги від можливого опору потерпілого. Загалом це сприяє тому, що дитина звикає до реалізації своїх емоційних потреб у цьому середовищі й може згодом призвести до включення дітей-злочинців в організовані дорослі злочинні формування.

Дитяча злочинність є універсальним індикатором соціальної ситуації у суспільстві. За даними кримінальної статистики, в Україні діти вчиняють понад 10 % усіх зареєстрованих кримінальних правопорушень, причому лише 1–2 % з них наодинці, інші – у складі групи [3]. В Україні щорічно реєструється значна кількість кримінальних правопорушень насильницької некорисливої спрямованості, вчинених дітьми у складі групи. Так, у 2016–2023 рр. частка групової некорисливої насильницької злочинності коливалася від 431 у 2016 р., що становило 45,5 %, до 375 у 2023 р. (36,6 %) [3]. Незважаючи на те що спостерігається тенденція до зниження рівня групової некорисливої насильницької злочинності дітей, слід зазначити, що більшість таких кримінальних правопорушень залишається латентними.

Такі негативні кримінологічні показники також пояснюються тим, що за офіційними даними МВС України, у країні було помічено у вчиненні кримінальних правопорушень близько 150 агресивно налаштованих рухів, значну кількість з яких становлять «скінхеде». Такі організації формуються поза контролем державних органів й досить складно визначити їх реальну кількість та чисельність (за оцінками експертів, деструктивні, як до держави, так і її інститутів, неформальні групи в останні роки набули широкого поширення та об'єднали приблизно 55-60 тисяч осіб, у тому числа дітей (до 40%)), а тому не застосовується жодних системних заходів превентивного характеру. За відсутності запобіжної роботи з подібними організаціями цей «резерв» дорослої злочинності може незабаром суттєво вплинути на кримінальну ситуацію не лише в окремих областях, а й у державі загалом [4].

Наведені дані переконують, що в умовах військових дій (нелегальне поширення зброї, боєприпасів та вибухівки, зростання соціально-побутової невладованості осіб, яких торкнулися наслідки збройного конфлікту та психологічного напруження), міграційних процесів, перманентної соціальної та економічної кризи, зростання безробіття та падіння матеріального рівня громадян, неможливості задоволення значної частини населення основних потреб легальними способами, втрати соціального контролю та деяких прорахунків, що були допущені при реформуванні правоохоронної системи гостро мають постати питання подальшого реформування чинного законодавства у сфері кримінологічної політики щодо дітей як однієї з найбільш кримінально вразливих верств населення; приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів та ефективної його

реалізації на практиці; розроблення ефективних заходів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються дітьми як пріоритетний напрям державної політики у боротьбі зі злочинністю, зниженні їх кримінальної активності, а також дієвий засіб успішної їх реалізації і соціалізації, підвищення рівня їх громадянських компетентностей, спроможності бути самостійними, життєстійкими, активними, патріотичними й відповідальними учасниками суспільного життя, а їх соціальна підтримка одним з основних пріоритетів молодіжної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: навч. посіб. / за заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ: Ваіте, 2014. 944 с.
3. Кримінальна ситуація в Україні в умовах війни: основні тенденції. 2022 рік : монографія / авт. кол.: М. Г. Вербенський, О. Г. Кулик, І. В. Наумова та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 388 с.
4. Агапова К. В. Кримінологічна характеристика особи, яка вчиняє кримінальні правопорушення у складі молодіжних угруповань. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2022. С. 224–228.

БОГОЛЮБ Сергій – старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Застосування превентивних заходів Національної гвардії України включає широкий спектр дій, спрямованих на попередження можливих загроз для громадського порядку та національної безпеки. Ось докладніше про деякі аспекти їх застосування:

Патрулювання: Національна гвардія забезпечує патрулювання на вулицях міст, у парках, на транспорті та в інших місцях масового скупчення людей. Вони встановлюють контакт з громадянами, вирішують конфлікти, запобігають сутичкам та іншим порушенням громадського порядку.

Контроль за обігом зброї: Національна гвардія виконує контроль за обігом зброї серед цивільного населення, додержуючись законодавства в цій сфері. Вони також беруть участь у скаргах на незаконний обіг та використання зброї, сприяючи зменшенню злочинності.

Участь у спеціальних операціях: Національна гвардія бере участь у спеціальних операціях, таких як рейди, обшуки, спеціальні операції проти злочинних угруповань та інших небезпечних елементів. Вони допомагають

забезпечити безпеку під час проведення таких операцій та вживають необхідні заходи для попередження можливих інцидентів.

Гуманітарна допомога: Національна гвардія надає гуманітарну допомогу під час надзвичайних ситуацій, природних катастроф або інших негативних подій. Вони забезпечують захист громадян, надають медичну допомогу та співпрацюють з іншими службами для евакуації та рятування постраждалих.

Ці аспекти діяльності Національної гвардії допомагають забезпечувати безпеку та стабільність в Україні, попереджати можливі загрози і реагувати на них швидко та ефективно. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні громадського порядку, боротьбі зі злочинністю та підтримці національної безпеки.

Співпраця з іншими правоохоронними органами: Національна гвардія співпрацює з іншими правоохоронними органами, такими як поліція, спецслужби та армія, для координації дій у разі кризових ситуацій або загроз національній безпеці. Вони проводять спільні навчання та тренування, обмінюються інформацією та діляться ресурсами для виконання спільних завдань.

Забезпечення безпеки під час масових заходів: Національна гвардія забезпечує безпеку під час масових заходів, таких як спортивні матчі, концерти, демонстрації та інші події, які можуть бути потенційно небезпечними через велику кількість людей. Вони встановлюють безпеку, контролюють потенційно небезпечні ситуації та реагують на них за необхідності.

Участь в миротворчих операціях: Національна гвардія може брати участь в миротворчих операціях за межами країни, сприяючи міжнародній безпеці та стабільності. Вони можуть надавати підтримку іншим військовим формуванням, здійснювати гуманітарну допомогу та забезпечувати безпеку населенню у разі конфліктів чи кризових ситуацій.

В цілому, застосування превентивних заходів Національної гвардії України охоплює широкий спектр дій, спрямованих на забезпечення громадського порядку, боротьбу зі злочинністю та підтримку національної безпеки. Їх роль важлива для забезпечення безпеки громадян та стабільності у країні.

БОЧАРНИКОВ Сергій — начальник
відділу ювенальної превенції Управління
превентивної діяльності ГУНП в
Кіровоградській області, майор поліції

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 173-4 КУПАП

Проблема запобігання та протидії булінгу (цькуванню) учасників освітнього процесу в Україні є найбільш обговорюваною в останні роки. Зазначимо, що адміністративне правопорушення, передбачене ст. 173-4 КУпАП

є відносно новим адміністративним деліктом, який з'явився у сучасному адміністративно-деліктному законодавстві лише у грудні 2018 року, в свою чергу перше рішення щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого названою статтею було прийнято 11 лютого 2019 року. З цього часу, як Національною поліцією України, так і судами напрацьовано певну правозастосовну практику, як в частині документування адміністративних правопорушень зазначеної категорії справ, так і в частині їх розгляду, однак занепокоєння викликає той факт, що лише третина із винесених постанов за розглянутими справами є рішеннями щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності, ще третина адміністративних проваджень була закрита, а 20% справ повернено на доопрацювання для належного оформлення, що дозволяє стверджувати про наявні недоліки в документуванні адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-4 КУпАП.

На нашу думку, така статистика дозволяє констатувати про те, що в правозастосовній практиці Національної поліції України виникають певні проблеми з питань застосування як матеріальних, так і процесуальних норм адміністративного законодавства у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-4 КУпАП. Мають місце непоодинокі випадки повернення судами справ за підстав неналежного оформлення матеріалів у справах про адміністративні правопорушення, а також закриття справ у зв'язку із неправильною кваліфікацією адміністративних правопорушень, закінченням строків накладення адміністративних стягнень. Безумовним, є те, що така ситуація не сприяє забезпеченню невідворотності відповідальності правопорушників та зміні їх моделі насильницької поведінки.

Виокремлено причини прийняття судами рішень про закриття справ про адміністративні правопорушення за відсутністю події і складу за поширеністю:

- відсутність або не конкретизація ознак, що характеризують об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-4 КУпАП;
- відсутність будь-яких належних та допустимих доказів, які б підтверджували факт вчинення особами булінгу;
- неправильна кваліфікація вчиненого адміністративного правопорушення.

Аналіз постанов, якими матеріали повертаються на доопрацювання, дозволив нам виокремити системні помилки, тобто помилки характерні багатьом справам та несистемні, що характеризуються одиничними випадками.

Серед найбільш розповсюджених системних помилок слід зазначити на такі:

1. Суть адміністративного правопорушення викладена в загальних рисах без конкретизації об'єктивних ознак або взагалі не містить всіх ознак об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення, зокрема, без зазначення, які саме дії були вчинені особою яка притягається до адміністративної відповідальності, в якій формі вони проявилися та до яких наслідків вони призвели.

2. При викладенні фабули протоколу про адміністративне правопорушення не зазначено дату, час або місце вчинення протиправних діянь

3. Неправильна кваліфікація адміністративного правопорушення.

4. Відсутність у матеріалах справи доказів, які б підтверджували інформацію щодо суті правопорушення, викладену у протоколі.

5. До матеріалів справи про адміністративне правопорушення долучено неякісні або неналежно оформлені копії документів, за якими неможливо встановити зміст викладеної в них інформації.

6. В протоколі про адміністративне правопорушення не зазначено потерпілої особи, хоча її наявність є характерною ознакою адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-4 КУпАП.

Узагальнення судової практики при розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачених ст. 173-4 КУпАП, показало, що працівники Національної поліції України в цілому дотримуються приписів законодавства щодо документування адміністративних правопорушень, зазначеної категорії справ, а для усунення виявлених недоліків в правозастосовній практиці вважаємо за доцільним реалізацію працівниками підрозділів ювенальної превенції таких дій на системній основі:

- ретельно перевіряти інформацію про можливе вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-4 КУпАП, правильно кваліфікувати протиправні діяння, тобто здійснювати аналіз фактичних ознак діяння і проводити їх ототожнення з ознаками складу правопорушення, що містяться в порушеній адміністративно-правовій нормі, а також типовими ознаками булінгу (цькування), що визначені в ст.1 ЗУ «Про освіту»;

- правильно складати адміністративно-процесуальні документи у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-4 КУпАП, особливо протокол про адміністративні правопорушення;

- долучати до адміністративної справи належним чином оформлені докази;

- своєчасно, без зволікань, передавати матеріали справ про адміністративні правопорушення до суду;

- у разі повернення матеріалів на доопрацювання своєчасно виконувати судові рішення та повертати матеріали справи до суду.

Уважаємо за доцільне тематику, присвячену особливостям документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-4 КУпАП, включити в всі форми професійного навчання поліцейських.

БРОШКОВ Іван – студент 1 курсу
Одеського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник:

ЮРЧЕНКО М.М – завідувач кафедри
конституційного та міжнародного права
Одеського державного університету
внутрішніх справ, кандидат політичних
наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Права людини, верховенство права та демократія – основа відновлення України відповідно до Плану дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова», що передбачає програму співпраці та адаптації заходів до потреб, які виникають у громадян внаслідок російсько-української війни. Діяльність Національної поліції України завжди спрямована на ефективний захист та дотримання прав людини, рівності та поваги до людської гідності, протидії дискримінації, різноманіття та інклюзивності [3].

На сьогодні забезпечення дотримання прав і свобод людини та громадянина в державі займає одне із ключових місць у правоохоронній діяльності Національної поліції, що об'єктивно зумовлює формулювання новітніх науково обґрунтованих теоретико-прикладних засад поліцейської діяльності у зазначеній сфері, котрі б концептуально відповідали теперішнім напрямкам розбудови демократичної, правової, соціальної держави і розвитку громадянського суспільства.

Зауважимо, що згідно статті 3 Конституції України, утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, [1] а відтак і й одним із правових регуляторів поліцейської діяльності, що нормативно проявляється у формалізованому (ст. 7 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року) принципі «дотримання прав і свобод людини». [2].

В організаційно-правовому механізмі забезпечення прав і свобод людини та громадянина правоохоронні органи, доповнюючи один одного в процесі взаємодії, утворюють систему, яка постає ядром забезпечення порушених прав і свобод людини та громадянина. Спеціальним суб'єктом управління в організаційно-правовому механізмі забезпечення прав і свобод людини та громадянина є поліція, яка створюється і функціонує як складова частина єдиної централізованої системи органів виконавчої влади у сфері внутрішніх справ, з її складовими підрозділами, організаціями та службами. Керівництво діяльністю поліції здійснюють у межах своєї компетенції керівник поліції, а також керівники територіальних органів поліції. Діяльність поліції в організаційно-правовому механізмі зумовлена її компетенцією, зокрема правами і обов'язками,

які встановлені Законом України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року [2], а також спеціальними нормативно-правовими актами.

Тому становлення в Україні Національної поліції, констатує Ю.І. Вітик, є відображенням нового якісного етапу в розвитку сучасної держави і права, який нині характеризується переосмисленням принципів ідей діяльності цього нового правоохоронного органу під час виконання ним своїх завдань та ставить принциповий акцент на дотриманні прав людини в повсякденній діяльності поліції під час виконання нею своїх завдань [5, с. 205–209]. А запровадження міжнародно-правових стандартів поліцейської діяльності на національному рівні, на переконання дослідниці, є концентрованим відображенням загальноприйнятої світової правозастосовної практики, зокрема у сфері забезпечення дотримання конституційних прав і свобод людини та громадянина відповідними правоохоронними органами, та формує сучасну стратегію протидії викликам організованої злочинності як невід'ємної міжнародної складової превентивного запровадження виникнення деструктивних загроз світовому суспільству [6, с. 39-40].

Своєю чергою Д.С. Денисюк зауважує, що особливе правове становище Національної поліції України зумовлене обсягом і складністю її роботи у галузі здійснення правоохоронної діяльності, а також тим, що на неї покладається основний тягар протидії злочинності та з провадження превентивної й профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень з метою реалізації єдиної державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, яка є складовою внутрішньої політики суверенної та незалежної України [7, с. 133].

Водночас Д.С. Денисюк зазначає: 1) Національна поліція України є публічним органом, створеним згідно із законом; 2) діяльність Національної поліції України завжди повинна проводитися відповідно до національного права та міжнародних стандартів; 3) законодавство про Національну поліцію України має бути доступним для громадськості, достатньо зрозумілим і точним та, за необхідності, супроводжуватися чітким підзаконним регулюванням, яке також повинно бути доступним для громадськості й зрозумілим; 4) на персонал поліції має поширюватись таке саме законодавство, що й на звичайних громадян, і винятки можуть бути виправдані тільки з причин належної роботи поліції у демократичному суспільстві [7, с. 135].

У своїх роздумах О.Ф. Кобзар звертає увагу на те, що в сучасних умовах поліцейська діяльність постає тим інструментом державного апарату, який спрямований на забезпечення реалізації та захисту законних прав і свобод людини і громадянина. Шляхом здійснення поліцейської діяльності відбувається реалізація «людиноцентристського принципу» побудови взаємовідносин між державою та людиною, за якого остання постає найбільшою цінністю й уся діяльність держави спрямована на задоволення її потреб та інтересів [8, с. 33].

Таким чином, забезпечення дотримання права і свободи людини та громадянина є одним із основоположних факторів національного державотворення, де в особі компетентних державних органів у даному ракурсі

одне з ключових місць займає саме Національна поліція України, адже її ефективність та продуктивність має визначальне значення у заданому аспекті для суспільного розвитку. До того ж реалії сьогодення зобов'язують Національну поліцію України до суттєвих трансформаційних змін, як відповідного алгоритму дій та прийняття рішень, задля підвищення дієвості й результативності її професійного спрямування – служінню Українському народові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996, № 30, Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. План дій Ради Європи для України на 2023-2026 pp.: Керівний комітет оцінює перший рік його реалізації: URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/council-of-europe-action-plan-for-ukraine-2023-2026-steering-committee-assesses-the-first-year-of-its-implementation>
4. Хольвінська О.Я. Місце і роль поліції у механізмі забезпечення права людини і громадянина в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Серія «Юридичні науки»*. 2016. № 845. С. 439-442.
5. Вітик Ю.І. Принцип дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України: стан наукового дослідження. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 205-209.
6. Вітик Ю.І. Міжнародно-правові стандарти поліцейської діяльності у сфері забезпечення дотримання прав і свобод людини. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 7 (35). Vol. 3. С. 39-45.
7. Денисюк Д.С. Правові основи діяльності Національної поліції України в умовах верховенства права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Вип. 39. Т. 1. С. 133-135.
8. Кобзар О.Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект: монографія. Харків; Дніпропетровськ: Панов, 2015. 316 с.

БРОШКОВ Іван – студент 1 курсу
Одеського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник:

ШАПОВАЛЕНКО Н.М – доцент
кафедри мовної підготовки Одеського
державного університету внутрішніх
справ, кандидат філологічних наук,
доцент

СПІЛКУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Налагодити ефективне спілкування, дійти порозуміння та встановити контакт з громадянами є запорукою результативної правоохоронної діяльності. Культура слова правоохоронця передбачає сформованість у нього комунікативних знань, умінь, навичок (а також здатність їх застосовувати й удосконалювати), ціннісних орієнтирів і мотивів, стратегій мислення і поведінки у різних професійних ситуаціях, які у своїй сукупності стають внутрішньо зумовленим і стійким «образом» професійної комунікативної діяльності із індивідуальною «програмою» дій в системі соціальних відносин і власним комунікативним «стилем» життя індивіда. У результаті комунікації відбувається формування суб'єктивної цілісності образу «Я». Набуття ідентичності, хоча б у часткових проявах, а отже, становлення і розвиток цілісної особистості, й має бути результатом комунікативної діяльності.

Серед найважливіших завдань, вирішення яких у кризовий період покладається суспільством на освіту, першочергової уваги потребує відновлення нормативно-ціннісних ідеалів, які ґрунтуються на культурних і духовних традиціях народу. Необхідно культивувати серед молоді прагнення до духовності, зокрема здатності виходити за межі свого індивідуального існування, аби проявити любов і турботу по відношенню до оточуючого світу; розуміння краси невід'ємно від добра й відповідальності перед суспільством і собою.

Сформованість в особистості такого соціокультурного «ядра», цілісної світоглядної картини світу й дозволить уникнути маніпуляцій у комунікативному просторі і подолати фрагментарність життєвого простору індивіда.

Права людини, верховенство права та демократія - основа відновлення України відповідно до Плану дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова», що передбачає програму співпраці та адаптації заходів до потреб, які виникають у громадян внаслідок російсько-української війни. Діяльність Національної поліції України завжди спрямована на ефективний захист та дотримання прав людини, рівності та поваги до людської гідності, протидії дискримінації, різноманіття та інклюзивності [2]. На сьогодні забезпечення дотримання прав і свобод людини та громадянина в

державі займає одне із ключових місць у правоохоронній діяльності Національної поліції, що об'єктивно зумовлює формулювання новітніх науково обґрунтованих теоретико-прикладних засад поліцейської діяльності у зазначеній сфері, котрі б концептуально відповідали теперішнім напрямкам розбудови демократичної, правової, соціальної держави і розвитку громадянського суспільства.

Мистецтво слухати поєднує вміння робити те, що потрібно, і не робити того, що не потрібно. Наскільки уважно працівник буде слухати правопорушника, настільки відкритими та детальними будуть його відповіді. Працівник, якщо він майстерно володіє мистецтвом слухання, повинен робити такі зауваження правопорушнику, які показуватимуть його інтерес до того, що говорить останній. Якщо дозволяють умови, слід показати правопорушнику свою зацікавленість жестами, поглядом тощо. Не потрібно його переривати, навіть якщо працівник упевнений у тому, що правопорушник говорить неправду. Коли він завершить своє висловлювання, слід спокійно запитати, чи не хоче він щось додати. Нехай правопорушник висловить усе, що його турбує. Доцільно заохочувати його такими фразами, як «Так... Будь ласка, продовжуйте» або «І що ж далі?» тощо. В процесі спілкування важливо використовувати перефразування, тобто повторення співрозмовникові його ж тверджень іншими словами, зміст яких він уже передав працівнику. Така процедура викладення отриманої інформації також показує зацікавленість, увагу та розуміння того, що намагається сказати правопорушник, а також заохочення його до надання необхідної інформації. Спілкування поліцейського з різними категоріями громадян може мати два аспекти. По-перше, поліцейський повинен уміти володіти собою, щоб своїми діями не допустити виникнення конфлікту при спілкуванні, а якщо конфлікт вже утворився – вибрати найбільш оптимальну поведінку, що дозволить зберегти рівновагу та не втратити самовладання. По-друге, поліцейський повинен забезпечити такий вплив на осіб, що залучені у ситуацію конфліктного спілкування, який би допоміг привести цих осіб до нормального стану, загасити конфлікт та виконати поставлену задачу.

Таким чином, спілкування як інструмент професійної діяльності правоохоронця є умовою забезпечення дотримання права і свободи людини та громадянина та одним із основоположних факторів національного державотворення, де в особі компетентних державних органів у даному ракурсі одне з ключових місць займає саме Національна поліція України, адже її ефективність та продуктивність має визначальне значення у заданому аспекті для суспільного розвитку. До того ж реалії сьогодення зобов'язують Національну поліцію України до суттєвих трансформаційних змін, як відповідного алгоритму дій та прийняття рішень, задля підвищення дієвості й результативності її професійного спрямування – служінню Українському народові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996, No 30, Ст.

2. План дій Ради Європи для України на 2023-2026 рр.: Керівний комітет оцінює перший рік його реалізації: URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/council-of-europe-action-plan-for-ukraine-2023-2026-steering-committee-assesses-the-first-year-of-its-implementation>

3. Хольвінська О. Я. Місце і роль поліції у механізмі забезпечення права людини і громадянина в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Серія «Юридичні науки»*. 2016. № 845. С. 439–442.

4. Вітик Ю. І. Принцип дотримання прав людини у діяльності Національної поліції України: стан наукового дослідження. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 205–209.

5. Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект: монографія. Харків; Дніпропетровськ: Панов, 2015. 316 с.

БУГАЙКО Юлія – старший викладач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор філософії

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТУВАННЯ ВИПАДКІВ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Подання заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти регламентується Порядком реагування на випадки булінгу (цькування), затвердженим Міністерством освіти та науки України від 28.12.2019 №1646 (далі – Порядок). Відповідно до Порядку учасники освітнього процесу можуть повідомити про випадок булінгу (цькування), стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію, керівника закладу освіти або інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти [1].

У закладі освіти заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) або підозру щодо його вчинення приймає керівник закладу. Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

Слід наголосити, що повідомлення (інформація) про випадок булінгу (цькування), отримані керівником в усній формі, мають бути зафіксовані у письмовій формі та зареєстровані відповідно до порядку внутрішнього діловодства.

Звертаємо увагу, що подання та розгляд заяв про випадки булінгу у закладах освіти здійснюються відповідно до законів України «Про освіту» та «Про звернення громадян», зокрема з урахуванням конфіденційності та заборони розголошення відомостей, що містяться у зверненнях про особисте життя

громадян без їх згоди та іншої інформації, якщо це утискає права та законні інтереси громадян (частина друга статті 30 Закон України «Про освіту» та стаття 10 Закону України «Про звернення громадян») [2, 3]; заборони переслідування громадян за подання звернення і неприпустимість примушування їх до його подання (стаття 9 Закону України «Про звернення громадян») [2].

Керівник закладу освіти у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування). У випадку відсутності у територіальному органі ювенального поліцейського – поліцейського, який виконує такі повноваження або керівництво територіального органу поліції за допомогою телефонної лінії «102», на службовий або особистий телефон, електрону пошти, месенджери тощо.

Необхідно зауважити, що керівник закладу освіти повідомляє до територіальних підрозділів Національної поліції *не про доведений факт вчинення булінгу, а про випадок булінгу*, який став йому відомим із заяви чи повідомлення, оскільки визначення складу адміністративного правопорушення, адміністративне розслідування не є компетенцією керівника закладу освіти, комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) чи інших учасників освітнього процесу.

Зі свого боку поліція, отримавши інформацію від суб'єктів реагування (у тому числі від керівника закладу освіти) про надходження повідомлення про випадок булінгу (цькування), здійснює належне реагування відповідно до порядку, встановленого законодавством. За результатами перевірки інформації, що міститься у повідомленні суб'єкта реагування (у тому числі керівника закладу освіти), поліція визначає чи підтвердився факт булінгу (цькування). У разі не підтвердження факту булінгу (цькування), поліція повідомляє про це керівника закладу освіти та осіб, які були зазначені як сторони булінгу (цькування) у повідомленні до поліції, а у разі підтвердження відповідного факту – діє в межах своєї компетенції у порядку, встановленому законодавством.

Зауважимо, що незалежно від результатів перевірки поліцією інформації, зазначеної у повідомленні про випадок булінгу (цькування), керівник закладу освіти та комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) в закладі освіти здійснюють реагування відповідно до цього Порядку [1].

Положення, зазначені в абзацах другому, четвертому та п'ятому пункту 2 розділу II цього Порядку визначають механізм комунікації між суб'єктами реагування для належного та своєчасного реагування на повідомлення про випадки булінгу (цькування), а також покликані унеможливити факти приховування таких випадків, що може призвести до таких трагічних наслідків, як самогубство, втеча з дому, більш радикальні дії кривдника через безкарність тощо [1].

Керівник закладу освіти повинен бути свідомим того, що законні інтереси дитини мають переважати над інтересами збереження бездоганної репутації закладу освіти, а діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в

закладі освіти має бути постійним системним процесом, спрямованим на попередження випадків булінгу (цькування).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти: Наказ МОН України від 28.12.2019 № 1646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>
2. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

БУР'ЯН Ігор – старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та професійної підготовки факультету підготовки фахівців для підрозділів поліції Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ, майор поліції

ПРОГРАМА СПЕЦІАЛЬНОГО КУРСУ ДЛЯ КОМАНДИРІВ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СИЛ І ОПЕРАЦІЙ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Проведення спеціальних операцій органами та підрозділами Національної поліції України сьогодні є найбільш ефективним засобом вирішення завдань боротьби зі злочинністю за особливих умов для їхньої діяльності [2].

Необхідність у проведенні спеціальних операцій виникає в умовах ускладнення оперативної обстановки, коли для її нормалізації необхідне здійснення комплексу рішучих і швидких спеціальних заходів, та потребує залучення значних поліцейських сил.

Задоволення потреб Національної поліції України у кваліфікованих фахівцях, здатних на високому рівні виконувати поставлені завдання з управління поліцейськими силами та операціями вимагає постійного розширення компетентностей поліцейських як фахових, так і загальних.

З огляду на зазначене, доцільно розглянути досвід Республіки Польща з підготовки командирів поліцейських сил та операцій.

Рішенням головного коменданта поліції республіки Польща № 173 від 22 травня 2015 року затверджено навчальний план спеціалізованого курсу для командирів поліцейських сил та операцій.

Метою зазначеного курсу є набуття знань і навичок командування поліцейськими силами та вибору відповідних тактик у разі ускладнення оперативної обстановки.

Курс рекомендований офіцерам поліції, призначеним для виконання функцій командира або заступника командира поліцейських сил або операції (підоперації), які пройшли спеціалізований курс для офіцерів поліції організаційних підрозділів поліції, компетентних у кадрових справах, або поліцейських, які займають посади керівників організаційних підрозділів поліції та організаційних підрозділів Головного управління Національної поліції, Головного управління поліції провінції, КСП та їх заступників.

Після проходження курсу учасники набувають командних навичок та можуть:

- спланувати і підготувати поліцейську операцію,
- проводити поліцейську операцію на практиці,
- підводити підсумки і оцінювати поліцейську операцію після її завершення.

Тривалість курсу – 10 навчальних днів. Кількість годин уроків, не перевищує 8 годин на день. Навчання проводиться в групах до 20 осіб. Заняття проводяться викладачами навчальних підрозділів з залученням, за необхідності, офіцерів організаційних підрозділів поліції або представників неpoliceйських структур.

Практичні заняття проводяться на «Симуляторі дій поліції в кризових ситуаціях». Тренажер призначений для проведення симуляційних занять, що проводяться у формі навчання з використанням віртуальної комп'ютерної системи моделювання.

Симулятор дає можливість розробити алгоритми роботи з кризовими подіями та вдосконалити командний процес у кризових подіях. На особливу увагу заслуговує впровадження ігор на прийняття рішень на тактичному та стратегічному рівні, підкріплених мультимедійним навчанням прийняття рішень. Навчання процесам прийняття рішень за підтримки мультимедіа в рамках роботи тренажера дозволяє, серед іншого:

- виявлення помилок і прогалин у планах дій командирів сил та операцій поліції та планах врегулювання кризових ситуацій,
- навчитися керувати (зокрема, командуванням) силами та ресурсами поліції, а також суб'єктів, що співпрацюють,
- навчання самоконтролю діяльності та негайного реагування на допущені помилки, - навчання роботі в команді.

Програма включає один тематичний блок під назвою «Командування поліцейськими силами або операцією». В рамках цього блоку реалізуються чотири теми, спрямовані на формування навичок застосування теорії командування, підготовки та використання поліцейських сил або проведення поліцейських операцій, оцінки її перебігу.

Під час вивчення курсу слухачі оцінюються на предмет їх придатності до виконання службових завдань у сфері командування силами поліції або проведення поліцейських операцій.

Кожна із тем оцінюється окремо.

Тема 1 – перевірка знань;

Тема 2 – оцінка підготовленої документації;

Тема 3 – оцінювання виконання практичного завдання;

Тема 4 – оцінювання аналізу практичного завдання.

Перевірка знань тривалістю 20 хвилин складається з 20 тестових завдань, які оцінюються за шкалою від 1 до 6, по 1 балу за кожну правильну відповідь. Кожне з тестових завдань містить 4 відповіді, серед яких вірною є лише одна. Тест здається після отримання не менше 14 балів (70%) з 20 можливих до отримання.

Критерії оцінювання:

1 оцінка (незадовільно) від 0 до 13 балів 2 оцінка (прийнятно) від 14 до 15 балів 3 оцінка (задовільно) від 16 до 17 балів 4 оцінка (добре) 18 балів оцінка 5 (дуже добре) 19 балів оцінка 6 оцінка (відмінно) 20 балів

Для оцінювання решти тем (2-4) використовується дворівнева шкала оцінювання, з узагальненим записом: «склав» або «не склав».

Умовою проходження курсу є отримання заліку з усіх тем.

Випускник спеціалізованого курсу отримує сертифікат про закінчення курсу із загальним результатом навчання, що підтверджує досягнення професійних кваліфікацій для командування поліцейськими силами та проведення поліцейських операцій [4].

Зазначений досвід поліції Республіки Польща з підготовки командирів поліцейських сил та операцій, доцільно започаткувати в Україні, зокрема в рамках післядипломної освіти поліцейських, яка здійснюється на засадах, визначених Законом України «Про Національну поліцію» [1] та Положенням про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції, затвердженим наказом МВС України від 24.12.2015 № 1625 [2], і складається зі спеціалізації, перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування. Таке спеціалізоване удосконалення освітнього рівня та професійної підготовки – кваліфікації – може здійснюватися поліцейськими безпосередньо в підрозділах поліції або в закладах освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 10.06.2024).

2. Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції: Наказ МВС України від 24.12.2015 № 1625. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0076-16#Text> (дата звернення: 10.06.2024).

3. Бурангулов А.В. Щодо визначення поняття спеціальної операції: теоретико-правовий аспект. *Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення* Південноукраїнський правничий часопис. 1-2018. С.14-17. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a5044a6d-2800-462e-bb88-d776d66b681c/content> (дата звернення: 10.06.2024).

4. Program nauczania na kursie specjalistycznym dla dowódców akcji i operacji policyjnych. URL: Program nauczania na kursie specjalistycznym dla dowódców akcji i operacji policyjnych. OpenLEX (дата звернення: 10.06.2024).

БУРКА Владислав – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЩОДО ОБСЯГУ ТА ЗМЕНШЕННЯ ЗАГРОЗИ НЕЗАРЕЄСТРОВАНОЇ (ТРОФЕЙНОЇ, ЗНАЙДЕНОЇ) ЗБРОЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Не можна недооцінювати важливість та актуальність проблеми незаконного обігу зброї, особливо в контексті російської агресії та загрози, які це явище становить для національної безпеки України. Зброя, що незаконно потрапляє в обіг, стає джерелом серйозних загроз не лише самій безпеці країни, а й її національним інтересам та цінностям, відображеним у стратегії національної безпеки України.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», загрозою національній безпеці України є всі явища та чинники, які можуть унеможливити або ускладнити досягнення національних інтересів та збереження національних цінностей. Серед них особливе місце займає незаконний обіг зброї, який безпосередньо підриває безпеку громадян та створює небезпечні умови для їхнього життя та добробуту. Це явище не лише порушує державний суверенітет, але й загрожує прогресивному демократичному розвитку країни, оскільки сприяє зростанню кримінальності та порушенню публічного порядку [2].

Істотним є те, що проблема незаконного обігу зброї має як поточний, так і потенційний аспекти. Вже сьогодні вона створює загрози національним інтересам України, але враховуючи тенденції розвитку та можливість зміни умов, вона може набути ще більшої небезпеки у майбутньому [5].

Крім того, ускладнюється контроль та ліквідація незаконної зброї після завершення військового конфлікту. Знаходження та безпека під час знищення такої зброї стає важливим завданням для забезпечення подальшої стабільності та безпеки на території, а також для запобігання потенційного використання її в майбутніх конфліктах чи злочинних діях. Проблема незареєстрованої та знайденої зброї під час воєнного стану належить до найважливіших завдань, які потребують комплексного та системного підходу для їх вирішення та мінімізації негативних наслідків.

Проблема незаконного обігу зброї представляє собою складну та багатогранну проблему. Це стосується як виробництва та легального розподілу зброї, так і незаконного її обігу, що ускладнює ідентифікацію та контроль над

цим явищем. Враховуючи те, що більшість зброї походить з легального виробництва, а потім потрапляє на незаконний ринок, процес виявлення та відстеження незаконно виготовленої та розповсюдженої зброї стає вкрай складним завданням [1].

У світлі цієї проблеми, важливо розглянути цілі державної політики, спрямованої на контроль обігу зброї. Серед них - встановлення державного контролю, підтримка дотримання законодавства, запобігання незаконному обігу, встановлення правил легального обігу, ідентифікація та ліквідація незаконної зброї. Крім того, важливо вжити заходи щодо притягнення до відповідальності, та стійкої співпраці на міжнародному рівні для ефективного контролю.

Ці проблеми контролюються Наказом № 622 Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів

Також для вирішення цієї проблеми слід вжити комплекс заходів, що охоплюють кілька ключових напрямків діяльності [3].

По-перше, необхідно встановити ефективні механізми контролю та моніторингу зброї, яка потрапляє в обіг як трофейна або знайдена під час воєнного конфлікту. Це може включати створення спеціалізованих комісій або відділень, які відповідають за реєстрацію та відстеження такої зброї, а також впровадження новітніх технологій для її ідентифікації та відслідковування [4].

По-друге, необхідно розробити та впровадити стратегії забезпечення безпеки та захисту населення від можливих негативних наслідків використання такої зброї. Це включає в себе проведення інформаційної кампанії серед населення щодо небезпеки знайденої та трофейної зброї, навчання населення заходам безпеки та розробку планів евакуації в разі потреби [5].

Отже, забезпечення безпеки та стабільності в умовах воєнного стану вимагає невідкладних заходів щодо вирішення проблем, пов'язаних із знайденою та трофейною зброєю. Основними напрямками вирішення цих проблем є посилення контролю та регулювання обігу зброї, розробка та впровадження ефективних стратегій забезпечення безпеки населення та підтримка органів правопорядку та збройних сил у проведенні операцій з конфіскації та ліквідації незаконної зброї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шведова Г. Л., Чухліб А. І. Незаконний обіг зброї в сучасній Україні: *VII Юридичні могилянські читання* : Всеукр. наук. - практ. конф. : програма та тези / ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. С. 24-29.

2. Савенко А.Б., Плахотний А.П. Воєнні злочини проти мирного населення. *Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу* (м. Полтава, 2022). Полтава, 2022.

3. Горбенко Д., Плахотний А. Незаконне зберігання вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин: проблема та наслідки. *Матеріали конференцій МЦНД* (м. Одеса, 22.12. 2023). Одеса, 2023. С. 190-192.

4. Міністерство внутрішніх справ України. Довідник журналіста. Київ, 2020. URL: <https://mvs.gov.ua/ua/publications/article/id/81362>

5. Ковальов П.С. Правовий режим самозахисту в Україні. *Вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2(94). С. 109-116.

6. Власенко, О.О. Злочини, пов'язані з незаконним зберіганням та незаконним носінням зброї: проблеми кваліфікації та протидії. *Правова держава*. 2021. 3(46). С. 88-96.

БУРКА Владислав – курсант 2 курсу
*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
*викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

УЧАСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ПРОВЕДЕННІ СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ НА ТЕРИТОРІЯХ, ЩО ЗВІЛЬНЕНІ ВІД РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ

Починаючи з вересня 2022 року, Збройні сили України активно звільняють та поступово встановлюють контроль над населеними пунктами Донецької, Луганської, Миколаївської, Харківської та Херсонської областей України, які раніше перебували під окупацією росії. Разом з військовими на визволені території прибувають інші правоохоронні органи та представники місцевої влади, які організовують та проводять комплекс заходів у різних сферах, таких як правові, воєнні, політичні, дипломатичні, адміністративні, економічні, інформаційні та соціальні, спрямовані на стабілізацію соціально-економічної ситуації, зміцнення правопорядку, відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності в межах державного кордону України.

Під час проведення стабілізаційних заходів важлива роль належить працівникам Національної поліції України, які відповідно до їхніх обов'язків забезпечують надання поліцейських послуг у таких сферах: підтримання публічної безпеки та порядку; захист прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; боротьба з злочинністю; та надання допомоги особам, які з різних причин, включаючи особисті, економічні, соціальні або внаслідок

надзвичайних ситуацій, потребують підтримки, в межах, визначених законодавством [1, с. 875].

Виконання завдань, що покладаються на Національну поліцію України для забезпечення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, відбувається через реалізацію правотворчої, правозастосовної, правоохоронної, освітньої та правовиховної діяльності, що стають надзвичайно важливими на територіях, які звільнені від окупації [1, с. 876].

Перший виклик, з яким стикаються військові та поліцейські на звільнених від окупантів територіях, полягає в наслідках ряду «воєнних» та інших злочинів, порушень прав людини та міжнародного гуманітарного права [2, с. 109].

Також вони зіштовхуються з невідомими видами мін, розтяжок та смертельно небезпечних пасток, що створює небезпечне середовище для громадян України, які повертаються на ці території [3, с. 55].

Під час проведення стабілізаційних заходів на звільнених від російських окупантів територіях, поліцейські можуть займатися наступними основними завданнями: оглядом доріг, під'їзних шляхів до населених пунктів, вулиць, об'єктів критичної інфраструктури та житлових будинків для виявлення вибухонебезпечних предметів і забезпечення безпечного їхнього розмінування. Важливою стає саперна підготовка, яка раніше не була включена до програм навчання поліцейських, в таких умовах; для документування військових та інших злочинів на звільнених від окупантів територіях створюються слідчо-оперативні групи та спеціальні поліцейські мобільні групи. Особлива увага зосереджена на виявленні осіб та транспортних засобів, що перебувають у розшуку, вилученні вогнепальної зброї та боєприпасів, а також встановленні тих, хто може бути причетним до діяльності, що стосується диверсій, тероризму та колаборації; відновлення та забезпечення громадського порядку і безпеки стає найважливішим завданням. Поновлення присутності поліції в населених пунктах, що були окуповані російськими військами, є першим і значущим кроком у стабілізації ситуації [3, с. 54].

Наступним кроком є реалізація комплексу заходів поліції та інших структур, спрямованих на забезпечення безпечного функціонування державних і місцевих органів влади, а також органів військового управління, забезпечення охорони та захисту ключових об'єктів і комунікацій, а також інших критично важливих елементів інфраструктури на рівні областей, районів, сіл, міст, адміністративних районів, які у разі їх порушення або виходу з ладу, можуть становити загрозу для життя і безпеки мешканців; введення тимчасових обмежень чи заборон на рух транспорту та пішоходів у зонах або районах, де ведуться бойові дії; оптимізація та розширення маршрутів патрулювання та кількості патрульних; забезпечення процесу повернення громадянами до Національної поліції України різних видів зброї, боєприпасів, вибухівки та інших матеріалів, а також військової техніки та майна; організація евакуації цивільного населення з небезпечних зон; удосконалення гуманітарної логістики; проведення інформаційної роботи серед населення для протидії дезінформації з боку окупантів; надання населенню правової допомоги відповідно до

законодавства, включаючи безоплатну правову допомогу; забезпечення населення необхідними гуманітарними послугами [4, с. 234].

Тому, можемо дійти висновку, що в звільнених від ворожого впливу територіях нашої держави поступово встановлюється мирне життя, що супроводжується зростанням довіри до правоохоронних органів. Вони надійно та відповідально виконують свої функції, стоячи на сторожі безпеки народу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хода О. С.; Плахотник А. П. Додаткові повноваження поліцейського в умовах воєнного стану. In: The 5 th International scientific and practical conference «Modern problems of science, education and society» (July 17-19, 2023) SPC —Sci-conf. com. ual, Kyiv, Ukraine. 2023. P. 874-876.

2. Бугайчук К. Л. Стабілізаційні заходи на деокупованих територіях: концептуальне розуміння, класифікація, особливості застосування. *Право і безпека*. 2024. № 1 (92). С. 9-22.

3. Скобельська О.Р. Стабілізаційні заходи на деокупованих територіях: поняття та види. *Нове українське право*. 2023. № 5. С. 53-59.

4. Коваленко О., Плахотник А. Важливість правильного підходу до тактичної підготовки поліцейських, які нестимуть службу в екстремальних умовах. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації* : матеріали VI Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 15 грудня 2023р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2023. С. 233-236.

БУРМИСТРОВА Єлизавета – курсантка
2-го курсу Навчально-наукового
інституту права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник:

МАКСИМОВА Маргарита – викладач
кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ПРЕВЕНТИВНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Національна поліція України відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та правопорядку в країні. Забезпечення прав людини є фундаментальною цінністю сучасного демократичного суспільства.

Превентивне забезпечення прав людини включає низку заходів, спрямованих на запобігання порушенням, захист громадян від неправомірних дій та створення умов для реалізації їхніх конституційних прав. Аналіз змісту Закону України «Про Національну поліцію» свідчить про неодноразове використання у його нормах терміну «превентивна діяльність», яка ув'язана з профілактичною діяльністю, що спрямована на запобігання вчиненню правопорушень, а також згідно ст. 23 цього нормативно-правового акту є одним із пріоритетних її завдань[1].

Основним заходом для превентивного забезпечення прав людини це партнерських відносин поліції превентивної діяльності та громадськості. Основними факторами, що впливають на формування цих відносин є: спільність цілей, інтересів та дій; довіра суб'єктів партнерства один до одного, яка є результатом сформованого позитивного іміджу кожного суб'єкта; взаєморозуміння. Завдяки цьому громадськість активно співпрацює з поліцією, це допомагає поліції краще розуміти потреби громади, а громадяни, в свою чергу, стають більш відповідальними і залученими в процес забезпечення своєї безпеки.

Також необхідно розглянути такий захід, як залучення громадськості до різних проєктів, які реалізуються з боку органів державної влади (в тому числі поліції). Це регламентує постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 № 996 (зі змінами 2015 року), якою затверджено Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики. Консультації з громадськістю відбуваються з метою обговорення питань, пов'язаних із соціально-економічним прогресом країни, впровадженням та захистом прав та свобод громадян, а також задоволенням їхніх політичних, економічних, соціальних, культурних та інших потреб.

Проте, Національна поліція України стикається з рядом викликів у процесі забезпечення прав людини. Одним з найбільших викликів є наслідки широкомасштабної збройної агресії проти України. Це створює значні проблеми у сфері захисту прав людини, через недодержання Російською Федерацією норм міжнародного гуманітарного права стосовно українських військовополонених і цивільних осіб, що утримуються у РФ чи на тимчасово окупованій нею території України. Це призводить до значної кількості випадків порушень прав[2].

Також варто зазначити про важливість ролі громадських організацій у взаємодії з підрозділами поліції превентивної діяльності. Вони сприяють підвищенню ефективності превентивної роботи поліції, покращують взаємодію між поліцією та суспільством, а також сприяють розвитку міжнародного співробітництва у цій сфері. Варто зазначити декілька з них: Міжнародна громадська організація «Міжнародна поліцейська корпорація громадської безпеки»; Громадська організація «Міжнародний Центр Муніципальної Поліції» («International Centre of Municipal POLICE»); Міжнародна громадська організація «Українська Секція Міжнародної Поліцейської Асоціації».

Отже, Національна поліція України, як основний орган, що забезпечує дотримання закону, має великий потенціал для запобігання порушенням прав людини. Превентивна діяльність поліції включає в себе ряд заходів, спрямованих на запобігання злочинності та забезпечення громадської безпеки. Це включає в себе роботу з молоддю, проведення профілактичних заходів, співпрацю з громадськими організаціями та інші заходи. Громадські організації міжнародного та національного рівня можуть відіграти важливу роль у цьому процесі, сприяючи підвищенню ефективності превентивної роботи поліції, покращенню взаємодії між поліцією та суспільством, а також сприянню розвитку міжнародного співробітництва у цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Капуляк В.П. Превентивні поліцейські заходи у системі правових засобів запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 355.
2. Права людини в секторі безпеки і оборони – Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини - Головна. URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/prava-liudyny-v-sektori-bezpeky-i-oborony>

БУРЯК Алевтина – курсантка 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ШЕВЯКОВ Максим – старший викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ, майор поліції

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І АДМІНІСТРАТИВНЕ СТЯГНЕННЯ

Адміністративна відповідальність – це вид юридичної відповідальності та застосування уповноваженим органом або посадовою особою адміністративного стягнення до особи, яка вчинила правопорушення, що не тягне за собою кримінальної відповідальності згідно з чинним законодавством.

Адміністративна відповідальність має ті самі ознаки, що й юридична відповідальність. Серед ознак, які характеризують адміністративну відповідальність і відрізняють її від інших видів юридичної відповідальності, можна віднести викладені нижче.

Так, адміністративна відповідальність настає за вчинення адміністративного правопорушення, склад якого визначається як законами (КУпАП, Митний кодекс України), так і підзаконними актами (рішення органів місцевого самоврядування). Ці закони визначають склади та санкції адміністративних правопорушень, а в деяких випадках і процедури їх застосування. На відміну від цього, кримінальна відповідальність встановлюється виключно законом, дисциплінарна відповідальність – Кодексом законів про працю та іншими законами і нормативно-правовими актами, що деталізують статус окремих категорій працівників, а матеріальна відповідальність – Кодексом законів про працю, Цивільним кодексом і, в деяких випадках, адміністративним законодавством.

Підставами адміністративної відповідальності є адміністративні правопорушення, кримінальної – кримінальні правопорушення, дисциплінарної – дисциплінарні проступки, а матеріальної – заподіяння матеріальної шкоди.

Адміністративній відповідальності підлягають як фізичні, так і юридичні особи, а кримінальній – лише фізичні особи. Особливістю адміністративної відповідальності є те, що адміністративні стягнення накладаються адміністративними органами, посадовими особами або суддями, наділеними спеціальними повноваженнями, тоді як кримінальні покарання накладаються лише судом.

Між суб'єктом адміністративного правопорушення та особою, яка накладає адміністративне стягнення, немає офіційних відносин. Цим адміністративна відповідальність відрізняється від дисциплінарної, для якої наявність таких відносин є обов'язковою умовою. На відміну від кримінального покарання, яке автоматично тягне за собою судимість, адміністративна відповідальність таких наслідків не тягне. Згідно з чинним законодавством, адміністративні стягнення діють протягом одного року з дня їх застосування. Заходи адміністративної відповідальності вживаються відповідно до закону, що регулює порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення. Кримінальні справи розглядаються відповідно до Кримінально-процесуального кодексу [1].

Таким чином, адміністративна відповідальність має специфічні риси, які відрізняють її від інших видів юридичної відповідальності. Головною її особливістю є те, що необхідною підставою для застосування цієї відповідальності є наявність адміністративного правопорушення, а мірою її впливу має бути адміністративне стягнення.

Адміністративні стягнення – це заходи відповідальності, що застосовуються з метою виховання осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самими правопорушниками, так і іншими особами. Адміністративне стягнення зазвичай проявляється у вигляді моральних або матеріальних наслідків для правопорушника. Деякі покарання можуть одночасно поєднувати в собі моральний осуд, матеріальні наслідки та тимчасові обмеження прав правопорушника. Зокрема, такі наслідки мають місце при адміністративному арешті, позбавленні спеціального права та виправних роботах.

Загалом усі стягнення взаємопов'язані між собою і утворюють єдину систему, що базується на підставах і меті їх застосування та можливості взаємного обміну. Головним чинником у цьому процесі є мета покарання. Метою покарання є кара правопорушників, припинення протиправних діянь, відновлення порушених правовідносин, виправлення правопорушників, запобігання вчиненню нових правопорушень, а також відшкодування шкоди, заподіяної правопорушенням.

Види адміністративних стягнень визначені в Кодексі України про адміністративні правопорушення (статті 23-32). До них належать попередження, штраф, оплатне вилучення або конфіскація предметів, які стали знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, конфіскація грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, позбавлення спеціального права, наданого громадянам (права керування транспортними засобами, права полювання), позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадські роботи, виправні роботи, суспільно корисні роботи, адміністративний арешт та арешт з утриманням на гауптвахті.

Законодавством України може бути передбачено адміністративне видворення іноземців та осіб без громадянства, які вчинили дії, що істотно ображають громадський порядок і моральність.

Оплатне вилучення або конфіскація предметів може застосовуватися не лише як основне, а й як додаткове адміністративне стягнення. За одне адміністративне правопорушення може бути накладено як основне стягнення, так і основне та додаткове стягнення.

Догана – це захід виховного характеру, при якому орган державної влади (посадова особа) дає офіційну негативну оцінку поведінки правопорушника з метою запобігання вчиненню протиправних діянь. Цей вид стягнення застосовується за незначні правопорушення. Попередження виноситься в письмовій формі.

Штрафи призначаються як вид покарання за адміністративні правопорушення. Цей вид покарання впливає на фінансове становище порушника. У деяких випадках штраф може бути накладено на правопорушника на місці вчинення адміністративного правопорушення (наприклад, порушення правил дорожнього руху).

Оплатне вилучення предметів, які стали знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовому вилученні предметів з подальшою їх реалізацією і поверненням початковим власникам за вирахуванням суми, пов'язаної з витратами на реалізацію вилучених предметів (наприклад, вилучення мисливської рушниці та бойових припасів). Конфіскація предмета, який став безпосереднім знаряддям вчинення або об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави. Конфіскації підлягають лише предмети, які є особистою власністю правопорушника, якщо інше не передбачено законодавством держави. Зокрема, конфіскації підлягає контрабанда незалежно від її власника. Позбавлення

спеціальних прав застосовується максимум на три роки. Існують винятки для цього виду покарання. Воно не застосовується до осіб з інвалідністю, за винятком випадків керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння. Сюди також відноситься позбавлення права полювання, якщо полювання є основним засобом до існування особи.

Виправні роботи відбуваються за основним місцем роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, на строк не більше двох місяців з відрахуванням до 20% її заробітку в дохід держави. Це покарання може бути призначене лише судом. Адміністративний арешт призначається і застосовується лише у виняткових випадках за окремі адміністративні правопорушення, на строк не більше 15 діб, і лише судом (суддею). Не можуть бути піддані адміністративному арешту вагітні жінки, жінки, які мають дітей віком до 12 років, особи, які не досягли 18 років, та інваліди I і II груп.

Законодавець також передбачає особливі заходи впливу щодо неповнолітніх. У разі вчинення неповнолітнім віком від 16 до 18 років адміністративного правопорушення можуть бути застосовані такі заходи впливу: зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; попередження, догана або сувора догана; передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Існування в системі адміністративних стягнень різних за характером і суворістю санкцій дає змогу врахувати суспільну небезпеку правопорушення та особу порушника [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративна відповідальність : мультимедійний навчальний посібник / Кузьменко О.В., Пастух І.Д., Плугатир М.В. та ін. Київ : НАВС, 2015. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm-vidpov/pages/rozdil_1.html (дата звернення: 08.05.2024)
2. Загальні правила та строки накладення адміністративного стягнення. URL: <https://lh.pl.court.gov.ua/sud1617/pres-centr/news/310578/> (дата звернення: 08.05.2024).

БУРЯК Софія – курсантка 2-го курсу
навчально-наукового інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
ЛУКАШЕНКО Альона – доцент
кафедри публічного управління та
адміністрування Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Забезпечення безпеки та правопорядку на деокупованих територіях вимагає не лише фізичної присутності, а й комплексних заходів, спрямованих на відновлення довіри населення та захист прав громадян, а також професійного підходу у питаннях відновлення правопорядку та безпеки. Національна поліція відіграє ключову роль у цьому процесі, адже саме вона відповідає за охорону прав і свобод громадян, протидію злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку.

Серед найбільш уразливих категорій громадян є діти. Понад сімдесят превентивних заходів передбачено Національним планом щодо порушення їх прав в умовах збройної агресії, що вчиняє сьогодні Російська Федерація проти України, де відповідальними за виконання також є і Національна поліція, яких більше двадцяти. До найбільш пріоритетних відносяться попередження сексуального насильства проти дітей; використання методики опитування дитини, просвітницької роботи з дітьми та їх батьками або їх законними представниками; запобігання вербуванню дітей, недопущення їх залучення до виконання завдань у зонах бойових дій, на окупованих територіях тощо; примусової евакуації з місць проведення бойових дій та з цією метою утворення спеціальних груп; забезпечення створення доступних укриттів; участь у просвітницькій кампанії із створення безпечного освітнього середовища та безпечної поведінки в Інтернеті тощо [1].

Значної уваги привертають сьогодні інноваційні проєкти. На деяких з них ми б хотіли зосередити нашу увагу. Наприклад, проєкт «Білі янголи», якими називають загони поліцейських для евакуації людей з прифронтових населених пунктів. Результати роботи цього підрозділу можна переглянути на офіційній сторінці Національної поліції [2]. Зокрема, такі загони працюють у Кураховому Донецької області. Викликати такий екіпаж можна у випадках:

- якщо вас чи іншу людину поранило;
- бажаєте евакуюватися;
- потребуєте медичної допомоги, госпіталізації;
- необхідна вода, їжа, ліки, речі;
- потрібно транспортувати загиблого.

Вони проводили операції, наприклад, у Покровському районі міста Красногорівка, де евакуювали літніх людей під час сильних обстрілів зі сторони

ворога [3]. Також була проведена операція у цьому ж районі у місті Очеретино, де цей підрозділ передав Очеретинській міській громаді допомогу у розмірі 600 кг продуктів харчування [4]. Не менш важливим є також і вибухотехнічні та спеціальні підрозділи (КОРД, ТОР) Національної поліції. Вибухотехніки виконують реабілітаційну роботу на територіях, де велися бойові дії, і які вже вийшли з окупаційного режиму. Основне їх завдання – знешкодження вибухонебезпечних речовин та боєприпасів. У свою чергу полки особливого призначення займаються затриманням озброєних злочинців, осіб які перебувають в розшуку за вчинення особливо тяжких злочинів, а також злочинців або терористів, які можуть переховуватися від влади з метою уникнення покарання на деокупованих територіях. Також Національна поліція здійснює контроль гуманітарної допомоги, який здійснюється в деокупованих районах Донецької області; патрулювання відповідних районів; перевіряє документи на блокпостах, осіб, транспортні засоби та майно, яке у них перевозиться. Правоохоронці також допомагають громадянам у поверненні або відновленні документів у громадян, які їх втратили, загубили або які у них вкрали.

Органи Національної поліції залучаються до співпраці з органами Служби Безпеки України для виявлення та затримання осіб, які співпрацюють з країною-агресором. Відповідно до цього факту можна сказати також, що Національна поліція співпрацює таким чином і зі Збройними Силами України.

Національна поліція відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки та порядку на деокупованих територіях, виконуючи різні завдання, які включають відновлення правопорядку, активну взаємодію з населенням залучаються до роботи з різними органами виконавчої влади для виконання взаємо пов'язаних з ними завдань.

Превентивна діяльність поліції тісно взаємопов'язана із захистом населення та є однією з його форм профілактичної роботи з безпеки громадян в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України.

Професійні профілактичні дії підвищують безпеку населення, його обізнаність та сприяють збереженню життя і здоров'я найбільш уразливих його груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження національного плану превентивних заходів щодо припинення та запобігання грубим порушенням прав дітей в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 березня 2024 р. № 256-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/256-2024-%D1%80#top> (дата звернення: 06.03.2024).

2. Міністерство внутрішніх справ України. «Білі янголи»: документальний проєкт про тих, хто ризикує власним життям заради порятунку інших. URL: <https://mvs.gov.ua/news/bili-iangoli-dokumentalnii-projekt-pro-tix-xto-rizikuje-vlasnim-zittiam-zaradi-poriatunku-insix>

3. Офіційний вебпортал Національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/ie-tilky-dvi-khvylyny-shchob-zabraty-poranenoho-z-frontovoi-krasnohorivky-bili-ianholi-masovo-evakuiuiut-liudei>

4. Офіційний вебпортал Національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/po-nas-pratsiuiut-vidkhodymo-pid-chas-evakuatsii-poranenoho-z-ocheretynoho-bili-ianholi-potrapyly-pid-potuzhnyi-obstril>

ВАЙДА Тарас – доцент, доцент кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук

НЕВІДКЛАДНА КРІКОТИРЕОТОМІЯ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЯТУВАЛЬНИКАМИ/БОЙОВИМИ МЕДИКАМИ ПРОХІДНОСТІ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ У ПОРАНЕНОЇ ОСОБИ В СИСТЕМІ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

Наслідками поранень правоохоронців (військовослужбовців), інших осіб в умовах проведення поліцейських операцій (ведення службово-бойових дій тощо) можуть бути випадки порушення у поранених осіб прохідності дихальних шляхів, яку усунути неможливо за допомогою застосування назо-, орофарингіальних чи надгортанних повітроводів – тобто всіх інших рятувальних заходів, які можуть бути доступними в таких польових умовах і спрямовані на відновлення функції дихання, є неефективними. Тому рятувальниками/медичними фахівцями у цих умовах може застосовуватися невідкладна крікотиреотомія – екстрена хірургічна операція (на прикладі можливостей тактичної медицини), що виконується у екстремальних умовах при порушенні дихання у пораненої особи, внаслідок чого розвивається важка гіпоксія (дефіцит кисню – *уточнено нами*) [1, с. 193-194].

Варто зазначити, що у традиційній медицині розрізняють подібні за технікою лікарські (хірургічні) втручання, такі як:

1) *трахеостомія* – хірургічна операція, що полягає у розтині передньої стінки трахеї (трахеотомія) нижче її персневидного хряща з подальшим введенням до неї (трахеї – *уточнено нами*) спеціальної (трахеостомічної) трубки або утворенням постійного отвору (стоми); виконується для відновлення у особи дихання, а також проведення різних діагностичних і лікувальних маніпуляцій у її трахеї та бронхах [2];

2) *трахеоцентез* (інколи *мікротрахеотомія*) – своєрідний вид трахеотомії (черезшкірна пункційна мікротрахеотомія), при якій в трахею шляхом проколу

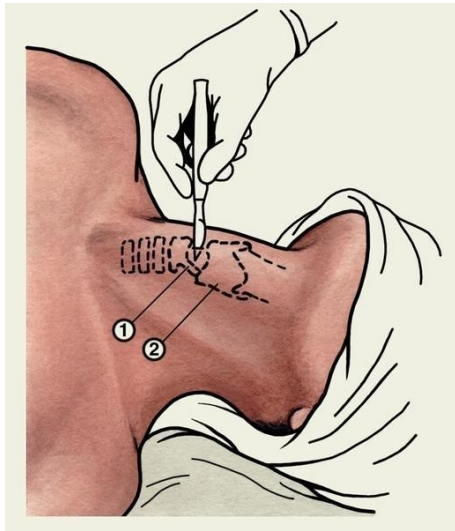

Рис. 1 Місце розтину при крікотиреотомії: 1 – дуга перснеподібного хряща; 2 – щитоподібний хрящ

передньої її стінки на шії людини вводять тонку трубку для інстиляції лікарських засобів і/чи відсмоктування вмісту [3, с. 129]; *конікотомія* (лат. *conicotomy*, від *conus* «конус» + *грец.* *τομή* – «розріз»); син. *крікотиреотомія* – хірургічна операція, що являє собою невідкладну медичну допомогу і представляється серединним розсіченням гортані між перснеподібним і щитоподібним хрящами в межах перснещитоподібної зв'язки [4] (див. рис. 1).

Основними показами для застосування крікотиреотомії є безуспішне відновлення прохідності дихальних шляхів за допомогою: 1) надгортанного повітровоу; 2) прийомів відновлення прохідності дихальних шляхів (розгинання голови / виведення підборіддя та нижньої щелепи); 3) назо- та

орофарингеального повітровоу; 4) аспірації¹ (за потреби, з використанням імпровізованого пристрою для відсмоктування, ручного чи механізованого аспілятора). Додатковими показами для крікотиреотомії є термічні ураження особи або ураження потерпілого токсичними газами.

Протипоказами щодо застосування крікотиреотомії є наступні: 1) можливість забезпечити прохідність дихальних шляхів менш інвазивними² методами; 2) розрив трахеї із втягненням нижньої частини в глибину середостіння; 3) масивний набряк голови чи шії; 4) вік травмованої особи молодше 10-12 років [5].

Результати дослідження. Існує декілька методів виконання крікотиреотомії при наданні домедичної допомоги травмованій/пораненій особі. Дослідження CoTССS визначило техніки, які мають достатню доказову базу, щоб рекомендувати їх до широкого використання на практиці. Слід зазначити, що перехресне дослідження, котре порівнювало Cric-Key™³ зі стандартною хірургічною процедурою, виявило, що бойові медики/парамедики виконували процедуру крікотиреотомії швидше та з меншим відсотком невдач при використанні цього медзасобу. Через це вище зазначений медичний пристрій розглядається як бажаний при крікотиреотоміях. Дві інші техніки, рекомендовані CoTССS, включають відкриту хірургічну техніку за допомогою буза та стандартну відкриту хірургічну техніку.

¹ Термін *аспірація* може використовуватися в таких значеннях – 1) (*фізіологія*): проникнення сторонніх речовин у дихальні шляхи під час вдиху; 2) (*медицина*): відсмоктування рідини або повітря, скупчених внаслідок різних захворювань (травм) у будь-якій порожнині тіла.

² *Інвазивний (мед.)* – який здатний проникати в організм людини, поширюватися в ньому. Прикладом простої інвазивної процедури є будь-яка ін'єкція, а найскладнішою – хірургічна операція.

³ *CricKey* – це новий хірургічний крікотиреотомічний пристрій, який об'єднує в собі функції трахеального гака, стилета, дилатора та буза у поєднанні з канюлею Мелкера для дихальних шляхів.

Хоча для кожної техніки є специфічні покази щодо застосування, але слід виділити для них декілька загальних аспектів: 1) найбільш типова помилка – виконання рятувальником початкового розрізу надто малим, тим самим обмежуючи його (медичного працівника – *уточнено мною*) можливість чітко візуалізувати перснещитоподібну мембрану; 2) оскільки правильно визначити анатомічні орієнтири рятувальникові досить складно, то поширеними на цьому етапі є такі його (медпрацівника – *уточнено мною*) помилки, які призводять до неправильного розміщення дихальної трубки, включаючи її введення в трахею над щитоподібним хрящем; такий процес, зокрема, ускладнюється у випадку наявності у пораненої особи крупної шиї з розвиненими м'язами. Це підкреслює необхідність проведення з рятувальниками систематичних тренувань та постійного вдосконалення їх вміння чітко визначати орієнтири для розтину при різних анатомічних варіантах з пораненими (за кожної можливості); 3) слід уникати проколюючих рухів, які рятувальник робить при розрізі поверхні шиї – скальпель може проникнути в інші структури гортані, якщо ця особа (наприклад, бойовий медик – *уточнено нами*) не буде обережною.

Як тільки перснещитоподібна мембрана буде розсічена, то рятувальникові необхідно одразу ж вводити інтегрований трахеальний гачок вниз по ручці за допомогою великого пальця аж поки цей гачок не увійде в трахею та від'єднається від ручки; після цього необхідно вводити Cric-Key з ендотрахеальною трубкою в трахею (див. фото 1).

Фото 1. Введення медзасобу Cric-Key у розріз трахеї (фото з відкритих джерел)

Медичні техніки виконання крікотиреотомії включають використання таких двох рекомендованих методів, як: 1) стандартний відкритий хірургічний метод; 2) відкритий хірургічний метод за допомогою бужа⁴.

Особливості виконання рятувальником крікотиреотомії потребують врахування наступних аспектів: 1) недоцільно робити розріз поверхні тіла занадто коротким; 2) медпрацівникам потрібно систематично тренуватися знаходити анатомічні орієнтири на тілі травмованої особи; 3) уникати проколюючих рухів; 4) пальпувати перснещитоподібну мембрану вказівним пальцем, визначаючи орієнтир для нанесення горизонтального розрізу [5].

Перші кроки виконання крікотиреотомії однакові у всіх техніках, що рекомендовані СоТССС. Вони включають такі послідовні дії медичного працівника: 1) пошук перснещитоподібної мембрани між щитоподібним та перснеподібним хрящами трахеї; 2) утримування трахеї недомінантною рукою для стабілізації дихальних шляхів (фіксація гортані); 3) дезінфекція місця розрізу на поверхні шиї, виконання вертикального розрізу довжиною 2,5 см по поверхні

⁴ Буж (мед.) – медичний інструмент, що має форму вузького стрижня або трубочки, для розширення трубчастих органів людського організму (стравоходу та ін.) при дослідженні або лікуванні.

шкіри від нижнього краю щитоподібного хряща до верхнього краю перснеподібного хряща (розсікаючи тіло травмованої особи вниз у напрямку до перснещитоподібної мембрани); 4) розсічення тканин тіла травмованої особи, щоб оголити вищезазначену мембрану, а також виконання горизонтального

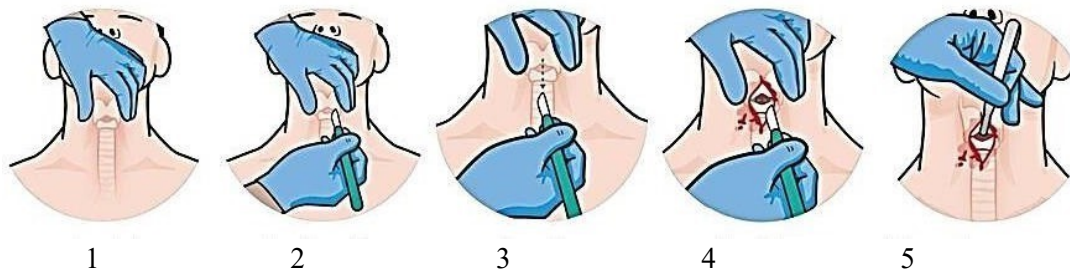

Рис. 2 Техніка проведення крікотиреотомії: 1 – пошук перснеподібної мембрани; 2 – фіксація гортані; 3 – вертикальний розтин гортані; 4 – горизонтальний розріз гортані через мембрану; 5 – фіксація (підйом) гачком хряща та стабілізація (утримання) отвору

розрізу трахеї через її перснещитоподібну мембрану; 5) підчепити трахеальним гачком хрящ та підняти його, щоб стабілізувати і утримувати зроблений отвір в трахеї [5] (див. рис. 2).

Після завершення цього етапу кожна техніка використовує різний підхід у забезпеченні прохідності дихальних шляхів: 1) витягування з отвору бужа та трахеального гачка, повернувши останнього до плеча травмованої особи; 2) надування шприцом манжети Cric-Key, яка перебуває всередині трахеї; 3) аускультация (вислуховування) легень фонендоскопом/стетоскопом; 4) аналіз та фіксація параметрів спонтанного дихання впродовж не менше 10 с; 5) за відсутності самостійного дихання або частоти дихання менше 8 чи більше 30 за хвилину, або при сатурації⁵ кисню в крові менше 90 % – під'єднати до Cric-Key дихальний мішок типу Амбу; 6) закріпити медзасіб Cric-Key на місці хірургічного втручання на шиї пораненої особи за допомогою кріплення на її тілі; 7) відобразити параметри життєдіяльності пораненої особи в картці пораненого встановленої форми).

Більшість помилок під час застосування крікотиреотомії трапляється при визначенні рятувальником анатомічних орієнтирів для проведення розтину та оголенні перснещитоподібної мембрани. Тому рятувальникам/правоохоронцям важливо наполегливо тренуватися стільки, скільки зможуть (в залежності від можливостей), щоб постійно вдосконалювати цю важливу навичку в системі

⁵ Сатурація киснем крові (у медицині, з англ. *oxygen saturation*) – це частка насиченого киснем гемоглобіну відносно загального гемоглобіну (ненасиченого + насиченого) в крові. Оксигенація відбувається, коли молекули кисню (O₂) потрапляють у тканини організму. Наприклад, кров окислюється в легенях, де молекули кисню переміщуються з повітря в кров через стінки капілярів у міжальвеолярних перетинках. Міжнародне позначення: (сатурація кисню), в практичній діагностиці – , пульсоксиметрія (сатурація кисню та пульс), сатурація венозної крові. В Україні, згідно з офіційними документами, – насичення артеріальної крові киснем.

заходів тактичної медицини, включаючи відпрацювання визначення анатомічних орієнтирів один на одному.

Розглянемо основні причини, через які трапляються найбільш часто помилки в роботі рятувальників щодо забезпечення прохідності дихальних шляхів у пораненої особи способом крікотиреотомії: 1) недостатній обсяг часу для навчання та неповне засвоєння знань з анатомії людини; 2) недостатній рівень практичного (прикладного) знайомства з будовою гортані; 3) неправильне навчання рятувальників необхідним хірургічним технікам, котре було проведено не за стандартизованою покроковою методикою дій медичного працівника (бойового медика) на місці події; 4) використання для навчання рятувальників анатомічно неправильних тренувальних манекенів; 5) недостатня кількість регулярних періодичних стандартизованих тренувань для повторення та закріплення набутих знань та навичок рятувальників [5].

Не всі поранені особи, які потребують застосування крікотиреотомії, можуть бути непритомними та нечутливими до болю. Якщо конкретний поранений у свідомості, напівсвідомості чи у нього збережена реакція на больові подразники під час першої частини обстеження пораненого, і при цьому йому показаний цей хірургічний метод відновлення прохідності дихальних шляхів, то медпрацівникові слід розглянути використання лідокаїну для знеболення шкіри та структур його шиї перед проведенням вищезазначеної хірургічної процедури.

Однак, клінічна чи тактична ситуація може стати протипоказом для знеболення пораненого перед введенням трахеальної трубки. Наприклад, у випадку повної або майже повної обструкції дихальних шляхів з загрозою зупинки у людини дихання їх прохідність повинна бути відновлена негайно, навіть якщо поранений притомний.

Також на полі бою можуть бути тактичні ситуації, що вимагають негайної реакції через часові обмеження, які стосуються підтримання безпечного середовища для рятувальника і пораненого. Лідокаїн не завжди може бути доступний, тому що стандартні операційні процедури (далі – СОП) та списки необхідних медичних матеріалів і засобів деяких підрозділів поліції (військових підрозділів) не ставлять лідокаїн у пріоритет при комплектації наборів для медичної допомоги.

Якщо лідокаїн доступний, то рятувальником його слід використовувати після визначення анатомічних орієнтирів на тілі пораненої особи. Вводити лідокаїн необхідно, інфільтруючи шкіру та підшкірний шар (знеболення підшкірних структур), без введення голки занадто глибоко в тіло, щоб випадково не пройти крізь перснещитоподібну мембрану чи трахею пораненої особи.

При інтоксикації лідокаїном неврологічні симптоми (запаморочення, дзвін у вухах, пероральне оніміння тощо), зазвичай передують серцево-судинним проявам. Найбільш важливий аспект для місцевого анестетика – це належне дозування: рекомендована доза для підшкірної інфільтрації пораненої особи лідокаїном без епінефрину – 4,5 міліграм на кілограм ваги травмованої особи (мг/кг); для лідокаїну з епінефрином – 7 мг/кг [5].

Неправильний розрахунок дози, введення медикамента в кровоносну судину або багаторазове введення терапевтичних доз знеболення є головними причинами системної токсичності особи.

Дихальна підтримка в польових умовах може бути необхідна пораненим з неможливістю здійснення адекватного самостійного дихання, включаючи непритомних поранених осіб з зупинкою дихання, осіб з прогресуючою гіпоксичною дихальною недостатністю, прогресуючою гіперкапічніною дихальною недостатністю та напівпритомних/притомних постраждалих із порушенням психічного стану, які не можуть самостійно підтримувати прохідність дихальних шляхів.

Техніка забезпечення та підтримки щільного прилягання маски до обличчя часто називається «ЕС»-технікою через позицію пальців руки, що тримає маску. Це також навичка, якій навчають всіх бійців-рятувальників, тому вони можуть допомагати бойовому медику/рятувальникові, якщо потрібно. Після того, як буде забезпечене щільне прилягання маски до обличчя пораненій особі, їй слід робити вдих кожні 5-6 секунд (10-12 вдихів на хвилину), використовуючи повільне спокійне стискання дихального мішка впродовж 1-2 секунд. За необхідності подальшої дихальної підтримки її (штучну вентиляцію легень – *уточнено мною*) має забезпечувати один із рятувальників, таким чином без допомоги бійця-рятувальника чи іншого тренованого правоохоронця / військовослужбовця подальше різнобічне обстеження та лікування постраждалого неможливе. Отже, важливо оперативно і чітко визначити, чи потрібна дихальна підтримка особі, щоб зберегти обмежені ресурси бойового медика/рятувальника. Наприклад, якщо пораненому була виконана крікотиреотомія, то це не означає, що він не може самостійно дихати та має бути забезпечена, за необхідності, вентиляція легень мішком типу Амбу з маскою [5].

Висновки. Провівши аналіз спеціальної медичної літератури з піднятої проблеми забезпечення прохідності дихальних шляхів пораненої особи в екстремальних умовах, можемо зробити наступні узагальнення.

1. Крікотиреотомія розглядується як крайній спосіб забезпечення прохідності дихальних шляхів у травмованій особі під час надання їй домедичної допомоги, коли застосування інших медзасобів (повітроводів) є малоефективним.

2. Проведення таких хірургічних дій (крікотиреотомії) може виконувати тільки підготовлений рятувальник (бойовий медик), який має належні знання анатомії та достатні сформовані практичні навички щодо проведення хірургічного втручання.

3. Рятувальник повинен добре знати основні покази та протипокази, а також весь алгоритм дій рятувальника при застосуванні крікотиреотомії для відновлення прохідності дихальних шляхів у пораненої особи.

4. За необхідності знеболення місця розтину при проведенні рятувальником у травмованій особі крікотиреотомії варто дотримуватися рекомендованих доз для підшкірної інфільтрації лідокаїну з/без епінефрину.

5. З метою уникнення помилок під час застосування рятувальником крікотиреотомії, зокрема, при визначенні ним анатомічних орієнтирів та

оголенні перснещитоподібної мембрани, необхідно систематично проводити тренування дій бойових медиків для підтримання у них необхідних навичок надання цього виду домедичної допомоги в частині забезпечення прохідності дихальних шляхів у пораненої особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вайда Т.С. Долікарська допомога : навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2018. 864 с.
2. Бабак С.І., Третяченко С.О., Кобець О.О., Галушко О.А. Черезшкірна дилатаційна трахеостомія у пацієнтів відділення інтенсивної терапії. Гострі та невідкладні стани у практиці лікаря. 2016. № 5(62). С. 30-33.
3. Щелепно-лицева ортопедія (Вибрані лекції): навчальний посібник /Нідзельський М.Я., Давиденко Г.М., Писаренко О.А., Цветкова Н.В. Полтава, 2014. 184 с.
4. Конікотомія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 10.06.2024).
5. Крікотиреотомія. Модуль 7: Забезпечення прохідності дихальних шляхів під час надання допомоги в польових умовах. URL: <https://tccc.org.ua/files/downloads/module-7-airway-management-in-tfc-ua.pdf> (дата звернення: 10.06.2024).

ВАЛЄСВ Руслан – доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності ФПФППД Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Цифрові технології активно та широко запроваджуються в усі сфери життя суспільства, змінюючи і повсякденне життя, і способи ведення воєнних дій, і умови здійснення поліцейської діяльності, зокрема, превентивної. Освітній процес у закладах вищої освіти системи МВС зі специфічними умовами навчання та професійна підготовка поліцейських не залишається осторонь, застосовуючи системи управління дистанційним навчанням, дистанційні курси, масові онлайн-курси, відеолекції, сервіси відеоконференцій, інтерактивні онлайн-дошки, ресурси для синхронної онлайн-взаємодії, сучасні засоби навчання та засоби подвійного призначення (зокрема, боді-камери, спеціальні поліцейські засоби), а також інтерактивні електронні освітні ресурси (далі – ЕОР).

Лише останнім часом в Україні А.М. Гуржій та В.В. Лапінський дослідили комплекс проблем розробки та впровадження ЕОР, В.Є. Козлов та О.М. Сальников узагальнили загальні вимоги до ЕОР та методику їх створення, С.Г. Литвинова визначила критерії оцінювання локальних електронних освітніх ресурсів, особливості контенту та дизайну ЕОР у галузі журналістики і видавничої справи вивчила А. Зензіна [1]. Разом з тим, науковій літературі бракує спроб узагальнення досвіду розробки та впровадження інтерактивних ЕОР у професійну підготовку поліцейських, зокрема, під час навчання у ЗВО МВС України, в умовах воєнного стану.

Тому мета нашого стислого дослідження полягає в обґрунтуванні використання в умовах воєнного стану інтерактивних ЕОР та узагальненні досвіду кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ щодо розробки та впровадження окремих інтерактивних ЕОР.

Суттєвою особливістю організації освітнього процесу в умовах воєнного стану є часті, раптові та тривалі переривання навчальних занять та їх продовження в умовах бомбосховища чи захисного укриття. Сигнал тривоги у ході навчального заняття вимагає перервати навчальне заняття та переміститись разом зі здобувачами освіти до захисного укриття чи бомбосховища. У процесі перебування в них пріоритетними завданнями є збереження життя, здоров'я учасників освітнього процесу, а також забезпечення психологічної стабільності здобувачів освіти [1]. Водночас, завдання освітнього процесу хоч і не є пріоритетними за обставин повітряної тривоги, залишаються важливими в контексті безперервного розвитку українського суспільства. Ураховуючи масштабність, тривалість та частоту виникнення підстав для оголошення повітряної тривоги, заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання організують продовження навчальних занять в умовах бомбосховища та укриття.

Спробуємо узагальнити основні типові складнощі проведення занять в умовах захисного укриття та бомбосховища:

- 1) додаткові стрес-фактори для психіки учасників освітнього процесу;
- 2) переривання навчальної мотивації здобувачів освіти;
- 3) дефіцит освітнього простору, засобів навчання, освітлення, доступу до Інтернету тощо.

Нівелювати першу групу складнощів, тобто «перемкнути» стресогенну увагу здобувачів освіти з факторів небезпеки на навчальні об'єкти, на взаємодію з педагогом та іншими здобувачами освіти, дозволяє поновлення освітнього процесу в захисному укритті. Для нівелювання другого вищезазначеного чинника освітянам доводиться вживати заходів щодо повторного стимулювання навчально-пізнавальної діяльності та актуалізації опорних знань і навичок.

Третя зазначена група негативних факторів – дефіцит освітнього простору та бажаних комфортних умов – на нашу думку може нівелюватися за допомогою впровадження окремих концепцій змішаного навчання, зокрема, моделі «ротації станцій». По-перше, ця модель передбачає поділ великої навчальної групи на декілька малих груп, з кожною з яких викладач працює послідовно, на ротаційній основі – що дуже корисно за умов дефіциту простору

в захисному укритті. По-друге, ця модель визначає, чим повинні займатися інші малі групи, які в цей час не працюють з викладачем. На інших «станціях» здобувачі освіти, як правило, або працюють з інтерактивними освітніми технологіями (в контексті підготовки курсантів, наприклад, розв'язують поліцейські веб-квести), або виконують письмові роботи (зокрема, в контексті підготовки до превентивної діяльності – заповнюють бланки окремих документів), або виконують колективні проєкти, тощо.

Основними перевагами моделі ротації станцій, на наш погляд, є такі:

1) можливість буквально звузити, зменшити, стиснути освітній простір, в якому організовано взаємодію викладача та здобувача освіти, що стає в пригоді під час занять в захисних укриттях і бомбосховищах,

2) зростання можливостей приділити безпосередню увагу викладача персонально кожному здобувачеві,

3) гнучкість, варіативність і модульність використання моделі;

4) використання різних форм навчання та організація різних форматів навчальної діяльності (дистанційного формату, навчання з синхронною участю вчителя, групової роботи, самостійного виконання завдання тощо).

Отже, після обґрунтування використання в умовах воєнного часу такої моделі змішаного навчання, як ротація станцій, перейдемо до такого нагального питання, як організація роботи на тих «станціях», що працюють без безпосередньої участі викладача.

Пріоритетним напрямом організації відповідної роботи є застосування технології поліцейських та інших професійно-орієнтованих квестів. Проаналізувавши теорію їх конструювання та практику їхнього запровадження, можна виокремити наступні їх специфічні характеристики:

– *метою* такого квесту є напрацювання вмінь і навичок практичної роботи, колективної взаємодії;

– *зміст* квесту полягає в імітації та моделюванні майбутньої професійної діяльності, у вирішенні як типових, так і екстремальних службових ситуацій;

– *структура* квесту передбачає декілька послідовних етапів (причому умовою переходу до наступного етапу «є розв'язання попереднього завдання» [3];

– запроваджуються різноманітні *форми підтримки учасників* квесту: зокрема, попередній інструктаж; відеоінструкції; методичні рекомендації; допомога викладачів, тренерів, тьюторів (при застосуванні технологій дистанційного навчання), менторів (осіб, які раніше успішно пройшли такий чи аналогічний квест), тощо;

– *стимулювання високого рівня навчально-пізнавальної мотивації*: завдяки використанню сценарного методу, проблемного підходу, прийомів гейміфікації, рольової та ділової гри, детективного сюжету, персонального чи групового змагання, методів будування команди та налагодження ефективної комунікації учасників квесту, тощо;

– *підведення підсумків*, організація рефлексії учасників.

Додатковими особливостями квесту досить часто є такі:

- поділ учасників на малі групи, команди, чи інша організація конкуренції;
- розподіл ролей (як рандомно, так і за бажанням учасників чи рішенням викладача);
- широкий міждисциплінарний характер завдань квесту, максимально наближений до реальних ситуацій;
- нелінійний характер етапів (завдань) квесту;
- використання мережі Інтернет чи локальних інтернет мереж для надання завдань, інструкцій, підказок та для вирішення завдань і вибору траєкторії квесту, тощо.

З огляду на це нами розроблено квести, які передбачають нетривалий процес реалізації та спираються на технології дистанційного навчання, щоб квести могли бути продовжені і під час самостійного опрацювання курсантами після завершення заняття. Крім того, принциповим аспектом є орієнтація на створення високої мотивації вирішити квест. Для цього квест ґрунтується на ситуаціях майбутньої професійної діяльності, у ньому використано такі елементи гейміфікації, як детективний сюжет, а також організовано змагання різних команд на найбільш швидке та повне розв'язання квесту.

Наприклад, з теми «Ювенальна превенція» розроблено поліцейський веб-квест, присвячений розшуку зниклого підлітка

Рис. 1 Приклад екрану поліцейського веб-квесту

У таких квестах доречно використовувати описані нами діалогові тренажери [4] та квести вбудовувати до LMS і конструювати як складову віртуального освітнього середовища [5].

Крім поліцейських веб-квестів, ефективним ЕОР зарекомендували себе на практиці окремі інтерактивні *тренажери складення процесуальних документів*, зокрема, протоколів про адміністративні правопорушення. Наприклад, за результатами розв'язання поліцейського веб-квесту, курсанти отримують макети

документів «правопорушника» та мають скласти протокол відносно нього, послідовно знаходячи вірні варіанти майже кожного елементу протоколу (рис. 2 та 3).

Питання 1 из 13 | Набрано баллів: 10 из 130

Заповніть протокол за даною фабулою

Протокол про адміністративне правопорушення

дата _____ м. Дніпро

Я, (посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол)

Вірно ✓

Так, це вірна відповідь

продовжити >

Рис. 2 Приклад першого екрану тренажеру протоколів

Питання 4 из 13 | Набрано баллів: 30 из 130

Заповніть протокол за даною фабулою

Протокол про адміністративне правопорушення

дата _____ м. Дніпро

Я, поліцейський взводу № 3 роти №2 батальйону № 1 УПП в Дніпропетровській обл. сержант поліції Струк Ігор Маркович (посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол)

склав цей протокол про те, що громадянин(ка) *Петрів Данііл Семенович*

дата та місце народження *20.03.1983, м. Луганськ, громадянство України,*

місце проживання

- м.Дніпро ж/м
Тополя-3, буд. 3, кв.88
- м.Дніпро ж/м
Тополя-2
- м.Дніпро ж/м
Тополя-3
- м.Дніпро ж/м
Тополя-2, буд. 23.

ВІДПОВІСТИ

Рис. 3 Приклад одного з наступних екранів тренажеру протоколів

До тренажерів доцільним виглядає вбудовування типових помилок, яких припускаються поліцейські під час документування правопорушень, зокрема, на екрані на рис. 3 фігурує нестандартне ім'я порушника, що на практиці часто призводить до написання типового аналогу імені та зіпсування бланку документу.

Таким чином, ми можемо констатувати, що концепція змішаного навчання у вигляді ротації станцій дозволяє ефективно організувати навчальні заняття

в умовах дефіциту простору та традиційних навчальних засобів у захисних укриттях і бомбосховищах, у першу чергу, за рахунок поділу академічних груп. Належну самостійну та групову навчальну роботу здобувачів, які в цей час не перебувають на «станції з викладачем», можна налагодити за допомогою таких інтерактивних ЕОР, як поліцейські веб-квести та тренажери заповнення процесуальних документів. Такі освітні ресурси дозволяють здобувачам освіти відпрацьовувати навички превентивної поліцейської діяльності без безпосереднього контролю викладачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дії освітян, якщо під час занять оголошено повітряну тривогу. UNICEF Україна. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/24756/> (дата звернення: 20.04.2024)
2. Rembach, O. et al. University Students' Satisfaction: The Impact of Computer-mediated Blended Learning. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2019. vol. 11, issue 4 Supl. 1. P. 221-241.
3. Мілорадова Н.Е., Федоренко О.І. Використання квест-технологій у професійній підготовці поліцейських. *Харківський національний університет внутрішніх справ: 20 р. у статусі національного* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 2 березня 2021 р.). Харків: ХНУВС, 2021. С. 105-108.
4. Валєєв Р.Г. Використання віртуальних діалогових тренажерів у професійній підготовці поліцейських. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України* : тези доп. наук.-практ. конф. (Харків, 30 березня 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 77-79.
5. Валєєв Р.Г. Конструювання віртуального освітнього середовища при підготовці майбутніх поліцейських у ВНЗ. *Національна поліція Донеччини: проблеми становлення та стратегія розвитку – 2016* : 3б. тез доповідей Всеукр. наук.-практ. конф». Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2016. С. 157-159.

ВАСИЛЬЧЕНКО Роман – курсант 213 навчального взводу Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ВАЙДА Тарас – доцент кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук, доцент,

ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА ЯК ОBOB'ЯЗКОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПЕРВИННОГО ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МВС УКРАЇНИ

Програма первинної військово-професійної підготовки здобувачів освіти Одеського державного університету внутрішніх справ (далі – Програма) передбачає отримання необхідних первинних знань та навичок із загальновійськової підготовки поліцейських, а також підвищення готовності правоохоронців до самостійного виконання обов'язків при несенні служби. Інженерна підготовка правоохоронців є важливим складовим компонентом первинної військово-професійної підготовки курсантів в закладах зі специфічними умовами навчання (МВС України – *уточнено нами*), особливо щодо технічних та інженерних аспектів.

Умови воєнного стану ставлять перед військовими, правоохоронними та цивільними структурами низку викликів, серед яких низький рівень інженерної підготовки, на нашу думку, має критичне значення для боєздатності підрозділів [1; 2]. Розглянемо основні сучасні вимоги, які підкреслюють важливість цього виду підготовки для правоохоронців в умовах запровадженого в Україні правового режиму воєнного стану:

1) розглядується специфічна військова техніка та технології, обізнаність з котрими дозволяє майбутнім офіцерам поліції краще розуміти їх призначення, функції та можливості для проведення не тільки поліцейських операцій, а й при введенні бойових дій з військами країни-агресорки (наприклад, на приграничній місцевості (блокпостах) з окупованими територіями). Це допомагає правоохоронцям ефективно використовувати техніку в бойових (службово-бойових) умовах і забезпечувати її ефективну експлуатацію й обслуговування;

2) під час інженерної підготовки здобувачі знайомляться з новими технологіями та інноваціями у військовій (службово-бойовій) сфері – сучасними розробками систем ведення бойових дій, стратегій та їх впровадженням у практику Збройних сил України (далі – ЗСУ), які підвищують ефективність й безпеку військових (поліцейських) операцій;

3) знання інженерії дозволяє військовим офіцерам (поліцейським) ефективно управляти процесами ремонту та обслуговування військової (службової) техніки. Це особливо важливо для забезпечення готовності особового складу поліцейського (військового) підрозділу до службово-бойових дій та тривалого функціонування бойового обладнання;

4) адаптація до швидких змін у військових технологіях, які вимагають від військових та поліцейських постійного оновлення знань та навичок у сфері інженерії. Таким чином, сучасна інженерна підготовка допомагає їм легше адаптуватися до нових умов та викликів;

5) глибоке розуміння інженерних принципів допомагає військовим (поліцейським) здійснювати більш точне планування бойових (поліцейських) операцій, забезпечувати високий рівень безпеки особового складу та ефективність дій підрозділів завдяки уникненню нещасних випадків (травм) [3].

Отже, інженерна підготовка здобувачів вищої освіти у ЗВО МВС України є не лише обов'язковою, але й критично важливою складовою первинної загальновійськової підготовки курсантів у закладах зі специфічними умовами навчання. В умовах воєнного конфлікту, зокрема, під час припинення правопорушення інженерні підрозділи відіграють ключову роль у забезпеченні багатьох аспектів, таких як:

1) обслуговування техніки – в умовах воєнного стану важливо забезпечити безперебійне функціонування військової (службової) техніки. Поліцейські (інженери) мають знати всі нюанси ремонту, обслуговування та модернізації обладнання (техніки), щоб швидко відновлювати його бойову готовність;

2) функціонування інфраструктури: військові інженери (фахівці поліцейських підрозділів) відповідають за збереження, належне функціонування та оперативне відновлення військової інфраструктури (підрозділу поліції). За великим рахунком, це включає в себе будівництво оборонних споруд (фортифікацій), ремонт доріг та мостів, а також забезпечення електропостачання та комунікацій. Також курсанти повинні розуміти призначення та порядок застосування шанцевого інструмента; знати призначення, характеристики, основні елементи та послідовність обладнання одиночного окопу; призначення, характеристики, основні елементи та послідовність улаштування інших польових житлових споруд;

3) реалізація технологічних рішень: фахівці (інженери) розробляють та впроваджують сучасні технологічні рішення для підвищення ефективності й безпеки військових (поліцейських) операцій (розробка нових систем зв'язку, бортової електроніки, бронеавтомобілів та іншого військового обладнання);

4) захист від кіберзагроз (заходи з кібербезпеки, оскільки військові системи можуть стати мішенями кібератак ворога);

5) функціонування медичної інженерії: в умовах воєнного конфлікту (проведення поліцейської операції) своєчасна медична допомога (домедична, тактична) відіграє важливу роль у розробці та впровадженні медичного обладнання, транспортуванні поранених, розгортанні мобільних (польових) лікарень тощо [4].

Усі ці та інші аспекти підкреслюють важливість інженерної підготовки здобувачів вищої освіти в закладах зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану. Ця підготовка допомагає забезпечити ефективність не тільки військових, а й поліцейських операцій, збереження життів військовослужбовців (правоохоронців) та майна підрозділу, а також зміцнення обороноздатності країни в цілому, підтримання належного рівня публічної безпеки.

Також у наш час поліцейським важливо бути обізнаними з таким напрямком як вибухобезпека – це дійсно критично важливий елемент первинної військово-професійної підготовки здобувачів вищої освіти в закладах зі специфічними умовами навчання, особливо в умовах воєнного стану. Внаслідок збройної агресії РФ проти нашої країни на звільнених від ворога територіях існує безліч вибухонебезпечних елементів, які залишаються внаслідок обстрілів міст на населених пунктів, зокрема, на звільнених тимчасово окупованих місцевостях. Необхідність таких знань та дотримування правил безпеки з вибухонебезпечними матеріалами сприятиме:

1) забезпеченню безпеки особового складу (знання про вибухові речовини, їх характеристики, принципи роботи та методи безпеки допомагають військовим (правоохоронцям) уникати нещасних випадків під час виявлення, переміщення або застосування вибухових речовин; 2) ефективному використанню вибухових матеріалів: знання вибухобезпеки дозволяє військовим (поліцейським) ефективно та безпечно використовувати вибухові матеріали в межах проведення різних військових (поліцейських) операцій, таких як проведення інженерних робіт, руйнування перешкод або підриг ворожого обладнання тощо; 3) захисту від вибухів і терористичних актів: знання про вибухобезпеку допомагає військовим (поліцейським) розробляти та впроваджувати заходи безпеки для запобігання вибухам та терористичним актам, а також виявленню та нейтралізації вибухів; 4) наданні медичної допомоги: розуміння вибухових травм допомагає правоохоронцям на місці події (медичному персоналу) надати ефективну допомогу постраждалим, у тому числі при наданні домедичної допомоги та подальшої евакуації травмованих осіб; 5) проведенню мінно-вибухових робіт: знання вибухобезпеки необхідно поліцейським (військовослужбовцям) для безпечного та ефективного виконання розмінування об'єктів (територій), включаючи встановлення вибухових пристроїв [5].

Провівши аналіз спеціальної наукової літератури з піднятої нами проблеми обґрунтування важливості інженерної підготовки правоохоронців, можемо зробити деякі узагальнення.

1. Інженерна підготовка курсантів-поліцейських виступає як необхідний елемент первинної військово-професійної підготовки здобувачів вищої освіти ЗВО МВС України в умовах воєнного стану. Це допомагає забезпечити безпеку особового складу поліцейського підрозділу, ефективне використання набутих знань для забезпечення як особистої безпеки, так і безпеки підрозділу в умовах здійснення службово-бойових дій, в роботі при виявленні вибухових матеріалів та запобігання вибухам й терористичним актам диверсійно-розвідувальних груп країни-агресорки.

2. Інженерна підготовка відіграє ключову роль щодо усвідомлення правоохоронцями необхідності отримання первинних знань та навичок із загальновійськової підготовки поліцейських, а також підвищення готовності правоохоронців до самостійного виконання обов'язків при несенні служби.

3. Інженерна підготовка правоохоронців передбачає засвоєння низки технічних та інженерних аспектів службової (бойової діяльності), котрі сприятимуть ефективності та успішності проведення військових (поліцейських) операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII (зі змінами станом на 18.05.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 12.06.2024).
2. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ МВС від 27.04.2020 року № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text> (дата звернення: 05.06.2024).
3. Довідник з військово-інженерної підготовки для студентів. Харків: НТУ «ХПІ», 2008. 62 с.
4. Інженерне забезпечення підрозділів у бою : навчальний посібник / О.В. Стаховський, О.Ф. Грабовець, І.А. Дядюн. Харків: ПП «Точка», 2015. 336 с.
5. Інженерне забезпечення бою та операції : підручник. Київ: НАО України, 2005. 246 с.

ВЕЛЬМОЖНА Дарина – курсант 2 курсу
*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ГЕНДЕРНИЙ ФАКТОР В ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУРАХ І ЙОГО ВПЛИВ НА ТАКТИКУ ДІЙ ПОЛІЦІЇ В РІЗНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасному світі питання гендерної рівності є важливим у всіх сферах суспільного життя, включаючи виконання службових обов'язків поліцейськими. Основною метою цієї роботи є розгляд особливостей тактики дій поліцейських з

урахуванням статі та ролі жінок у складі правоохоронних органів системи Міністерства внутрішніх справ України.

Проблема дискримінації за ознакою статі завжди була актуальною, навіть попри ухвалення законів, спрямованих на забезпечення рівних можливостей для чоловіків та жінок. Фемінізм, як суспільний рух, прагне досягти рівності всіх людей, незалежно від їх гендерної належності, у різних сферах життєдіяльності. Цей рух включає в себе проведення різноманітних акцій з боротьби за право жінки бути рівноправним суб'єктом суспільства, що не обмежується стереотипними ролями матері або дружини.

Питання забезпечення гендерної рівності відображається у всіх сферах професійної діяльності, але в правоохоронній галузі воно особливо актуальне. Процес відбору до поліції передбачає рівні стандарти для чоловіків та жінок у фізичних, психологічних та медичних тестах, а також у здачі екзаменів. Незважаючи на це, існує переконання, що жінки, швидше за все, працюватимуть з документацією та спілкуватимуться з громадянами, тоді як чоловіки візьмуть на себе керівництво батальйонами та виконання завдань, пов'язаних із застосуванням сили та спеціальних засобів.

Незважаючи на складність служби в правоохоронних органах та «урівняння» вимог для вступу до Національної поліції України, останні дані показують значне зростання кількості жінок у сфері безпеки. Їм відкрито майже пів тисячі нових посад, на які раніше вони не могли претендувати. Розширення можливостей для реалізації професійного потенціалу, сприяючи засадам гендерної рівності, призвело до збільшення кількості жінок, що займають керівні посади в Міністерстві внутрішніх справ. Також з початку 2018 року в секторі безпеки почали збирати статистичні дані про співробітників за статтю, що сприятиме покращенню кар'єрного зросту жінок у цій галузі [1, с. 3].

У сфері тактики використання поліцейських підрозділів існував певний стереотипний підхід до розподілу ролей залежно від статі співробітників правоохоронних органів. Вважалося, що для деяких підрозділів Національної поліції України та Національної гвардії України, які передбачають значні фізичні навантаження, важливо мати особовий склад, в якому переважають чоловіки. Наприклад, у поліції особливого призначення переважно працювали чоловіки, оскільки тактика виконання їхніх обов'язків потребує спеціальної фізичної підготовки і витримки, які, з урахуванням фізіологічних та психологічних особливостей, були важкими для жінок. Вимоги щодо «чоловічої поведінки» у певній мірі обмежують можливості жінок брати участь у складних операціях, які вимагають великої кількості екіпірування, штурму будівель з можливими злочинцями всередині, тактики перехоплення транспортних засобів або осіб, причетних до правопорушень. Тому, за своїми природними характеристиками, чоловіки мають певну перевагу у бойових завданнях. Проте, у зв'язку з складною ситуацією в Україні за останні роки, зокрема під час Революції Гідності та подальших операцій на сході країни, жінки все частіше виявляли готовність прийняти виклик боротьби за справедливість. Вони, за власним бажанням, брали зброю до рук і активно долучалися до несення служби поруч із чоловіками, виконуючи різноманітні бойові завдання [2, с. 29].

Щодо активної участі жінок у Національній поліції України, вони часто беруть участь у патрулюванні вулиць у парі з чоловіками, діючи за принципом тактичної концепції «контакт/прикриття». Згідно з цією концепцією, жінки вміло спілкуються з громадянами, оскільки саме ефективне спілкування є ключовим засобом досягнення мети, яка полягає у припиненні правопорушень. Крім того, жінки, в порівнянні з чоловіками, менше покладаються на фізичну силу у своїй діяльності. Вони уникатимуть проявів агресії та краще впораються з провокаціями. Це робить їх діяльність більш ефективною під час застосування тактики комунікації. Жінки передусім зосереджуються на виконанні завдань, спрямованих на задоволення потреб громади та забезпечення превентивної поліцейської діяльності. Особливу увагу вони приділяють молоді, оскільки в них присутні материнські інстинкти, що передбачають турботу, співчуття та стурбованість стосовно психологічного стану оточуючих.

У боротьбі з проблемою домашнього насильства жінки поліцейські відіграють важливу роль у запобіганні та протидії будь-яким проявам, які завдаються проти волі інших осіб. Тут важливе значення має тактика комунікації, що є більш характерною для жінок. Такі поліцейські, які страждають від домашнього насильства, частіше схильні звертатися за допомогою до осіб тієї ж статі, тому їхня здатність спілкуватися може виявитися важливою при вирішенні таких ситуацій [3, с. 600].

Тактика дій поліцейських на масових заходах також має свої особливості. У виконанні завдань з охорони публічного порядку, наприклад, за допомогою різних видів нарядів, таких як заслони або групи затримання, перевага часто віддається поліцейським чоловічої статі. Це пов'язано з тим, що у деяких ситуаціях на масових заходах може виникнути потреба в протистоянні агресивним учасникам. З урахуванням фізичних особливостей, чоловіки можуть ефективніше керувати ситуацією. Однак жінки також відіграють важливу роль на масових заходах, співпрацюючи з учасниками та виконуючи завдання поліції діалогу, а також фіксуючи та документуючи можливі порушення.

Міжнародний досвід підтверджує, що більше залучення жінок до роботи в правоохоронних органах є важливим чинником у значному зменшенні насильства з боку цих органів по відношенню до громадян. Як відзначає О. Захарова, чоловік-правоохоронець часто сприймає свою діяльність як «владний контроль», тоді як жінка більше покладає акцент на «громадську службу» [4, с. 601].

Підсумовуючи усе вищезазначене, можна зробити висновок, що в повсякденній діяльності поліції кожен правоохоронець грає важливу роль, незалежно від його статі чи інших характеристик. Хоча система реалізації та забезпечення гендерної рівності в Національній поліції України має свої недоліки, важливо відзначити, що вимоги під час виконання службових обов'язків, права та обов'язки мають дотримуватися посадовими особами незалежно від їх статі. Охорона прав кожної людини з обов'язковим дотриманням принципу недискримінації є основним завданням правоохоронних структур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаркуша А. Г. Гендерний паритет: жінка в Національній поліції України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2019. № 1. С. 1-12.

2. Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. Забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органів виконавчої влади : лекція. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 31 с.

3. Зікрач Д.О. Плахотний А.П. Роль ефективності комунікаційної тактики в поліцейській роботі: вплив та переваги. In: The 6 th International scientific and practical conference «*Modern problems of science, education and society*»(August 14-16, 2023) SPC «Sci-conf. com. ua», Kyiv, Ukraine. 2023. P. 597-599.

4. Зікрач Д.О., Плахотний А.П. Дії поліцейських під час масових заходів і в особливих умовах діяльності поліції. In: The 6 th International scientific and practical conference «*Modern problems of science, education and society*» (August 14-16, 2023) SPC «Sci-conf. com. ua», Kyiv, Ukraine. 2023. P. 600-601.

ВОЛОШИНА Оксана – викладач кафедри спеціальної фізичної та домедичної підготовки Донецького державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ СЦЕНАРІЇВ З ДОМЕДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Забезпечення належної медичної допомоги в екстремальних умовах є надзвичайно важливим завданням для підрозділів Національної поліції України. Освіта і підготовка поліцейських є основою злагодженої системи внутрішньої безпеки. Злочини стають дедалі складнішими, а рівень загроз зростає, саме тому співробітники поліції, відповідальні за підтримання правопорядку, повинні бути відкритими до нових підходів. З іншого боку, поліцейська діяльність – це сфера, яка передбачає взаємодію з громадою, і роль поліції в демократичних суспільствах стає дедалі важливішою. Тісна взаємодія та встановлення зв'язків із громадянами, які належать до різних прошарків суспільства і мають різне етнічне походження, потребують соціальної та культурної грамотності поліцейського. Освічені й добре підготовлені поліцейські – більш пристосовані та готові до вирішення проблем, креативного мислення і демонстрації широти поглядів. Ефективність і професійні якості, що залежать від освіти/підготовки поліцейських.

Актуальність даного матеріалу свідчить про те, що в умовах зростання рівня терористичної загрози та конфліктів на сході України зростає необхідність підготовки поліцейських до надання першої медичної допомоги на місці події з використанням під час навчань сценаріїв віртуальних подій. Забезпечення належного рівня підготовки дозволяє зменшити смертність і травматизм серед особового складу підрозділів Національної поліції [1, с. 25].

Отже, згідно чинного законодавства поліція, відповідно до покладених на неї завдань, вживає всіх можливих заходів для надання домедичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я [1, ст. 23, п. 14].

На мою думку сучасні травми, поранення, які отримані від бойових дій чи обстрілів цивільної інфраструктури вимагають відповідної підготовки поліцейських та розробки алгоритму реагування поліцейських-рятувальників.

Сюди входять курси професійної підготовки і навчання співробітників поліції, які дозволяють їм швидко і ефективно надавати домедичну допомогу в бойових умовах. [2, с. 45]. Матеріально-технічна підтримка включає в себе оснащення відділень сучасним медичним обладнанням, таким як індивідуальні аптечки, турнікети, пристрої для накладення пов'язок на рани і мобільні медичні комплекси [3, с. 77]. Використовуючи новітні технології, відбувається впровадження інноваційних технологій, таких як роботизовані системи, для надання медичної допомоги в умовах підвищеного ризику. [3, с. 102].

І тому зазначу, що використання під час навчання сценаріїв подій і ситуацій, що орієнтовані на навчання з ефектом присутності, в якій курсанти стикаються з реальними робочими завданнями і отримують реалістичний зворотний зв'язок по мірі просування, оскільки все, що відбувається, відображає вибір курсанта.

Навчання на основі сценаріїв є різновидом навчання шляхом постановки питань, проблем. Процес пізнання контролює статист, викладач як посередник. Курсанти повинні виявляти і досліджувати проблеми і питання, щоб розширити свої знання або знайти рішення. Навчання шляхом відкриття включає в себе проблемне навчання, і, як правило, спирається на дослідження і малі проекти, а також наукові дослідження. Навчання шляхом відкриття дуже тісно пов'язано з розвитком і практикою критичного мислення, а саме, необхідність постановки власних питань, збір доказів, які допомагають відповісти на питання, оз'ясування зібраних доказів, створення аргументів і обґрунтувань. Навчання через відкриття включає в себе постановку питань, вміння помічати деталі, перевірку того, яка інформація вже засвоєна, розробку методів проведення експериментів, розробку інструментів для збору даних, збору, аналізу та інтерпретації даних, зазначення можливих пояснень, прогнози для майбутніх досліджень [4, с. 123].

Зауважу, що успішний сценарій визначається коли за допомогою навчання на основі сценаріїв можливо реалізувати:

1. Навчання комунікативним навичкам. Навчання на основі сценаріїв природно вписується в навчання навичкам міжособистісного спілкування. Відбувається ефективна імітація діалогів між поліцейським і постраждалим, свідками події і рідними постраждалого. Побудова діалогових тренажерів зі сценарієм спонукає курсанта на участь у в рольовій грі, яка дозволяє застосовувати знання в реалістичному контексті і отримувати значущий зворотний зв'язок як реакції від віртуального співрозмовника.

2. Тренування навичок клінічного мислення, логічного мислення, мислення, у разі надання домедичної допомоги вимагає глибокого аналізу і розуміння клінічної ситуації. Саме навчання за допомогою сценаріїв клінічних

випадків може дати можливість набути досвіду в віртуальному безпечному для курсанта середовищі і в подальшому імплементувати цей досвід в свою професійну діяльність.

3. Навчання завданням підвищеного ризику. У професійній діяльності сучасного поліцейського ціна помилки може бути дуже високою. Безумовно, жоден навчальний сценарій не зможе замінити реальний досвід, але учні, принаймні, зможуть здійснювати деякі помилки і вчитися на них в змодельованому середовищі без ризику фізичної шкоди або інших серйозних наслідків.

Наведене вище дозволяє дійти висновку про те, що застосування систематичного навчання на основі сценаріїв подій, регулярні відпрацювання професійних навичок з домедичної підготовки поліцейських в запропонованих сценаріях, переваги самих сценаріїв критичних випадків формують під час навчання у курсантів:

1. Відчуття реальності, бо сценарій це навчання, що створює ефект повного занурення в критичну ситуацію, це цікаво, тому що воно дає курсантам на практичних заняттях відчуття справжнього дійства.

2. Отримання професійного досвіду в безпечному середовищі, в якому помилки є частиною навчального процесу.

3. Можливість повторів складних моментів до повного засвоєння матеріалу. занурення в тему глибше, так як можуть супроводжуватися деталізованим зворотним зв'язком та повного відпрацювання навичок.

4. Емоції в навчанні через переживання успіху і невдачі, що виникають при проходженні сценарію, реакції і емоції учасників віртуальних подій сприяють глибшому запам'ятовуванню матеріалу, через аналіз ситуації та пошуку шляхів рішення проблеми, що фактично формують професійний досвід.

5. Найкраще утримання уваги. Під час навчання на основі сценаріїв курсанти є активними учасниками, їм пропонується використовувати свої почуття, осмислювати і самостійно приймати рішення. Все це сприяє командній взаємодії, відповідальності за наслідки прийнятих рішень та відповідальності за життя учасників подій, що особливо важливо для формування професійних компетентностей поліцейського.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Дата оновлення: 21.03.2024. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення – 07.04.2024).

2. Кравчук Г.Т., Шевчук Т.В. Симуляція як інтерактивний метод навчання майбутніх фахівців-економістів. *Фізико-математична освіта*. 2019. Випуск 2 (20). С. 59-65.

3. Ковальова О. Впровадження симуляційних технологій навчання в медичну освіту. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Серія: педагогічні науки. 2019 № 1 (58). С. 36-41.

4. Самойленко О. А. Держава та регіони. Запоріжжя: Серія: Право, 2019. № 1 (63). С. 121-124.

ГЛУЩЕНКО Владислав – курсант
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – професор
кафедри правоохоронної діяльності та
поліцейстики факультету №1 КННІ
ДонДУВС, доктор юридичних наук,
професор

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ, ТА ВИКОРИСТАННЯ ЦЬОГО ДОСВІДУ В УКРАЇНІ

Взаємодія правоохоронних органів з громадськістю є ключовим елементом ефективної превентивної діяльності. Це співробітництво сприяє зменшенню злочинності, підвищенню рівня довіри до поліції та зміцненню соціальної стабільності. Досвід зарубіжних країн у цьому напрямку може стати цінним ресурсом для вдосконалення роботи українських підрозділів превентивної діяльності. У цій доповіді хотів розглянути досвід різних країн у взаємодії поліції з громадськістю, аналізуються успішні практики та пропонуються шляхи їх застосування в Україні.

Саме більше мене зацікавили досвід США, Великої Британії, Німеччини та Скандинавських країн.

У США модель взаємодії поліції з громадськістю базується на концепції "community policing" що в перекладі з англійської означає «громадська поліція». Вона передбачає тісне співробітництво між правоохоронними органами та місцевими громадами. Поліцейські активно залучаються до життя громад, організовують спільні заходи, проводять консультації та тренінги для населення. Одним з ключових елементів цієї моделі є програма "Neighborhood Watch", яка об'єднує мешканців у спільній боротьбі зі злочинністю [1].

Я вважаю що впровадження моделі "community policing" та створення програм, аналогічних "Neighborhood Watch", може сприяти активнішому залученню громадськості до превентивної діяльності. Це допоможе підвищити рівень безпеки на місцях та зміцнити довіру до поліції.

А ось у Великій Британії важливу роль у превентивній діяльності відіграють поліцейські громади як Community Support Officers, CSOs. Вони працюють у тісному контакті з мешканцями, надають консультації, підтримують порядок у громадських місцях та допомагають у вирішенні локальних проблем. Ця модель дозволяє зменшити навантаження на основні поліцейські сили та підвищити ефективність превентивної діяльності [2].

Якщо в Україні почнуть впровадження інституту поліцейських громад, як у Великій Британії, це дозволить зменшити навантаження на основні поліцейські сили та підвищити ефективність превентивної діяльності. Поліцейські громади

можуть стати посередниками між населенням та правоохоронними органами. Що на мою думку є дуже круто.

У Німеччині успішно функціонує система "Bürgerpolizei", що в перекладі «поліція громадян», яка спрямована на зміцнення довіри між поліцією та громадськістю. Поліцейські активно співпрацюють з місцевими органами влади, школами, громадськими організаціями та медіа. Важливим аспектом цієї моделі є регулярні зустрічі з мешканцями, під час яких обговорюються проблеми безпеки та шляхи їх вирішення. Адаптація цієї системи в Україні, а саме регулярні зустрічі з мешканцями, співпраця з місцевими органами влади та громадськими організаціями, допоможуть виявляти та вирішувати проблеми на місцевому рівні [3].

Скандинавських країни, зокрема Швеція та Норвегія, можуть похвалитися тим що, превентивна діяльність поліції базується на принципах прозорості та відкритості. Поліцейські активно інформують населення про свою діяльність, залучають громадськість до спільних проектів та ініціатив. Одним з успішних прикладів є шведська програма "Trygghet i centrum" (Безпека у центрі), яка спрямована на поліпшення співпраці між поліцією та молоддю [4].

Згідно ст. 9 Закону України «Про Національну поліцію» поліція все працює на принципі відкритості та прозорості [5]. Але я вважаю що було б доцільно не просто інформувати громадськість щодо роботи поліції, а й залучати її до спільних проектів та ініціатив, як це роблять Швеція та Норвегія.

Отже, взаємодія підрозділів превентивної діяльності з громадськістю є ключовим елементом ефективної правоохоронної діяльності. Досвід зарубіжних країн демонструє, що тісне співробітництво між поліцією та населенням сприяє зниженню рівня злочинності, підвищенню довіри до правоохоронних органів та зміцненню соціальної стабільності. Використання цього досвіду в Україні може стати важливим кроком на шляху до вдосконалення роботи українських підрозділів превентивної діяльності. Впровадження моделей "community policing", розвитку інституту поліцейських громад, системи "Bürgerpolizei" та збільшення ефективності принципів прозорості та відкритості, сприятиме підвищенню ефективності превентивної діяльності та зміцненню довіри між поліцією та громадськістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bureau of Justice Assistance. (n.d.). Community Policing. URL: <https://bja.ojp.gov/taxonomy/term/community-policing> (дата звернення: 12.06.2024).

2. Home Office. (2013). The role of Police Community Support Officers. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/police-community-support-officer-powers> (дата звернення: 12.06.2024).

3. Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat. (u.n.d.). Bürgerpolizei: <https://www.boorberg.de/polizei/Fachbeitr%C3%A4ge#> (дата звернення: 12.06.2024).

4. Swedish National Council for Crime Prevention. (2017). Trygghet i centrum. URL: https://www.researchgate.net/publication/263752351_The_Swedish_N

ational_Council_for_Crime_Prevention_a_Short_Presentation (дата звернення: 12.06.2024).

5. Закону України «Про Національну поліцію» № 580-VIII від 02.07.2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#n39> (дата звернення: 12.06.2024).

ГОЛОВАНЬ Олег – *начальник кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО НЕСЕННЯ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки.

Свою діяльність Національна гвардія України здійснює у відповідності до Конституції України, Законів України —Про національну гвардію України», —Про Національну поліцію», —Про правовий режим надзвичайного та воєнного стану» та багатьох інших, відповідно до Указів Президента України, постанов Кабінету міністрів України, а також виданих відповідно до них нормативно-правових актів МВС України.

Підготовка особового складу до виконання завдань служби з охорони громадської безпеки і порядку (ОГБП) організовується командиром військової частини під час проведення відповідних занять, навчальних зборів, учбово-тренувальних (навчально-тренувальних) навчань у системі бойової підготовки Національної гвардії України згідно з навчальними програмами та наказами Міністерства внутрішніх справ України, командувача Національної гвардії України.

З особовим складом військових нарядів один раз на півріччя або після прибуття військовослужбовця до військової частини (підрозділу) з охорони громадського порядку та оперативного призначення з інших військових частин (підрозділів, навчального закладу) проводяться навчальні збори зі складанням заліків комісії, до складу якої можуть входити представники територіальних органів поліції (ТОП). За результатами заліків командиром військової частини видається наказ про допуск особового складу до виконання завдань служби з ОГБП в якості: чергового військових нарядів, начальника групи військових

нарядів, начальника військового наряду, старшого патрульного, патрульного (постового) та водія-радіотелефоніста.

Підбір та підготовка особового складу організовується та проводиться перед кожним заступанням на службу у визначений розпорядком дня час з урахуванням усіх покладених на військову частину (підрозділ) завдань. Слід зазначити, що під час підготовки особового складу до несення служби, не можна нехтувати перевіркою їхньої психологічної готовності.

Таким чином, під час підбору та підготовки особового складу до несення служби з охорони громадської безпеки і порядку потрібно приділяти значну частку уваги на необхідно-важливий показник, такий як – оцінка стану психологічної готовності до виконання завдань.

ГОЛОВКОВ Олександр – викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОШОКЕРІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

В багатьох країнах світу електрошокери є доволі розповсюдженим спеціальним засобом, який використовується поліцією для виконання покладених на неї завдань у випадку необхідності застосування примусу. Не дивлячись на те, що п. 2 ч. 4 ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейським надано право на використання електрошочових пристроїв контактної та контактнo-дистанційної дії (далі – електрошокерів) для виконання своїх повноважень, зазначені спеціальні засоби не отримали свого активного використання в діяльності поліції. На нашу думку, це пояснюється перш за все недостатньою правовою урегульованістю підстав і порядку їх застосування.

По-перше, в п. 6 ч. 3 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію» серед підстав для застосування електрошокерів визначено лише два випадки, а саме:

- для відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
- відбиття нападу тварини, що загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського [1].

І якщо формулювання першої підстави є однозначною, то формулювання другої підстави не позбавлено недоліків, про що неодноразово наголошувалося фахівцями у цій сфері: «Зокрема, цілком правильним та логічним є зміни до п. «б» ч. 6 ст. 45 закону, що передбачають зміну словосполучника «і» на «або». Адже навряд чи в момент нападу тварини поліцейський може об'єктивно визначити ступінь тяжкості наслідків такого нападу - наявність загрози тільки здоров'ю чи й життю, аби визначитися із застосуванням електрошокера» [2].

Крім того, протягом декількох років точиться дискусія з приводу доцільності розширення правових підстав застосування електрошокерів, на доцільності яких наголошувалося в офіційних повідомленнях керівництва Національної поліції України [3] та Міністерства внутрішніх справ України [4], і навіть такі ініціативи знайшли своє втілення у розробленому законопроекті [5], який на жаль був відхилений.

Як зазначає В. Фаріннік, не підтримання внесення змін до ст. 45 Закону України «про Національну поліцію» це може бути пояснено відсутністю правової визначеності однієї з підстав. Що ж стосується інших підстав використання електрошочкових пристроїв, передбачених пп.«г» та «д» проекту (затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти; затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю чи здоров'ю людей, зокрема поліцейського), то сьогодні до таких осіб поліцейські можуть застосовувати пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та вогнепальну зброю [2]. І, якщо з першим твердженням доцільно погодитись, то, наявність правових підстав альтернативних спеціальних засобів та вогнепальної зброї, на нашу думку, не виключає віднесення їх і для електрошокерів.

По-друге, в ч. 4 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію» не встановлено жодних заборон щодо застосування електрошокерів, що є доволі дивним, аде для інших спеціальних засобів такі норми наявні.

Слід зазначити, що наразі є чинною Інструкція про порядок застосування електрошочкових пристроїв (електрошокерів), затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 13 лютого 1998 року №101, в якій зокрема зазначається, що електрошокери є засобами активної оборони працівників органів внутрішніх справ при охороні громадського порядку і призначені для стримування агресивності правопорушника, припинення опору з його боку при затриманні та відбиття нападу, а також для захисту від агресивних тварин [6], що на сьогоднішній день суперечить правовим підставам застосування електрошокерів, визначених у Законі України «Про Національну поліцію». Проте, у названому відомчому нормативно-правовому акті принаймні визначено заборони щодо застосування зазначених спеціальних засобів, серед яких:

- заборона застосовувати електрошокери в районі голови, шиї та статевих органів;
- перевищувати допустимий час впливу електророзряду на правопорушника, встановлений Інструкцією по експлуатації на кожний тип електрошокера;
- використовувати електрошокери, що мають зовнішні пошкодження та несправні запобіжну чи пускову кнопку;
- користуватися електрошокером у приміщеннях, де є легкозаймисті або вибухонебезпечні речовини.

Зазначений перелік, безумовно, не позбавлений недоліків, проте на сьогодні є єдиним нормативно-визначеним.

Зазначимо, що у 2021 році було розроблено та надіслано для використання в службовій діяльності поліцейськими Департаменту патрульної поліції Методичні рекомендації щодо дій поліцейського під час отримання, носіння та застосування електрошокового пристрою контактної та контактнo-дистанційної дії на прикладі спецзасобу «TASER X2», в яких зокрема зазначено про те, що забороняється застосовування спецзасобу поліцейськими:

- 1) які не пройшли відповідну спеціальну підготовку;
- 2) до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо;
- 3) в голову та окремі частини тіла людини (шия, пах);
- 4) у приміщеннях, де виготовляються або зберігаються вибухові чи легкозаймисті речовини;
- 5) одночасно із застосуванням службового собаки. Поліцейський повинен попередити кінолога щодо наміру застосувати спецзасіб для подальшої координації спільних дій [7].

Позитивно, оцінюючи зазначені заборони, наголосимо на тому, що методичні рекомендації не є правовими приписами і мають рекомендаційний характер, що обумовлює їх нормативного закріплення.

Узагальнюючи вищевикладене, для удосконалення організаційно-правових засад застосування електрошокерів в діяльності поліції вважаємо за доцільне:

1. Розширити перелік правових підстав застосування електрошокерів в діяльності поліції.
2. Розробити та прийняти відомчий нормативно-правовий акт, який би затвердив зразки та типи електрошокерів, які використовуватимуться в поліції.
3. Розробити Інструкцію про порядок застосування електрошочкових пристроїв контактної та контактнo-дистанційної дії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Фаринник В. Чи підвищить безпеку громадян розширення підстав застосування електрошокерів. *Закон і Бізнес*. URL: <https://zib.com.ua/ua/145875.html>
3. Клименко І. Не стріляти: електричний струм на службі поліції / Interfax Ukraine. <https://interfax.com.ua/news/blog/704207.html>
4. Закон про застосування електрошокерів покликаний захистити як поліцейських, так і громадян України – Антон Геращенко. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/zakon-pro-zastosuvannya-elektrosokeriv-poklikanii-zaxistiti-yak-policeiskix-tak-i-gromadyan-ukrayini-anton-gerashhenko>

5. Проект Закону про внесення змін до статті 45 Закону України «Про Національну поліцію» від 13 листопада 2020 року №4375. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70425

6. Про затвердження Інструкції про порядок застосування електрошочових пристроїв (електрошочерів): наказ Міністерства внутрішніх справ України від 13 лютого 1998 року №101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0101320-98#Text>

7. Про надіслання методичних рекомендацій для використання в службовій діяльності: Лист Національної поліції України від 12 травня 2021 року №5858/01/12-2021.

ГОЛУБОВ Артем – доцент кафедри права Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського Харківського авіаційного інституту, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ІНФОРМУВАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ СЛУЖБИ У СПРАВАХ ДІТЕЙ ЩОДО ДИТИНИ, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ, ЯК ЗАСІБ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ

В сучасних умовах, особливо в умовах збройної агресії проти України, удосконалення функціонування Національної поліції України має здійснюватися на ґрунті пріоритету забезпечення охорони прав і свобод людини. Саме це завдання є основою для удосконалення діяльності органів та підрозділів, що входять до системи поліції. Цей імператив стосується і діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України (далі – підрозділи ювенальної превенції). І тому подальше розширення форм та методів забезпечення охорони прав і свобод людини та дитини в їх діяльності слід вважати актуальним напрямом підвищення ефективності виконання завдань превенції.

Відповідно до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої наказом МВС від 19.12.2017 № 1044, функціонування цих підрозділів насамперед спрямовано на профілактику адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей. Це завдання визначає зміст та характер їх діяльності, що передбачає цілеспрямоване здійснення уповноваженими особам підрозділів ювенальної превенції заходів з виявлення причин і умов, які сприяють вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, а також вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення.

Однією із ситуацій з дітьми, яка може стати фактором вчинення ними кримінальних і адміністративних правопорушень, особливо в умовах збройної

агресії проти України, є потрапляння дитини у складні життєві обставини. Складні життєві обставини – це обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самотійно) а чинниками, які зумовлюють їх настання є: психічні та поведінкові розлади, у тому числі внаслідок вживання психоактивних речовин; інвалідність; бездомність; малозабезпеченість особи; поведінкові розлади у дітей через розлучення батьків; ухилення батьками або особами, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків із виховання дитини; жорстоке поводження з дитиною; насильство за ознакою статі; домашнє насильство; потрапляння в ситуацію торгівлі людьми; шкода, завдана пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією. Відповідні чинники виявляються та встановлюються під час профілактичної діяльності підрозділів ювенальної превенції (п. 15 ст. 1 закону України «Про соціальні послуги»).

Тому з метою привернення уваги уповноважених органів, зокрема Служби у справах дітей, до захисту прав та забезпечення надання соціальних послуг дитині, яка опинилася в складних життєвих обставинах (зокрема ситуації контакту/конфлікту із законом), отримання оцінки потреб такої дитини та їх задоволення, важливим є вжиття в стислі строки відповідних заходів соціального супроводження. Їх своєчасна реалізація здатна забезпечити усунення негативних чинників, що впливають на дитину, а відповідно знизити або виключити ризик вчинення нею кримінальних і адміністративних правопорушень.

Таким інструментом профілактики та засобом забезпечення охорони прав і свобод дитини є інформування підрозділами ювенальної превенції Служби у справах дітей щодо дитини, яка, наприклад, опинилася у ситуації контакту/конфлікту із законом. На цей час Порядком забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 1 червня 2020 р. № 585, передбачено, що уповноважені суб'єкти під час виконання своїх професійних чи службових обов'язків забезпечують виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, а також здійснюють інформування Служби у справах дітей за місцем проживання (перебування) дитини. Подання відповідного звернення з боку зокрема підрозділу ювенальної превенції покладає на Службу у справах дітей та інші служби в цій сфері обов'язок проведення оцінки рівня безпеки дитини та вжиття заходів щодо соціального захисту дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, і надання їй необхідної допомоги з урахуванням її потреб.

З метою розширення та удосконалення практики інформування підрозділами ювенальної превенції Служби у справах дітей щодо дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, пропонується: внести доповнення до наказу МВС від 19.12.2017 № 1044 в частині віднесення до завдань підрозділів ювенальної превенції обов'язку інформування Служби у справах дітей щодо виявлених дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах; провести навчальні заходи з працівниками підрозділів ювенальної превенції щодо навчання методам ідентифікації чинників, що можуть зумовити складні життєві

обставини, вивчення постанови Кабінету міністрів України від 1 червня 2020 р. № 585, а також методів інформування Служби у справах дітей; підготувати та реалізувати пілотні проєкти налагодження взаємного інформування між підрозділами ювенальної превенції та Службами у справах дітей з приводу виявлення дітей та чинників, які зумовлюють настання складних життєвих обставин, а також спільних заходів по їх усуненню.

Як вбачається така практика може принести позитивний результат, завдяки активізації механізму взаємодії між підрозділами ювенальної превенції та Службою у справах дітей і органами соціального забезпечення. Щодо кінцевого результату, то мета її полягає в тому, щоб у випадку потрапляння дитини у ситуацію контакту/конфлікту із законом залучити необхідних фахівців та ресурси до приділення першочергової уваги якнайкращому забезпеченню інтересів дитини, а отже більш ефективно виявляти та усувати причини і умови, які сприяють вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень.

ГРІДІНА Наталія – старший викладач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування факультету №3 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор філософії

МОБІЛЬНІ ГРУПИ ПОЛІЦІЇ: НОВІТНІ СТРАТЕГІЇ РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [4].

На виклики, пов'язані з домашнім насильством, Україна розробила комплексну систему протидії, на яку складаються спеціалізовані сектори та мобільні групи поліції. Ці підрозділи, які діють у межах національної поліції, мають за мету не лише реагування на факти домашнього насильства, але й проведення інформаційно-освітніх кампаній. Особлива увага у цих аспектах приділяється підвищенню рівня обізнаності суспільства про проблеми домашнього насильства, його причини, наслідки, а також методи протидії.

Питання вивчення домашнього насильства, запобігання йому є актуальною проблемою не лише в нашій державі, а й у багатьох державах із розвинутою інфраструктурою. Проблемні питання захисту дітей та жінок від насильства,

протидії порушенням щодо них є надзвичайно важливим, ґрунтовним та нагальним завданням, вирішення якого є міждисциплінарним. Навіть у більшості країн ЄС дієво намагаються боротися з домашнім насильством, і тому вивчення зарубіжного досвіду та законодавства інших країн, що передбачає відповідальність за насильство, сприяє розробці нових положень щодо вдосконалення способів та засобів протидії домашньому насильству [3, с. 185]

Сектори протидії домашньому насильству є важливими елементами в системі боротьби з цією проблематикою. Їхня робота включає не тільки безпосереднє реагування на звернення постраждалих, але й проведення превентивних заходів, освітніх семінарів та тренінгів для різних груп населення. Завдяки цьому підходу, поліція сприяє не лише наданню термінової допомоги, а й формуванню здорових взаємин у суспільстві.

Мобільні групи поліції, у свою чергу, відіграють критичну роль у оперативному реагуванні на випадки домашнього насильства. Вони швидко мобілізуються за повідомленнями від постраждалих або свідків, забезпечуючи негайне розслідування подій та захист жертв. Ефективність таких груп значно зростає, коли вони мають чіткі процедури дії та добре обізнані з психологією жертв насильства. Метою діяльності мобільної бригади є надання соціально-психологічної допомоги постраждалим особам, зокрема соціальних послуг з консультування, кризового та екстреного втручання, соціальної профілактики відповідно до їх потреб. Мобільна бригада надає соціальні послуги шляхом проведення фахової консультації за допомогою телефонного зв'язку, з виїздом у спеціально організованому транспорті до місця проживання (перебування) постраждалих осіб чи іншого вказаного ними місця, у приміщенні загальної чи спеціалізованої служби підтримки постраждалих осіб, в іншому приміщенні, визначеному місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування [1].

Значним удосконалення роботи секторів протидії домашньому насильству та мобільних груп стало посилення їхніх зав'язків з громадськістю, неурядовими організаціями та використання цифрових технологій в своїй діяльності. Це включає:

- регулярні зустрічі з представниками громадських організацій;
- розробку спільних проектів та програм, які допомагають покращити розуміння домашнього насильства в суспільстві, та ефективні шляхи його запобігання;
- створення мобільних застосунків для виклику поліції у випадку насильства. Наприклад, додадок «Крила», який був нещодавно створений для жінок для звернення у разі отриманні екстреної допомоги і підтримки. Завантаживши цей застосунок, у його прихованій частині є кнопка виклику Національної поліції України та інформація про служби допомоги [2].

Ці заходи істотно підвищують можливості для постраждалих осіб отримати необхідну допомогу та підтримку. Водночас, вони сприяють активній участі суспільства у процесі запобігання домашньому насильству. Завдяки цьому, мобільні групи поліції можуть оперативніше та ефективніше реагувати на випадки насильства, забезпечуючи своєчасне втручання та захист жертв.

Наприклад, у квітні 2021-го року Ужгородська міська рада взяла участь у проєкті UNFPA, Фонду ООН у галузі народонаселення «Міста і громади, вільні від домашнього насильства». Ідея полягала в тому, щоб не лише фізично створити кризову кімнату, а й вдосконалити роботу соціальних служб, правоохоронних органів, органів охорони здоров'я, служб у справах дітей тощо. Зокрема навчити спеціалістів виявляти випадки ймовірного насильства і, звісно, відповідним чином на них реагувати [2].

Якщо проаналізувати статистику, то можна прослідкувати, як люди почали більше довіряти. Якщо раніше показники звернень були мінімальними, то за неповний рік мобільним бригадам вдалося охопити понад три сотні людей. І ще додайте сюди понад 150 випадків, які опрацював Денний центр соціально-психологічної допомоги. Це не означає, що домашнього насильства побільшало, просто люди почали довіряти та звертатися по допомогу до фахівців.

Перед мобільними групами стоять виклики, пов'язані з постійною потребою в удосконаленні їх методів роботи, навчанні та оснащенні. Також існує потреба у збільшенні кількості таких груп та покращенні їх географічного покриття для забезпечення більш швидкої та рівномірної відповіді по всій території країни. Ключем до успіху мобільних груп є не лише їх швидка реакція, а й уміння адекватно оцінювати ситуації, надаючи необхідну допомогу в комплексі з правовими та соціальними заходами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі : постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 №654. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF>

2. Сайт у межах кампанії "Розірви коло", що втілюється UNFPA Україна за підтримки уряду Великої Британії та сприяння Офісу Віцепрем'єр-міністерки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. URL: https://rozirvykolo.org/public/uploads/pdf/file_167788462450565.pdf

3. Собко Г.М., Пацалова О.О. Досвід європейських країн у сфері протидії домашньому насильству. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 1, том 2. 2019. С. 184–187.

4. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>

ДАНИЛЕВСЬКИЙ АНДРІЙ – доцент кафедри бойового та логістичного забезпечення факультету службово-бойової діяльності НГУ Київського інституту Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, доцент, майор

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ТА НПУ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Із початком повномасштабного вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 року Указом Президента України на території нашої країни було запроваджено правовий режим воєнного стану. Відповідно до положень статті 16 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію в установленому порядку указом Президента України, утворені відповідно до законів України військові формування залучаються разом із правоохоронними органами до вирішення завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану, згідно з їх призначенням та специфікою діяльності. Серед інших, до забезпечення таких заходів залучаються підрозділи Національної гвардії України (далі – НГУ) та Національної поліції України (далі – НПУ). Забезпечення заходів правового режиму воєнного стану на деокупованих територіях є складовими стабілізаційних заходів та характеризуються особливими умовами.

Питання здійснення стабілізаційних заходів та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану досліджували у своїх роботах Басс В., Безпалова О., Бугайчук К., Іванцов О., Корж-Ікаєва Т., Муляр Г., Нікітін А., Прохоренко М., Скабельська О., Тимошенко А., Чишко К. та інші. Проте особливості взаємодії підрозділів НГУ та НПУ в процесі здійснення стабілізаційних заходів на деокупованих територіях залишаються недостатньо дослідженими.

Метою цієї роботи є дослідження взаємодії підрозділів НГУ та НПУ в процесі реалізації заходів правового режиму воєнного стану на деокупованих територіях.

Відповідно до Плану запровадження та забезпечення заходів здійснення правового режиму воєнного стану в Україні, затвердженого розпорядженням КМУ від 24 лютого 2022 року № 181-р, основними заходами, які покладаються на НГУ та НПУ, є:

- організація посиленої охорони та оборони важливих об'єктів національної економіки та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення;
- проведення перевірки документів в осіб, а в разі потреби огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян;
- запровадження комендантської години (заборони перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально

виданих перепусток і посвідчень), а також встановлення спеціального режиму світломаскування;

- заборона громадянам, які перебувають на військовому або спеціальному обліку у Міноборони, СБУ чи Службі зовнішньої розвідки, змінювати місце проживання (місце перебування) без дозволу військового комісара або керівника відповідного органу СБУ чи Служби зовнішньої розвідки [1].

Як справедливо відзначається в літературі, процес реалізації зазначених заходів потребує від виконавців відповідного набору знань, вмінь і професійних якостей, а також високо розвинутих організаційних здібностей. Правильне встановлення такого правового режиму та впровадження визначених заходів передбачає систематичну підготовку суб'єктів, які будуть його реалізовувати. Цю підготовку слід проводити шляхом регулярних навчань, тренувань та практичних симуляцій відповідно до попередньо розроблених сценаріїв [2, с. 302].

Закордонні нормативи вимагають здійснення спеціальної підготовки поліцейських, військових та інших працівників силових структур і миротворчих місій, що проводять стабілізаційні заходи. Серед ключових компетентностей, якими мають володіти відповідні фахівці, виокремлюють: 1) юридичні (основи права, кваліфікація правопорушень, правова система країни перебування, взаємодія з населенням); 2) тактичні (вибухотехніка, тактична підготовка, евакуація цивільних осіб і поранених); 3) протидія правопорушенням (збір доказів, розслідування правопорушень і військових злочинів, патрулювання). На підставі цього дослідники відзначають, що зазначені напрями підготовки доцільно використати при укладанні освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти, а також програм підвищення кваліфікації поліцейських та військовослужбовців НГУ [3, с. 14]. Слід відзначити, що військовослужбовці НГУ та працівники НПУ переважно володіють окремими із зазначених компетентностей, проте в разному обсязі, тому при проведенні спільних навчань, тренувань та практичних симуляцій доцільно здійснювати обмін досвідом та знаннями між зазначеними суб'єктами для удосконалення їх знань та навичок.

При цьому слід погодитися з ученими, які зазначають, що процес взаємодії підрозділів НГУ та НПУ в процесі забезпечення правового режиму воєнного стану в положеннях чинного законодавства детально не регламентовано. Проте тільки наявність уточнених повноважень, чітке розмежування функцій та повноважень підрозділів НПУ та НГУ, порядок їх взаємодії в процесі спільного виконання завдань, дає юридично обґрунтовані гарантії законності в реалізації функцій зазначених підрозділів [4, с. 132].

Підтримуємо думку, що тільки комплексний підхід до здійснення стабілізаційних заходів (у тому числі і заходів правового режиму воєнного стану) силами безпеки і оборони у деокупації територій України відповідно до компетенцій у визначених сферах забезпечить відновлення та реінтеграцію всієї території України, яка перебуває під окупацією агресора [5, с. 58].

Враховуючи викладене, можна зробити висновок, що взаємодія підрозділів НГУ та НПУ в процесі реалізації заходів правового режиму воєнного стану на деокупованих територіях є необхідною умовою успішної реалізації стабілізаційних заходів. На сьогоднішній день це питання детально не визначено

чинним законодавством, що обумовлює необхідність відповідних законотворчих ініціатив. Не менш важливим є також узгодження освітніх програм та програм підвищення кваліфікації зазначених підрозділів для набуття компетентностей, які необхідні для ефективної реалізації відповідних заходів. Для ефективної взаємодії між підрозділами НГУ та НПУ в процесі забезпечення заходів правового режиму воєнного стану доцільно провести спільні навчання, тренування та практичні симуляції, організовувати обмін знаннями та практичним досвідом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Питання запровадження та забезпечення здійснення заходів правового режиму воєнного стану в Україні: Розпорядження КМУ від 24 лютого 2022 року № 181-р. *Офіційний вісник України*. 2022. № 39. Ст. 2109.
2. Прохоренко М. М., Тимошенко А. В. Особливості адміністративно-правового забезпечення правового режиму воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 300-303.
3. Бугайчук К. Л. Стабілізаційні заходи на деокупованих територіях: концептуальне розуміння, класифікація, особливості застосування. *Право і безпека*. 2024. № 1. С. 9-22.
4. Муляр Г. В. Діяльність органів Національної поліції України в умовах правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2023. № 61. С. 130-133.
5. Скобельська О. Р. Стабілізаційні заходи на деокупованих територіях: поняття та види. *Нове українське право*. 2023. Вип. 5. С. 53-59.

ДАНИЛЕЙЧЕНКО Валерія – курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців підрозділів Національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

СПЕЦІАЛЬНІ ЗАСОБИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ

Виконання службових обов'язків поліцейськими пов'язане з великим ризиком для їхнього життя та здоров'я. Порушення нормативних актів та невиконання керівниками своїх обов'язків становлять серйозну загрозу для

персоналу. Тому в Національній поліції постійно здійснюється робота над створенням комплексу спеціальних технічних засобів для захисту особового складу та забезпечення спеціальних операцій, що отримали назву «спеціальні засоби». Україна, як суверенна демократична держава, визнає важливість громадських цінностей і захисту прав та свобод громадян. Поліція виступає одним з ключових органів, що забезпечує цей захист, маючи право вживати спеціальні засоби відповідно до законодавства [4].

Закон України «Про Національну поліцію» встановлює основи застосування спеціальних засобів поліцією. Незважаючи на необхідність вдосконалення закону, він достатньо повно регламентує права поліцейських на використання фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї [5].

Спеціальні засоби, які може використовувати поліція, включають гумові та пластикові кийки, електрошокові пристрої, засоби обмеження рухомості, речовини сльозогінної та дратівної дії, засоби примусової зупинки транспорту та інші. Використання цих засобів регулюється конкретними ситуаціями та правовими підставами [1].

Наприклад, кайданки можуть застосовуватися при затриманні осіб, які вчинили правопорушення та чинять опір поліцейським, або які можуть завдати шкоду собі або оточуючим. Гумові кийки можуть використовуватися для відбиття нападу або припинення групових порушень громадського порядку. Поліцейські, при виконанні своїх обов'язків, зіштовхуються з різноманітними ситуаціями, де може бути загроза їхньому життю та здоров'ю. Для захисту себе та інших, вони мають право використовувати спеціальні засоби, але це повинно бути здійснено в рамках закону [4].

У випадках нападу на поліцейського чи іншу особу, яка перебуває під охороною, використання гумових кийків, електрошокових пристроїв, засобів обмеження рухомості, та інших спеціальних засобів є допустимим з метою відбиття нападу та забезпечення безпеки. Також, у випадку нападу тварини, яка може загрожувати життю та здоров'ю особи чи поліцейського, може застосовуватись спеціальний засіб для її знешкодження.

Спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби використовуються для маркування підозрюваних осіб або для виявлення осіб у випадках групових порушень громадського порядку. Це допомагає у подальшому контролі за їхнім рухом та ідентифікації. У разі необхідності зупинки транспортного засобу, якщо водій не виконує законні вимоги поліцейського або створює загрозу для безпеки, можуть застосовуватись спеціальні засоби, які допомагають у цьому процесі [3].

Спеціальні засоби, такі як електрошокові пристрої, гранати світлозвучової дії, та інші, можуть застосовуватись для відбиття нападу, затримання злочинців або для забезпечення безпеки в різних ситуаціях, де це є необхідним. Спеціальні транспортні засоби, такі як водомети та бронемашини, можуть використовуватись для припинення групових порушень громадського порядку або в ситуаціях, де потрібно відбити напад, що загрожує життю людей. Необхідна оборона є правом кожної особи на захист себе та інших від суспільно небезпечних посягань. Дії, вчинені у стані необхідної оборони, вважаються правомірними, якщо вони відповідають закону та не перевищують межі

необхідності. Крайня необхідність – це вимушене заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам третіх осіб у випадках, коли це єдиний спосіб уникнути загрози для життя, здоров'я та прав інших людей або суспільних інтересів. Застосування крайньої необхідності виключає кримінальну відповідальність за заподіяння шкоди, якщо дії були обґрунтовані та не перевищували межі крайньої необхідності [5].

Згідно з правовими актами, які регулюють застосування спеціальних засобів поліцією, зазначено, що їх можна використовувати лише у випадках, коли це є необхідним для відвернення небезпеки або затримання злочинців, і при цьому враховуються такі фактори, як стать, вік та стан здоров'я потенційних жертв. Також встановлені заборони на застосування спеціальних засобів у певних приміщеннях, таких як дипломатичні установи, дитячі та лікувальні заклади. Крім того, існує детальна класифікація спеціальних засобів, яка визначає їх призначення та умови застосування. Ці класифікації визначаються відповідно до законодавства та міжнародних норм, що регулюють діяльність правоохоронних органів. Крім внутрішніх правових актів, поліція також діє в межах міжнародних зобов'язань, які Україна взяла на себе шляхом ратифікації міжнародних договорів. Це дозволяє забезпечити відповідність дій поліції міжнародним стандартам прав людини та суспільним нормам [2].

Отже, у ході вивчення спеціальних засобів, які використовуються підрозділами національної поліції під час охорони громадського порядку, було виявлено, що їх застосування регулюється не лише внутрішніми правовими актами, але й міжнародними нормами. Використання цих засобів допускається лише у випадках крайньої необхідності для відвернення загрози для життя, здоров'я та прав громадян, а також для захисту суспільних інтересів та інтересів держави.

Важливо враховувати, що крайня необхідність є основою для використання спеціальних засобів, і їх застосування повинно бути обґрунтованим та відповідати вимогам законодавства. Поліція також зобов'язана дотримуватися заборон на застосування спеціальних засобів у певних приміщеннях та відносно певних категорій громадян. Класифікація спеціальних засобів і встановлення їх призначення та умов застосування допомагають забезпечити правомірність та обґрунтованість дій поліції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко О. І. Жбанчик А. В. Спеціальні засоби в діяльності поліції: нова концепція. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 212-216.
2. Синенький В. М. Застосування поліцейськими підручних засобів в стані необхідної оборони або крайньої необхідності в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2022. Випуск 32. С. 242-248.
3. Плахотний А.П., Асламов О.О. Застосування пристроїв для відстрілу гумових куль що знаходяться у розпорядженні поліції як засіб забезпечення публічної безпеки та порядку. *Актуальні проблеми приватного та публічного права* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої

93-річчю з дня народження члена кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (21 травня 2022 року). Харків, 2022. С. 353-356.

4. Плахотний А., Зейкан В. Правові основи застосування спеціальних засобів. *Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи* : матеріали Всеукр. круг. столу (м. Дніпро, 28 берез. 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 126-128.

5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : станом на 18 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 14.05.2024).

ДАНИЛЕЙЧЕНКО Валерія – курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців підрозділів Національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦІЇ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ

У сучасних умовах роботи поліцейського існує серйозна ймовірність зіткнення з вибухонебезпечними матеріалами та пристроями, особливо в контексті загострення ситуації на сході держави.

З огляду на складність контролю за обігом цих матеріалів, їх можливе незаконне використання становить потенційну загрозу для громадської безпеки [4].

Згідно зі статтею 39 Закону про Національну поліцію, поліцейські мають право проводити огляди за участю представників юридичних та фізичних осіб або їхніх уповноважених представників в приміщеннях, де можуть знаходитися зброя, вибухові матеріали та інші небезпечні предмети. Це важливий крок у забезпеченні безпеки, оскільки дозволяє перевіряти відповідність правилам зберігання та використання цих матеріалів [3].

Однак, зростаюча кількість вибухонебезпечних пристроїв, які не піддаються контролю та не знешкоджені, створює загрозу для мирного населення.

Недосвідченість поліцейських у розпізнанні таких пристроїв або матеріалів може призвести до серйозних наслідків як для їх власної безпеки, так і для безпеки оточуючих людей [1].

Щоб ефективно вирішувати цю проблему, необхідно підвищувати рівень підготовки поліцейських у сфері виявлення та розпізнавання вибухових матеріалів. Це може бути досягнуто через систематичні тренування, навчання та обмін досвідом зі спеціалістами з вибухової безпеки. Тільки завдяки відповідній підготовці поліцейських можна забезпечити належний рівень безпеки як для них самих, так і для громади в цілому.

У випадку отримання повідомлення про можливу наявність вибухонебезпечного пристрою або замінування на певній території, спеціалісти-вибухотехніки Національної поліції України спільно з кінологом та його службовим собакою здійснюють розшук та нейтралізацію можливих загроз [6].

Після прибуття на місце події поліцейські встановлюють обставини інциденту та забезпечують безпеку місця події, організовуючи евакуацію людей на безпечну відстань.

Однак, потрібно уважно переглянути встановлені стандарти щодо безпечної відстані, оскільки існуючі параметри можуть бути недостатніми для забезпечення безпеки.

Наприклад, максимальна зона ураження оборонної гранати Ф-1 становить 200 метрів, а також необхідно враховувати можливість обвалу будівельних конструкцій [2].

У випадку наявності інформації про можливий час детонації, спеціалісти припиняють всі вибухотехнічні роботи за 15 хвилин до передбачуваного моменту вибуху та відновлюють їх не раніше, ніж за 30 хвилин після нього.

Однак, цей підхід може бути не найбільш ефективним, оскільки потенційно небезпечні пристрої можуть спрацювати не лише від натискання, але й від інших подразників, таких як світло чи рух. Тому важливо враховувати цей аспект і приймати рішення з урахуванням всіх можливих сценаріїв.

Усі дії спеціалістів-вибухотехніків Національної поліції України повинні бути задокументовані відеозаписом та передані слідчим для проведення слідчих (розшукових) дій [5].

Рішення про подальші заходи щодо вибухових матеріалів приймаються за участю слідчого. У випадку виявлення ознак кримінального правопорушення, спеціалісти залучаються до розслідування, включаючи проведення вибухотехнічної експертизи [2].

Отже, можна зробити висновок, що тактика дій поліції при виявленні вибухонебезпечних предметів вимагає не лише ретельної підготовки та координації, але й постійного аналізу та оновлення підходів до безпеки громадян та правоохоронців.

Передусім, важливо змінити стандарти безпечної відстані для евакуації населення, враховуючи потенційну максимальну зону ураження вибухових пристроїв та можливі ризики обвалу будівельних конструкцій. Також необхідно переглянути стратегію дій у випадку отримання інформації про можливий час детонації, забезпечивши врахування всіх можливих факторів, які можуть призвести до вибуху.

Додатково, застосування сучасних технологій та інструментів, таких як відеозапис, дозволить забезпечити об'єктивність та достовірність дій

спеціалістів-вибухотехніків, що є важливим етапом у подальшому розслідуванні події.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисенко С. І. Діяльність національної поліції щодо забезпечення правопорядку в умовах воєнного стану. 2023. 87 с.
2. Вельможна Д. С., Плахотний А. П. Тактика дій поліцейського у разі виявлення вибухонебезпечного предмета. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 26 травня 2023 р.). Київ : Київський інститут Національної гвардії України, 2023. С. 280-281.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : станом на 18 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 14.05.2024).
4. Куліш А.В., Плахотний А.П. Тактика дій поліцейських у разі виявлення вибухонебезпечного предмета. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 26 травня 2023 р.). Київ : Київський інститут Національної гвардії України, 2023. С. 293-295.
5. Скорик В. О. Особливості діяльності працівників поліції в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми кримінального права*. 2023. С. 204-208. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/27780> (дата звернення: 14.05.2024).
6. Хода О.С., Плахотний А.П. Додаткові повноваження поліцейського в умовах воєнного стану. The 5 th International scientific and practical conference «Modern problems of science, education and society»(July 17-19, 2023) SPC «Sci-conf. com. Ua», Kyiv, Ukraine. 2023. P. 874-878.

ДАНИЛЮК Світлана – курсант 2-го курсу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ІНШЕКОВ Михайлов – старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Взаємодія поліції та громади – це програма, що сприяє на співпрацю поліції та місцевих громад на засадах партнерства. Цей термін ще називають

англійським виразом Community Policing. Community Policing – це постійна взаємодія поліції з населенням та місцевою владою заради спільного безпечного простору [1].

Воєнний стан ставить перед правоохоронними органами унікальні виклики. Ключовим елементом ефективного функціонування поліції є взаємодія з населенням. В умовах воєнного стану особливого значення набувають превентивні операції поліції, які допомагають підтримувати порядок і безпеку, запобігати злочинності та зміцнювати довіру населення до правоохоронних органів.

З початку введення в Україні режиму воєнного стану підрозділи Національної поліції України активно залучалися до виконання різноманітних завдань, пов'язаних із протидією мародерству, доставкою гуманітарної допомоги населенню та розслідуванням випадків колабораціонізму. Організація роботи поліції на місцях також зазнала змін, що вимагало ефективної взаємодії поліції з громадськістю. Інститути громадянського суспільства в таких умовах спрямовують свої зусилля на підтримку сил безпеки та оборони України під час виконання бойових завдань, що підкреслює важливість осмислення принципів цієї діяльності [2].

Принцип постійної комунікації та обміну інформацією між поліцією та громадськістю в умовах воєнного стану став одним з пріоритетних. Адже вчасне отримання інформації громадськістю про наслідки ворожих обстрілів, характер можливої загрози, подолання тих або інших надзвичайних ситуацій є не лише основою забезпечення довіри та партнерства між поліцією та громадськістю, але й запорукою забезпечення безпеки та уникнення ще більших жертв з боку цивільного населення. При цьому керівники органів і підрозділів поліції, представники відповідних підрозділів, що відповідають за зв'язки з громадськістю регулярно повідомляють населенню не лише про сам факт загрози, але й пояснюють причини та наслідки такої загрози, роз'яснюють алгоритм дій задля уникнення небезпеки, а також надають інформацію за результатами роботи слідчо-оперативних груп поліції, що документують наслідки обстрілів цивільної інфраструктури [3].

Форми взаємодії поліції превентивної діяльності з громадськістю у період дії режиму воєнного стану:

- 1) участь громадян у правозахисній діяльності;
- 2) участь громадян у підтриманні публічної безпеки і порядку;
- 3) інформування громадянами поліції про правопорушення, що вчиняються або готуються, та осіб, причетних до їх вчинення (підготовки);
- 4) організаційну допомогу інформативного характеру з приводу розшуку безвісти зниклих осіб;
- 5) участь громадськості в підвищенні кваліфікації поліцейських щодо формування знань вузькогалузевої спрямованості для задоволення потреб населення;
- 6) надання матеріально-технічної підтримки з метою удосконалення діяльності поліції;
- 7) реалізація програм правового та патріотичного виховання населення [4].

Ефективна комунікація, співпраця та використання передових методів і технологій можуть значно підвищити довіру громадян до правоохоронних органів та сприяти стабільності у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Взаємодія поліції та громади. Буклет підготовлено та надруковано за підтримки програми «Права людини та правосуддя» МФ «Відродження» 2 с.
2. Музичук О.М., Невядовський В.О., Найда В.О. Напрямки вдосконалення діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2023. № 1. С. 5–12.
3. Моргунов О. А., Музичук О.М. Шляхи вдосконалення діяльності органів державної влади в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 2. С. 104–108.
4. Афонін Д. С., Боксгорн А. В. Особливості забезпечення публічної безпеки і порядку Національною поліцією України в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правовий часопис*. 2022. Випуск 1-2. С. 224-230.

ДІМІЧ Антоніна – Національна академія
СБ України, доктор юридичних наук,
доцент

ЩОДО ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Окупаційно-геноцидна війна рф проти України, розв'язана в лютому 2014 р., триває дев'ятий рік, повномасштабне вторгнення – з 24 лютого 2022 р. З боку України це – справедлива війна, спрямована на декомунізацію, деколонізацію, деокупацію загарбаних росією земель, відновлення державного суверенітету, територіальної цілісності та кордонів України 1991 р., визначених міжнародним правом.

Однак недооцінення підступного ворога, особливо у зимовий період, – було б помилкою, оскільки рф продовжує нарощувати свій воєнно-економічний потенціал у більшості випадків за рахунок власного логістичного забезпечення. Також консолідація усієї нації, об'єднання усього українського суспільства, дало змогу відстояти національну ідентичність та вроджену свободолубиву гідність нашого народу, у результаті дала достойну відповідь віроломним діям загарбника. Тому удосконалення логістичного забезпечення державної безпеки України відіграє ключову роль у перемозі над ворогом.

Варто зауважити, що без міжнародної логістичної допомоги усіх демократичних країн, які не стояли осторонь, а з перших днів війни почали надавати озброєння та інші матеріальні засоби для підтримки і захисту України від цих дій росії в ХХІ столітті. Разом з поставками озброєння країни-партнери здійснювали підготовку особового складу та бойові розрахунки щодо порядку експлуатації іноземних зразків озброєння [5].

Проте, часто під час поставок озброєння, його основні вузли та механізми за своїм технічним станом не завжди відповідали вимогам технічної документації (іноді така документація була взагалі відсутня), а саме озброєння не було готове до бойового застосування (експлуатації).

Однією з основних проблем під час експлуатації озброєння також стала підготовка (навченість) особового складу (обслуги, екіпажів), які стикнулись з мовним бар'єром (вся експлуатаційна документація була іноземною мовою). Цей недолік відобразився на технічному стані озброєння через невчасне проведення заходів технічного обслуговування, а в подальшому на бойовій готовності підрозділу [6].

Із такими проблемами стикались підрозділи неодноразово, так як налагоджена роками система експлуатації виробів військового призначення, яка застосовується в Збройних Силах України та інших підрозділах Сил Оборони перестала діяти для озброєння, яке надходило як міжнародна технічна допомога. Це сталося в зв'язку з відсутністю ключових елементів цієї системи, а саме засобів їх експлуатації, експлуатаційної документації та виконавців, яка необхідна для здійснення повного комплексу заходів для підтримання зразків технічно справними [6].

У аспекті питання, що розглядається важливою складовою є створення нових і модернізація старих розвідувально-ударних БПЛА, також необхідно відзначити, що цей вид озброєння хоч і не потребує таких капіталовкладень, як у розроблення нового бойового літака, однак теж може тривати багато років. Для прикладу, розроблення турецьких БПЛА почалося на початку 2000-х років, а активне бойове застосування розвідувально-ударного БПЛА Bayraktar TB2 – лише у 2017 році [1]. Цей вид озброєння вже є у ЗСУ та успішно виконує поставлені задачі. Також створений інший тип БПЛА, який ще називають «дронами-камікадзе» та класифікують як баражуючі боеприпаси, наприклад Switchblade 600. Вони можуть знаходитися у повітрі до 40 хв та завдавати прицільні удари, знищуючи броньовану техніку і живу силу противника на відстані більш ніж 40 км [2]. Цей вид озброєння є перспективним, втім, враховуючи, що попередня версія Switchblade 300 вийшла на ринок у 2015 році, а наступна – Switchblade 600 – у 2020 році, зауважимо, що процес розроблення цього виду озброєння є достатньо тривалим навіть за наявності досвіду у виробника. Проте, в Україні теж є власний успішний приклад застосування у військових діях [3] малого розвідувально-ударного БПЛА Punisher, що розробляється з 2016 року [3]. Цей та подібні проєкти не потребують значного фінансування, тому їх доцільно продовжувати і розвивати. Наприклад, слід розглянути можливості адаптації Punisher для використання з керованими високоточними бомбами.

Погоджуємося з думкою [7, с. 143] про те, що з метою покращення визначеного стану експлуатації озброєння пропонується провести ряд організаційних та технічних заходів, створення урядових програм, а саме:

- підготувати та узгодити з державами-партнерами договори про ліцензійне виробництво ремонтних комплектів на основі аналізу виходу з ладу озброєння та військової техніки, який повинно проводити Командування Сил

Логістики Збройних Сил України для формування потреби в запчастинах Головним Управлінням Логістики Збройних Сил України;

- організувати договірну роботу з іноземними заводами виробниками щодо надання можливості проведення необхідних видів ремонту та технічного супроводу озброєння та військової техніки на певних етапах їх життєвого циклу українських підприємствами різних форм власності;

- організувати залучення іноземного капіталу в розвиток виробничих потужностей українських підприємств, удосконалити систему державно-приватного партнерства;

- забезпечити обґрунтоване створення та реалізацію державних цільових оборонних програм розвитку озброєння та військової техніки для підвищення темпів технічного оснащення Сил Оборони необхідними системами озброєння;

- використання державно-приватного партнерства як ефективного механізму залучення приватних інвестицій у вирішення завдань економічної модернізації, підвищення науково-технічного, оборонно-промислового потенціалу України, підтримання озброєння, військової та спеціальної техніки у справному стані;

- організувати створення, накопичення та утримання непорушних, оперативних та стратегічних запасів запасних частин, розхідних матеріалів та ЗІП, відповідно до повноважень визначених в Порядку організації та здійснення оборонного планування в Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та інших складових сил оборони.

Отже, рекомендуємо окремі напрями удосконалення логістичного забезпечення державної безпеки України під час правового режиму воєнного стану в Україні: вноرمувати, організувати та залучати громадян України, які наразі перебувають у країнах ЄС для роботи на підприємствах ОПК у цих країнах для підтримання тим самим економіки та боєздатності нашої країни; продовження запровадження стандартів НАТО у ЗСУ, зокрема їх автоматизація (сервіс підтримки логістичних операцій LOGFAS); посилення конспірація складських логістичних приміщень і логістичних коридорів та їх ефективне маскування щодо поставки ОБТ; поєднання критичної логістичної інфраструктури і возз'єднання з державно-приватним партнерством (підприємства, корпорації, філіали та інші організації) у будь-якому куточку України (швидке розгортання логістичних коридорів (наприклад, у підземних тунелях); створення камуфляжів та інноваційних маскувальних технологій для усіх видів військового майна (транспортних засобів, мікроавтобусів, озброєння); відновлення статусу космічної держави (перезагрузка підприємств космічної галузі, створення мікросхем, супутників, комплектуючих та іншого обладнання для ОПК); своєчасний захист об'єктів зв'язку та об'єктів енергозабезпечення України; постійне забезпечення підвищення кваліфікації співробітників логістичного забезпечення суб'єктів сектору безпеки і оборони України, а також наукових і науково-педагогічних працівників у цій сфері; організація власного серійного найбільш необхідних видів високоточного озброєння, таких як РСЗВ «Вільха», КАБ на основі боєприпасів «Барвінок» та ОТРК на основі ПРК «Нептун» та залучення науковців та практиків для генерування ідей, враховуючи фінансову мотивацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Turkey's armed drones bolster Erdogan's hard-power tactics. Financial Times. URL: <https://www.ft.com/content/8e9e9892-2bf2-4912-a6cd-46b5c09cbff6>
2. Switchblade® 600 loitering missile : AeroVironment, Inc. URL: <https://www.avinc.com/tms/switchblade-600>
3. Небесний каратель. Український безпілотник «Punisher» знищив базу ЗС РФ з арсеналом ракет. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/ukrajinskiy-bezpilotnik-punisherpidirvav-sklad-z-rosiyskimi-raketami-video-novini-ukrajini-50241594.html>
4. ССО ЗСУ озброють українськими ударними БПЛА «PUNISHER». Український мілітарний центр. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/sso-zsu-ozbroyat-ukrayinskymy-udarnymy-bpla-punisher/>
5. Sampir O., Dachkovskiy V. Analysis of the 155 mm howitzer M777 operation during its combat use by units of the Armed Force of Ukraine in the Russian-Ukraine war in 2022. *Social Development and Security*. 2023. № 13(2). P. 31-40.
6. Що не так з німецькими САУ PzH 2000: постійні поломки, малий ресурс чи перше реальне використання. *Інтернет-видання DEFENSE EXPRESS* 14 серпня 2022. URL: https://defence-ua.com/weapon_and_tech/scho_ne_tak_z_nimetskimi_sau_pzh_2000_postijni_polomki_malij_resurs_chi_pershe_realne_vikori_stannja-8544.html
7. Основи організації експлуатації і ремонту озброєння та військової техніки: навч. посіб. заг. ред. О. Й. Мацько. Київ: НУОУ, 2018. 400 с.
8. Сампір О.М. Окремі питання дослідження озброєння, отриманого в рамках міжнародної технічної допомоги. О.М. Сампір, Я.С. Горбачова. *International scientific journal «Grail of Science»*. 2024. № 36. С. 142-143.

ДРОБАХА Максим – курсант 210 навчального взводу, факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ, рядовий поліції
ПЕКАРСЬКИЙ Сергій – доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ

Забезпечення поліцейськими дотримання прав і свобод людини є основною вимогою до діяльності підрозділів поліції в цілому. Згідно вимог статті 7 Закону

України «Про Національну поліцію України» під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації [1].

Дане твердження відображає вимоги Конституції України в якій визначено те, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [2, ст. 3]. Окрім того в Конституції визначено те, що усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними [2, ст. 21].

Зазначаємо те, що згідно положень чинного законодавства до основних повноважень поліції відноситься здійснення превентивної та профілактичної діяльності, яка спрямована на запобігання вчиненню правопорушень [1, п. 1, ст. 23]. Саме тому, згідно вимог статті 31 Закону України «Про Національну поліцію України» поліція може застосовувати наступні превентивні заходи:

- 1) перевірку документів особи;
- 2) опитування особи;
- 3) поверхневу перевірку і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимогу залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірку дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 10) перевірку дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;
- 11) поліцейське піклування [1, ст. 31].

Важливо зазначити те, що під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи [1, ст. 31].

При цьому звертаємо увагу на те, що поліцейське піклування серед різних категорій осіб здійснюється також і щодо неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду [1, п. 1 ст. 41]. На нашу думку така вимога не відображає всі особливості роботи поліцейських з дітьми, зокрема здійснення поліцейського піклування з усіма віковими категоріями дітей. Є потреба на законодавчому рівні визначити не лише неповнолітніх осіб до 16 років, тобто осіб від 14 до 16 років, а всіх осіб, які мають правовий статус дитини тобто як малолітніх так і неповнолітніх осіб. Практика здійснення в умовах правового режиму евакуаційних заходів щодо дітей, сімей з дітьми працівниками поліції з територій де ведуться активні бойові дії є цьому підтвердженням.

Отже, наведене вище дозволяє нам дійти висновку про те, що під час здійснення превентивних заходів працівники поліції зобов'язані забезпечувати дотримання прав і свобод людини. Дотримання даної вимоги надає можливість чітко виконати вимоги статті 22 Конституції України, згідно якої права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. При цьому права і свободи, які закріплені в чинній Конституції України гарантуються і не можуть бути скасовані [2, ст. 22]. І тому при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Узагальнюючи викладений матеріал можна дійти до висновку про те, що неухильне дотримання поліцейськими прав і свобод людини під час здійснення превентивних заходів є обов'язковим для підрозділів Національної поліції, оскільки їх посадові особи, на підставі статті 19 Конституції України, зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [2, ст. 19].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Дата оновлення: 04.05.2024. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
2. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Дата оновлення: 01.01.2020. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

ЄРЬОМІНА Софія – курсант 2 курсу
*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
*викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ВІДЕОФІКСАЦІЇ

В сучасному світі використання технічних засобів для відеофіксації стало необхідністю для забезпечення безпеки та дотримання чинного законодавства. Поліцейські, які забезпечують правопорядок і публічну безпеку, регулярно

використовують ці засоби для документування подій та вчинків, що відбуваються в їхній діяльності.

Застосування технічних засобів для відеофіксації дозволяє забезпечити об'єктивність та достовірність доказів в адміністративних справах, а також сприяє підвищенню рівня взаємодії з громадськістю. Відеофіксація є ефективним інструментом для підвищення професіоналізму та відповідальності поліцейських, а також для підвищення довіри громадськості до правоохоронних органів.

У зв'язку з цим, дослідження застосування технічних засобів для відеофіксації поліцією має велике значення для вдосконалення правоохоронної системи та забезпечення прав і свобод громадян.

Національна поліція, як орган виконавчої влади, в межах своїх повноважень здійснює заходи для забезпечення охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку, а також для припинення їх порушень. Для досягнення цих цілей поліція може застосовувати як превентивні поліцейські заходи, так і заходи примусу, визначені законом України «Про Національну поліцію».

Зокрема, поліція може застосовувати превентивні заходи, щоб запобігти вчиненню злочинів або інших правопорушень. Ці заходи можуть включати патрулювання території, проведення профілактичних бесід з громадянами, а також організацію профілактичних заходів у громадських місцях. Поліція також уповноважена застосовувати заходи примусу для припинення порушень закону, включаючи затримання осіб, які вчинили правопорушення, або використовувати спеціальні засоби і знаряддя для вирішення конкретних ситуацій [1, с. 98].

У своїй діяльності поліція керується принципами законності, об'єктивності, професіоналізму та поваги до прав і свобод людини. Поліцейські зобов'язані діяти в межах визначених законом повноважень і відповідати перед громадськістю за свої дії. Таким чином, поліція виконує важливу функцію забезпечення громадської безпеки і виконує свої повноваження з врахуванням специфіки своєї діяльності та вимог закону.

Поліція, згідно п. 9 ч. 1 ст. 31 Закону України «Про Національну поліцію», може застосовувати технічні прилади і засоби для забезпечення безпеки та виконання своїх завдань. Одним із поліцейських превентивних заходів, які може застосовувати поліція, є застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, що дозволяють фіксувати події та порушення закону [2].

У межах своїх повноважень поліція може використовувати фото- і відеотехніку, включаючи автоматичні системи, для виявлення та фіксації правопорушень. Також вона може використовувати безпілотні повітряні судна та спеціальні засоби для протидії їх застосуванню, а також спеціалізоване програмне забезпечення для обробки фото- і відеоінформації, включаючи ідентифікацію осіб та номерних знаків транспортних засобів.

Ці заходи допомагають поліції в здійсненні її функцій і сприяють підвищенню рівня безпеки в суспільстві. Однак важливо, щоб вони використовувалися в рамках закону та з дотриманням прав людини, щоб уникнути можливих порушень.

Поліція може використовувати різноманітні технічні прилади та засоби для виконання своїх завдань і забезпечення безпеки громадян. Ці технічні засоби можуть бути закріплені на однострої поліцейських, безпілотних повітряних суднах, службових транспортних засобах, суднах чи інших плавучих засобах. Вони можуть включати в себе прилади фото- та відеозйомки, радіоелектронні засоби спостереження та зв'язку, а також інші технічні засоби, необхідні для виконання завдань поліції.

Ці технічні прилади можуть бути встановлені на зовнішньому периметрі доріг і будівель для забезпечення безпеки та виявлення правопорушень. Вони можуть бути використані для виявлення транспортних засобів, які порушують правила дорожнього руху, а також для контролю за об'єктами, що перебувають під особливим наглядом поліції [3, с. 114].

Зазначимо, що дані технічні прилади та технічні засоби допомагають поліції ефективно виконувати свої функції та забезпечувати безпеку громадян. Важливо, щоб вони використовувалися в межах закону та з дотриманням прав людини, щоб уникнути можливих порушень і забезпечити законність застосування таких засобів.

Наказ МВС України № 1026 від 18.12.2018 року «Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису» встановлює правила застосування портативних відеореєстраторів поліцією під час виконання ними своїх повноважень. Згідно з цим наказом, поліцейські повинні закріплювати портативний відеореєстратор на своєму форменому одязі на грудях, ближче до плечового суглоба, з таким розташуванням, щоб він не перешкоджав їхнім діям та не обмежував свободу рухів [4].

У випадках, коли необхідно якісно зафіксувати подію, поліцейський може тримати портативний відеореєстратор у руках. Також дозволяється закріплення портативного відеореєстратора на екіпіруванні (шоломі) або зброї, якщо їх конструкцією передбачені відповідні кріплення.

Отже, проведені дослідження показали, що застосування технічних засобів для відеофіксації поліцією має велике значення для вдосконалення правоохоронної системи та забезпечення прав і свобод громадян. Правильне використання цих засобів сприяє підвищенню професіоналізму та відповідальності поліцейських, а також збільшує довіру громадськості до правоохоронних органів. Важливо, щоб використання технічних засобів відбувалося в межах закону та з повагою до прав людини, забезпечуючи законність застосування таких засобів і збереження громадської довіри до поліції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / О.Г. Комісаров, А.О. Собакарь, Е.Ю. Соболев, О.С. Юнін та ін.; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро : ДДУВС, 2017. 277 с.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Офіційний вісник України. 2015. № 63. стор. 33. стаття 2075.

3. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції : навч. посібник / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

4. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 р. № 1026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-19#Text>

5. Батура Д. В., Плахотний А. П. Види превентивних поліцейських заходів та їх характеристика. The 3rd International scientific and practical conference – Modern research in world science (June 12-14, 2022) SPC – Sci-conf.com.ua, Lviv, Ukraine. 2022. P. 1709-1712.

ЄРЬОМІНА Софія – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач
кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

ЕФЕКТИВНІСТЬ ОПОРУ З ЗАСТОСУВАННЯМ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У РІЗНИХ СЦЕНАРІЯХ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ

У ході виконання службових обов'язків поліцейські часто стикаються з конфліктними ситуаціями, що вимагають застосування фізичної сили та спеціальних засобів. Ефективність дій правоохоронців у таких випадках залежить від низки факторів, включаючи правильний вибір тактики, знання меж застосування сили, вміння реагувати на виниклі обставини та дотримання законності.

Згідно зі статтею 44 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби, для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом. При цьому, згідно з частиною 2 цієї статті, поліцейський зобов'язаний письмово повідомити свого керівника про завдання особі тілесних ушкоджень унаслідок застосування фізичної сили, а керівник з свого боку повинен повідомити прокурора [1].

Далі, згідно зі статтею 45 Закону «Про Національну поліцію», для забезпечення публічної безпеки і порядку поліцейський може використовувати спеціальні засоби, визначені вказаним законом. Однак, частина 2 цієї ж статті зазначає, що поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку. Таким чином, використання спеціальних засобів вимагає від поліцейського відповідної кваліфікації та спеціальної підготовки, що робить цей процес більш контрольованим та обґрунтованим у контексті забезпечення публічного порядку [1].

Конфліктні ситуації, з якими стикаються поліцейські, можуть бути різноманітні і вимагати різних підходів для їх подолання. Один із таких сценаріїв - затримання правопорушника. Це може бути складна ситуація, особливо якщо правопорушник чинить супротив або має зброю. У таких випадках поліцейським доводиться використовувати свою професійну підготовку та спеціальні прийоми, щоб здійснити затримання, забезпечуючи безпеку для всіх присутніх [2, с.126].

Наявність у правопорушника зброї створює ще більшу загрозу, і поліцейські повинні діяти з особливою обережністю, враховуючи ризики і використовуючи спеціальні прийоми та засоби для нейтралізації цієї загрози. У таких ситуаціях ключовим є швидка і правильна реакція, щоб запобігти можливим наслідкам [3, с. 185].

Іншим складним сценарієм є ситуація з наявністю заручників. У таких випадках поліцейським доводиться враховувати безпеку та життя всіх присутніх, у той час як їхня основна мета - звільнити заручників та врегулювати ситуацію. Це вимагає високого рівня професіоналізму, спеціальної підготовки та чіткої координації дій між поліцейськими.

Зниження рівня масових заворушень - це складна задача для поліцейських, яка вимагає від них високого рівня професіоналізму та вміння ефективно керувати ситуацією. Один із сценаріїв, з якими вони можуть стикатися, - це натовп агресивно налаштованих людей. В таких ситуаціях важливо використовувати тактику розсіювання натовпу, використовуючи психологічні методи впливу, гучномовці, водомети та інші спеціальні засоби. Головною метою є попередження насильства та збереження публічного порядку.

Захист від нападу є однією з найважливіших задач для поліцейських, оскільки вони можуть опинитися у ситуаціях, коли їхня безпека ставиться під загрозу. Один із можливих сценаріїв - напад з боку озброєного злочинця. У таких випадках поліцейські повинні володіти навичками самозахисту, знати прийоми знешкодження зловмисника та вміти ефективно використовувати табельну зброю для захисту власного життя та життя інших.

Іншим сценарієм є напад групи людей, що вимагає від поліцейських високого рівня професіоналізму та спеціальної підготовки. У таких випадках важлива чітка координація дій групи поліцейських, використання спеціальних засобів самозахисту та прийомів рукопашного бою. Група поліцейських повинна діяти одночасно та узгоджено, щоб ефективно протистояти нападу та забезпечити свою безпеку [4, с. 254].

У обох випадках ключовими є швидка реакція, професіоналізм та вміння приймати правильні рішення в умовах стресових ситуацій. Такі ситуації

підкреслюють важливість навичок самозахисту та високого рівня підготовки поліцейських до можливих загроз для їхньої безпеки.

Ефективність застосування сили поліцейськими визначається кількома ключовими факторами. Перш за все, дії поліцейських повинні бути законними. Це означає, що вони повинні відповідати чинному законодавству та не перевищувати дозволених меж. Законність дій є важливою для збереження довіри громадськості до поліції та забезпечення прав і свобод громадян.

Другим важливим аспектом є пропорційність застосованої сили. Це означає, що сила повинна бути пропорційною загрозі, що виникає з боку правопорушника. Поліцейські повинні вміти оцінювати ситуацію та використовувати лише ту силу, яка необхідна для забезпечення безпеки та виконання своїх обов'язків.

Третім аспектом є необхідність застосування сили. Це означає, що сила повинна використовуватися лише як крайній захід, коли інші методи вже вичерпані або неефективні. Поліцейські повинні шукати альтернативні шляхи вирішення конфліктних ситуацій та вживати силу лише в останньому випадку.

Нарешті, ефективність застосування сили залежить від професіоналізму поліцейських. Вони повинні володіти необхідними навичками та знаннями для застосування сили безпечно та ефективно. Професіоналізм поліцейських включає в себе не лише фізичні навички, а й здатність до аналізу ситуації, прийняття вірних рішень та взаємодії з громадськістю.

Використання спеціальних засобів, таких як кайданки, кийки, сльозогінний газ, електрошокери та пристрої для відстрілу патронів, є крайнім заходом, який допускається лише у виняткових випадках, коли інші методи вирішення ситуації вже вичерпані. Ці засоби використовуються для нейтралізації агресивно налаштованих осіб або для забезпечення безпеки поліцейських та громадян у випадках, коли існує реальна загроза життю та здоров'ю [4, с. 63].

Важливо враховувати, що використання спеціальних засобів повинно бути обґрунтованим та пропорційним загрозі. Поліцейські повинні мати достатню підготовку та знати правила їх використання, щоб уникнути непередбачених наслідків та пошкоджень для всіх учасників події. Також важливо мати систему контролю та відповідальності за недопущення надмірного застосування сили та забезпечення дотримання прав людини під час застосування спеціальних засобів.

Підготовка поліцейських до дій у конфліктних ситуаціях є складним та багатограним процесом, який вимагає постійного вдосконалення навичок та тренувань. Фізична підготовка є одним із ключових аспектів, оскільки поліцейські повинні мати достатню фізичну силу та витривалість для виконання своїх обов'язків, зокрема, для затримання правопорушників або захисту себе та інших [5, с. 257].

Навички самозахисту є також важливим елементом підготовки поліцейських, оскільки вони повинні бути готові діяти в екстремальних ситуаціях та захищати себе від агресивних осіб. Вогнева підготовка, яка включає в себе тренування зі стрільби та використання табельної зброї, є необхідною для зупинення озброєних злочинців та захисту громадян [6, с. 211].

Тактична підготовка передбачає відпрацювання різних сценаріїв конфліктних ситуацій та використання спеціальних засобів з мінімізацією ризиків для оточуючих. Правове навчання є також важливим, оскільки поліцейські повинні діяти в межах закону та розуміти правові аспекти застосування сили.

Нарешті, психологічна підготовка є ключовою для збереження холоднокривності та прийняття швидких рішень у стресових ситуаціях. Поліцейські повинні мати вміння контролювати свої емоції та діяти ефективно під тиском, що дозволяє їм вирішувати конфліктні ситуації та забезпечувати безпеку громадян.

У висновку варто зазначити, що застосування фізичної сили та спеціальних засобів є одними з поліцейських заходів примусу. Під час конфліктних ситуацій пріоритетом завжди має бути безпека громадян та самих поліцейських. Завдяки регулярним тренуванням, високому рівню професіоналізму та дотриманню законності, поліцейські можуть ефективно протидіяти правопорушенням та забезпечувати безпеку на вулицях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України Про Національну поліцію від 02.07.2015 року. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 580. Ст. 378.
2. Плахотний А., Зейкан В. Правові основи застосування спеціальних засобів. Дотримання прав людини в правоохоронній діяльності: стан та перспективи. 2023. С. 126.
3. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. О.Г. Комісаров, А.О. Собакаръ, Е.Ю. Соболю, О.С. Юнін та ін; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 277 с.
4. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
5. Плахотний А., Зейкан В. Удосконалення тактико-спеціальної підготовки здобувачів вищої освіти у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання. Матеріали конференцій МНЛ. М. Луцьк. 2023 р. С. 256-258.
6. Бакаянова Н. М.. Організація діяльності Національної поліції України та оперативних підрозділів: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н. М. Бакаянова, А. В. Кубасенко, О. Г. Свида. Одеса : Фенікс, 2020. 251 с.

ЄФІМОВА ІННА – доцент кафедри
правоохоронної діяльності Університету
митної справи та фінансів, кандидат
юридичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У контексті сучасних викликів правоохоронної діяльності, зокрема в аспектах боротьби із злочинністю, особливе місце займає криміналістичне забезпечення. Цей напрям є фундаментальною складовою правоохоронної системи, що вимагає глибокого аналізу та наукового підходу до розробки та впровадження ефективних методів дослідження та розслідування злочинів. Розгляд проблем і перспектив криміналістичної діяльності в рамках підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України відкриває шлях для оптимізації цих процесів і підвищення загальної ефективності правоохоронної системи [1, с. 113]. У зв'язку з цим, актуальність теми зумовлена потребою в удосконаленні існуючих методик, впровадженні передових технологічних рішень та підвищенні кваліфікації спеціалістів, що залучені до криміналістичної діяльності. Значення даної роботи полягає у систематизації наявних даних, аналізі сучасних викликів та розробці науково обґрунтованих рекомендацій, які б сприяли оптимізації процесів криміналістичного забезпечення підрозділами превентивної діяльності, що є важливим елементом у структурі Національної поліції України.

Криміналістична діяльність Національної поліції України відіграє ключову роль у системі правопорядку, оскільки забезпечує об'єктивне розслідування злочинів за допомогою наукових методів та технологій. Однак, попри значні досягнення в цій сфері, існують численні виклики, що вимагають негайного вирішення для підвищення ефективності правоохоронної діяльності [2, с. 189].

Одним із найбільших викликів у криміналістичній діяльності Національної поліції України залишається використання застарілого обладнання та техніки, які значною мірою не відповідають потребам сучасного розслідування. Багато підрозділів превентивної діяльності стикаються з проблемою недостатнього фінансування, що не дозволяє оновити застарілі технічні засоби. Це негативно впливає на всі аспекти криміналістичної роботи, від збору доказів до їх аналізу.

Застосування застарілої техніки значно обмежує можливості поліції у зборі доказів на місці злочину. Сучасні злочини часто включають складні цифрові докази або вимагають високоточного аналізу, що неможливо ефективно виконати за допомогою застарілого обладнання. Така ситуація сповільнює процес розслідування, підвищує ризик помилок та може призвести до втрати важливих доказів. Крім того, низька якість обладнання не лише затягує процес збору доказів, але й впливає на їхню достовірність та об'єктивність. Ненадійні або неточні результати аналізів можуть піддавати сумніву вагомість доказів у

суді, що знижує ефективність правосуддя і може призводити до неправильного вирішення справ [1, с. 229].

Рішення цієї проблеми потребує важливих змін у підходах до фінансування та управління ресурсами у сфері правопорядку. Інвестиції в сучасне обладнання, оновлення програмного забезпечення та технологій є необхідністю, яка дозволить значно підвищити якість та швидкість криміналістичного забезпечення, забезпечивши більшу точність та надійність у розслідуваннях.

Перспективи розвитку криміналістичної діяльності Національної поліції України тісно пов'язані з впровадженням передових технологій та систематичною підготовкою кадрів. Інновації в обладнанні, постійне навчання персоналу та розробка новітніх методик досліджень мають стати пріоритетом для Міністерства внутрішніх справ. Оновлення технічного парку дозволить забезпечити більшу точність і швидкість при зборі та аналізі доказів, що в свою чергу підвищить ефективність розслідувань та зменшить кількість помилок [2, с. 188].

Підготовка кадрів вимагає особливої уваги, оскільки кваліфікація спеціалістів безпосередньо впливає на якість криміналістичної роботи. Важливо, аби фахівці постійно вдосконалювали свої навички та знання через спеціалізовані курси та семінари, включаючи обмін досвідом з міжнародними колегами. Також необхідно зосередити увагу на вивченні цифрових технологій, які відіграють все більшу роль у криміналістичних дослідженнях [1, с. 230]. Крім того, розробка нових методик і підходів до розслідування злочинів також є ключовою для адаптації до змінюваних умов і викликів. Інновації у методиках криміналістичних досліджень можуть включати використання штучного інтелекту для аналізу великих даних, розширену реалізацію біометричних технологій, та застосування передових наукових досягнень в хімії і біології. Отже, такий комплексний підхід, який включає інвестиції в обладнання, підготовку персоналу та інновації в методах, дозволить не тільки ефективно реагувати на сучасні виклики, але й забезпечить стійкість правоохоронної системи в довгостроковій перспективі. Такий підхід здатен значно підвищити рівень ефективності у боротьбі зі злочинністю, зміцнюючи законність і правопорядок в країні.

Підсумовуючи потрібно зазначити, що криміналістичне забезпечення займає фундаментальне місце у системі боротьби із злочинністю, забезпечуючи необхідну об'єктивність розслідувань за допомогою наукових методів та технологій. Рішення викладених проблемних питань потребує важливих змін у підходах до фінансування, управління ресурсами та інвестицій у сучасне обладнання та технології. До того ж критично важлива систематична підготовка кадрів та розробка нових методик досліджень для адаптації до змінюваних умов і викликів. Враховуючи це, тільки комплексний підхід, що включає оновлення технічного парку, навчання персоналу та впровадження інновацій, зможе забезпечити необхідний рівень ефективності у боротьбі зі злочинністю, зміцнюючи законність та правопорядок в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поліцейська діяльність : підручник / С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов, О. М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С. С. Вітвіцького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с.
2. Волокітенко І. Організаційно-правові основи діяльності підрозділів превентивної служби національної поліції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 4. С. 187–191.

ЖУРАВЛЬОВА Тамара – курсантка 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

МАКСИМОВА Маргарита – викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

РОЛЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ

Адміністративний процес в Україні відіграє визначальну роль у забезпеченні законності та правопорядку. Цей процес є складним та багатограним, охоплюючи різноманітні аспекти діяльності органів влади та юридичних осіб у сфері публічного адміністрування. У даному науковому тексті розглянуто роль адміністративного процесу у забезпеченні законності та правопорядку в Україні, з урахуванням сучасного правового контексту та практичних викликів. Законність є фундаментальною юридичною категорією, що визначає правове життя суспільства та громадян. Це концепція, яка охоплює політичні, правові та організаційні аспекти суспільного ладу, відображаючи взаємозв'язок між правом, владою та державою.

Виділяють такі різновиди законності:

- Законність як Принцип Влади. Цей аспект передбачає виконання владних повноважень відповідно до законів та конституційних прав і свобод громадян.
- Законність як Принцип Поведінки. Вона визначає правовий статус особи, її права та обов'язки, а також можливість отримання судового захисту та юридичної відповідальності.
- Законність як Принцип Нормативної Системи. Вона забезпечує ієрархічність нормативних актів та відповідність їх конституційним принципам.
- Законність як Режим Суспільного Життя. Цей аспект передбачає точне виконання законів усіма суб'єктами права, що визначає ступінь дотримання закону в суспільстві [1, с. 69].

Верховенство Права та Закону – це основоположний принцип, що передбачає, що жоден інший нормативний акт не може суперечити Конституції та законам.

Рівність Перед Законом. Усі громадяни мають однакові права та обов'язки перед законом. Забезпечення стабільності та прогнозованості правової системи. Рішення повинні базуватися на чітких юридичних аргументах та нормативних принципах. Забезпечення захисту прав і свобод кожного громадянина.

В Україні законність є конституційним принципом, що передбачає, що всі закони та інші нормативно-правові акти повинні відповідати Конституції. Органи влади повинні діяти у межах, визначених Конституцією та законами України, а громадяни зобов'язані дотримуватися законів та поважати права та свободи інших людей. Законність виступає не лише як система правових норм, а й як основа для побудови правової держави та забезпечення прав та свобод громадян. Дотримання законності є важливим чинником стабільності та розвитку суспільства, а її забезпечення вимагає ефективних механізмів контролю та відповідальності [2, с. 37].

Адміністративний процес є системою правових, організаційних та процедурних відносин, спрямованих на забезпечення виконання адміністративного законодавства, захист прав та інтересів громадян, підприємств та держави, а також на забезпечення додержання законності та правопорядку.

Адміністративний процес в Україні відіграє ключову роль у забезпеченні законності та правопорядку через наступні аспекти:

- Адміністративний процес надає можливість звертатися до органів влади для захисту прав та інтересів у випадках їх порушення.
- Адміністративний процес визначає правила та процедури виконання адміністративних норм та стандартів.
- Адміністративний процес включає механізми контролю за діяльністю органів влади та відповідністю їх дій вимогам законів та конституційним принципам.
- Адміністративний процес передбачає вжиття заходів щодо встановлення та покарання порушень законності та правопорядку [3, с. 331].

Таким чином, адміністративний процес в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні законності та правопорядку. Його ефективне функціонування вимагає системного підходу, удосконалення процедур та механізмів контролю, а також постійного вдосконалення законодавства з метою забезпечення прав та свобод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О.М. Адміністративний процес України: монографія. Харків: ХНУВС, Майдан, 2019. 422 с.
2. Гречана С. І. Сутність адміністративного судочинства через призму поглядів вчених. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2020. № 1 (39). С. 55-65.

3. Зінченко Д. А. Особливості забезпечення законності та правопорядку в прифронтових зонах: виклики та рішення для Національної поліції України. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України* : матеріали Міжнар. науково-практ. інтернет конф., м. Одеса, 20 жовт. 2023 р. Одеса: ОДУВС, 2023. С. 112–115.

ЗАХАРЕНКОВ Дмитро – курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ КАЙДАНОК ТА ІНШИХ ЗАСОБІВ ОБМЕЖЕННЯ РУХОМОСТІ

Згідно зі статтею 3 Конституції України, особа, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищими соціальними цінностями в Україні. Права і свободи людини, а також їх гарантії, визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава несе відповідальність за свої дії перед громадянами, а забезпечення прав і свобод людини є її головним завданням [1].

Проблема застосування спеціальних засобів, таких як наручники та інші засоби обмеження рухомості, є актуальною та характерною для поліції всіх країн світу. Особливо важливим є питання законного застосування цих засобів, а також необхідність додаткового правового регулювання та роз'яснення їх використання [2, с. 127]. У чинному Законі України «Про Національну поліцію», зокрема в статті 45, чітко визначені загальні правила застосування наручників та інших засобів обмеження рухливості [3].

Відповідно до закону, за загальними правилами допускається використання зазначених спеціальних засобів у таких випадках [3]:

- щодо особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, чинить опір поліцейському або намагається втекти;
- під час затримання особи;
- під час супроводу (передачі) ув'язненого або заарештованого;
- якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоди собі або іншим;
- під час здійснення процесуальних дій з особами, які можуть становити реальну небезпеку для інших або для себе.

Слід зазначити, що у п. 3 ч. 4 ст. 42 Закону «Про Національну поліцію» визначено засоби обмеження пересування, до яких належать кайданки, а також сітка для зв'язування тощо, які можуть використовуватися поліцейськими для виконання своїх обов'язків. Крім того, передбачені певні обмеження на застосування кайданок: поліцейським забороняється використовувати кайданки більше 2 годин безперервно. Постійне використання або використання без зниження тиску не допускається, і ці правила не поширюються на інші засоби обмеження рухливості [3].

Ця тема також залишається недостатньо врегульованою законодавством, що може призвести до нападів на поліцейських або заподіяння шкоди здоров'ю ув'язнених осіб [2, с. 127].

Відповідно до ч. 5 ст. 42 Закону України "Про Національну поліцію", поліцейський не має права застосовувати заходи примусу, не передбачені цим Законом. Згідно з ч. 3 ст. 42 того ж Закону, спеціальні засоби поліцейського примусу – це пристрої та предмети, спеціально виготовлені, призначені й технічно придатні для захисту людей від ударів різними предметами (включно зі зброєю), тимчасового (оборотного) заподіяння шкоди особі, пригнічення чи обмеження її волі (психічної чи фізичної) шляхом впливу на неї. З цього випливає, що мотузки, брючні ремені, краватки, шнурки, пластикові будівельні хомути тощо є предметами, які не призначені конструктивно і не створені спеціально для захисту чи обмеження волі людини. Тому врегулювання цього питання потребує науково-системного підходу для вирішення таких завдань [3].

Тому, на нашу думку, слід запровадити наступні новаторства в українське законодавство, а саме:

1. Провести ретельне вивчення закордонного досвіду використання поліцією підручних засобів обмеження рухомості в рамках європейського законодавства.

2. Розділити терміни «інші засоби обмеження» та «підручні засоби обмеження рухомості», оскільки перше включає кайданки як спеціальний засіб, а друге стосується підручних засобів.

3. Надати детальний перелік «інших засобів обмеження рухомості» та «підручних засобів», які не завдають шкоди життю та здоров'ю людини.

4. Розробити методичні рекомендації для працівників поліції щодо застосування підручних засобів із зазначенням методів зв'язування, часу утримання та протипоказань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/ 96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09.06.2024).

2. Плахотний А., Зейкан В. Правові основи застосування спеціальних засобів. *Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи*. 2023. С. 126.

3. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 09.06.2024).

ЗАХАРЕНКОВ Дмитро – курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Реформа правоохоронної сфери в Україні привела до створення принципово нового органу з високим рівнем довіри серед населення – Національної поліції. На законодавчому рівні визначено, що поліція має служити народу не лише шляхом захисту, але й виконуючи дорадчі функції. Згідно зі статтею 2 Закону України «Про Національну поліцію», завдання поліції включають надання поліцейських послуг у таких сферах: забезпечення публічної безпеки та порядку; охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидія злочинності; надання допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [1].

Встановлюючи завдання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку як пріоритетне, законодавець, на нашу думку, підкреслює його важливість та особливий характер. Це дозволяє нам у нашому дослідженні виділити специфіку підготовки фахівців, які надають послуги саме у сфері забезпечення публічної безпеки.

Для розуміння необхідних критеріїв підготовки фахівців-правоохоронців, слід детальніше розглянути особливості сфери забезпечення публічної безпеки.

Згідно з тлумачними словниками, «публічний» означає: 1) той, що відбувається в присутності людей, прилюдний; 2) призначений для широкого відвідування або користування, громадський [2, с. 1425]. В свою чергу, «безпека» характеризується як стан захищеності як найбільш загальних речей, так і конкретних ситуацій, пов'язаних з особистістю або суспільством [3, с. 6]. У загальному розумінні «безпека» (від латинського слова «securitas») означає свободу від страху і ворожого зовнішнього впливу [3].

У статті 3 Конституції України вживається термін "безпека громадянина", статті 16, 36 і 92 містять поняття "громадська безпека", а в статтях 18, 37 і 106 згадується "національна безпека України". Це означає захищеність життєво важливих інтересів громадянина, суспільства і держави, що забезпечує сталий розвиток суспільства та своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію реальних і потенційних загроз національним інтересам [4].

Отже, сферу публічної безпеки України можна розглядати як стан свободи широкого кола людей, об'єднаних за територіальною приналежністю, та згуртованих за ознакою спільних інтересів та соціальної взаємодії в процесі самореалізації кожного індивіда.

У зв'язку з цим, коли розглядаємо діяльність органів Національної поліції в цій сфері, важливо відзначити, що підготовка правоохоронців для надання послуг у забезпеченні публічної безпеки має складатися з двох етапів. Ці етапи формуються в залежності від характеру виконуваних завдань та обстановки, що склалася на момент їх виконання.

Під час першого етапу підготовки майбутнім поліцейським передають ідеальну модель поведінки, яка є ключовою для попередження або виявлення порушень публічного спокою. Цей етап спрямований на повне оволодіння нормативним блоком, включаючи тактико-спеціальні та вогневі дисципліни, а також базові навички первинної медичної допомоги. Цей блок триває більше третини усього періоду навчання і створює передумови для ефективного функціонування майбутніх поліцейських під час службової діяльності [5, с. 755].

Другий етап підготовки передбачає розробку алгоритму дій у складних оперативних умовах, таких як масові заворушення, надзвичайні ситуації техногенного або природного характеру, а також під час проведення великих футбольних матчів, що є типовими для міст-господарів під час проведення таких масових заходів. Особлива увага повинна бути зосереджена на особливостях служби в областях, де проводиться антитерористична операція, а також в прикордонних зонах, що прилягають до цих областей.

Відповідно до повноважень, передбачених законодавством України, поліція, як складова частина нашої правоохоронної системи, у випадках надзвичайних ситуацій виконує ряд важливих завдань, включаючи [6, с. 601]:

- Забезпечення публічного порядку в зоні надзвичайних ситуацій.
- Протидію злочинам і правопорушенням у зоні надзвичайних ситуацій.
- Здійснення режимних заходів і організація евакуації населення.
- Надання всебічної допомоги постраждалому населенню.
- Попередження та ліквідація паніки серед населення.
- Інформування населення про ситуацію в зоні надзвичайних ситуацій.
- Забезпечення контролю за зберіганням і роздачею необхідних ресурсів, таких як вода, продукти харчування, та гуманітарна допомога.
- Участь у відправленні небезпечних речовин у безпечні місця та контроль за їх захороненням.
- Проведення рятувних та інших невідкладних робіт.
- Забезпечення безпеки дорожнього руху в зоні надзвичайних ситуацій.
- Здійснення режимних заходів у разі введення надзвичайних адміністративно-правових режимів, таких як зона надзвичайної екологічної ситуації та надзвичайний стан.

Враховуючи досвід роботи органів Національної поліції під час складних операційних умов, структура побудови навчального заняття має включати дії особи на трьох етапах забезпечення публічної безпеки:

1. Підготовчий етап, який починається з отримання завдання щодо забезпечення публічного порядку. На цьому етапі важливо організувати підготовку і планування дій, визначити ресурси та засоби, необхідні для виконання завдання.

2. Виконавчий етап, який охоплює безпосередні дії нарядів поліції під час складної операційної обстановки. Цей етап передбачає ефективне керування діями нарядів, взаємодію між членами команди та прийняття оперативних рішень у реальному часі.

3. Заключний етап, який полягає в згортанні сил і засобів, зосередженні їх у відповідних точках та підведенні підсумків роботи. На цьому етапі важливо забезпечити безпеку під час зняття підготовлених заходів, оцінити ефективність застосованих стратегій та визначити можливі шляхи для подальшого вдосконалення.

Таким чином, підготовка поліцейських до виконання завдань з забезпечення публічної безпеки в Україні повинна включати як теоретичні, так і практичні заняття, що охоплюють широкий спектр дій на кожному етапі виконання завдання. Це означає, що підготовка має включати в себе не лише теоретичне освоєння правових норм і процедур, а й практичні тренування, які допомагають у засвоєнні навичок поведінки на різних етапах організації забезпечення публічної безпеки. Цей підхід охоплює всі аспекти роботи, починаючи від запобігання та припинення правопорушень і закінчуючи звітуванням перед вищим керівництвом щодо виконаних дій під час несення служби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 09.06.2024).

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

3. Панова О. О. Поняття, зміст та значення публічної безпеки та порядку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: «Право». 2016. № 6, т. 2. С. 133–136.

4. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/ 96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09.06.2024).

5. Литвин О., Плахотний А. Тактико-спеціальна підготовка працівників національної поліції України. In: The 5 th International scientific and practical conference “*Modern problems of science, education and society*”(July 17-19, 2023) SPC —Sci-conf. com. ual, Kyiv, Ukraine. 2023. 881 p. 2023. p. 754.

6. Зікращ Д., Плахотний А. Дії поліцейських під час масових заходів і в особливих умовах діяльності поліції. In: The 6 th International scientific and practical conference “*Modern problems of science, education and society*”(August 14-16, 2023) SPC —Sci-conf. com. ual, Kyiv, Ukraine. 2023. 671 p. 2023. p. 600.

ЗУБЕНКО Дмитро – курсант 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, рядовий поліції

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ЕФЕКТИВНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ У СПІВПРАЦІ З ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Громадські ініціативи відіграють важливу роль у забезпеченні громадської безпеки та порядку. Їх співпраця з підрозділами превентивної діяльності Національної поліції України демонструє значну ефективність у попередженні правопорушень та підвищенні довіри громадян до правоохоронних органів.

Одним з найважливіших аспектів такої співпраці є підвищення рівня обізнаності населення щодо проблем безпеки та правопорядку. Громадські ініціативи активно проводять інформаційні кампанії, які спрямовані на інформування громадян про їхні права та обов'язки, а також про шляхи запобігання правопорушенням. Це сприяє формуванню відповідального ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих.

Спільні заходи з підрозділами превентивної діяльності, такі як семінари, тренінги та публічні обговорення, дозволяють поліпшити комунікацію між поліцією та громадськістю. Ці заходи сприяють підвищенню рівня довіри до поліції, а також надають можливість громадянам безпосередньо висловлювати свої побажання та зауваження щодо роботи правоохоронців. Такі відкриті платформи діалогу є надзвичайно важливими для зміцнення партнерських відносин.

Громадські ініціативи також сприяють реалізації програм соціальної підтримки та реабілітації осіб, які знаходяться у складних життєвих обставинах або є потенційно вразливими до правопорушень. Наприклад, організація допомоги для безпритульних, робота з молоддю та підлітками, які перебувають у групі ризику, допомагає знизити рівень злочинності та соціальної напруги в суспільстві.

Важливим напрямком є також спільні патрулювання та профілактичні рейди. Участь громадських активістів у таких заходах не лише підвищує ефективність превентивних заходів, але й демонструє прозорість дій поліції, що зміцнює довіру населення. Громадські ініціативи можуть надавати важливу інформацію про проблемні райони та осіб, що потребують особливої уваги, що сприяє більш цільовому та ефективному плануванню роботи поліції.

Розвиток волонтерських програм також є важливим елементом співпраці. Волонтери можуть надавати значну допомогу поліції у проведенні масових заходів, контролю за дотриманням порядку під час публічних подій, а також у реалізації довгострокових програм превентивної діяльності. Волонтерські організації часто мають глибоке розуміння місцевих проблем та можуть швидко реагувати на потреби громади.

Успішність співпраці громадських ініціатив та підрозділів превентивної діяльності значною мірою залежить від відкритості та готовності до діалогу з обох сторін. Поліція повинна бути готова до врахування пропозицій громадян та активно залучати їх до процесу прийняття рішень. Зі свого боку, громадські ініціативи повинні прагнути до конструктивної взаємодії та підтримки правоохоронних органів у їхній роботі.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що співпраця між громадськими ініціативами та підрозділами превентивної діяльності Національної поліції України є надзвичайно ефективною та необхідною для забезпечення безпеки та правопорядку в країні. Така взаємодія сприяє не лише зниженню рівня злочинності, але й формуванню довірчих та партнерських відносин між поліцією та громадянами, що є основою для стабільного та безпечного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію»: науково-практичний коментар / кол. авт. Х.: Право, 2016. 178 с.

2. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: навч. посібник /за заг. ред. Моїсєєва Є.М.; Сущенко В.Д., Олефір В.І., Константінов С.Ф. та ін. К.: КНТ, 2008. 264 с.

КАГДІНА Ілона – курсант 2-го курсу ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

МАКСИМОВА Маргарита – доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор філософії в галузі права

ПРЕВЕНТИВНІ ЗАХОДИ ПОЛІЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРАВА ЛЮДИНИ

Під час воєнного стану превентивні заходи поліції відіграють критичну роль у сучасній системі забезпечення та підтримки громадського порядку та

безпеки. Вони спрямовані на запобігання та протидію злочинам і вчинюваних правопорушень шляхом виявлення, попередження та усунення факторів, що сприяють їх вчиненню. Однак впровадження таких заходів часто супроводжується дискусіями щодо їх впливу на права людини. Межа між ефективністю превентивних заходів і дотриманням основоположних прав та свобод є однією з найскладніших проблем у діяльності правоохоронних органів.

У цьому контексті проведемо аналіз правових рамок, етичних аспектів та практичних наслідків превентивних дій поліції які є важливим для формування підходів, задля гарантії безпеки громадян без допущення порушення їх прав та свобод. Забезпечення громадського порядку та безпеки, спрямовані на запобігання та профілактику злочинам і правопорушенням ще до їх вчинення. Такий підхід не лише знижує рівень злочинності, але й сприяє створенню безпечного середовища для громадян, що позитивно впливає на суспільну стабільність і достаток. Однак, важливо враховувати, що превентивні заходи повинні бути застосовані з дотриманням прав і свобод людини, оскільки їх надмірне або неправомірне застосування може призвести до порушення основоположних прав громадян.

Діяльність Національної поліції у сфері забезпечення реалізації міжнародних стандартів прав людини регулюється ч. 2 ст. 3 Конституції України, відповідно до якої права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [1].

Варто підкреслити, що діяльність правоохоронних органів має бути гуманною, об'єктивною та чітко відповідати законодавству. Функціонування підрозділів Національної поліції базується на принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на партнерських засадах і безперервності. Застосування поліцейських заходів має бути правомірним і здійснюватися виключно для виконання покладених на поліцію повноважень. Міжнародні стандарти прав людини встановлюють обмеження щодо використання примусу з боку поліції.

Лакійчук Я.О. характеризує превентивні заходи як комплекс дій реактивного, контрольно-наглядового, реєстраційного, дозвоільно-облікового, інформаційно-аналітичного, обмежувального характеру, метою яких є попередження, профілактика та запобігання вчиненню правопорушень у всіх галузях життєдіяльності суспільства [2].

Звертаючи увагу на Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 року, Цей документ встановлює етичні стандарти та принципи поведінки для поліцейських та інших посадових осіб, які виконують обов'язки з підтримання правопорядку. Кодекс спрямований на забезпечення того, щоб посадові особи з підтримання правопорядку виконували свої обов'язки з максимальною повагою до прав людини, гідності та законності. Кодекс був прийнятий на тлі глобального усвідомлення важливості прав людини та необхідності встановлення чітких етичних стандартів для посадових осіб, відповідальних за підтримання правопорядку.

Стаття 3 даного кодексу передбачає, що службовці органів правопорядку можуть застосовувати силу тільки у разі суворої необхідності і в обсязі, необхідному для виконання їх обов'язків. У цьому положенні підкреслюється, що застосування сили службовцями органів правопорядку має бути винятковим; хоча, мається на увазі, що службовці органів правопорядку можуть бути уповноважені застосовувати силу, за розумної необхідності в конкретних обставинах для запобігання злочину або при виконанні законного затримання чи допомоги в його проведенні щодо порушників або підозрюваних; сила, що виходить за ці межі, не може бути застосована [3].

Вплив превентивних заходів на права людини має як позитивні аспекти, так і негативні, наприклад : моніторинг громадських місць та зупинки можуть вторгтися в приватне життя громадян, тож важливо забезпечити, щоб такі заходи були виправданими, обґрунтованими та здійснювалися з дотриманням законодавства про захист персональних даних; перевірки документів та зупинки транспортного засобу можуть обмежувати свободу пересування, саме тому важливо, щоб такі заходи не були довільними та проводилися з чітким дотриманням правових процедур; превентивні заходи повинні здійснюватися без дискримінації за будь-якою ознакою, вибіркові зупинки на основі раси, етнічної приналежності або інших дискримінаційних ознак є неприпустимими. Тож, насамперед поліція повинна бути підзвітною громадськості та забезпечувати прозорість своїх дій. Регулярні звіти та нагляд з боку незалежних органів можуть сприяти підвищенню довіри громадян.

Підсумовуючи слід зазначити, що превентивні заходи поліції є важливою складовою забезпечення громадської безпеки та попередження правопорушень, однак їх застосування суттєво впливає на права людини. Поліція повинна знаходити баланс між необхідністю забезпечення громадської безпеки та дотриманням прав людини, таких як право на приватність, свободу пересування, недискримінацію та справедливий процес. Превентивні заходи мають бути чітко регламентовані законодавством, що визначає умови та порядок їх застосування, а також бути пропорційними, обґрунтованими та виправданими. Забезпечення прозорості, підзвітності та навчання поліцейських з питань прав людини є ключовими для дотримання етичних стандартів і побудови довіри громадськості. Таким чином, ефективні превентивні заходи можуть успішно поєднувати підтримання правопорядку з повагою до прав і свобод громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Лакійчук Я.О. До характеристики організаційних заходів поліції щодо здійснення нею превентивних заходів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 1. Т. 4. С. 121-126.
3. Кодекс поведінки службовців органів правопорядку (затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 34/169 від 17 грудня 1979 р. https://pravo.org.ua/wpcontent/uploads/old/files/Criminal%20justice/PS_05_4_2_001.pdf

КАЗІМІРОВ Микола – курсант 2 курсу н.г ДР-245 Факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

БОДИРЄВ Дмитро – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВОГНЕВІЙ ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Вогнева підготовка поліцейських є критично важливим компонентом їхньої професійної підготовки, забезпечуючи ефективність та безпеку виконання службових обов'язків. Застосування інноваційних технологій у цьому процесі дозволяє значно підвищити рівень підготовки, роблячи тренування більш реалістичними та ефективними. Ця тема актуальна у контексті безпеки та правопорядку, особливо з урахуванням сучасних викликів та загроз.

Згідно з Законом України "Про Національну поліцію", поліцейські повинні регулярно проходити професійне навчання та підвищення кваліфікації, включаючи вогневу підготовку (ст. 75) [1]. Вогнева підготовка є невід'ємною частиною загальної підготовки поліцейських, і впровадження інноваційних технологій в цей процес відповідає сучасним вимогам до якості освіти та професійної підготовки правоохоронців.

Однією з ключових інновацій у вогневій підготовці є використання віртуальних тренажерів та симуляторів. Такі системи, як Laser Shot або Milo Range, дозволяють поліцейським тренуватися у різних сценаріях, що імітують реальні ситуації з високою точністю. Віртуальні тренажери забезпечують можливість багаторазового повторення вправ, аналізу помилок та покращення навичок без ризику для життя і здоров'я як самих поліцейських, так і оточуючих.

Науковці наголошують на важливості застосування віртуальних технологій у підготовці поліцейських. Наприклад, дослідження Кріса Брюса та Майкла Скотта з Інституту кримінальної юстиції підтверджують, що використання симуляторів підвищує точність та швидкість реагування поліцейських у реальних ситуаціях [2].

У практиці Національної поліції України також запроваджено сучасні технології вогневої підготовки. Наприклад, у 2018 році було відкрито сучасний центр підготовки поліцейських у місті Дніпро, де використовуються інтерактивні тренажери для відпрацювання стрільби у різних умовах [3].

Крім того, велику роль відіграє використання технології "відстеження руху очей" (eye-tracking) під час навчання. Ця технологія дозволяє аналізувати, як

поліцейські зосереджують увагу під час стрільби та прийняття рішень, що дає змогу викладачам коригувати навчальні програми для покращення результатів [4].

Інноваційні технології у вогневій підготовці поліцейських є важливим напрямком розвитку системи підготовки правоохоронців. Використання віртуальних тренажерів, інтерактивних симуляторів та технологій відстеження руху очей сприяє підвищенню ефективності навчання та зменшенню ризиків у реальних операціях. Дослідження науковців підтверджують значущість цих технологій для покращення професійної підготовки поліцейських. Таким чином, інтеграція інноваційних методів у навчальні програми є необхідним кроком для забезпечення високого рівня безпеки та професіоналізму правоохоронців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : станом на 18 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Bruce C., Scott M. Enhancing Police Training with Virtual Reality: An Analysis. *Journal of Criminal Justice Education*. 2020. № 31(2). Р. 159-175.
3. У Дніпрі розпочав роботу новий Ситуаційний центр Нацполіції
Національна поліція України Офіційний вебпортал. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/u-dnipri-rozpochav-robotu-noviy-situatsiyniy-tsentr-natspolitsii>
4. Smith J., Johnson L. Eye-Tracking Technology in Law Enforcement Training. *Policing: An International Journal*. 2019. № 42(3). Р. 311-325.

КАРЯКІНА Аліса – курсант 2-го курсу
НННППФПН Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

БУРЛАКА Олександр – курсант 2-го
курсу НННППФПН Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ЗАВІСТОВСЬКИЙ Олег – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

БЕЗПЕКОВІ ПРІОРИТЕТИ УКРПІНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Тема безпекових пріоритетів України в умовах збройної агресії є надзвичайно актуальною в сучасних геополітичних умовах. Збройна агресія Російської Федерації проти України, яка розпочалася ще у 2014 році, суттєво змінила безпекову ситуацію в країні та актуалізувала питання захисту

національних інтересів, особливо після повномасштабного вторгнення у 2022. Метою є дослідження безпекових пріоритетів України в умовах збройної агресії. Для досягнення поставленої мети передбачається вирішити такі завдання: розкрити поняття "безпека" та "безпекові пріоритети"; проаналізувати внутрішні та зовнішні виклики безпеці України; дослідити воєнну, економічну, енергетичну, інформаційну, кібербезпеку, екологічну, продовольчу та гуманітарну безпеку України; визначити шляхи забезпечення безпекових пріоритетів України.

Безпека представляє собою стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз. Розрізняють різні види безпеки, включаючи національну, воєнну, економічну, енергетичну, інформаційну, кібербезпеку, екологічну, продовольчу та гуманітарну безпеку. Національна безпека охоплює захищеність важливих інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз, в той час як воєнна безпека фокусується на захисті від воєнних загроз.

Економічна безпека визначається як стан захищеності економічних інтересів, а енергетична безпека - як стан захищеності енергетичних інтересів. Інформаційна безпека забезпечує захист інформації від різних загроз, а кібербезпека - від кіберзагроз. Екологічна безпека та продовольча безпека відображають стан захищеності від екологічних та продовольчих загроз відповідно. Гуманітарна безпека зосереджена на захисті життєво важливих інтересів від гуманітарних загроз.

Безпекові пріоритети представляють собою систему основних цілей і завдань, спрямованих на забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави. Ці пріоритети є динамічними, комплексними та взаємопов'язаними, враховуючи національну специфіку кожної країни. Збройна агресія, визначена як застосування збройної сили для порушення суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності, істотно впливає на безпекові пріоритети. В умовах збройної агресії акцентується на зміцненні обороноздатності, воєнній безпеці, захисті критичної інфраструктури, протидії кіберзагрозам, інформаційній безпеці та гуманітарній допомозі постраждалим. [1]

Внутрішні та зовнішні виклики безпеки України визначаються різнобічністю факторів, які впливають на стан захищеності країни. Внутрішні виклики охоплюють питання, такі як корупція, неефективність державного управління, слабкість економіки, соціальна нерівність та внутрішньополітична нестабільність. Зовнішні виклики включають збройну агресію Російської Федерації, окупацію Криму та частини Донбасу, гібридну війну з боку Росії, загрозу розширення НАТО на схід, експансію Китаю та міжнародний тероризм. У зусиллях забезпечення внутрішньої безпеки в Україні важливою складовою є воєнна безпека. Це передбачає зростання військового потенціалу країни, реформування Збройних Сил, підвищення обороноздатності та участь у міжнародних миротворчих операціях.

Економічна безпека України вимагає диверсифікації економіки, зменшення залежності від Росії, залучення інвестицій, розвитку інновацій та підвищення конкурентоспроможності економіки. Енергетична безпека

передбачає диверсифікацію джерел енергопостачання, зменшення залежності від російських енергоресурсів, підвищення енергоефективності та розвиток альтернативних джерел енергії. У контексті інформаційної та кібербезпеки, важливими є захист інформаційного простору, протидія кіберзагрозам, підвищення медіаграмотності населення, розвиток національної інформаційної політики та співпраця з міжнародними партнерами.

Екологічна безпека включає в себе зниження рівня забруднення довкілля, захист природних ресурсів та ліквідацію наслідків Чорнобильської катастрофи. Продовольча безпека стає можливою через забезпечення населення продовольством, підтримку аграрного сектору, розвиток сільського господарства та співпрацю з міжнародними партнерами. Гуманітарна безпека включає захист прав людини, надання допомоги постраждалим від збройної агресії, реінтеграцію окупованих територій та підтримку соціальної згуртованості.

Шляхи забезпечення безпекових пріоритетів України визначаються різнобічним спектром заходів у різних сферах. Зокрема, щодо зміцнення обороноздатності країни реалізується великий обсяг заходів, таких як збільшення бюджету на оборону, модернізація Збройних Сил, розвиток військово-промислового комплексу, підготовка резервістів та співпраця з міжнародними партнерами. У сфері розвитку економіки акцент робиться на диверсифікації економіки, зменшенні залежності від Росії, залученні інвестицій, розвитку інновацій та підвищенні конкурентоспроможності економіки. Захист критичної інфраструктури передбачає комплексний підхід, включаючи кібербезпеку, фізичну безпеку та захист від природних та техногенних катастроф. Підвищення екологічної свідомості населення вимагає проведення екологічної освіти, інформування громадян про екологічні проблеми та заохочення до екологічно відповідальної поведінки. Співпраця з міжнародними партнерами охоплює участь у міжнародних організаціях, співпрацю з НАТО, Європейським Союзом, США та іншими країнами.

Реформування державного управління включає боротьбу з корупцією, збільшення прозорості та підзвітності влади, а також підвищення ефективності державного управління. Підвищення соціальної згуртованості включає розвиток громадянського суспільства, підтримку волонтерства, боротьбу з дискримінацією та створення атмосфери толерантності. Гуманітарна допомога постраждалим передбачає надання допомоги переселенцям, відновлення інфраструктури на окупованих територіях та реабілітацію постраждалих від війни. Інформаційна та кібербезпека включають захист інформаційного простору, протидію кіберзагрозам, підвищення медіаграмотності населення та розвиток національної інформаційної політики. Протидія кіберзагрозам доповнюється заходами, такими як захист критичної інфраструктури, підвищення стійкості кіберсистем та розвиток кібервійськ, у тісній співпраці з міжнародними партнерами. [2]

Збройна агресія Росії в 2014 році істотно перекинула безпекову ситуацію в Україні та висунула на перший план питання захисту національних інтересів. Військові дії Російської Федерації на території України, сприяння сепаратизму

та тероризму в східному регіоні України, призводять до загибелі українських військових та цивільних громадян, дестабілюють політичну та економічну ситуацію в Україні[3]. Безпекові пріоритети України в умовах збройної агресії включають воєнну, економічну, енергетичну, інформаційну, кібербезпеку, екологічну, продовольчу та гуманітарну безпеку. Забезпечення цих безпекових пріоритетів вимагає комплексу заходів, спрямованих на зміцнення обороноздатності країни, розвиток економіки, захист критичної інфраструктури, підвищення екологічної свідомості населення та співпрацю з міжнародними партнерами.

Важливими складовими успіху в цьому контексті є наявність сильної політичної волі, ефективне управління, широка громадська підтримка та міжнародна співпраця. Лише спільними зусиллями можна гарантувати безпечне та щасливе майбутнє для України. Дослідження безпекових пріоритетів країни є актуальним завданням, яке вимагає подальшого вивчення та розробки практичних рекомендацій. Важливим напрямком досліджень є розробка стратегії забезпечення безпекових пріоритетів України, вивчення досвіду інших країн у цій сфері, підготовка кадрів для роботи в сфері безпеки та інформування населення про безпекові питання.

Спільними зусиллями науковців, практиків та громадянського суспільства можна зробити Україну безпечною та процвітаючою країною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баканов М. І. Безпекові пріоритети України в умовах збройної агресії Російської Федерації: дис. д-ра політ. наук: / Баканов Максим Ігорович ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ, 2020. 443 с.
2. Безпека України в умовах гібридної війни: теорія, практика, перспективи: монографія / О. П. Герасимчук, В. М. Загороднюк, Ю. І. Макаренко та ін.; за ред. д. політ. н., проф. О. П. Герасимчука. Київ : НІСД, 2017. 320 с.
3. Юрковський Д.Ю. Безпекові пріоритети сучасної зовнішньополітичної діяльності України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 23. С. 132-136.

КВІТКА Яніна – професор кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ГУСЕВА Катерина – доцент кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ЛЯХ Неля – доцент кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ, доктор філософії

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ОТРИМАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ЦИВІЛЬНИМИ ОСОБАМИ ПІД ЧАС УЧАСТІ У ЗАХИСТІ УКРАЇНИ

Ще з перших років після оголошення незалежності України постало питання легалізації вогнепальної зброї, а після Революції гідності, анексії Криму Росією, а також подій на Сході України, що переросли в повномасштабну збройну агресію РФ проти України, набуло більшої актуальності. На практиці багато країн запроваджували та забороняли обіг вогнепальної зброї. Думки науковців, а саме П. Л. Фріса, П. М. Мітрухова, і погляди частини суспільства зводяться до позитивного сприйняття легалізації зброї, інші дослідники категорично проти такої практики. Але є й ті, хто не висловлює свого ставлення, а тільки наводять аргументи «за» і «проти» легалізації зброї (С. М. Шуміленко, А. М. Колосок) [1, с. 132-134]. Для повного розуміння проблеми потрібно проаналізувати практику інших країн.

Надзвичайно трагічні події в Україні змусили органи державної влади переглянути, хоча і тимчасово, позицію щодо обігу вогнепальної зброї серед цивільного населення. У перші дні вторгнення в Україну, за словами Голови Національної поліції України Ігоря Клименка, поліція видала близько 18 тисяч одиниць зброї.

23 лютого 2022 року народні депутати України через прийняття у першому читанні проекту Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» (№ 5708 від 25 червня 2021 р.) [2] не змогли законодавчо розширити для цивільних осіб можливість володіння та користування вогнепальною зброєю. Народний депутат України Федір Веніславський висловив позицію доцільності легалізації в Україні автоматичної вогнепальної зброї, а не тільки короткоствольної.

До того ж экс-міністр внутрішніх справ України Денис Монастирський в інтерв'ю американському телеканалу «Bloomberg News» [3] заявляв: «Повномасштабна війна проти України показала, що десятки тисяч одиниць зброї, які влада роздала силам оборони, - прямий доказ того, що українці вміють «володіти зброєю». Для мене це підстава вважати, що можна дозволити українцям купувати та зберігати зброю для захисту власної домівки. Однак вона має бути лише за чітких критеріїв дозволу та визначеної відповідальності.

Післявоєнний заклик здати зброю не буде почутий, оскільки більшість українців і надалі почуватимуться небезпечно».

Ця проблематика актуалізувалася в умовах воєнного стану, коли вогнепальна зброя та боєприпаси стали «звичайним» знаряддям захисту Вітчизни.

У яких випадках допускається застосування цивільними особами вогнепальної зброї у період дії воєнного стану?

Порядок застосування цивільними особами вогнепальної зброї під час участі у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України у період дії воєнного стану затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2022 р. № 448 [4].

Верховна Рада України 20 березня 2024 року прийняла в першому читанні за основу проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» щодо вдосконалення порядку отримання, декларування та поводження з вогнепальною зброєю» [5].

Законопроектом пропонується:

адати право цивільним особам задекларувати в органах (підрозділах) Національної поліції України наявну зброю та боєприпаси до неї, а також право володіти та користуватись вогнепальною зброєю та боєприпасами до неї з метою відсічі та стримування збройної агресії російської федерації протягом дії воєнного стану в Україні та 90 днів після його припинення або скасування; іністерству внутрішніх справ України встановити порядок декларування вогнепальної зброї та боєприпасів до неї; ід вогнепальною зброєю, яка підлягає декларуванню, розуміється нарізна вогнепальна зброя калібру не більше 12,7 мм, гладкоствольна вогнепальна зброя калібру не більше 23 мм, боєприпаси до них, відомості про які відсутні в реєстрах і базах (банках) даних Міністерства внутрішніх справ України; порядкувати правила носіння, зберігання і перевезення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії російської федерації та/або інших держав, а також порядок зберігання, обліку, реалізації й утилізації задекларованої вогнепальної зброї та боєприпасів до неї.

Але варто зазначити, що деякі положення проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» потребують уточнення. А саме в ч. 6 ст. 1 Закону (в редакції законопроекту) встановлено, що «забороняється передача цивільними особами вогнепальної зброї та боєприпасів до неї, отриманої або задекларованої відповідно до цього Закону, іншим особам, крім передачі органам Національної поліції України». Однак, системний аналіз положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану» дає змогу стверджувати, що контроль та управління територіями, на яких ведуться бойові дії, покладено на військові адміністрації та військове командування.

Вважаємо, що на окремих територіях контакт з органами Національної поліції може бути недоступним з об'єктивних причин, тому вимога щодо передачі задекларованої зброї виключно органам Національної поліції потребує

доповненням іншими альтернативними суб'єктами такими як військові адміністрації та військове командування.

Цивільна особа, яка знайшла вогнепальну зброю, її основні частини та/або боеприпаси до неї для збереження зброї повинна повідомити орган (підрозділ) Національної поліції України по можливості негайно, щоб виключити втрату зброї або доступ до неї сторонніх осіб (наприклад осіб, які не досягли 18 років).

Зміст положення статті у запропонованій редакції передбачає, що вогнепальна зброя та боеприпаси до неї в органах (підрозділах) Національної поліції можуть декларуватися лише цивільними особами. Такий підхід створюватиме додаткові перешкоди для декларування, оскільки потребуватиме підтвердження від суб'єкта декларування вогнепальної зброї та боеприпасів до неї статусу цивільної особи. Водночас текст аналізованої норми суперечить пропонованій редакції частині 4 до статті 6 «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону щодо декларування знайденої та переданої цивільною особою вогнепальної зброї, її основних частин та/або боеприпаси до неї поліцейським.

Пропонований текст частини другої статті 1 потребує уточнення в частині, що повинно декларуватися – вогнепальна зброя та боеприпаси до неї, чи вогнепальна зброя без боеприпасів до неї? У разі, якщо законодавець вважає, що декларуванню підлягає вогнепальна зброя та боеприпаси до неї, задекларовані боеприпаси, так само мають прирівнюватися до «отриманих». Останнє не суперечить редакції частини першої статті 1 чинного Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», яка передбачає, що цивільні особи можуть отримати вогнепальну зброю і боеприпаси, тобто стосовно боеприпасів доречно вживати визначення «отримані».

Отже, прийняття даного законопроекту є важливим механізмом подальшого вдосконалення нормативного регулювання поведінки зі зброєю в Україні, однак потребує уточнення з урахуванням поданих нами пропозицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зуров Ф. Ф. «Досвід зарубіжних країн щодо легалізації вогнепальної зброї та запровадження її в Україні». *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*. Харків, 2021, ст. 132-134. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8a32b5db-8b44-4788-898d-58246b7cf29d/content>
2. Проект Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» №5708 від 25.06.2021р. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72360
3. Sonne P., Хуршудян І., Моргунові С., Худов К. «Битва за Київ: українська доблесть і російські промахи об'єдналися, щоб врятувати столицю» Урядовий портал URL: <https://www.washingtonpost.com/nationalsecurity/interactive/2022/kyiv-battle-ukraine-survival/>
4. Про затвердження Порядку застосування цивільними особами вогнепальної зброї під час участі у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України у період дії воєнного стану: Постанова КМУ від 15.04.2022р. № 448 URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448-2022-%D0%BF#Text>

5. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» щодо вдосконалення порядку отримання, декларування та поводження з вогнепальною зброєю (реєстр. №9538)
URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42398>.

КИРИЛЬЧУК Анна – курсант 1-го курсу факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький)

Науковий керівник:

ОКОПНИК Олена – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПОРІВНЯННЯ ПРАВ І ОБМЕЖЕНЬ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ І БАЛТІЙСЬКИХ КРАЇН

Правові норми, що регулюють діяльність поліції, є важливим елементом правової системи кожної країни. Порівняння прав та обмежень в діяльності поліції в європейських країнах, зокрема в Україні, Польщі, Естонії та Франції, є надзвичайно важливим у контексті їх демократичного розвитку, правової культури та викликів, з якими стикаються сучасні держави.

Права поліцейських в кожній з цих країн мають свої специфічні функції та повноваження, спрямовані на забезпечення правопорядку та безпеки громадян. Зупинка та затримання підозрюваних осіб є однією з основних функцій поліції, яка дозволяє виявляти та запобігати правопорушенням та злочинам. Проведення обшуків та вилучення доказів відображає зацікавленість поліцейських у зборі доказів для подальшого розслідування. Застосування сили та самооборони є необхідним у ситуаціях, коли поліція повинна захистити себе, інших осіб або виконати завдання, пов'язані з врегулюванням ситуацій з порушенням громадського порядку. Допит свідків та підозрюваних є важливою частиною розслідування злочинів та встановлення обставин правопорушень. Збір даних про злочинність допомагає поліцейським аналізувати криміногенну ситуацію та розробляти стратегії боротьби зі злочинністю. Накладання певних видів стягнень є одним із способів запобігання порушенням закону та забезпечення дисципліни в суспільстві [1, с. 24].

Але поряд з правами, завжди є обмеження. Діяльність поліцейських не є виключенням. А саме, обмеження діяльності поліції є необхідною складовою для забезпечення захисту прав і свобод громадян та для забезпечення дотримання законності в рамках правової системи. Заборона жорстокого поводження та катувань є одним з основних принципів міжнародного права та прав людини,

якого поліція повинна дотримуватися в усіх ситуаціях. Необхідність судового дозволу на обшуки та вилучення доказів є важливим механізмом захисту від можливих зловживань з боку поліції та забезпечення прав на недоторканність приватного життя та безпеку майна. Заборона затримання без достатніх підстав гарантує право на свободу та запобігає надмірному втручанню в особисті права. Присутність адвоката під час допиту підозрюваних забезпечує можливість захисту та гарантує справедливість судового розгляду. Право на справедливий суд є однією з фундаментальних гарантій прав людини, яка передбачає можливість оскарження рішень і гарантує недискримінаційний доступ до правосуддя для всіх громадян.

Проаналізувавши діяльність поліцейських в Україні, Польщі, Естонії та Франції зазначимо, що права та обмеження поліції ґрунтуються на загальних принципах і нормах міжнародного права, таких як захист прав людини, принципи справедливості та верховенства права. У цьому контексті загальним аспектом є заборона жорстокого поводження і катувань, яка визначається не тільки національним законодавством, а й міжнародними договорами і конвенціями, такими як Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання [5]. В усіх країнах існують обмеження щодо необхідності отримання судового рішення для проведення обшуків та вилучення доказів, що свідчить про важливість правового підґрунтя для таких дій та захисту прав і свобод особи. Заборона тримання під вартою без достатніх підстав є загальним принципом у всіх країнах, який гарантує право на свободу та запобігає неприпустимому обмеженню особистих прав без належного обґрунтування. Право на справедливий судовий розгляд передбачено в усіх названих країнах, що відображає важливість доступу до правосуддя та гарантує неупередженість при розгляді справ [2, с. 15].

Окрім цих спільних аспектів, існують інші спільні риси в правах та обмеженнях поліції у вищезгаданих країнах. Наприклад, у всіх цих країнах поліція має право зупиняти і затримувати підозрюваних, що є ключовим елементом у підтримці правопорядку і боротьбі зі злочинністю. У всіх цих країнах поліція має право застосовувати силу для самозахисту і захисту інших осіб, що є необхідною складовою її роботи з підтримання громадського порядку і безпеки.

Поліція в усіх цих країнах має право допитувати свідків і підозрюваних з метою отримання необхідної інформації для розслідування правопорушень та злочинів і забезпечення правосуддя. Накладання штрафів та інших адміністративних стягнень є поширеною практикою поліції в усіх цих країнах як засіб впливу на громадян, які порушують закони.

Ці спільні аспекти прав та обмежень поліції в Україні, Польщі, Естонії та Франції свідчать про те, що, незважаючи на різні культури, традиції та історію, ці країни дотримуються схожих стандартів у правоохоронній діяльності, спрямованих на захист прав і свобод громадян та забезпечення громадської безпеки [3, с. 42].

Хоча права та обмеження поліції в розглянутих країнах мають спільні аспекти, існують відмінності та особливості, які визначаються національним законодавством, культурними особливостями та історичним контекстом.

Україна, наприклад, має низку проблем у сфері прав людини та захисту прав людини, які проявляються у високому рівні корупції та недостатній ефективності роботи правоохоронних органів. Це може призвести до відмови у справедливому судовому розгляді та порушень прав громадян, незважаючи на існуючі обмеження для поліції.

У Польщі історично важливо враховувати вплив минулих авторитарних режимів на правоохоронну систему. Це може вплинути на ставлення поліції до громадян і ступінь їхньої довіри до правоохоронних органів.

Естонія, з іншого боку, відома своїм високим рівнем інтеграції цифрових технологій у правоохоронну систему, що може мати значний вплив на збір та аналіз даних, а також на методи розслідування злочинів.

Франція, як країна з багатою історією і традиціями, може мати більш складну правоохоронну систему і більш досконалі правила роботи, ніж інші країни.

Ці відмінності та особливості впливають на те, як поліція в кожній з цих країн здійснює свою діяльність і як вона взаємодіє з громадянами та іншими правоохоронними органами.

Відмінності та особливості можуть бути відображені в законодавстві, що регулює діяльність поліції. Наприклад, в Україні можуть існувати спеціальні закони щодо прав та обмежень поліції в зоні конфлікту на сході країни, де діють тимчасові обмеження, пов'язані з воєнним станом. У Польщі можуть існувати спеціальні положення щодо прав поліції в контексті міжетнічних та релігійних конфліктів у країні.

Особливості законодавства можуть відображати культурні та історичні аспекти кожної країни. Наприклад, в Естонії, з огляду на багату історію регіону, закони можуть бути спрямовані на захист прав меншин і балансування між захистом прав громадян і потребами безпеки держави. У Франції можуть існувати спеціальні закони, що регулюють права поліції в контексті боротьби з тероризмом, враховуючи історичний досвід країни в боротьбі з терористичними загрозами.

Порівняльний аналіз прав та обмежень поліції в Україні, Польщі, Естонії та Франції виявив широкий спектр подібностей та відмінностей у правовому регулюванні правоохоронної діяльності. Основні висновки цього аналізу свідчать про те, що, незважаючи на спільні принципи і стандарти, кожна країна має свої унікальні особливості, які знаходять відображення в законодавстві та юридичній практиці [4, с. 104].

Цінність порівняння прав та обмежень поліції для правової системи кожної країни проявляється у збагаченні правового досвіду та взаємному вивченні кращих практик. Це допомагає кожній країні вдосконалювати своє законодавство та правоохоронні процедури у відповідь на виклики сучасного світу та вимоги дотримання прав людини. Такий порівняльний аналіз сприяє взаєморозумінню

та співпраці між країнами у сфері правового регулювання діяльності поліції, що сприяє зміцненню демократії та верховенства права в міжнародному контексті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєнко І.В. Національні держави в умовах глобалізації світу: (політичні і правові аспекти): монографія. К.: Б.в.; Ніжин: Аспект. Поліграф, 2006. 360 с.
2. Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна: навч.посібник. Київ: Асоціація молодих українських політологів і політиків, 2000. 200 с.
3. Білас А. І. Правоохоронна діяльність країн Європейського Союзу: порівняльно-правове дослідження: монографія. Дрогобич: Посвіт, 2016. 228 с.
4. Білас А. І. Взаємодія правоохоронних органів України та країн ЄС: уніфікація стандартів правоохоронної діяльності. Європейські перспективи. 2016. № 1. С. 104–114.
5. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: Конвенція ООН від

КІБЛИК Дар'я – старший викладач
кафедри адміністративно-правових
дисциплін Донецького державного
університету внутрішніх справ, доктор
філософії

ЩОДО ОСНОВНИХ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, УПОВНОВАЖЕНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Першочергова основа превентивної діяльності органів національної поліції перш за все ґрунтується на відповідних законах та нормативно – правових актах які регулюють відповідні форми. Варто враховувати, що будь – яка реалізація превентивної діяльності Національної поліції України повинна будуватись на конкретних методах та формах їх реалізації.

Під формами превентивної діяльності варто розуміти «правове вираження конкретних однорідних дій, що здійснюються поліцейськими в межах їхньої компетенції з метою виконання поставлених перед ними завдань і функцій» [2, с. 218]. Тобто дане визначення дає нам можливість зрозуміти, що форми виражаються в зовнішньому функціональному змісту управлінської діяльності.

На практиці реалізація форм превентивної діяльності працівників поліції полягає перш за все в виконанні функцій та завдань які в кінцевому результаті є реалізацію виконавчо – розпорядчих повноважень. Багатогранність форм превентивної діяльності полягає в великій кількості варіантів зовнішнього відображення.

Наприклад, Булатін Д.О. поділяє «форми превентивної діяльності на правові та організаційні за характером наслідків, які вони викликають. Правові форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, викликають чітко виражені юридичні наслідки. Ці форми пов'язані з компетенцією, з реалізацією владних повноважень поліцейськими щодо здійснення покладених на них превентивних функцій. Правові форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, передбачають регламентовану процедуру здійснення й спрямовані на досягнення юридичного результату»[2, с. 218]. Наприклад, деякі науковці зазначають, що «Організаційні форми превентивної діяльності, здійснюваної Національною поліцією України, не мають визначеного спеціального юридичного вираження, вони не пов'язані з виданням актів управління чи вчиненням юридично значущих дій і не мають значення юридичних фактів, що породжують, змінюють чи припиняють адміністративно-правові відносини, тобто не викликають юридичних наслідків. Це, наприклад, проведення семінарів, підвищення кваліфікації, організація зв'язку чи охорони»[3].

Найпоширеніша форма превентивної діяльності, яка здійснюється Національною поліцією України, є «індивідуальні правові акти управління виконавчо-розпорядчого, ненормативного характеру. За допомогою них вирішуються індивідуально-конкретні справи у сфері превенції правопорушень через застосування норм адміністративного права. Індивідуальні управлінські акти є правозастосовними та розпорядчими. Вони реалізують конкретні юридичновладні приписи уповноважених суб'єктів виконавчої влади через застосування адміністративно-правових норм і спрямовані на вирішення індивідуально-конкретних питань управлінського характеру»[4]. Вищенаведені акти управління (форми превентивної діяльності, які здійснюються Національною поліцією України) можуть поділятися на рішення, розпорядження, накази, положення, інструкції, статuti, настанови.

Під «методом превентивної діяльності Національної поліції України зазвичай розуміють способи або засоби досягнення поставлених перед її підрозділами завдань»[2, с. 219]. Цікаве бачення висловив Булатін Д.О. «через цілеспрямований вплив поліцейського на відповідний об'єкт управління реалізується управлінська функція й досягаються поставлені перед Національною поліцією України завдання. Управлінський вплив здійснюється за допомогою певних прийомів і засобів, які і є такими методами, в яких уособлюються зв'язки між суб'єктами й об'єктами управління»[2, с. 219].

Завдяки методам реалізації превентивної діяльності Національної поліції України фактично реалізується мета, виконується завдання та реалізується функція поліції. Науковці, відносять метод управлінської діяльності до способів і прийомів аналізу та оцінки управлінських ситуацій, використання правових і організаційних форм, а також вплив на свідомість і поведінку людей у керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках. Досить часто в науковій літературі управлінський метод поділяється на науковий та ненауковий, демократичний та диктаторський, державний або суспільний проте єдиний елемент що може об'єднувати вищевказаний управлінський метод – переконання та примусу.

Оскільки переконання містить в собі сукупність підходів та заходів які реалізуються в вихованні та заохоченні. Піл примусом варто вбачати - превентивну діяльність до якої відноситься «психологічний» або «фізичний вплив» на певне коло суб'єктів змушуючи їх виконувати норму закону.

Висновок. Підвівши висновок варто відмітити, що форми превентивної діяльності поліції полягають в їх фактичному правовому вираженні конкретної чи однорідної дії яка реалізовується через представника поліції в межах які визначені ЗУ «Про Національнц поліцію». В той час методи – варто розцінювати як прямий вплив поліцейського на безпосередній суб'єкт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Булатін Д. О. Форми та методи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України. 2019 URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/22ab97e5-63b8-47e6-9833-0a57dc857f85/content>
3. Адміністративне право України. URL: https://knowledge.allbest.ru/law/3c0b65625b3bc68a5c53b88421306c27_3.html
4. Адміністративне право України : навчальний посібник. URL: <https://www.docsity.com/ru/administrativne-pravo-ukrajini/1424312>.

КІЦУЛ Юрій – заступник начальника управління – начальник відділу конвойної служби управління організації діяльності підрозділів конвойної служби Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України, кандидат юридичних наук підполковник поліції

РЕФОРМУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ КОНВОЙНОЇ СЛУЖБИ: ДОСЯГНЕННЯ ТА ПОДАЛЬШІ КРОКИ

Відповідно до пункту 37 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» до повноважень поліції віднесено здійснення конвоювання осіб, затриманих за підозрою в учиненні кримінального правопорушення, узятих під варту, обвинувачених або засуджених до позбавлення волі, а також охорони їх у залі суду. У зв'язку із чим, на сьогоднішній день у структурі головних управлінь Національної поліції в областях та у місті Києві функціонують підрозділів конвойної служби, які реалізують зазначені повноваження.

До основних повноважень поліцейських підрозділів конвойної служби належить реагування на правопорушення, виявлені під час конвоювання

ув'язнених осіб (у разі зберігання останніми заборонених предметів та речовин, вчинення самоушкоджень, втечі), а також виконання завдань у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, зокрема: патрулювання території судів та прилеглої до них території, здійснення охорони зали суду, спеціалізованих медичних палат, спеціальних транспортних засобів. Разом з цим, на час дії в Україні воєнного стану у зв'язку з військовою агресією росії, поліцейські підрозділів конвойної служби здійснюють превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень, а саме: несуть службу на блокпостах з метою контролю за рухом транспортних засобів, виявлення диверсійних груп, перевірки документів, а також недопущення незаконного переміщення зброї та інших предметів, в складі піших патрулів забезпечують публічну безпеку і порядок на вулицях та інших публічних місцях. Поліцейські підрозділів конвойної служби у своїй діяльності надають невідкладну допомогу потерпілим від нещасних випадків, правопорушень, аварій, пожеж та інших надзвичайних ситуацій до прибуття на місце компетентних служб.

Варто зазначити, що для дотримання вимог чинного вітчизняного та міжнародного законодавства у сфері дотримання прав людини поліцейські підрозділів конвойної служби постійно співпрацюють з іншими правоохоронними органами та заінтересованими центральними органами державної влади та установами, зокрема: органами досудового розслідування НПУ, ДБР, СБУ, НАБУ, органами прокуратури, судами, офісом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Офісом Генерального прокурора, Державною судовою адміністрацією України, Службою судової охорони, Національною гвардією України, Міністерством юстиції України, Міністерством охорони здоров'я України та їх територіальними підрозділами.

Слід зазначити, що Департаментом превентивної діяльності у 2023 році проведено комплексний аналіз діяльності підрозділів конвойної служби з метою виявлення проблемних питань організації їх діяльності, підвищення ефективності організації та здійснення конвоювання ув'язнених осіб, зменшення навантаження на поліцейських територіальних органів та підрозділів поліції, які на теперішній час виконують невласливі функції з конвоювання ув'язнених осіб, недопущення надзвичайних подій під час конвоювання, вчасної та якісної реалізації заявок і вимог за результатами чого вироблено комплекс управлінських рішень реформування їх діяльності.

Одним із перших запроваджених кроків було ініціювання реалізації заходів щодо приведення у відповідність питання структурного підпорядкування підрозділів конвойної служби до вимог частини 3 статті 13 Закону України «Про Національну поліцію» в частині внесення змін до Структури територіальних органів поліції, затвердженої наказом Національної поліції України від 06.11.2015 № 1 та визначення функціонування стройових підрозділів конвойної служби у складі патрульної поліції.

Протягом 2023 року Департаментом превентивної діяльності розроблено план заходів з удосконалення діяльності підрозділів конвойної служби, відповідно до якого у 2023 році:

- унесено зміни до структури територіальних органів поліції, унаслідок чого збільшено грошове забезпечення поліцейських конвойних підрозділів;
- затверджено штатні структури підрозділів конвойної служби в ГУНП, уведено додаткові посади середнього складу поліції, що сприятиме підвищенню іміджу конвойної служби та усуненню ризиків плинності підготовлених кадрів;
- спільно з ДНДІ МВС затверджено технічне завдання на дослідно-конструкторську роботу «Розробка автомобіля для перевезення до 3-х осіб, узятих під варту».

За результатами проведеної роботи було розроблено та затверджено План заходів з удосконалення діяльності підрозділів конвойної служби Національної поліції України у 2024 році, відповідно до якого вже затверджено типову структуру підрозділу конвойної служби ГУНП, проводиться експеримент щодо використання сучасних підходів обліку роботи конвойних підрозділів, здійснено відбір інструкторів (тренерів) з числа досвідчених співробітників Б(Р)КС та УПД ГУНП, з метою залучення до проведення навчань особового складу тощо.

Одним із завдань реформування керівництвом департаменту також визначено підвищення рівня кваліфікації та професіоналізму особового складу, що передбачає запровадження нових навчальних програм, які включають сучасні методи роботи, психологічну підготовку та спеціалізовані тренінги. Результатом цієї діяльності стало проведення на базі Донецького державного університету внутрішніх справ триденного тренінгу для тренерів «Організація конвоювання ув'язнених осіб територіальними органами і підрозділами поліції», розроблено програму семінар-наради «Організація та здійснення моніторингу і контролю роботи органів (підрозділів) поліції з конвоювання ув'язнених осіб», яка відбудеться найближчим часом на базі Харківського національного університету внутрішніх справ.

Реалізація зазначених заходів, безумовно, стала важливими кроками у підвищенні мотивації та задоволеності працівників конвойних підрозділів і сприяє зменшенню плинності кадрів та підвищенню загального рівня дисципліни та відповідальності.

Реформування підрозділів конвойної служби – це складний та багатоаспектний процес, що вимагає злагодженої роботи на всіх рівнях, і вироблення подальших кроків, серед яких:

1. Нормативно-правове забезпечення діяльності конвойних підрозділів передбачає розробку і затвердження нової редакції Інструкції з організації конвоювання осіб, затриманих за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, узятих під варту, обвинувачених або засуджених до позбавлення волі, та їх охорони підрозділами Національної поліції України.

2. Заходи кадрового менеджменту, які передбачатимуть проведення конкурсних відборів кандидатів на заміщення вакантних посад до конвойних підрозділів ГУНП в областях, проведення навчань новопризначених поліцейських, проведення тренінгів для керівників підрозділів конвойної служби тощо.

3. Цифровізація та автоматизація діяльності конвойних підрозділів, яка передбачає впровадження цифрових технологій та автоматизованих систем

управління, що дозволить підвищити ефективність оперативного управління підрозділами, оптимізувати процеси документообігу та забезпечити більш прозору систему контролю. За цим напрямом передбачено забезпечення нарядів підрозділів конвойної служби планшетами з програмним забезпеченням ІІ «CONVOY» ІІІІ, оснащення спеціальних транспортних засобів зовнішнім та внутрішнім відеоспостереженням тощо.

4. Розвиток інфраструктури, передбачатиме забезпечення конвойних підрозділів матеріально-технічним забезпеченням у відповідності до штатного розпису (бодікамери, формений одяг, спеціальні засоби, радіостанції, тощо), спецтранспорт, у тому числі розроблення технічного завдання на дослідно-конструкторську роботу «Розробка автомобіля для перевезення до 5-ти осіб, узятих під варту», реалізація зазначених заходів дозволить ефективніше виконувати завдання конвойної служби, забезпечуючи надійний захист як працівників, так і затриманих осіб.

Підсумовуючи зазначу, що презентовані досягнення свідчать про те, що ми рухаємося у правильному напрямку. Проте попереду ще багато викликів та завдань, які потребують нашої уваги та спільних зусиль.

КОБЗАР Максим – курсант 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, рядовий поліції

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРЕВЕНТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Сучасні виклики у сфері громадської безпеки вимагають активної участі громадськості у превентивній діяльності. Взаємодія поліції та громади є основою ефективної превенції злочинності, що підвищує довіру до правоохоронних органів та сприяє створенню безпечного середовища.

Закон України "Про Національну поліцію" передбачає залучення громадськості до діяльності поліції для забезпечення громадського порядку. Закон України "Про участь громадян у охороні громадського порядку і державного кордону" регламентує права та обов'язки громадян у цій сфері.

Додаткові розпорядження та накази МВС України визначають конкретні форми та методи співпраці поліції з громадськістю, зокрема, через створення добровільних громадських формувань та залучення консультативних органів.

Форми участі громадськості у превентивній діяльності:

1. Добровільні громадські формування.

Добровільні дружини відіграють важливу роль у підтримці громадського порядку. Вони співпрацюють з поліцією під час патрулювання та проведення спільних заходів, що сприяє оперативному реагуванню на правопорушення.

2. Партнерські проекти.

Ініціативи "Community Policing" передбачають тісну співпрацю поліції та громади. Це включає програми навчання, інформування населення про методи запобігання злочинності та спільну розробку заходів безпеки.

3. Громадські ради та консультативні органи.

Громадські ради при органах поліції забезпечують зворотний зв'язок та дозволяють громадянам брати участь у прийнятті рішень, що стосуються громадського порядку. Консультативні органи допомагають розробляти та впроваджувати превентивні заходи.

Активна участь громадськості у превентивній діяльності підвищує рівень довіри до поліції та сприяє формуванню активної громадянської позиції. Залучення додаткових ресурсів та експертних знань дозволяє ефективніше реалізовувати превентивні заходи. Недостатній рівень обізнаності та правової культури серед громадян може ускладнювати співпрацю. Координація дій та розподіл відповідальності між поліцією та громадськістю вимагають постійного вдосконалення механізмів комунікації та взаємодії.

Взаємодія поліції з громадськістю є ключовим елементом у системі превентивних заходів. Ефективна співпраця сприяє зниженню рівня злочинності та підвищенню безпеки в суспільстві. Активна та конструктивна взаємодія між поліцією та громадськістю є основою ефективної превентивної діяльності. Спільні зусилля сприяють створенню безпечного та правового суспільства, де кожен громадянин відчуває себе захищеним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : станом на 18 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ М-ва внутр. справ України від 28.07.2017 р. № 650 : станом на 3 черв. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>
3. Салманова О.Ю. Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України: дисертація. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2016. 443 с.

КОВРАТЕНКО Артем – курсант 2 курсу
ННІППФПП Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

БОДИРЄВ Дмитро – старший викладач
кафедри тактико спеціальної підготовки
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС РОБОТИ В ПІДРОЗДІЛАХ З ВИКОРИСТАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Застосування вогнепальної зброї вважається найбільш суворим заходом примусу через високу ймовірність завдання особі тяжких тілесних ушкоджень та смерті. Застосування вогнепальної зброї можливе лише у виняткових випадках, передбачених у Законі України «Про Національну поліцію», та пов'язаних з існуванням у ситуації, що склалася безпосередньої загрози заподіяння поліцейському чи іншій особі тілесних ушкоджень або смерті [1 с. 93].

Тактика дій поліцейських в підрозділах з використанням вогнепальної зброї є необхідним аспектом їх професійної діяльності. Вона спрямована на забезпечення безпеки суспільства та захист правопорядку. Поліцейські навчаються застосовувати вогнепальну зброю лише в крайньо-екстремальних ситуаціях, коли інші засоби контролю над ситуацією виявляються недостатніми. Основною метою тактики дій у таких ситуаціях є мінімізація загрози для невинних осіб та поліцейських.

Під час виконання повноважень, визначених ЗУ —Про Національну поліцію», поліцейські можуть застосовувати щодо особи передбачені ст. 42 ЗУ —Про Національну поліцію» заходи впливу, в тому числі їм дозволено застосовувати вогнепальну зброю, однак за певних обставин і з дотриманням чіткого порядку, встановленого чинним законодавством України [2].

Робота поліцейських в підрозділах з вогнепальною зброєю передбачає суворе дотримання професійних стандартів та наказів. Перед втручанням у будь-яку ситуацію, де можливе використання зброї, поліцейські проводять оцінку ризиків та можливі наслідки своїх дій. Вони також мають тренуватися у швидкій реакції безпеки та вирішенні складних сценаріїв, щоб забезпечити максимально безпечний результат.

Крім того, важливою частиною тактики дій поліцейських є спілкування та встановлення контакту з потенційно агресивними особами. Часто вміння заспокоювати ситуацію словом та запобігати її ескалації може бути ефективнішим за використання вогнепальної зброї. Тому поліцейські отримують навички в переговорах та деескалації конфліктів, які можуть допомогти у запобіганні насильства та захисті життя.

Загалом, тактика дій поліцейських в підрозділах з вогнепальною зброєю базується на принципах професіоналізму, безпеки та мінімізації насильства. Вона вимагає від поліцейських не лише гарної фізичної підготовки, але й

моральної сили та вміння пропорційно використовувати можливості в небезпечних ситуаціях. Стосовно вогневої підготовки можна зазначити, що спочатку поліцейський повинен до автоматизму напрацювати навички безпечного поводження зі зброєю. Наступний етап - набуття вміння застосовувати її в екстремальних ситуаціях. Гадаю, кожний погодиться, що будь-який випадок застосування зброї є екстремальним [3 с. 9].

Тактика дій поліцейських в підрозділах з вогнепальною зброєю також включає в себе використання спеціальних технік та прийомів для максимальної ефективності в діях. Поліцейські навчаються тактиці маневрування в середовищах обмеженої просторової доступності, таких як будівлі або автомобільні кільця, щоб забезпечити безпеку для себе та інших осіб під час переслідування або оборони.

Також поліцейські регулярно проходять навчання зі спеціальних тактик, спрямованих на затримання злочинців з мінімальним ризиком для всіх учасників операції. Ці навички включають в себе координованість дій великих груп поліцейських, використання прихованих або захисних позицій та стратегії затримання без насильства. До розвитку тактики дій поліцейських у сфері вогнепальної зброї також входить вивчення і аналіз попередніх випадків використання зброї для вироблення кращих підходів та стратегій. Це дозволяє поліцейським вдосконалювати свої навички та реагувати на нові виклики та сценарії, забезпечуючи високий рівень професіоналізму та безпеки в їх діях.

Отже, тактика дій поліцейських в підрозділах з використанням вогнепальної зброї є складним та багатограним аспектом їхньої роботи, який вимагає поєднання фізичної підготовки, навичок спілкування та стратегічного мислення для забезпечення безпеки громадян та ефективного контролю над конкретною ситуацією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / О.Г. Комісаров, А.О. Собакар, Е.Ю. Соболев, О.С. Юнін та ін.; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 277 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/573/1/підручник_ТСП_pdf (Дата звернення 12.06.2024)

2. Покотило О. Правила поводження зі зброєю поліцейськими, які затверджено Законом України "Про Національну поліцію" важливо знати всім. 31 серп. 2024 р. URL: <https://news.online.ua/pravila-povodzhennya-z-vognepalnoyu-zbroeyu-politseyskimi-shcho-vazhливо-znati-kozhnomu-ukrayintsyu-863176>. (Дата звернення 12.06.2024)

3. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту No 2. Харків : ХНУВС, 2018. 246 с. URL: http://repositcsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/6991/1/3бїрка_24.05.2018-2_ser600.pdf (Дата звернення 12.06.2024)

КОЛОМОЄЦЬ Олександр – *завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМИ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА»

Загальновідомо, що одним із важливих аспектів, які безпосередньо впливають на навчальний процес, є питання матеріально-технічного забезпечення викладання дисципліни. Ця проблема стає все більш актуальною в умовах стрімкого розвитку технічного прогресу та зростання вимог до якості підготовки майбутніх фахівців, зокрема, й правоохоронної сфери. Особливого значення набуває підняте питання в період відкритого протистояння українського народу неспровокованій рашиській агресії, коли від рівня підготовки та умінь кожного захисника, незалежно від місця несення ним служби, залежить не тільки його життя та здоров'я та його побратимів, а й виконання бойових задач в цілому.

Враховуючи зазначене, вважаємо, що питання матеріально-технічного забезпечення викладання таких дисципліни як «Вогнева підготовка», «Тактико-спеціальна підготовка», «Спеціальна фізична підготовка» у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання є актуальним, а його повноцінне вирішення дозволить значно підвищити рівень практичної підготовленості здобувачів вищої освіти.

Зазначимо, що підняте у доповіді питання саме для Донецького державного університету внутрішніх справ є актуальним та специфічним у силу об'єктивних та суб'єктивних обставин.

Найперше, що хотілося б навести, це те, що навчальний заклад за досить короткий термін двічі втратив матеріальну базу – спочатку у 2014 році в м. Донецьк, потім – з початком повномасштабного вторгнення рашистів у 2022 році – в м. Маріуполі. Нагадаємо, що на кожен із зазначених періодів у навчальному закладові було облаштовано сучасні спеціалізовані аудиторії та об'єкти, стрілецькі тири та тактичні полігони, в наявності мались спеціальні засоби та учбова та вогнепальна зброя – одним словом, у науково-педагогічного складу були всі інструменти для повноцінної підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Зрозуміло, що, наприклад, під час евакуації навчального закладу з міста Маріуполь у лютому-березні 2022 року керівництвом закладу були здійснені надзусилля щодо вивезення всього майнового комплексу, проте в пріоритеті були постійний та перемінний особовий склад, вогнепальна зброя, документи та архіви тощо. Тож значна частина матеріально-технічного забезпечення дисциплін, які згадувалися вище, була втрачена.

З часу початку переїзду, облаштування та відновлення роботи Донецького державного університету внутрішніх справ в м. Кропивницькому його керівництвом та колективом докладаються значні зусилля для відновлення матеріально-технічної бази, зокрема, й спеціалізованих навчальних об'єктів та спеціалізованих навчальних аудиторій. У рамках комплексного забезпечення викладання навчальних дисциплін, що закріплені за кафедрою тактико-спеціальної підготовки факультету № 2, на даний час повноцінно функціонують спеціалізовані навчальні об'єкти «Стрілецький тир» та «Мультимедійний тир», спеціалізовані навчальні аудиторії «Мінної безпеки» та «Військової підготовки», ведуться активні заходи щодо облаштування спеціалізованого навчального об'єкту «Оператор БпАК/пілот БпЛА» - розроблено концепцію та проект спеціалізованого навчального об'єкту, підібрано приміщення, виготовлено частину обладнання, придбання та виготовлення необхідного обладнання.

Під час польових виходів, проведення комплексних тактичних навчань та тактичних навчань у повній мірі використовується військова амуніція та екіпіровка, учбова зброя та імітаційні засоби, створюються умови, наближені до реальних бойових дій тощо.

Проте на сьогодні існує низка проблем у сфері матеріально-технічного забезпечення викладання дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка», які, на нашу думку, мають загальний характер для багатьох закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання та які б ми вважали за потрібне навести:

1. **Застаріле обладнання** – використання застарілого обладнання не дозволяє повноцінно моделювати сучасні тактичні ситуації, що впливає на якість підготовки майбутніх правоохоронців. Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу впливає на тактику ведення бойових дій та на тактику діяльності правоохоронних органів в екстремальних ситуаціях. Зрозуміло, що сьогодні всі передові напрацювання потрібні на полі бою, проте це не зменшує значимість та необхідність ознайомлення з ними та набуття навичок у здобувачів та здобувачок вищої освіти.

2. **Відсутність необхідної кількості навчальних та імітаційних засобів** – недостатня кількість навчальних матеріалів, таких як макети зброї та імітаційні засоби, засоби зв'язку, симулятори, транспортні засоби тощо обмежує можливості проведення повноцінних навчальних занять навіть при їх наявності у незначній кількості.

3. **Відсутність відповідних полігонів** та спеціалізованих навчальних об'єктів – недостатність або відсутність сучасних полігонів для відпрацювання практичних навичок дій у конкретних ситуаціях обмежує можливості для реалістичного навчання. Наприклад, сьогодні виникла нагальна потреба під час викладання дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка» мати у своєму розпорядженні такі навчальні місця як «Взводний опорний пункт», «Блок-пост», «Kill House» тощо.

4. **Відсутність відповідних інтерактивних ресурсів** – недостатнє використання інтерактивних методів навчання, таких як симулятори або комп'ютерні програми, обмежує можливість наочного навчання та здобуття практичних навичок. Наприклад, науково-педагогічними працівниками кафедри

під час навчання з дисциплін «Вогнева підготовка», «Вогнева та тактична підготовка», «Основи вогневої підготовки» активно використовується інтерактивний мультимедійний лазерний тир «Рубін-У», що дозволяє, з одного боку, значно зекономити ресурс вогнепальної зброї та набоїв, з іншого дозволяє здобувачам та здобувачкам вищої освіти отримати навички з володіння та застосування вогнепальної зброї в безпечних умовах. Подібні напрацювання потрібно втілювати і під час викладання дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка».

5. Недостатнє фінансування – в умовах відбиття агресії московії на нашу державу, коли значна частина нашої держави зазнала окупації та руйнувань економіки, існує цілком зрозумілий факт недостатнього фінансування на придбання сучасного обладнання, техніки та навчальних матеріалів, що, по суті, є однією з головних проблем у сфері, яку ми досліджуємо.

6. Недостатня кількість кваліфікованих викладачів та інструкторів – відсутність достатньої кількості досвідчених інструкторів з практичним досвідом бойових дій та практичних навичок застосування зброї, екіпірування та військового обладнання впливає на ефективність проведення занять та рівень практичної підготовки майбутніх правоохоронців.

Отже, рішення цих проблем вимагає комплексного підходу, що включає оновлення матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу, а також забезпечення належного фінансування та постійної підтримки з боку керівництва навчальних закладів.

Обрана тема дослідження є актуальною та потребує постійної уваги та наукового обговорення, оскільки це важливий крок у напрямку забезпечення високої якості освіти та підготовки компетентних фахівців, здатних відповідати на сучасні виклики та потреби суспільства.

КОРЕНЧУК Ілля – курсант 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, рядовий поліції

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МИРНИЙ ТА ВОЄННИЙ ЧАС

У сучасних умовах, коли суспільство стикається з новими викликами як у мирний, так і у воєнний час, підготовка поліцейських підрозділів потребує інноваційних підходів. Це забезпечує ефективність їхньої діяльності та адаптацію до змінних умов. Інноваційні методи та технології стають ключовими елементами у процесі підготовки поліцейських для превентивної діяльності.

Одним із найважливіших аспектів є використання сучасних технологій у навчальному процесі. Це включає віртуальні симуляції та тренажери, що дозволяють поліцейським відпрацьовувати навички у безпечному середовищі, імітуючи реальні ситуації. Такі методи дозволяють глибше зрозуміти психологічні та тактичні аспекти ситуацій, з якими вони можуть зіткнутися під час виконання службових обов'язків.

У мирний час основна увага зосереджується на підвищенні рівня професійної підготовки, розвитку комунікативних навичок та побудові довірчих відносин з громадянами. Поліцейські повинні бути готовими до вирішення конфліктів без застосування сили, використовуючи методи медіації та переговорів. Особлива увага приділяється тренінгам з емоційного інтелекту та стресостійкості, що є важливими для збереження психічного здоров'я поліцейських та їхньої ефективності у роботі.

Під час воєнних конфліктів поліцейські підрозділи стикаються з іншими викликами, які вимагають специфічних знань та навичок. Тут важливою є підготовка до роботи у надзвичайних ситуаціях, таких як евакуація населення, надання першої допомоги, а також взаємодія з військовими структурами. Поліцейські повинні бути підготовлені до оперативного реагування на загрози, забезпечення громадського порядку та безпеки у умовах підвищеної небезпеки.

Інноваційні підходи також включають впровадження сучасних засобів комунікації та обміну інформацією. Використання цифрових платформ для координації дій та оперативного обміну даними дозволяє значно підвищити

ефективність роботи поліцейських підрозділів. Це особливо важливо у кризових ситуаціях, коли швидкість та точність інформації є критичними.

Не менш важливим аспектом є постійне вдосконалення системи підготовки поліцейських через співпрацю з міжнародними партнерами та участь у спільних навчаннях і тренінгах. Обмін досвідом та кращими практиками з іншими країнами сприяє підвищенню професійного рівня українських поліцейських та адаптації інноваційних підходів до національних реалій.

Загалом, інноваційні підходи до підготовки поліцейських підрозділів превентивної діяльності забезпечують їхню готовність до виконання службових обов'язків у будь-яких умовах. Вони сприяють підвищенню ефективності роботи поліції, забезпеченню громадської безпеки та зміцненню довіри громадян до правоохоронних органів. Впровадження сучасних технологій та методик у навчальний процес є ключовим фактором для досягнення цих цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: навч. посіб. / Черней В.В, Константинов С.Ф., Братель С.Г та ін., під. заг. ред. Коваленка В.В. 5-те вид. К.: ПП «Дірект Лайн», 2014. 408 с.

2. Про затвердження Порядку взаємодії територіальних органів та підрозділів Національної поліції України під час організації охорони об'єктів органами поліції охорони: Наказ МВС України від 8 листопада 2016 р. № 1175.

КОСИК Еліна – курсант 2 курсу факультету №1 Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

КІБЛИК Дар'я – старший викладач кафедри адміністративно-правової дисципліни факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ НА ВОДІ

3 липня 2017 року у Національній поліції України створено Управління організації діяльності поліції на воді та повітряної підтримки, яке поєднало діючі підрозділи у восьми регіонах України, а також у місті Києві. Територія їх обслуговування охоплює усі акваторії, що знаходяться на території України [1].

Поліція на воді – це спеціалізований підрозділ поліції, який відповідає за забезпечення безпеки та порядку на водних об'єктах, таких як річки, озера, моря та інші водойми. Поліція на воді займається регулюванням водного транспорту,

патрулюванням водних шляхів, реагуванням на надзвичайні ситуації на воді, а також боротьбою з незаконними діями, які відбуваються на воді [1]

Особовий склад усіх відділів водної поліції підібрано з поліцейських, які мають правоохоронний досвід роботи на водоймах, мають посвідчення судноводія та навички керування водним транспортом. У своїй щоденній роботі поліцейські на воді організовують та здійснюють заходи щодо рятування людей і забезпечення їх безпеки. Крім того, перевіряють дотримання законності під час використання плавзасобів, а також попереджують і фіксують правопорушення пов'язані з браконьєрством.

Поліцейські на воді можуть мати спеціальне навчання та обладнання для роботи в умовах, пов'язаних з водою. Вони можуть використовувати патрульні човни, катера, вертольоти та інше спеціалізоване обладнання для забезпечення безпеки на воді.

Діяльність поліції на воді включає в себе широкий спектр завдань та функцій, спрямованих на забезпечення безпеки та порядку на водних об'єктах. Основні аспекти діяльності поліції на воді включають:

Поліцейські на воді патрулюють річки, озера, моря та інші водні шляхи, щоб забезпечити безпеку користувачів водних територій. Бере участь у пошуках та рятувальних операціях у разі аварій, потоплень або інших надзвичайних ситуацій на воді. Виконують завдання з контролю за додержанням закону на водних територіях, запобігають незаконним діям, таким як контрабанда, рибальство без дозволу, незаконний оборот наркотиків та інше.

Поліцейські на воді здійснюють контроль за дотриманням правил безпеки на водних шляхах, регулюють рух суден та іншого водного транспорту. Співпрацює з рятувальними службами, прикордонною охороною, митницею та іншими органами для забезпечення безпеки та порядку на водних об'єктах. У цілому, діяльність поліції на воді спрямована на забезпечення безпеки громадян, захист їхнього життя та майна на водних шляхах та водоймах [2]

Зокрема, з початку року у Запоріжжі водна поліція виявила понад 200 правопорушень, а за її матеріалами відкрито 40 кримінальних проваджень. За 10 днів роботи працівники підрозділу водної поліції Полтавщини виявили шість осіб, у яких вилучили понад 260 кілограмів свіжо-виловленої риби на загальну суму понад 50 тисяч гривень. На Херсонщині ж водна поліція працює з осені 2016 року. Упродовж 8 місяців 2017 року співробітники поліції виявили та вилучили 486 браконьєрських сіток. У правопорушників вилучили більше 20 тон водних біоресурсів на загальну суму понад 500 тисяч гривень [1]

Специфіка діяльності поліції на воді полягає в тому, що вона вимагає спеціальних навичок, знань та обладнання для ефективного виконання завдань на водних об'єктах. Основні особливості діяльності поліції на воді включають:

- поліцейські на воді повинні мати високий рівень навичок плавання, оскільки їх робота пов'язана з перебуванням на воді, патрулюванням та реагуванням на надзвичайні ситуації. У своїй діяльності поліцейські на воді використовують спеціальне обладнання, таке як катери, рятувальні жилети, радіостанції та інше, для забезпечення безпеки та ефективності – їхньої роботи.

- працівники повинні мати глибокі знання морських та водних правил, а також законодавства, що регулює діяльність на водних шляхах. Специфіка діяльності передбачає постійну взаємодію з іншими службами, такими як рятувальні, прикордонна охорона, митниця та інші, для координації дій у надзвичайних ситуаціях та забезпечення безпеки на водних об'єктах. Працівникам доводиться працювати в умовах обмеженої видимості, що може ускладнювати патрулювання та реагування на події [2].

Висновок: У своїй щоденній роботі поліцейські на воді організовують та здійснюють заходи щодо рятування людей і забезпечення їх безпеки. Крім того, перевіряють дотримання законності під час використання плавзасобів, а також попереджують і фіксують правопорушення пов'язані з браконьєрством. У цілому, специфіка діяльності поліції на воді вимагає спеціалізованих знань, навичок та обладнання для успішного виконання завдань на водних об'єктах та забезпечення безпеки громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Портал національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/u-natapolitsii-stvoreno-noviy-pidrozdil-politsii-na-vodi-ta-povitryanoi-pidtrimki>.
2. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України : навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Безпалової ; О. В. Джафарова, С. О. Шатрава, К. Л. Бугайчук та ін. ; передм. О. І. Безпалової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 468 с.

КОСТЕНКО Аліна – курсантка 213 навчального взводу Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ

ВАЙДА Тарас – доцент кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук, доцент

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «РАДІАЦІЙНИЙ, ХІМІЧНИЙ ТА БІОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ» ЯК НЕОБХІДНИЙ КОМПОНЕНТ ПЕРВИННОЇ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ

Професійна діяльність особового складу не тільки підрозділів Збройних Сил України (далі – ЗСУ), а й інших правоохоронних органів як у мирний, так і у воєнний час досить часто супроводжується екстремальними умовами. У зв'язку з цим варто зазначити, що кожен військовослужбовець (поліцейський)

несе особисту відповідальність за стан та рівень своєї фахової підготовки з різних напрямів правоохоронної діяльності і, відповідно, має бути готовим до несення служби в таких складаних умовах.

Загальновідомо, що ефективність виконання військово-професійних обов'язків військовослужбовцями (поліцейськими) в першу чергу залежить від якості (рівня) фахової підготовки особового складу. Правоохоронна, зокрема, службово-бойова діяльність, офіцерів поліції є складною та поліфункціональною, а її успішність багато в чому залежить від рівня сформованості необхідних військово-професійних та особистісних (ділових) якостей правоохоронців, котрі формуються в першу чергу під час навчання у закладах вищої освіти МВС України (далі – ЗВО МВС України) [1; 2]. Професійна підготовка майбутнього офіцера поліції включає ґрунтовне опанування теоретичних знань та відповідних практичних вмінь не тільки з різних галузей права, а й ґрунтовних навичок з вогневої, тактичної, спеціальної фізичної та інших напрямів здійснення правоохоронної діяльності в територіальних підрозділах поліції.

Разом з тим, в умовах війни постали нові виклики не тільки перед військовослужбовцями ЗСУ, а й перед органами (підрозділами) МВС України щодо несення служби в цих умовах. Тому нагальною є потреба доповнити основну програму фахової підготовки поліцейського (бакалаврат) навчальними дисциплінами первинної військово-професійної підготовки курсантів ЗВО МВС України (далі – ПВПП), які сприяють підвищенню рівня боєздатності особового складу підрозділів поліції завдяки набутим новим компетентностей з різних напрямів забезпечення службово-бойової діяльності підрозділів НПУ [1; 2]. Низка визначених навчальних дисциплін програми ПВПП поліцейських у ЗВО МВС України сприяє формуванню та вдосконаленню готовності курсантів до здійснення ефективної службової діяльності в умовах воєнного стану, підвищення рівня бойової підготовки працівників органів та підрозділів поліції завдяки розвитку індивідуальних (психічних, фізичних та спеціальних) якостей правоохоронців, оволодіння та вдосконалення ними необхідних специфічних військово-прикладних навичок і вмінь.

Основним завданнями навчання курсантів з навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний та біологічний захист» як однієї з них є наступні: 1) засвоєння здобувачами вищої освіти основних понять про зброю масового ураження та наслідки руйнувань (аварій) радіаційно- та хімічнонебезпечних об'єктів; 2) актуалізація знань поліцейських з будови, призначення загальновійськового протигаза та загальновійськового захисного комплекта; 3) виконання правоохоронцями нормативів із РХБ захисту. За результатами вивчення програмного матеріалу з цієї дисципліни курсанти повинні вміти впевнено діяти (нести службу) в умовах зараження місцевості радіоактивними та отруйними хімічними речовинами, а також при біологічному забрудненні, практично користуватися засобами індивідуального захисту.

Враховуючи непоодинокі випадки застосування країною-агресоркою бойових отруйних речовин на полі бою, потенційного ураження військовослужбовців (поліцейських) СДОР внаслідок пошкодження

(руйнування) підприємств хімічної галузі (в тому числі застосування хімічної зброї на лінії фронту та на прифронтовій території), хімічний захист особового складу поліції займає, на нашу думку, особливе місце в ПВПП курсантів ЗВО МВС України [3, с. 8-17; 4, с. 27-32); 5, с. 164-171; 6, с. 37-48]. Як зазначалось вище, ця складова підготовки включає декілька ключових аспектів, спрямованих на забезпечення готовності поліцейських до виконання службово-бойових завдань в умовах застосування хімічної зброї або інших небезпечних хімічних агентів [7]. Засвоєні навички хімічного захисту забезпечують здатність правоохоронців виживати і ефективно діяти в умовах хімічного зараження місцевості, знижуючи ризик ураження та подальших втрат серед особового складу підрозділу. Цей компонент ПВПП включає навчання курсантів використанню спеціальних засобів захисту, розумінню основ хімічної безпеки та знання алгоритмів дій людини у разі хімічної атаки або аварії [7, с. 89-93]. Основним завданням хімічного захисту як складової навчальної дисципліни є забезпечення в першу чергу досконалого володіння курсантами навичками використання протигазів, захисних костюмів та інших засобів індивідуального захисту, які захищають органи дихання, шкіру та очі від хімічних агентів.

Також важливим компонентом підготовки правоохоронців у ЗВО МВС України є вивчення теоретичних аспектів хімічної безпеки, включаючи класифікацію хімічних агентів, їх властивості, методи виявлення та ідентифікації, а також ознайомлення з основними принципами і способами дезактивації. Курсанти повинні ґрунтовно оволодіти практичними навичками щодо виявлення хімічних агентів, проведення дезактиваційних заходів, а також вміннями діяти у складі підрозділу під час хімічного нападу ворога. Це включає організацію робіт з дезактивації техніки, територій і споруд [8]. Окрім фізичної та технічної підготовки, важливою, на наш погляд, є психологічна підготовка правоохоронців до дій в умовах хімічного зараження. Поліцейські повинні бути готові працювати при високих психологічних навантаженнях в екстремальних умовах зараження місцевості, зберігаючи спокій і ефективність у виконанні завдань, мінімізувати розгубленість, паніку тощо.

Хімічний захист є невід'ємною частиною бойової (службово-бойової) підготовки військовослужбовців (поліцейських), яка спрямована на забезпечення всебічної готовності військовослужбовців (правоохоронців) до виконання своїх обов'язків у будь-яких складних умовах. Цей аспект ПВПП сприяє формуванню у курсантів ЗВО МВС України необхідних навичок і знань, що підвищують їхню боєздатність та стійкість протистояти впливу хімічних загроз; відіграє важливу роль у формуванні командних і організаційно-методичних навичок правоохоронців, необхідних для ефективного управління підрозділами поліції в екстремальних умовах [2; 8].

Включення хімічного захисту в систему ПВПП курсантів ЗВО МВС України дозволяє забезпечити високий рівень готовності поліцейських до дій в умовах застосування хімічної зброї. Цей компонент ПВПП є, на думку Т. Вайди, О. Воронцова, С. Романчука, О. Ролюка, А. Яворського, критично важливим для досягнення загальної мети фахової підготовки працівників поліції, яка полягає у забезпеченні готовності військовослужбовців (правоохоронців) до здійснення

бойової (службово-бойової) діяльності, ефективного виконання службових завдань за призначенням та сприяє вирішенню інших завдань їхнього фахового навчання та професійного виховання [2; 3-6; 9, с. 47-52].

Таким чином, радіаційний, хімічний та біологічний захист є важливим компонентом ПВПП курсантів ЗВО МВС України. Ураховуючи значні фізичні навантаження та високий рівень психологічної напруги в умовах хімічного зараження місцевості, з якими стикаються військовослужбовці (правоохоронці) на лінії фронту, цей аспект фахової підготовки забезпечує їхню здатність ефективно діяти за цих обставин (користування засобами індивідуального захисту, вивчення теоретичних основ хімічної безпеки, оволодіння практичними навичками виявлення та дезактивації хімічних агентів, психологічна підготовка щодо дій в екстремальних умовах зараження території). Отже, отримані знання щодо організації індивідуального чи колективного хімічного захисту особи/населення сприяє формуванню у поліцейських необхідних компетентностей, підвищує боєздатність і стійкість курсантів до негативного впливу хімічних загроз. Навички захисту від бойових та інших СДОР є невід'ємною частиною бойової (службово-бойової) підготовки правоохоронців, яка забезпечує всебічну готовність військовослужбовців (поліцейських) до виконання своїх обов'язків у вищезазначених надзвичайних ситуаціях.

Інтеграція знань щодо хімічного захисту особи/населення в систему ПВПП курсантів ЗВО МВС України дозволяє досягти основної мети фахової підготовки поліцейських – забезпечити готовність правоохоронців до несення служби, здійснення бойової (службово-бойової) діяльності в умовах воєнного стану та ефективного виконання ними поставлених завдань, сприяє досягненню основної освітньої мети ЗВО МВС України та належного професійного виховання правоохоронців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (із змінами в редакції від 18.05.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (дата звернення: 12.06.2024).
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 (в редакції від 16.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата звернення: 13.06.2024).
3. Вайда Т.С. Взаємодія поліцейських з медичними працівниками при наданні домедичної допомоги потерпілим у разі термічних, електричних, сонячних та хімічних опіків в умовах запровадженого правового режиму воєнного стану. *Наукове сходження: Юридичні науки*. Вип. № 2 (20). 2022. С. 8-17 = ScienceRise: Juridical Science. Vol. 2 (20). 2022. Pp. 8-17.
4. Вайда Т.С., Кузнєцов О.І. Домедична допомога при ураженні хімічною зброєю (гранатами) військовослужбовців Збройних Сил України та цивільного населення внаслідок її незаконного застосування державою-агресором. *Службово-бойова підготовка як основа професійної діяльності поліцейських : матеріали міжнар. наук.-практ. круглого столу з нагоди 100-річчя заснування*

Одеського державного університету внутрішніх справ (м. Одеса, 30 листопада 2022 року). Одеса: ОДУВС, 2022. С. 27-32.

5. Вайда Т.С. Забезпечення безпеки громадян при хімічній атаці в умовах воєнного стану: алгоритм дій рятувальників/поліцейських з надання домедичної допомоги потерпілим при ураженні отруйними речовинами. *Юридичний бюлетень* : наук. журнал. Одеса: ОДУВС, 2023. Випуск 28 (28). С. 164-171

6. Вайда Т.С. Забезпечення рятувальниками/поліцейськими безпеки громадян при хімічній атаці (аварії на хімічному підприємстві) в умовах воєнного стану. *ScienceRise: Juridical Science : Journal. Шлях науки: Юридичні науки : міжнародний науковий журнал*. 2023. № 4 (26). С. 37-48.

7. Глушков А. В. Силлабус навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів». 2022. С. 89-93.

8. Настанова з фізичної підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України : наказ командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 14.02.2022 р. № 36-ОД. Київ, 2022. 94 с.

9. Воронцов О., Романчук С., Ролюк О., Яворський А. Фізичні навантаження військовослужбовців у сучасному бою. *Український журнал медицини, біології та спорту* : зб. наук. праць. Миколаїв: ЧНУ ім. П. Могили, 2017. Т. 6. № 6 (90). С. 47-52.

КРИВЕНКОВ Данило – курсант 2-го курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Національна безпека є складним поняттям, що включає в себе різноманітні аспекти, проте в умовах війни важливість мають воєнний і зовнішньополітичний компоненти. Україна, зіткнувшись з агресією росії у 2014 році, розпочала системні реформи в галузі забезпечення національної безпеки, зосереджуючи основну увагу на секторі безпеки і оборони.

Середній стан сектору безпеки і оборони до 2014 року не відповідав викликам часу і потребам національної безпеки. Уряд України визнав необхідність термінового, радикального та системного перетворення цього сектору для підтримання територіальної цілісності країни перед загрозами того

часу. Таким чином, реформування системи національної безпеки і оборони було започатковано з метою підготовки до повномасштабної оборони країни в умовах потенційних загроз [1].

Сектор безпеки і оборони виступає ключовим елементом системи забезпечення національної безпеки, і досягнення повної сумісності зі структурами НАТО є стратегічною метою для України з цілю майбутнього вступу до альянсу. Одним з найбільш важливих аспектів реформування було удосконалення Збройних Сил. Починаючи з 2014 року, українська армія пройшла через період реформ, спрямованих на створення ефективної структури оборони та забезпечення адекватного захисту від потенційної загрози [2].

Урядом було встановлено значні збільшення оборонних витрат, зокрема, у 2015 році витрати на оборону становили 3% від ВВП країни. Це призвело до зростання кількості військовослужбовців та підвищення їхнього матеріального забезпечення. Однак, збільшення оборонних витрат поєднувалося з викликами, такими як скорочення фінансування на закупівлю нової техніки. У період з 2018 по 2022 рік спостерігалось повне зростання оборонних витрат, але необхідність ефективного використання ресурсів залишалася актуальною. Уряд України продовжує розвивати та модернізувати Збройні Сили для забезпечення національної безпеки в умовах сучасних геополітичних викликів і загроз, як наприклад:

- посягання на державний суверенітет України та її територіальну цілісність, територіальні претензії з боку інших держав;
- спроби втручання у внутрішні справи України з боку інших держав; воєнно-політична нестабільність, регіональні та локальні війни (конфлікти) в різних регіонах світу, насамперед поблизу кордонів України.

Україна, зіштовхнулася з військовою агресією Росії у 2014 році, змушена була активно переглядати свою систему безпеки і оборони. Одним з важливих кроків у цьому напрямку було прийняття Закону України «Про розвідку» у 2020 році. Також, з метою адаптації до стандартів країн-членів НАТО, в системі Служби зовнішньої розвідки України були здійснені реформи [4]. У 2020 році, коли Україна прийняла Закон «Про розвідку», який регулює порядок організації та здійснення розвідувальної діяльності в країні. Цей закон встановлює правовий статус розвідувальних органів, їхні функції та повноваження. Він є важливим кроком у створенні ефективної системи розвідувальних органів, що здатна ефективно протистояти сучасним загрозам для національної безпеки.

У 2021 році в системі Служби зовнішньої розвідки України було проведено важливі організаційні зміни. Ліквідація Академії зовнішньої розвідки та створення тренінгового центру, що є частиною стратегії адаптації до стандартів країн-членів НАТО. Тренінговий центр спрямований на підготовку кадрів, необхідних для виконання розвідувальних завдань в умовах сучасних геополітичних викликів. Під час відновлення деяких положень Конституції України у 2014 році виникла правова колізія щодо призначення Голови СБУ. Це викликало напругу між президентськими та парламентськими повноваженнями та потребувало подальших правових роз'яснень [3].

Закон України «Про розвідку» та реформи в секторі безпеки і оборони, включаючи ліквідацію Академії зовнішньої розвідки та створення тренінгового центру, є важливими кроками на шляху до створення ефективної системи національної безпеки в Україні. Однак, подальша робота над вирішенням правових колізій та забезпечення координації між різними органами сектору безпеки і оборони залишається актуальною в умовах постійної геополітичної напруги.

Фахівці сектору безпеки і оборони мають бути готові до ефективного реагування на нові, зростаючі загрози, такі як кіберзлочинність, тероризм, гібридна війна тощо. Їхні навички та знання повинні постійно оновлюватися та розвиватися відповідно до змін у геополітичній ситуації. Фахівці мають бути здатні до співпраці з партнерами з інших країн, особливо з країнами-членами НАТО, щоб забезпечити відповідність українських стандартів міжнародним нормам і практикам у сфері безпеки і оборони [2, с. 36].

Необхідно забезпечити доступ до якісної освіти та тренінгів для фахівців сектору безпеки і оборони на всіх рівнях, включаючи військову, правоохоронну, розвідувальну та цивільну складові. Фахівці повинні мати можливість розвивати лідерські навички, спроможність до прийняття важливих рішень у стресових ситуаціях та ефективного керування командою. Підготовка фахівців для сектору безпеки і оборони має бути системною та неперервною, охоплюючи різні аспекти та напрямки діяльності відбору, навчання, тренування та професійного розвитку.

В цьому своє місце знаходить тактична підготовка фахівців сектору безпеки і оборони. Правильне тактичне мислення починається з оцінки потенційних загроз і вимагає розуміння того, що, незважаючи на різноманіття можливих варіантів загроз, існують універсальні характеристики ситуацій ризику [5]. Оцінка потенційних загроз є основою для подальшого прийняття раціональних рішень.

Загальний висновок полягає в тому, що успішна підготовка фахівців для сектору безпеки і оборони України вимагає комплексного підходу, що охоплює як освітній, так і практичний аспекти, а також постійне вдосконалення відповідно до змін у світовій політичній та воєнно-безпечній ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Благодарний А., Кононець О. Стратегічні комунікації у секторі безпеки і оборони України. *Молодий вчений*. 2023. С. 5-9.
2. Доценко, В. В. Командоутворення як метод удосконалення психологічної підготовки поліцейських в умовах війни. *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану*: зб. наук. пр. конф.(м. Харків, 26 трав. 2023 р.). Вінниця: ХНУВС, 2023. С. 81-83.
3. Жданова І. В. Деякі аспекти психологічної підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України в умовах війни. *Соціально-психологічне забезпечення діяльності сил безпеки та оборони України*: тези доп. IV Всеукр. наук.-практ. конф.(м. Харків, 30 трав. 2023 р.). Харків: НА НГУ, 2023. С. 68-70.

4. Зінченко Д., Шевченко І., Макарова О. Психологічні аспекти підготовки фахівців у сфері сектору безпеки і оборони для роботи в умовах війни. Міжнародна науково-практична конференція «Соціальні аспекти військово-професійної діяльності сектору безпеки і оборони: виклики сьогодення»: збірник тез доповідей, 28.02.2024 / за ред. Чепеля М.О., Лютого В.М., Мяло В.М., Чупрінової Н.Ю. Вінниця: НА НГУ, 2024. С. 233-238.

5. Коваленко О., Плахотний А. Важливість правильного підходу до тактичної підготовки поліцейських, які нестимуть службу в екстремальних умовах. *Матеріали конференцій МЦНД*, 2023, 15.12. 2023; Київ, Україна: 233-235.

КРИВОНОС Максим – доцент кафедри поліцейської діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів поліції Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПОВЕРХНЕВА ПЕРЕВІРКА РЕЧЕЙ АБО ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ НА БЛОКПОСТАХ НА ПРЕДМЕТ ВИЯВЛЕННЯ ЗАБОРОНЕНИХ ДО ОБІГУ ПРЕДМЕТІВ ТА РЕЧОВИН: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Поліцейські, які несуть службу на блокпостах у районах ведення бойових дій та на територіях, що межують з ними, при виконанні покладених на них обов'язків здійснюють низку превентивних поліцейських заходів, спрямованих на негайне настання фактичного результату щодо охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. До таких, зокрема, належать: перевірка документів осіб, опитування осіб, поверхнева перевірка й огляд тощо.

Метою роботи є виокремлення проблемних питань, які мають або можуть мати місце під час проведення поверхневої перевірки речей або транспортних засобів на блокпостах.

У постанові Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1455 «Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан» надається визначення *блокпосту* – як посиленого контрольно-пропускного пункту, який за рішенням військового командування тимчасово встановлюється на вході/виході (в'їзді/виїзді) на територію/з території, де введено воєнний стан і встановлено особливий режим (за винятком державного кордону), на якому облаштовуються місця для перевірки осіб, транспортних засобів, багажу та вантажів, позиції вогневих засобів та бойової

техніки, місця для відпочинку та забезпечення життєдіяльності особового складу, який виконує завдання на такому пункті, до складу якого можуть входити службові особи військових формувань та правоохоронних органів, які відповідно до закону залучені до здійснення заходів правового режиму воєнного стану [1].

Зміст та правові підстави проведення поверхневої перевірки речей і транспортних засобів на блокпостах визначені в Законі України від 02.07.2015 № 580-VIII «Про Національну поліцію» (далі – Закон) та постанові Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1456 «Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану» (далі – Постанова).

Так, відповідно до положень ст. 34 Закону України «Про Національну поліцію» *поверхнева перевірка* – це превентивний поліцейський захід, що полягає у здійсненні візуального огляду особи, проведенні по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальному огляді речі або транспортного засобу [2]. Саме під час *візуального огляду*, який має місце при проведенні поверхневої перевірки транспортного засобу, здійснюється значно менше втручання у приватне життя особи і відповідно, обсяг гарантій встановлюється законодавцем як мінімальний [3].

Підставами для проведення поверхневої перевірки транспортного засобу, які прописані в Законі, є наявність *достатніх підстав вважати*, що:

1) у транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;

2) у транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;

3) транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку [2].

Схожі за змістом підстави для проведення поверхневої перевірки прописані й у Постанові, де фігурує *уповноважена особа* (посадова особа, яка призначається наказом коменданта та якій надано повноваження щодо перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану), яка *має право проводити поверхневу перевірку* речей, транспортних засобів, багажу та вантажу, якщо *існує достатньо підстав вважати, що*:

– у транспортному засобі перебуває правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;

– у транспортному засобі перебувають речі, обіг яких заборонено чи обмежено або які становлять загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;

– речі, багаж, вантажі або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або вони перебувають в тому місці, де може бути скоєно

кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку [4].

При цьому критерій «достатності підстав» на законодавчому рівні не розкривається, що дозволяє поліцейському або іншій уповноваженій особі визначати їх на власний розсуд.

Крім цього, поліцейському при здійсненні поверхневої перевірки надається право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону. У свою чергу, особа під час поверхневої перевірки транспортного засобу повинна *самостійно показати поліцейському* вміст особистих речей чи транспортного засобу.

У разі виявлення при проведенні поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність та огляд відповідно до вимог статті 237 Кримінального процесуального кодексу України [2].

При цьому нами встановлено, що при проведенні поверхневої перевірки транспортного засобу поліцейські не завжди дотримуються процедури та порядку її проведення, що може призвести до порушень окремих прав та свобод громадян, конфліктів та скарг на неправомірні дії. Розглянемо це питання більш докладно.

Так, поліцейські та інші уповноважені особи, звертаючись до особи, зобов'язані:

- назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення;
- повідомити особу про причини застосування до неї конкретного превентивного заходу;
- довести до відома особи нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються конкретні заходи;
- роз'яснити порядок проведення поверхневої перевірки, а також права особи при його здійсненні.

Зазначені вимоги поліцейські іноді ігнорують, що призводить до конфліктних ситуацій та непорозумінь.

Незважаючи на вимогу Закону про те, що поверхнева перевірка має здійснюватись шляхом *візуального огляду* транспортного засобу або салону та багажника транспортного засобу, на практиці вона нерідко проводиться у спосіб:

- самостійного відкриття поліцейським багажника чи салону транспортного засобу;
- фізичного проникнення поліцейського до салону транспортного засобу;
- цілеспрямованого обстеження поліцейським салону транспортного засобу та наявних у ньому речей, що за своїм характером є оглядом;
- фізичного контакту поліцейського з особистими речами водія та пасажирів транспортного засобу (самостійного відкриття особистих речей, багажу та їх перевірка) з метою виявлення в їх вмісті заборонених до обігу предметів (зброї та боєприпасів, вибухових речовин та наркотичних засобів), що

фактично є обшуком, який у свою чергу, здійснюється виключно на підставі ухвали слідчого судді.

При цьому поверхнева перевірка особи, речі або транспортного засобу може передувати особистому огляду і огляду речей [5, с. 113]. Тобто після проведення поверхневої перевірки та за наявності підстав, працівник поліції може також здійснити особистий огляд/обшук особи, що буде відповідати вимогам закону.

Підводячи короткі підсумки, відзначимо, що «застосовуючи превентивні поліцейські заходи, поліцейські створюють необхідні умови для неухильного додержання законів, виконання вимог нормативно-правових актів, недопущення вчинення правопорушень, а також виявлення і припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, відвертають і попереджають можливі посягання на суспільні відносини, які охороняються законом» [6, с. 89]. Саме тому важливість превентивних поліцейських заходів для виявлення заборонених до вільного обігу предметів та речовин під час проведення поверхневої перевірки речей або транспортних засобів на блокпостах не викликає сумнівів. Виявлені нами недоліки є типовими для проведення поверхневої перевірки та інших превентивних поліцейських заходів. Недотримання вимог закону при проведенні поліцейських заходів ставить під сумнів законність дій і обґрунтованість прийнятих рішень, зменшує довіру до правоохоронної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1455. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 17.06.2024)
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 18.06.2024)
3. Особистий огляд та поверхнева перевірка: експертний аналіз. URL: <https://umdppl.info/police-experts.info/2016/05/18/inspection/> (дата звернення 18.06.2024)
4. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 19.06.2024)
5. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію» / Т.П. Мінка. Р.В. Миронюк, В.А. Глуховець та ін.; за заг. ред. Т.П. Мінки. Харків : Право, 2016. 178 с.
6. Домброван Н. В., Ізбаш К. С. Превентивні заходи реагування поліції на правопорушення. *Соціально-правові студії*. 2020. Випуск 3 (9). С. 84-90.

КРИЩАК Іван – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем досудового розслідування; доцент кафедри кримінального права і кримінології Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВІД АКСІОЛОГІЧНОЇ ДО КРИМІНОТЕОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ/КОНЦЕПЦІЇ ПРОТИДІЇ ЗЛУ/ЗЛОЧИННОСТІ ТА ВАЖЛИВІСТЬ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ

Криміноаксіологічна (ціннісна) теорія протидії злочинності – це комплексна/міждисциплінарна теорія та підхід до розуміння злочинності в аспекті концепту «викорінення, профілактики та належної боротьби зі злом», що поєднує в собі кримінологічні, аксіологічні/ціннісні й теологічні/релігійні/духовні аспекти багатьох взаємодій. У цій триєдності особливу роль відіграє релігія/духовність, бібліотерапія, православ'я як корінна релігія та віровчення нашого українського народу впродовж тисячоліть з урахуванням усієї біблійної ретроспективи та аспекту патрології – святоотцівського Священного Передання раннього християнства аж до сьогодення. Також слід відзначити, що феномен православного старчества відіграє вагомий роль у формуванні суспільної української свідомості.

Розроблювана нами теорія і концепт передбачає вироблення правових, морально-етичних аспектів/основ поведінки людини/соціуму, що проходить червоною ниткою крізь призму духовної складової, шляхом аналізу детермінантного складу причин та умов вчинення злочинів, що протікають на генному/родовому дереві в аспекті «гріховності та праведності» родових ліній, що тягнуться до наших прабатьків – Адама та Єви. Увесь родовід та сонм багатьох святих ми згадуємо в молитвах щодня, вимолюючи кращі стани праведності для сьогодення та майбуття. Вважаємо, що у рамках вказаних концептів можна розробити набагато більш ефективні методи протидії злочинності та правопорушенням.

Серед основних аспектів криміноаксіологічної теорії протидії злочинності є насамперед аналіз/вивчення ціннісних орієнтирів соціуму, що впливають на поведінку/вчинки людей, зокрема на схильність до вчинення зла/злочинів/правопорушень. За таких умов морально-етичні та релігійно-духовні норми/стани можуть сприяти стримуванню злочинної поведінки. Вважаємо, що криміно-аксіологічна теорія протидії злочинності найбільше сприятиме комплексному підходові до запобігання злочинності через використання широкого спектра соціальних, правових, економічних, психологічних методів/методик відповідної профілактики з урахуванням різноманітних рівнів впливу на злочинну поведінку (зокрема, індивідуальний, груповий чи суспільний/державний).

Важливим у рамках розроблення та впровадження превентивних заходів є створення освітніх програм, спрямованих на підвищення правової культури та правової свідомості населення через призму не так моральних, як духовно-культурних цінностей суспільства. Підтримка громадських ініціатив, кращих суспільних практик благочестя та допомоги ближньому у скрутних обставинах життя сприяють зниженню рівня злочинності через зміцнення/утвердження сталих соціальних зв'язків та взаємодопомоги один одному.

Кримінологія за нинішніх умов є міждисциплінарною галуззю та наукою, що активно взаємодіє з великим спектром наукових знань та прагне оптимально сформулювати/сфокусувати/сконцентрувати концепт того, що відноситимемо до суспільно шкідливого, а що – до суспільно небезпечного. Наукометричний аналіз неодмінно сприятиме глибшому розумінню причин злочинності, всього злого/протиправного та пошуку ефективних засобів її протидії. Багато з правових норм сьогодні є неефективними та не відповідають вимогам часу. Коли можемо втратити державу, корупція є найстрашнішим феноменом, за яку слід вводити довічне позбавлення волі, хоча б у нинішній час воєнного стану. Лише зі встановленням/унормуванням відповідних стабілізаційних заходів суспільних відносин можна говорити про відповідну гуманізацію покарання за вказаний злочин. Внесення пропозицій до вдосконалення законодавства з урахуванням не скільки антропологічних, аксіологічних, моральних/етичних/естетичних аспектів, як теологічних/релігійних/духовних, може дати справжні переваги кримінологічного підходу до розуміння злочинності, що формує/фокусує цілісний/комплексний арсенал об'єднання правових та моральних/духовних аспектів протидії та боротьби зі злочинністю. Гнучкість законодавства у нинішній воєнний час дасть можливість адаптації вітчизняного законодавства, суспільної свідомості до багатьох соціокультурних феноменів/контекстів досягнення праведності/святості.

Майбутнє – за превентивною кримінологічною спрямованістю запобігання злочинам та правопорушенням. Задля зміцнення моральних та правових норм у суспільстві через призму теології, православ'я, справжньої духовності можна виконати неабияку роботу. Тож кримінологічна теорія протидії злочинності є важливим інструментом для розробки комплексних стратегій і тактик боротьби зі злочинністю, що враховують правові та морально-етичні аспекти поведінки людей через історичну ретроспективу та сучасні передові інноваційні практики.

Теоретико-гносеологічні засади формування криміно-аксіологічної теорії протидії злочинності: основні методи, стратегії й тактики. Формування кримінологічної теорії протидії злочинності базується на гносеологічних засадах філософських, кримінологічних, соціологічних/соціокультурних та багатьох інших підходів щодо визначення істинної природи злочинності, її сутнісних властивостей на засадах духовно-ціннісних орієнтирів/пріоритетів суспільства, що спрямовані на ефективне запобігання та боротьбу зі злом/злочинністю.

Гносеологія як наука про пізнання через призму кримінології дозволяє отримати знання про злочинність з допомогою багатоаспектних інноваційних

методів дослідження, кожен з яких засвідчує найбільшу ефективність. Емпірика наукового дослідження на засадах окресленого підходу, шляхом аналізу конкретних випадків злочинності на основі загального та одиничного/точечного дозволяє виявити закономірності багатьох рівнів соціальних взаємодій. На основі теоретико-наукометричних підходів кримінології можна розробити концепцію причин та умов злочинності. Інтердисциплінарний підхід використання найрізноманітніших знань з різних сфер наукового дослідження, дозволить здійснити комплексний зріз розуміння злочинності. Аксиологія як наука про цінності в аспекті кримінології є надзвичайно перспективним методом наукових досліджень. Так, слово «аксіос» (грец. ἄξιος) перекладається з давньогрецької як «достойний» або «гідний». Цей вислів найчастіше використовується в православних богослужіннях, коли відбувається посвячення у церковнослужителя/священнослужителя або в якості багатьох нагород, що означає визнання гідності людини. Духовно-ціннісні аксіологічні підходи функціонування нинішнього суспільства особливим чином впливають на кримінологічні та державотворчі процеси, що спрямовані на прогресивні зміни в аспекті переміни духовної сутності людини. Основні аксіологічні засади таких трансформацій передбачають формування криміно-аксіотелогічної теорії й парадигми на засадах тріади «богоцентризм-державоцентризм-людиноцентризм», що на засадах істинності солідаризму й теоретико-гносеологічних підходів може сприяти протидії злочинності та принести відмінні результати. Сьогодні треба зробити справжній прорив у тріаді наук «антропології-аксіології-теології». Саме теологія як кінцева і найважливіша стадія існування людства може суттєво призупинити наступ антихристової/апокаліптичної епохи сьогодення.

Основні аксіотелогічні підходи визначають пошук великого спектра морально-духовних цінностей, що формують справжню правосвідомість та запобігають злочинній поведінці. Правові цінності на засадах теологічного знання обумовлюють важливість дотримання законів й принципів людського співжиття через призму свободи без гріха в аспекті підтримання належного правопорядку. Отож, треба говорити про безгріховні цінності соціальної стабільності, громадянських обов'язків та відповідальності за соціальну справедливість у зниженні рівня злочинності. Формування криміно-аксіотелогічної теорії/концепції через аналіз та викристалізацію істинних ціннісних начал визначають якісно інші/нові формування правосвідомості та протидію злочинності, що є критичною необхідністю нинішньої епохи у спрямованості прогресивних змін і трансформацій. Цінності впливають на зменшення злочинності та виведення поведінки людей у якісно благочестиві русла та орієнтири, щоб знизити злочинну активність. Розроблення кримінологічної стратегії та програми на основі отриманих знань, пошуків та падінь у прагненні Істини-Бога-Слова неодмінно допоможе розробити ефективну стратегію на аксіотелогічних православних засадах та підходах. Важливими аспектами такої теорії/концепції є вироблення ефективних превентивних заходів, спрямованих на запобігання злочинності через формування позитивних соціальних трансформацій шляхом перезавантаження

правових цінностей на основі істинних начал. Реабілітувати нинішнє суспільство можна шляхом примноження істинної духовності. Звідси, вироблення ефективних кримінологічних програм, що допомагають реанімувати/реінтегрувати злочинців у нормальне життя, базуючись на істинних ціннісних православно-богословських орієнтирах передань нашого святого руського та афонського старчества, як належить спасати свою душу в нинішні часи. Освітні, духовно-просвітницькі, навчально-виховні процеси та ініціативи через вироблення дієвої наукометричної доктрини, багатьох кримінологічних програм, що підвищують духовно-правову стійкість у протистоянні злу та неправді, допомагають сформувати справжню грамотність на морально-свідомісному рівні населення.

Криміно-аксіотологічна концепція і теорія протидії злочинності прагне сформувати знання про природу злочинності із найдавніших біблійних начал створення ангельського світу та бачення їхнього відокремлення від божества, перетворення у сили зла. Духовно-ціннісні орієнтири суспільства дозволяють розробляти щоразу більш ефективні стратегії й тактики боротьби зі злочинністю, спрямовані на довгострокову стабільність і безпеку суспільства.

Соціальні цінності: поняття, зміст, види в контексті кримінології. Соціальні цінності в аспекті кримінології – це насамперед принципи стійкості у протистоянні злу/несправедливості/неправді, багатьом зlodіянням, що визначають поведінку більшості, через переміну одного. Функціонування суспільства на таких засадах спрямовується до біблійних джерел та контекстів Старого та Нового Завіту, співжиття на основі євангельських начал поваги та справедливості.

У кримінології, яка сьогодні нами розробляється, соціальні цінності ґрунтуються на православному віровченні з урахуванням багатьох наукометричних пошуків зразкової поведінки людини на засадах моралі та етики, духовного виховання та навчання людей кращих практик молитви, стояння у вірі, відстоювання істинних начал, протистояння єресям/неправді. Такі соціальні цінності стосуються насамперед норм і правил людського співжиття, що допомагають запобігати вчиненню злочинів, забезпечують істинні цілі та смисли правопорядку з метою ефективної регуляції поведінки людини у суспільстві. Зміст соціальних цінностей у кримінології передбачає насамперед духовність на засадах істинності православного віровчення з обов'язковою повагою усіх націй і народностей та засудження лжевчення. Саме такий пошук вищого/істинного сенсу співжиття, віри в Бога дозволяє розцінювати та відчувати повсякчасно присутність вищої сили в особистому та суспільному житті. Звідси, наступним елементом є дотримання моральних принципів на засадах Совісті людини як духовного каталізатора, як належить вчиняти/поступати у повсякденному житті на засадах честі/чесності, милосердя, любові до Бога та ближнього, співстраждання та служіння як найвищої місії земного життя. У такий спосіб виробляється найважливіший стан покори/смирнення/смиреномудрості через прийняття волі Божої та його дивного/чудного промислу на людину. Спасти свою безсмертну душу можна через милосердя, повсякчасну готовність та бажання допомагати іншим,

співчувати у людському горі й біді та, щонайголовніше, вимолювати у Бога кращі/благочестиві стани для себе, рідних і близьких, держави та світу. Загострене відчуття справедливості формується через дотримання принципів чесності та сприйняття людини як образу та подоби Божої. Звідси – й усіякий спротив до татування, розтління молоді, безладу, хаосу чи розпусти. Соціальні цінності в кримінології охоплюють правопорядок/громадський/публічний порядок через дотримання законів та канонів Церкви. Справедливий суд, справжнє правосуддя та покарання за злочини може вибудовуватися на засадах теологічних перцептив, з метою вироблення стану громадської безпеки як захисту громадян від протиправних/злочинних посягань.

Справжня ресоціалізація / реабілітація кримінальних правопорушників / злочинців може відбутися на засадах внутрішнього багатства людини та стійкого бажання вже ніколи не стати на злочинний шлях. У такий спосіб, на засадах істинних кримінологічних ретроспектив, відбудеться інтеграція у суспільне життя. Профілактика/запобігання злочинів та злочинності можлива через якісне виховання та освіту громадян. Серед важливих цінностей і чеснот можна назвати духовність, що розглядається через призму тріади «віра, надія, любов», через духовне зростання. Мораль, що включає чесність/порядність, милосердя, служіння, щоб вийти зі зlodіянь/злочестя; сімейні цінності як повага/шана до батьків і старших, збереження кращих якостей сімейних традицій та звичаїв богобоязливості, цінування крихти хліба тощо. І, насамкінець, соціальні цінності добра, правди та справедливості через підтримку слабших. Справжні правові/юридичні цінності з дотримання законів та формування законності й благочестивих засад правосуддя можуть відбутися на засадах перемін у спрямованості богоцентризму, що є нагальною необхідністю, якщо хочемо продовжити дні земного життя. Справжні соціальні цінності, громадський порядок/правопорядок можуть відбутися через відповідальність перед собою та ближнім за виконання поставлених завдань, перед Богом.

Профілактика/запобігання злочинності шляхом кримінології створює істинний моральний Дух, духовний фундамент/фронт/орієнтир суспільства, що сприяє розвитку духовності, підвищенню морального рівня та згуртованості націй і народностей.

Соціальні цінності у кримінології є основою для подальшого розвитку ефективної системи правопорядку, запобігання злочинності, забезпечення безпеки громадян та реабілітації/ресоціалізації правопорушників. Такі цінності сприяють утвердженню правосвідомості через повагу до закону шляхом відповідальності за свої дії на засадах теології справжньої духовності. Кримінологія має на меті виявлення криміногенності людини та суспільства в історичній ретроспективі з найдавніших біблійних часів, щоб бачити проблеми сьогодення та шляхи їхнього вирішення, прогнозувати майбуття, застерігати від зlodіянь, утверджуватись у добрі, переходити від сили в силу на шляху Істинності. Такий підхід божественної симфонії та гармонії допоможе створити суспільство на засадах добра, милосердя та справедливості, за умови, що духовно-культурні цінності відіграють ключову роль у регулюванні людської поведінки.

Криміно-аксіотеологічна теорія протидії злочинності: поняття, предмет, завдання. Криміно-аксіотеологічна теорія протидії злочинності як наукова концепція і парадигма/доктрина досліджує ціннісні основи суспільства, духовно-моральні та етичні принципи боротьби зі злочинністю. Вона поєднує аксіологію (науку про цінності), кримінологію для вироблення ефективних тактик і стратегій протидії злочинності. Предметом криміно-аксіотеологічної теорії є: - вивчення/визначення впливу суспільних цінностей на рівень злочинності та поведінку людей; - дослідження морально-етичних норм на профілактику злочинності; аналіз законодавства та соціальної політики з позицій їхньої відповідності морально-етичним принципам і стандартам. Основним завданням на цьому шляху є: - аналіз ціннісних конфліктів або конфліктів на засадах цінностей, особливо що стосуються релігії; - вивчення причин, умов і наслідків конфліктів цінностей, що призводять до злочинності; - розробка етичних стандартів через створення духовно-етичних кодексів та стандартів поведінки людини для різних соціальних груп, вікових категорій в аспекті правоохорони; - підвищення рівня правосвідомості та правової й моральної культури населення через виховання та навчання, зокрема якісну тренінгову освіту і просвітницькі заходи; - оцінка ефективності правових норм через відповідність чинного законодавства божественним началам, морально-етичним стандартам кращих зразків поведінки людства на засадах праведності через широку палітру/систему пропозицій і вдосконалень. Це також розроблення програм, тактик і стратегій, послідовних цілеспрямованих дій/кроків, спрямованих на запобігання злочинності через формування найбільш позитивних соціальних і моральних практик.

Теологічний концепт передбачає використання духовно-культурних цінностей та моральних принципів/засад, що пропагують православне віровчення, для профілактики злочинності та формування високого рівня правової свідомості й культури людини та суспільства. Слід відзначити, що православне віровчення та цінності особливим чином формують правосвідомість та поведінку людей через Церкву Христову як боголюдський організм. Не всяка церковна структура чи релігійна інституція, релігійна організація може запобігати злочинності та реабілітації правопорушників, а лише та, де є спадковість Благодаті Божої від апостолів. Як свідчить практика, без істинного віровчення Церква пуста, вона не дихає істинними смислами та може завести у пастку сектантства. Етичні чи моральні принципи багатьох релігій в результаті детального аналізу релігійних та моральних норм свідчать, що такі структури не можуть дати справжньої дихотомії суспільних відносин та права. Інтеграція релігійних цінностей у кримінологічні програми профілактики злочинності та виховання правосвідомості передбачає налагодження тісної співпраці між Церквою Христовою, державними органами/інституціями та релігійними організаціями у питаннях профілактики злочинності. Організація просвітницьких програм, що пропагують релігійно-моральні цінності серед населення та реабілітацію/соціалізацію правопорушників, є пріоритетним завданням.

Кримінотеологія крізь наукометричну/міждисциплінарну парадигму вивчає зло та злочинність, їхні причини та умови, наслідки та способи профілактики й боротьби з нею. На сьогодні кримінотеологія потребує свого інноваційного розвитку через теоретичну та практичну складові, класичні зразки людської поведінки та духовно-сутнісну раціональність до злочину і покарання людської поведінки. Головним завданням на цьому шляху є боротьба з позитивізмом/комунізмом/атеїзмом у науці, дарвіністським вченням про людину з соціобіологічних позицій. Сучасний підхід вибудовується на підході розуміння людини як «Духу, Душі й Тіла» та ідеї Богоцентризму. Емпірика сучасної кримінотеології повинна особливо заглиблюватись в ідею стійкості в Істині, щоб не піддатися злим/лихим станам в результаті інформаційної та нанотехнологічної задурманеності людини, її слабкості сил та волі. Тому дослідження рецидивних злих проявів поведінки у найрізноманітніших напрямках еволюційної характеристики людини має неабияке значення. Потребує також своєї особливої дослідницької уваги регіональна злочинність з позицій демографічних та етноментальних характеристик/станів в аспекті всього злого/злочинного. З метою виходу зі всього злого, слід провести багато кримінологічних експериментів, польових досліджень, включаючи метод спостереження, реального/живого та науково-практичного інтерв'ю задля вивчення поведінки злочинців та жертв. Прикладна кримінотеологія спрямована на профілактику злочинності через розроблення наукової доктрини, а згодом багатьох кримінологічних програм та стратегій, де буде велика кількість завдань через призму міждисциплінарності, щоб запобігти попередити/випередити зло/злочини/злочинність. Також важливим на цьому шляху є створення багатьох нових напрямків кримінологічної/кримінальної політики держави через детальний аналіз та розроблення ефективних правових політик та норм права, щоб належним чином попереджати та боротися зі злочинністю. Тео – Бог, а Логос – Слово. Звідси, теологія у нашому аспекті передбачає постійне вивчення/глибинне дослідження православної віри, її багатого практичного досвіду, особливо в аспекті Священного Передання, щоб краще зрозуміти Слово Боже і тенденції, що зараз відбуваються, як далі рухатися, куди йти, про що мислити, а головне, як вийти з нищівного/низівного зубожіння людської психіки. Православна віра охоплює різні традиції багатьох народів, наступ на неї католицизму та інших релігійних вірувань, щоб знищити / спустошити / обездушити/покатолічити/сполячити через хрестові походи та багато інших впливів іновірства. Однак ми вистояли й неодмінно будемо триматися далі. Системне вчення теології засновується на догматах/канонах Церкви Христової, які є незмінними та часто досить суворими. Звідси, виробляється етика суспільного життя, культура поведінки, стани співжиття на етноментальних рівнях. Можна відчувати, які ми різні за демографічною, національною, релігійною ознакою. У такий спосіб розгортається суспільна мораль через призму православної культури та принципи співжиття віруючих. Історія теології відображена у патристиці/патрології через постійне вивчення творів отців Церкви Христової. Медієвістика, особливо це наочно спостерігалось в епоху «Ковіду-19», не здатна дати необхідних/бажаних результатів утвердження віри.

Необхідна реальна участь у Таїнствах Церкви, хоча б кожної недільної літургії. Вивчаючи теологічні роздуми та вчення, як показує практика, скільки дома не молись, а необхідне все ж реальне бачення монастирів та монахів, екскурсійні поїздки до святинь/святих місць на декілька днів, щоб побачити як люди/монахи живуть і спасають свої безсмертні душі. Біблійна теологія на засадах протестантського вчення не здатна виконати такої ролі. Детально вивчаючи Старий та Новий Завіт, щоразу досліджуючи нові незнайомі тексти, практична теологія здійснюється на нові рівні обізнаності через концепт «Віри та Розуму». Лише бачачи справжнє пастирське служіння через призму багатьох духовних станів та молитов, живої віри, підходів духовного керівництва та пастирської роботи, можна винаходити нові методи/методики місіології через дотримання вчення основоположних принципів та методів того, як саме належить правильно/православно вірувати. Взаємозв'язок кримінотеології з багатьма науками й галузями дає перцептиву наукових розроблень, визначаючи щоразу нові рівні її предметної зацікавленості. Етичні та моральні стандарти дослідження ролі цінностей в житті людини визначають принципи профілактики злочинності та реабілітації правопорушників. Роль релігійних інституцій, зокрема Церкви Христової у цих процесах через аналіз впливу багатьох іновчень релігійних організацій, має велике значення, особливо в аспекті формування правосвідомості та реальної/дієвої участі у ресоціалізації. Мотивація до пізнання віри може визначати ставлення до правопорушень та запобігання злочинної поведінки. Загалом слід сказати, що кримінотеологія в аспекті наукометрії має глибоку та розвинену наукову базу/підґрунтя для свого перспективного / інноваційного розвитку. Через широкий спектр теоретико-емпіричних досліджень розуміння профілактики та боротьби зі злочинністю кримінотеологія надає духовні та етичні орієнтири для формування духовно-моральних основ суспільства. Тут можна виробляти нові ефективні профілактики злочинності у підтриманні соціального порядку, базуючись на ціннісних та етичних засадах.

Методологічні засади формування кримінотеології. Методологія в кримінотеології охоплює різні підходи, особливо стосовно релігійних вірувань, багатьох текстів наукометрії, практик та історичних аспектів. Основні методологічні підходи включають біблійну герменевтику через інтерпретацію релігійних текстів в аспекті формування справжньої духовності. Звідси, розуміння глибинного змісту філософської парадигми, багатьох концепцій і теорій. Історичний/історико-критичний метод та аналіз пізнання православної доктрини й практики дає розуміння еволюції та впливу на суспільство негативних факторів.

Патристика/патрологія дослідження творів отців Церкви з часів ранньохристиянських вірувань, а також їхнє співвідношення зі старозавітною практикою досягнення святості та дії Закону Таліону допомагає сформувати справжню доктрину системного/систематичного методу і підходу шляхом викристалізації віри на догматичних засадах. Систематичне дослідження основ віровчення дозволяє бачити моральну теологію/політичну теологію, виробляти нові аспекти етичних та моральних принципів, що впливають з православного віровчення. Порівняльний метод допоможе у зіставленні багатьох

наукометричних постулатів існування держави та релігійних традицій для виявлення спільних і відмінних рис. Такі взаємодії мають великий вплив на культурні та соціальні процеси. Методологічні засади в кримінології для вивчення причин, умов і наслідків профілактики злочинності становлять глибоке теоретичне підґрунтя через аналіз класичних теорій, щоб виробити важливі концепти належної/профілактики/боротьби зі злочинністю. Зокрема, йдеться про такі знамениті вчення, як теорія раціонального вибору, теорія соціальної дезорганізації, теорія аномії, теорія стигматизації. Серед сучасних теорій можна назвати аналітичний розгляд багатьох новітніх концепцій і підходів до вивчення злочинної поведінки, зокрема таких як теорія рутинних активностей, теорія контролю. Емпірика дослідження кримінології повинна мати характер використання проєктів/теорій найбільш важливих постулатів, що заслуговують дослідницької та практичної уваги, на кшталт теорії розбитих вікон тощо. Кейсові дослідження передбачають детальне вивчення окремих випадків злочинної поведінки для розуміння мотивів та обставин злочинів. Важливе значення має спостереження за поведінкою індивідів у природних/нормальних умовах через застосування інтерв'ю чи опитування. Збір даних через правопорушників, жертв злочинів, правоохоронців, членів суспільства, порівняльний аналіз кримінальних систем різних країн та рівнів злочинності, особливо регіональних відмінностей, для вироблення ефективних практик боротьби зі злочинністю є надзвичайно важливим. Методологічна характеристика кримінології передбачає використання інтегративних методологічних підходів для розробки ефективних стратегій і тактик протидії злочинності, базуючись на морально-етичних засадах. На цьому шляху важливим є аналіз моральних принципів, що впливають з віровчення, для формування правосвідомості та профілактики злочинної поведінки. Дослідження впливу релігійних організацій на процеси реабілітації та ресоціалізації правопорушників через застосування/порівняння релігійних та світських підходів до профілактики злочинності зумовлює впровадження релігійних цінностей та етичних принципів у програми профілактики злочинності.

Отже, методологічні засади кримінології сприяють виробленню ефективного інструментарію для дослідження та розуміння соціальних явищ. Інтеграція цих підходів дозволяє вибудовувати більш комплексні та ефективні стратегії боротьби зі злочинністю, ґрунтуючись на моральних та етичних принципах наукових досліджень.

Загалом слід відзначити, що криміно-аксіологічна теорія протидії злочинності є важливим напрямком дослідження та запобігання злочинності, що об'єднує духовно-ціннісні та морально-етичні аспекти з кримінологічних позицій. Теологічний концепт дозволяє використовувати православні цінності та принципи для формування високих рівнів правосвідомості, моральної культури, виховання та навчання з метою профілактики злочинності.

КУЗЬМІЧ Юлія – курсантка 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, рядова поліції

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ ЯК КЛЮЧОВОГО ФАКТОРА ПРЕВЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Дільничні офіцери поліції відіграють ключову роль у забезпеченні громадської безпеки та правопорядку. Їхня діяльність є важливим інструментом у превенції злочинності та забезпеченні довіри громадян до правоохоронних органів. Вдосконалення правового регулювання їхньої діяльності є необхідним для підвищення ефективності роботи дільничних офіцерів та забезпечення безпеки на місцевому рівні.

Чинне законодавство України регулює діяльність дільничних офіцерів поліції через низку законів та підзаконних актів, серед яких основне місце займає Закон України "Про Національну поліцію". Проте, існуючі нормативні акти не завжди враховують сучасні виклики та потреби суспільства. Основними проблемами є недостатня конкретизація функцій дільничних офіцерів, невідповідність між їхніми обов'язками та реальними можливостями, а також недостатнє фінансування.

Вивчення досвіду розвинутих країн показує, що ефективне правове регулювання діяльності дільничних офіцерів базується на чітко визначених стандартах професійної підготовки, постійному підвищенні кваліфікації та забезпеченні належного фінансування. Наприклад, у США та Великобританії існують розвинуті системи ком'юніті полісінг, які передбачають активну взаємодію поліції з громадою, що дозволяє ефективніше попереджувати злочини та підвищувати рівень довіри до правоохоронних органів.

Діяльність дільничних офіцерів в Україні стикається з низкою проблем. По-перше, існує проблема недостатнього фінансування, що призводить до браку необхідних ресурсів для виконання їхніх обов'язків. По-друге, кадрове забезпечення також є проблемним питанням, оскільки низький рівень заробітної плати та складні умови праці не сприяють залученню висококваліфікованих кадрів. Крім того, відсутність належної професійної підготовки та регулярного

підвищення кваліфікації значно знижує ефективність роботи дільничних офіцерів.

Важливим аспектом ефективної роботи дільничних офіцерів є співпраця з місцевими громадами. Необхідно розробити механізми зворотного зв'язку, які дозволять громадянам активно взаємодіяти з поліцією, надавати інформацію про правопорушення та спільно працювати над їх попередженням. Впровадження програм громадського контролю за діяльністю поліції сприятиме підвищенню довіри до правоохоронних органів та ефективнішому виконанню їхніх функцій.

Вдосконалення правового регулювання діяльності дільничних офіцерів поліції приведе до зниження рівня злочинності через підвищення ефективності їхньої роботи. Це також сприятиме зміцненню довіри громадян до правоохоронних органів та підвищенню загального рівня безпеки в місцевих громадах. Поліпшення правового регулювання дозволить створити умови для професійного зростання дільничних офіцерів та забезпечення їхньої належної мотивації.

Необхідність комплексного підходу до вдосконалення правового регулювання діяльності дільничних офіцерів поліції є очевидною. Важливим кроком є розробка нових законодавчих актів, які враховуватимуть сучасні виклики та потреби суспільства, а також забезпечення належного фінансування та технічного оснащення. Співпраця між поліцією та громадськістю є ключовим фактором у превенції злочинності, тому важливо розробити механізми зворотного зв'язку та громадського контролю за діяльністю дільничних офіцерів. Впровадження цих заходів сприятиме зниженню рівня злочинності, підвищенню ефективності роботи поліції та зміцненню довіри громадян до правоохоронних органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ М-ва внутр. справ України від 28.07.2017 р. № 650 : станом на 3 черв. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>
2. Погребиська А.О. Проблемні питання щодо застосування превентивних поліцейських заходів. *Митна справа*. 2015. №5(101).
3. Скололенко О.Л. Перспективи розвитку системи та діяльності правоохоронних органів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Випуск 22. Частина I. Том 2. С.231-235.

КУЛІШ **Артем** – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

ПЛАХОТНИЙ **Артем** – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВІДКРИТІСТЬ ТА ПРОЗОРИСТЬ ЯК ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Дотримання принципів діяльності поліції – є важливою складовою в системі Національної поліції України. Одними із основних принципів, визначених Законом України «Про Національну поліцію» від 02.08 2015 року, є саме відкритість та прозорість. Так, відповідно до вищезазначеного законодавчого акту поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку та забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законом [1].

Тож, відкритість та прозорість є невід'ємними принципами роботи Національної поліції України, що забезпечують підвищення довіри громадян до поліції, ефективний контроль за діяльністю поліції з боку суспільства, попередження корупції та зловживань з боку поліцейських, підвищення відповідальності поліції перед громадянами.

Проблеми відкритості та прозорості діяльності органів влади досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: С. Авак'ян, В. Авер'янов, О. Андрійко, Е. Афонін, Ю. Барабаш, Т. Блентон, Дж. Бохман, В. Бринцев, С. Вітвіцький, Ю. Габермас, Р. Даль, А. Джагарян, В. Гаращук, Н. Гудима, Б. Ебзеев, М. Івонін, В. Кабишев,

У доктринальних джерелах поняття відкритості та прозорості діяльності органів державної влади розглядаються, переважно, як структурні рівні їх транспарентності. Так, термін **транспарентність** дійсно є ширшим поняттям, ніж просто відкритість чи прозорість. С. Сергеев зауважує, що транспарентність найчастіше розуміється як «прозорість» чи «відкритість» влади. На думку Л. Валітової, терміни «відкритість», «гласність», «публічність», переважно, виступають в якості елементів транспарентності. Відкритість, гласність і публічність – засоби, що забезпечують доступність тієї чи іншої інформації [2, с. 75].

Відкритість та прозорість є фундаментом для побудови довіри між поліцією та громадськістю. Це необхідні умови для успішного реформування поліції та зростання її авторитету з боку населення [3, с. 181].

До основних нормативно – правових актів, які регулюють принципи відкритості та прозорості можемо віднести:

- Закон України "Про інформацію" [4], ст. 6 якого встановлює, що право на інформацію забезпечується серед іншого і створенням можливостей для вільного доступу до статистичних даних, інших інформаційних ресурсів та обов'язком суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення, що є складовою відкритості та прозорості діяльності поліції.

- Дієвим способом забезпечення доступу до інформації є розміщення поліцією інформації про свою діяльність у мережі Інтернет. Правовою основою цього ст. 5 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01. 2011 [5], яка встановлює обов'язок державних органів, у тому числі й поліції, розміщувати інформацію про свою діяльність у мережі Інтернет. Крім того, ст. 15 вищезазначеного закону конкретизує необхідний мінімум інформації про державний орган, що зобов'язаний оприлюднювати, докладно встановлюючи її зміст.

- А також статті 19, 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01. 2011 [5] та Указу Президента України від 5 травня 2011 р. № 547 "Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації" [6], які мають на меті врегулювання порядку прийому, реєстрації, розгляду запитів на публічну інформацію.

Отже, можемо дійти висновку, що відкритість та прозорість – це постійний процес, який потребує постійних зусиль з боку поліції та громадськості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.08 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 01.04.2024).

2. Наливайко Л.Р. Принцип відкритості та прозорості у діяльності Національної поліції України. *Соціологія права*. 2015. № 3-4 (14-15). С. 74-79.

3. Ведмеденко І., Плахотний А. Роль тактичного мислення та комунікації у готовності поліцейських до критичних ситуацій. *Матеріали конференцій (МЦНД, 08.12. 2023)* Черкаси, 2023. С. 181-182.

4. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 01.04.2024).

5. Закон України «Про доступ до публічної інформації » від 13.01. 2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 01.04.2024).

6. Указ Президента України «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації" від 05.05.2011 р. № 547 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/547/2011#Text> (дата звернення: 01.04.2024).

КУЛІШ **Артем** – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ **Артем** – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВАЖЛИВІСТЬ РІШЕННЯ СУДУ ПІД ЧАС ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ОСОБИ

Проникнення до житла особи – це складний правовий процес, який регулюється Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України та Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року.

Так, Закон України «Про Національну поліцію» регламентує чіткий перелік випадків, відповідно до яких поліцейський має право проникати до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду. Так, поліцейський має право проникнути до житла особи через низку причин [1]:

1. Рятуння життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій.
2. Безпосереднє переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні правопорушення.
3. Припинення правопорушення, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні.
4. За наявності явних ознак вчинення тяжкого або особливо тяжкого правопорушення.
5. Якщо є достатні підстави вважати, що в житлі знаходиться особа, яка затримана за підозрою у вчиненні суспільно небезпечного діяння.
6. Якщо є підстави вважати, що в житлі знаходяться постраждалі особи або знаряддя вчинення правопорушення.

Але слід додати, що незаконне проникнення до житла особи є грубим порушенням конституційного права на недоторканність житла (стаття 30 Конституції України). Рішення суду на проникнення до житла особи є необхідною гарантією цього права [2].

Зокрема, ст. 12 Загальної декларації прав людини, яка прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р., передбачено: "Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань" [3].

Аналогічна вимога міститься в ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, прийнятого Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р., який набув чинності для України 23 березня 1976 р. [4].

Стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р., відомої як Європейська конвенція з прав людини (далі - Європейська конвенція), комплексно декларує зазначені права. Зокрема, в ній зазначено: "Кожен має право на повагу до його приватного і сімейного життя, до житла і до таємниці кореспонденції" [5].

Виходячи з міжнародно-правових актів Україна в Конституції закріпила правило, згідно з яким: "Кожен має право на житло" (ст. 47), а також: "Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду" (ч. 2 ст. 30). Лише невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку" [2].

Так, аналізуючи вищезазначені законодавчі документи, можемо зауважити, що рішення суду [6, с. 937]:

1. Забезпечує законність та обґрунтованість наявності законних підстав для проникнення до житла.

2. Запобігає свавіллю та зловживанням. Рішення суду унеможливорює проникнення до житла без законних підстав або з метою особистої вигоди.

3. Захищає конституційні права та свободи людини і громадянина, тобто рішення суду гарантує, що під час проникнення не будуть порушені інші особисті права та свободи, окрім права на недоторканність житла.

4. Має превентивний ефект, тому що законне проникнення сприяє запобіганню вчиненню злочинів.

Важливо зазначити, що рішення суду необхідне у будь-якому випадку, незалежно від статусу особи, якій належить житло. Винятком можуть бути невідкладні випадки, прямо передбачені законом, а саме статтею 38 Закону України «Про Національну поліцію»

Підсумовуючи, можна сказати, що рішення суду під час проникнення до житла особи є необхідною гарантією захисту конституційного права на недоторканність житла, запобігання свавіллю та зловживанням з боку правоохоронних органів, а також збільшення довіри до них з боку громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.08 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 29.03.2024).

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/ 96 – ВР (поточна редакція від 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.04.2024)

3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року №995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 01.04.2024)

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 № 995_043 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 01.04.2024)

5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 01.01.1990 р. №995_004 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 01.04.2024)

6. Плахотний А.П. Види превентивних поліцейських заходів та їх характеристика. In: The 3 rd International scientific and practical conference *Modern research in world science* (June 12-14, 2022) SPC-Sci-conf. com. ua, Lviv, Ukraine. 2022. 1867 p. 2022. p. 1709.

ЛАВРИК Ярослав – курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

КОРОЛЬ Катерина – викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У РАЗІ ВИЯВЛЕННЯ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНОГО ПРЕДМЕТА

Огляд місця події є невід'ємною частиною розслідування випадків, пов'язаних з вибухами. Ця процедура відіграє ключову роль у фіксації важливих матеріальних слідів та встановленні обставин події. Проведення огляду місця вибуху вимагає спеціалізованого підходу та координації зусиль різних фахівців.

Першочерговим завданням є виявлення, вилучення, фіксація та дослідження матеріальних слідів, які можуть свідчити про причину вибуху та допомогти у встановленні винуватця події. Це включає в себе збирання різноманітних доказів, таких як рештки вибухових пристроїв, фрагменти речовин, які могли бути використані для їх створення, а також інші сліди злочину. Зокрема, на місці події можуть бути знайдені сліди, які залишив злочинець, і які можуть бути використані для його ідентифікації або в якості доказів у суді. Наприклад, сліди взуття, недопалки, рештки вибухових речовин тощо [1].

Пошук та фіксація таких слідів є критично важливими для успішного розслідування, оскільки вони можуть надати значної інформації щодо ідентифікації злочинців та динаміки події. Учасники огляду місця події повинні бути добре підготовлені та спеціалізовані у своїх галузях. Крім слідчих, участь у таких операціях можуть брати фахівці з розмінування, хімії, а також працівники

Національної поліції. Додатково може бути залучено кінологів з службово-розшуковими собаками та робітників для розбору завалів, якщо це необхідно [2].

Проведення огляду місця вибуху є невід'ємною частиною правоохоронної діяльності, яка вимагає спільних зусиль різних спеціалістів та фахівців для успішного розкриття правопорушень, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв.

У контексті розслідування вибухів місце події поділяється на три основні зони, кожна з яких має свої характеристики та вимагає специфічного підходу у проведенні огляду. Перша зона - це епіцентр вибуху, де знаходяться первинні уламки вибухового пристрою. Ця область є ключовою для дослідження, оскільки саме тут міститься найбільше інформації щодо характеристик самого пристрою та ідентифікації особи, яка його виготовила та використала. Огляд цієї зони дозволяє отримати дані про масу вибухової речовини, конструкцію пристрою та інші важливі параметри [4].

У другій зоні розташовані наслідки вибуху, такі як руїни будівель, залишки матеріалів та останки. Вивчення цих наслідків допомагає зрозуміти характер пошкоджень та розміри збитків, а також встановити спосіб кріплення та конструкцію будівельних елементів. Третя зона розташована на відстані від епіцентру вибуху і включає у себе будівлі, що зазнали менших пошкоджень, таких як розбиті вікна або двері. Дослідження цієї зони важливе для виявлення потенційних слідів вибухового пристрою та встановлення характеру дії вибуху на навколишнє середовище [3].

Для ефективного проведення огляду місця вибуху використовуються різноманітні технічні засоби та обладнання. Це включає в себе освітлювальне устаткування, вимірювальні прилади, засоби фото- та відеофіксації, а також спеціальні пристрої для виявлення та знешкодження вибухових пристроїв. Застосування цих засобів дозволяє здійснити повноцінне дослідження місця події та зберегти важливі докази для подальшого розслідування [1].

Додатково, для запобігання можливості повторного вибуху можуть використовуватися блокатори радіопідричників, які створюють радіоперешкоди у діапазонах частот, що використовуються в підричниках. Це сприяє збереженню безпеки під час проведення огляду та розслідування.

Отже, процес огляду місця вибуху є складним та трудомістким, але необхідним етапом у розслідуванні випадків, пов'язаних з вибухами. Якісне та ретельне проведення огляду дозволяє зберегти важливі докази та отримати інформацію, необхідну для успішного розкриття злочинів та притягнення винних до відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Орлова Т.А. Особливості початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень пов'язаних із вибухами, загрозою вибухів або виявленням вибухових пристроїв. *Підприємництво, господарство і право: наук.-практ. господарсько-правовий журнал*. 2018. №12. С. 162-167.

2. Організація і тактика несення служби на блокпостах підрозділами Національної поліції України : методичні рекомендації / С. В. Албул, С. О. Кузніченко, В. В. Юлдашев. Одеса: ОДУВС, 2022. 48 с.

3. Філіпенко Н. Є. Використання тварин-біодетекторів при проведенні спеціальних та антитерористичних операцій. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 126-131.

4. Вельможна Д.С., Плахотний А.П. Тактика дій поліцейського у разі виявлення вибухонебезпечного предмета. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 26 травня 2023 р.). Київ : Київський інститут Національної гвардії України, 2023. С. 280-282.

ЛАВРИК Станіслав – курсант II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділі превентивної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ДЕРЕВ'ЯНКО Крістина – викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Міністр внутрішніх справ України Денис Монастирський, виступаючи в жовтні 2022 року з доповіддю на тему «Досягнення і виклики системи МВС», детально зупинився на роботі органів системи МВС в умовах воєнного стану. Він наголосив на важливих аспектах діяльності, таких як реєстрація воєнних злочинів, розмінування звільнених територій, надання допомоги постраждалим, відновлення правопорядку на деокупованих територіях, а також блокування активів росії та білорусі.

Монастирський також окреслив першочергові завдання міністерства на найближче майбутнє. Він зазначив, що поліцейські активно працюють над облаштуванням блокпостів, забезпечуючи їх оптимізацію, оперативно реагують на виклики, пов'язані з інтенсивним виїздом громадян за кордон, формують пункти збору гуманітарної допомоги, борються з ворожими диверсійно-розвідувальними групами, проводять стабілізаційні заходи на деокупованих територіях, виявляють та притягують до відповідальності осіб, які здійснювали

колабораційну діяльність, забезпечують реабілітацію та лікування працівників системи органів і служб МВС, а також сприяють відновленню критичної, зокрема енергетичної, інфраструктури [4].

Голова Національної поліції Ігор Клименко під час своєї промови на семінарі «Особливості діяльності органів та підрозділів поліції в умовах збройної агресії російської федерації», що відбувся 1 грудня 2022 року, також звернув увагу на нові реалії, з якими зіштовхнулися українські поліцейські. Він підкреслив, що війна змінила всіх, і поліція більше не може працювати, як раніше.

Міністр та голова Національної поліції підкреслили, що навіть після перемоги Україна не зможе повернутися до довоєнного стану. Необхідно не лише ліквідувати руйнування, завдані війною, але й усунути небезпечні наслідки та загрози, які залишаються [1].

Офіційне визначення превентивної діяльності міститься в Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад, затвердженій Наказом МВС від 28 липня 2017 року № 650. Згідно з цією Інструкцією, превентивна діяльність охоплює заходи, що вживаються дільничними офіцерами поліції та поліцейськими офіцерами громад у межах їхньої компетенції, спрямовані на запобігання кримінальним та іншим правопорушенням, перевірку дотримання обмежень, встановлених законодавством щодо осіб, які перебувають на профілактичному обліку, та здійснення поліцейського піклування.

Незважаючи на те, що ця Інструкція стосується діяльності лише дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад, її зміст є релевантним для діяльності інших підрозділів та посадових осіб органів поліції [2].

Проте основне використання зазначених термінів, як підкреслює правник, полягає у запобіганні правопорушенням. Поняття «превенція» і «превентивна діяльність» можуть широко застосовуватися для формалізації комплексної діяльності органів державної влади, зокрема поліції, на всіх етапах їх роботи. Це стосується як запобігання реалізації протиправних намірів та бажань у фактичних діях, так і усунення чи трансформації протиправних думок, намірів і бажань, а також створення надійних стримуючих факторів [5].

Раніше превентивна діяльність поліції здійснювалася в умовах відносної стабільності, коли соціально-економічне становище було прогнозованим, а характер і структура злочинності, коло та динаміка адміністративних правопорушень, активність і склад маргіналізованих груп населення залишалися досить контрольованими. У цих умовах діяти на випередження було значно простіше, хоча і тоді існували певні проблеми та недоліки у превентивній діяльності поліції [3].

Нині, в умовах війни, ситуація значно змінилася. Це зумовлює необхідність перегляду та вдосконалення деяких засад і підходів до здійснення превентивної діяльності органами Національної поліції. В умовах воєнного стану соціально-економічний фон життя зазнає значних змін, що впливає на характер і структуру злочинності, динаміку адміністративних правопорушень, а також

активність різних соціальних груп. Тому превентивна діяльність поліції повинна адаптуватися до нових реалій, враховуючи підвищену непередбачуваність та складність обстановки.

Перегляд підходів до превентивної діяльності має включати розробку нових методів та інструментів, що дозволять більш ефективно запобігати правопорушенням і реагувати на виклики, що виникають в умовах війни. Це потребує не лише посилення співпраці з іншими органами державної влади та громадськими організаціями, але й впровадження нових технологій та підходів до збору та аналізу інформації, а також підвищення професійної підготовки поліцейських [2].

Отже, діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України в умовах воєнного стану набуває особливої важливості та специфічності. Раніше, в умовах стабільності, превентивна діяльність поліції здійснювалася в передбачуваному соціально-економічному середовищі, де характер і структура злочинності, а також активність маргіналізованих груп населення були відносно контрольованими. Сьогодні ж, в умовах війни, поліція стикається з новими викликами, які вимагають перегляду та вдосконалення підходів до превентивної діяльності.

Воєнний стан змінює соціально-економічний фон, підвищує рівень непередбачуваності та складності ситуацій, з якими стикаються правоохоронні органи. Це вимагає від Національної поліції не лише адаптації існуючих методів, але й впровадження нових, більш ефективних інструментів і стратегій. Превентивна діяльність повинна включати систему взаємоузгоджених, систематичних та цілеспрямованих заходів, спрямованих на запобігання виникненню правопорушень, усунення протиправних намірів і бажань, а також створення надійних стримуючих факторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барба В. Є. Нормативно-правове регулювання взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. *Lex Portus*. 2018. № 3. С. 69–83.

2. Булатін Д. О. Поняття «превенція» і «превентивна діяльність» в адміністративно-правовому аспекті. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2018. Вип. 1. С. 15–22.

3. Буханевич О. Питання використання зброї цивільними особами та отримання дозволу на придбання, зберігання та носіння зброї в умовах воєнного стану. Незалежний громадський портал : сайт. 21.10.2022. URL: <https://ngp-ua.info/2022/10/60947>

4. Джафарова О. В. Національна поліція України як провідний суб'єкт здійснення превентивної діяльності. *Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ)* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.) / редкол.:

Д. В. Швець (голова), О. М. Бандурка, С. М. Гусаров та ін. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. С. 176–178.

5. Гіденко Є. Дії працівників національної поліції України в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2022. №6 (106). С. 87-89с.

ЛАВРИК Ярослав – курсант II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділі превентивної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ДЕРЕВ'ЯНКО Крістина – викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції

ПРАВОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛУ ДІЛЬНИЧИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан є надзвичайним правовим режимом, який запроваджується в Україні з метою захисту держави, забезпечення громадського порядку та безпеки громадян. Підрозділи дільничних офіцерів поліції відіграють важливу роль у забезпеченні правопорядку на місцях.

Воєнний стан в Україні регулюється Конституцією України, Законом України "Про правовий режим воєнного стану" та іншими нормативно-правовими актами. Відповідно до статті 106 Конституції України, воєнний стан вводиться указом Президента України, який затверджується Верховною Радою України. Цей Закон визначає правові підстави, порядок введення, умови і обсяг обмеження прав і свобод громадян та юридичних осіб, а також повноваження органів державної влади в умовах воєнного стану [3, с. 136].

Згідно з Законом України "Про Національну поліцію", дільничні офіцери поліції здійснюють превентивну, правоохоронну та адміністративну діяльність з метою захисту прав і свобод громадян, протидії правопорушенням, підтримання громадського порядку та безпеки.

В умовах воєнного стану повноваження дільничних офіцерів поліції розширюються і включають [2, с. 14]:

- Забезпечення режиму комендантської години: контроль за дотриманням обмежень на пересування громадян.
- Проведення евакуаційних заходів: організація та контроль за евакуацією населення з небезпечних зон.

- Посилення охорони громадського порядку: збільшення кількості патрулів та оперативних заходів для запобігання мародерству та іншим злочинам.

- Взаємодія з військовими підрозділами: координація дій з Збройними Силами України та іншими силовими структурами.

В умовах воєнного стану можливе тимчасове обмеження певних прав і свобод громадян. Дільничні офіцери поліції повинні діяти в межах закону, дотримуючись принципів пропорційності та необхідності.

Під час воєнного стану дільничні офіцери поліції стикаються з рядом викликів, таких як підвищений рівень загрози для життя та здоров'я, обмеженість ресурсів, необхідність швидкої адаптації до зміненої ситуації.

Постійне навчання та підвищення кваліфікації є необхідними для ефективної діяльності дільничних офіцерів поліції в умовах воєнного стану. Це включає підготовку до дій в екстремальних умовах, медичну підготовку, знання міжнародного гуманітарного права.

Під час дії воєнного стану поліцейський має право застосовувати заходи примусу, передбачені ст. 42 Закону, стосовно осіб, які беруть участь у Збройній агресії проти України, без врахування вимог та заборон, які стосуються порядку застосування заходів примусу, порядку застосування спеціальних засобів та порядку застосування вогнепальної зброї (ч. 9 ст. 42) [4].

У разі застосування такого примусу, внаслідок чого за-значеним особам було спричинено тілесне ушкодження, каліцтво, вогнепальне поранення, поліцейський за можливості має усно або за допомогою засобів комунікації повідомити про це свого безпосереднього керівника, який у разі необхідності за можливості повідомляє центральний орган управління поліції та відповідного прокурора (ч. 10 ст. 42 Закону) [4].

Варто зазначити, що здійснення органами Національної поліції наведених вище додаткових повноважень, сприятиме стабілізації оперативної обстановки з огляду на особливий правовий режим виконання службових обов'язків. Переважна більшість заходів, що вживаються поліцейськими в межах реалізації додаткових повноважень, мають оперативний характер, окремі заходи – превентивний та профілактичний характер, проте всі вони спрямовані на забезпечення публічного порядку та прав громадян.

Відповідно пункту 24 статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», органи поліції беруть участь відповідно до покладених на них повноважень у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх введення на всій території України або в окремій місцевості [1, с. 87-89].

Діяльність підрозділу дільничних офіцерів поліції в умовах воєнного стану є складною і багатогранною. Вона вимагає від працівників поліції високого рівня професіоналізму, адаптивності та здатності діяти в екстремальних умовах. Правова основа їх діяльності забезпечується Конституцією України, законами України "Про правовий режим воєнного стану" та "Про Національну поліцію", а також іншими нормативно-правовими актами. Важливо, щоб всі дії поліції були

спрямовані на захист прав і свобод громадян, підтримання громадського порядку та забезпечення національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гіденко Є. Дії працівників національної поліції України в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2022. № 6 (106). С. 87-89
2. Новіченко А. Організаційно-правові форми взаємодії поліції і територіальних громад в умовах воєнного стану. *Наше право*. 2022. № 4. С. 11–19.
3. Нікітін А. Деякі питання взаємодії національної поліції України під час захисту національних інтересів в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1. С. 133–139
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

ЛЕЩЕНКО Дмитро – ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ДЖАФАРОВА Олена – завідувач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор,

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СИТУАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ МВС УКРАЇНИ З ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Ситуаційний центр МВС України є новітнім організаційно технічним комплексом, який спеціалізується на взаємодії з різними підрозділами Національної поліції України, в рамках здійснення поліцейських заходів, спеціальних операцій. Співпраця відбувається з Департаментом превентивної діяльності в тому ж числі. СЦ МВС України, збирає та аналізує інформацію про криміногенну обстановку в різних регіонах країни. На основі таких аналізів створюються плани управлінських рішень, та надсилаються з метою їх реалізації до Департаменту превентивної діяльності, який в свою чергу виконує поставлені задачі шляхом організації відпрацювань по певним чутливим напрямкам роботи, які вимагають цього. «Задача превентивних підрозділів полягає в попередженні конфліктів, кримінальних та адміністративних правопорушень, забезпеченні безпеки громади та взаємодії з нею. Важливість цього напрямку визначається не тільки підвищенням рівня безпеки в суспільстві, але й активною роботою з

попередження та вирішення причин і умов, які спричиняють виникнення правопорушень[1]».

В період військового стану та надання відсічі збройній агресії росії взаємодія СЦ МВС України та поліції превенції набула особливо важливого значення і отримала спрямованість на забезпечення обороноздатності країни, запобігання можливим надзвичайним ситуаціям пов'язаним з веденням бойових дій. СЦ МВС України з цією метою розробляє документацію з покроковими алгоритмами дій для тієї чи іншої ситуації та надсилає до ДПД НПУ, який в свою чергу поширює їх по підпорядкованим підрозділам, а вони вже в свою чергу в подальшому проводять превентивні заходи серед місцевого населення, спираючись на дані інструкції. Результатом такої роботи в майбутньому можуть стати врятовані життя. Наступна форма взаємодії ДПД та СЦ МВС України відбувається в рамках реалізації планів спеціальних операцій, спрямованих на затримання злочинців, або ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації, стихійного лиха, чи воєнних злочинів. Такі плани розробляються аналітиками СЦ МВС України і базуються на аналізі інформації отриманої шляхом моніторингу об'єктів підвищеної небезпеки та критичної інфраструктури, прогнозів, що є результатами оцінки ризиків можливості виникнення тих чи інших загроз. Працівниками ситуаційного центру також контролюється хід виконання таких операцій. До таких заходів активно залучаються працівники підрозділів превентивної діяльності, які під час несення служби в рамках спеціальних поліцейських операцій надають до медичну допомогу постраждалим, забезпечують евакуацію населення з небезпечної території, беруть участь в документуванні воєнних злочинів росії, шляхом отримання показів свідків, забезпечення недоторканості місця події, участі в слідчих діях.

Також варто відзначити, що з метою забезпечення злагодженості в роботі СЦ МВС України та превентивних підрозділів поліції проводяться спеціальні тренінги різного спрямування, до яких залучаються також підрозділи ДСНС, НГУ, та інші поліцейські служби. Під час тренінгів такого характеру працівники поліції превенції отримують необхідні навички, за рахунок яких в подальшому професійно виконують покладені на них обов'язки. Вони завжди першими прибувають на місце події і є обличчям НПУ, і як наслідок від їх професіоналізму залежить ставлення до поліції в Україні загалом. На практиці спецоперації координовані СЦ МВС України можуть мати вигляд відпрацювань певних територій, в тому числі спільно з підрозділами СБУ, задля попередження або виявлення осіб, причетних до різного роду диверсійної діяльності, ліквідації наслідків обстрілів або стихійних лих, здійснення заходів щодо виявлення осіб, що не законно перебувають на території України спільно з працівниками УДМС, відпрацювання під облікового елементу, такого як раніше судимі та внутрішньо - переміщені особи. За рахунок вищеописаних заходів а також обміну оперативною інформацією між СЦ МВС України та ДПД НПУ, здійснюється виявлення та ліквідація потенційних загроз національній безпеці.

Підсумовуючи варто відзначити, що взаємодія ситуаційного центру МВС України з підрозділами превентивної діяльності НПУ є однією з тактичних засад діяльності підрозділів поліції превенції, що забезпечує високу її

результативність. Вона здійснюється за рахунок планування та спільної реалізації поліцейських заходів та операцій, забезпечення їх інформаційно - аналітичного супроводу, моніторингу оперативної обстановки ситуаційним центром МВС України, спільного реагування на злочини та події надзвичайного характеру, ефективної координації діяльності поліції превенції ситуаційним центром МВС України, здійсненням спільних навчань та тренінгів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Превентивна діяльність підрозділів Національної поліції України : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра у Національному університеті «Одеська юридична академія», галузь знань 26 «Цивільна безпека» спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність» / авт.-укл.: А. Кубаєнко, О. Ульянов, О. Крижановська; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2024. С. 3.

ЛИСЕНКО Дмитро – курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ДЕРЕВ'ЯНКО Крістіна – викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ СЛУЖБИ ДОП

В Україні щорічно відзначається день створення місцевої поліцейської служби. Він був введений в 2004 році наказом Міністра внутрішніх справ України, який є священним для співробітників Міністерства внутрішніх справ України. Історична довідка 18 червня 1923 року наказом Народного комітету внутрішніх справ Української СРР в Україні була введена посада дільничного інспектора міліції.

Професія і робота поліцейських в міських і сільських відділеннях поліції завжди пов'язана з серйозними труднощами і, відверто кажучи, небезпеками, тому що проблем завжди вистачає. Також необхідно вживати превентивних заходів для запобігання крадіжок і правопорушень і для розкриття злочину. Це стосується не тільки громадян. Від них залежать багато судових рішень і мир в міських і сільських громадах [2].

Дільничний офіцер поліції - це поліцейський, який представляє Національну поліцію в певному регіоні (поліцейській дільниці).

Метою діяльності дільничних офіцерів поліції є забезпечення публічної безпеки, боротьба зі злочинністю, розвиток правової свідомості мешканців шляхом постійної взаємодії з жителями та органами місцевого самоврядування.

Напрямки діяльності служби дільничних офіцерів поліції:

- виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів, і здійснення відповідних профілактичних заходів;
- він може оперативно реагувати на повідомлення громадян про злочини і т. д.;
- порядок дій у разі адміністративних правопорушень;
- заходи щодо запобігання та припинення побутового насильства;
- стежити за дотриманням спеціальних правил зберігання і використання зброї та спеціальних засобів індивідуального захисту;
- заходи щодо забезпечення громадської безпеки та порядку при виконанні судових рішень і постанов інших органів (посадових осіб);
- участь у реалізації заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, звільнених з місць позбавлення волі;
- взаємодія з працівниками прикордонної служби в зонах прикордонного контролю та вжиття заходів щодо протидії незаконній міграції та іншій протиправній діяльності [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Що треба знати про свого дільничного поліціанта. URL: <https://ldn.org.ua/consultations/scho-treba-znaty-pro-svooho-dilnychnoho-politsianta/>
2. День дільничного офіцера поліції в Україні. URL: <https://www.dilovamova.com/index.php?page=10&event=204621>

ЛИТВИНЕНКО Максим – курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Наразі, особиста безпека поліцейського є гостри питанням, яке потребує вирішення, через нинішні умови. Аналізуючи актуальну ситуацію, яка відбувається на території нашої держави, можемо спостерігати збільшення рівня

злочинності серед населення, збільшення випадків правопорушень, порушення публічної безпеки та порядку, що потребують вирішення з боку поліцейських.

Особиста безпека, за А. В. Будановим, визначається такими чинниками: специфікою умов, змісту та форм професійної діяльності; метою професійної діяльності працівника; загальною професійною підготовкою працівника і наявністю в нього спеціальних знань, умінь та навичок щодо забезпечення особистої безпеки при виконанні професійних завдань [1, с. 598].

З точки зору того ж А. В. Буданова, проблема особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ під час вирішення ними професійних завдань або в ситуаціях, пов'язаних зі службовою діяльністю, набуває нині особливої гостроти та актуальності. Ризик – як фізичний, так і психологічний є сьогодні об'єктивною складовою професійної діяльності працівників правоохоронних органів. Спеціальна діяльність щодо забезпечення їх особистої безпеки, тобто цілеспрямованого зменшення такого ризику до реально можливої межі, є надзвичайно актуальною [1, с. 598].

Тобто, можемо зауважити, що особиста безпека поліцейського – це система заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я, честі та гідності поліцейського під час виконання ним службових обов'язків.

Особиста безпека поліцейського є важливою складовою діяльності Національної поліції України, через низку причин, а саме:

1. Поліцейські під час виконання службових обов'язків часто стикаються з небезпечними факторами, такими як загроза зброєю з боку правопорушника, психологічний тиск та небезпечні умови праці.

2. Забезпечення особистої безпеки поліцейських є важливою умовою їхньої ефективної роботи.

3. Дотримання правил особистої безпеки знижує ризик отримання травм, поранень або загибелі поліцейських.

До основних напрямків забезпечення особистої безпеки поліцейського слід віднести:

1. Правову підготовку, тобто знання законодавства, що регулює діяльність поліції, а саме про права та обов'язки поліцейських, про правила застосування зброї та спеціальних засобів.

2. Фізичну підготовку, тобто розвиток силових показників, витривалості, швидкості, координації рухів.

3. Вогневу підготовку, що включає в себе вміння безпечно та ефективно поводитися з вогнепальною зброєю.

4. Тактична підготовка, тобто знання та вміння діяти в різних екстремальних ситуаціях. У п. 1 розділу 6 Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, затвердженого наказом МВС України від 26 січня 2016 р. № 50, зазначено, що навчання з тактичної підготовки передбачає набуття та вдосконалення поліцейськими навичок щодо володіння прийомами особистої безпеки в типових та екстремальних ситуаціях, у разі силового припинення протиправних проявів, а також у разі аварій, катастроф та інших надзвичайних ситуацій [2, с. 711].

5. Психологічна підготовка, також є важливою складовою напрямків забезпечення особистої безпеки, через вміння протистояти стресу, приймати правильні рішення в складних ситуаціях [3, с. 345].

Отже, можемо дійти висновку, що особиста безпека поліцейського – це не лише його особиста відповідальність, але й відповідальність керівництва органів внутрішніх справ, які повинні забезпечувати особисту безпеку поліцейського. Поліцейські повинні, відповідно до своїх службових повноважень вдосконалювати свої навички та знання з питань особистої безпеки, дотримуватися правил особистої безпеки під час виконання службових обов'язків, вживати заходів для попередження небезпеки та вміти діяти в екстремальних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванющенко А.В., Плахотний А.П. Особиста безпека як важлива складова в службовій діяльності поліцейських. In: The 6 th International scientific and practical conference “*Modern problems of science, education and society*”(August 14-16, 2023). SPC “*Sci-conf. com. ua*”. Kyiv, Ukraine. 2023. p. 606.
2. Сорокін Р.О., Таймасханов Х.С-М., Плахотний А.П. Психологічний аспект в тактико-спеціальній підготовці: як формується стійкість і рішучість. In: The 3 rd International scientific and practical conference “*Topical aspects of modern scientific research*”(November 23-25, 2023) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2023. p. 711.
3. Руднєв Д.В., Плахотний А.П. Психологічна підготовка поліцейських під час воєнного стану. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки: матеріали*, 2023. С. 345.

ЛИТВИНЕНКО Максим – курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ЗЛІСНА НЕПОКОРА ЗАКОННИЙ ВИМОЗІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В ЙОГО СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Умови сьогодення в нашій державі зумовлюють потребу присутності поліцейських на вулицях і забезпечення ними публічної безпеки та порядку. До таких чинників можна віднести складну суспільно-політичну ситуацію в

державі, а саме повномасштабне вторгнення країни – агресора на території нашої держави та дію воєнного стану [1, с. 233].

Враховуючи викладене, під час забезпечення публічної безпеки та порядку, у діяльності поліцейських виникає низка проблемних питань. Одним із поширених видів адміністративних правопорушень, що має місце сьогодні, лишається злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку й державного кордону чи військовослужбовця. Відповідальність за наведені дії передбачено статтею 185 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2].

Злісна непокоря вимозі поліцейського – це грубе порушення правил публічного порядку, виражене у відмові від виконання законної вимоги поліцейського, а також у вчиненні інших дій, спрямованих на явне нехтування законними вимогами поліцейського [2].

Опираючись на дослідження науковців в даному напрямку, можна констатувати, що тема щодо злісної непокори вимозі поліцейського, є актуальною через те, що щодо поліцейських часто застосовуються дії зі спротиву, але це кваліфікується як злісна непокоря їхній законній вимозі, а не як активний опір.

Слід провести межу між поняттями «злісна непокоря» та «активний опір»:

Злісна непокоря :

1. Виражається у відмові виконати законну вимогу представника влади, наприклад, поліцейського.
2. Може супроводжуватися нецензурною лайкою, образами, погрозами.
3. Не передбачає вжиття будь-яких фізичних дій.
4. Тягне за собою адміністративну відповідальність.

Активний опір:

1. Виражається у вжитті фізичних дій, спрямованих на перешкоджання діяльності представника влади.
2. Може включати ушкодження майна, втечу.
3. Є більш тяжким порушенням, ніж злісна непокоря.
4. Тягне за собою кримінальну відповідальність.

Так, виходячи з вищезазначеного, можемо виокремити ознаки злісної непокори вимозі поліцейського:

1. Відмова від виконання законної вимоги поліцейського.
2. Вчинення інших дій, спрямованих на явне нехтування законними вимогами поліцейського.
3. Грубе порушення правил публічного порядку.
4. Умисел у діях особи.

Злісна непокоря вимозі поліцейського – це серйозне порушення правил публічного порядку, яке може призвести до негативних наслідків для особи, якщо воно не буде вчасно та правильно вирішено, відповідно до чинного українського законодавства.

Тому, слід виокремити перелік вирішення вищезазначеної проблеми:

1. Необхідно постійно проводити роботу з громадянами щодо підвищення їхньої правової культури та поваги до закону. Кожен громадянин

повинен знати та розуміти свої права та обов'язки, зазначені в законодавчих документах [3, с. 243].

2. Важливо також створити умови для ефективної роботи поліцейських та забезпечити їх необхідними ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваленко О., Плахотний А. Важливість правильного підходу до тактичної підготовки поліцейських, які нестимуть службу в екстремальних умовах. *Матеріали конференцій МЦНД* (15.12. 2023) Київ, Україна. 2023. С. 233-235.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12. 1984 р. № 8073-X (поточна редакція від: 14.10.2024) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 15.04.2024)

3. Шостак А., Плахотний А. Обмеження конституційних прав громадян в умовах воєнного стану. *Незалежність України: права людини та національна безпека: Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції Національний університет «Львівська політехніка»*. 2023. С. 246.

ЛІСНЯК Анастасія – курсантка 2 курсу
*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
*викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

ПРИНЦИП ЗАКОННОСТІ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р., а саме статті 8 зазначеного нормативно – правового акту, поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України, що характеризує принцип законності в діяльності поліції [1]. В умовах воєнного стану, поширеною проблемою є саме порушення вищевказаної засади, тому тема принципу законності як основної складової діяльності Національної поліції України, є актуальною. Одним із пріоритетних напрямків діяльності України як демократичної, правової, соціальної держави є захист законних інтересів, свобод та прав людини і громадянина. Задля досягнення даної мети повинен ефективно функціонувати весь державний апарат країни [2, с. 457].

Принцип законності є основоположним принципом діяльності Національної поліції України (НПУ) та визначає її спрямованість на неухильне дотримання Конституції України, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, а також інших нормативно-правових актів. Сама діяльність Національної поліції базується на чіткому дотриманні Конституції України, Закону України «Про Національну поліцію», інших законодавчих та підзаконних актах. Діяльність поліції здійснюється публічно і стосується інтересів багатьох громадян. Тому будь-які порушення законності, де б вони не вчинялися, завдають збитків інтересам громадян, а отже, і всій державі.

Дотримання законності гарантує захист прав і свобод громадян від свавілля з боку поліцейських. Права людини — одне з найважливіших здобутків світової культури та цивілізації, бо вони втілюють у собі високі ідеали свободи та рівності, такі загальнолюдські моральні принципи, як справедливість, гуманність, милосердя. Ніхто не може позбавити людину її природних вроджених прав — на життя, на особисту недоторканність, вільний вибір своєї діяльності, свободу думок [3, с. 244]. Слід додати, що засада законності є засобом підвищення довіри громадян до поліцейських.

Принцип законності охоплює низку ключових аспектів, а саме:

1. Дотримання законів та нормативно – правових актів, на яких базується діяльність поліції. Національна поліція, відповідно до чинного законодавства, в своїй діяльності керується лише законами України та не може діяти інакше, аніж це передбачено законодавством.

2. Вищевказана засада тісно пов'язана з принципом верховенства права , що означає, що всі, включаючи поліцейських, підкорюються закону.

3. Відповідальність за свої дії перед законом, судом та народом.

Принцип законності вимагає від поліцейського:

1. Беззаперечного, безапеляційного підпорядкування виключно лише вимогам норм права.

2. Об'єктивного, неупередженого, повного, належного виконання своїх обов'язків та реалізації наданих прав у рамках, формах та у спосіб визначених чинним законодавством.

3. Діяти у межах принципу «дозволено те, що прямо передбачено законом».

Реалізація засади законності в діяльності Національної поліції повинна відбуватися на таких основних принципах [4, с. 277]:

1. Дотримання чіткої нормативно – правової бази, що регламентує діяльність поліції.

2. Проходження навчання, яке містить в собі вивчення законодавства України.

3. Діяльність поліції повинна підлягати контролю з боку державних органів.

4. Поліцейські за порушення законності несуть юридичну відповідальність.

Діяльність поліції — одна з основ у справі зміцнення та розвитку загальноєвропейських цінностей. Проте, щоб вона була ефективною, дуже

важливо, щоб поліція поважала права людини, законність і принципи демократії – інакше ці загальноєвропейські цінності опиняться під загрозою.

Можемо зробити висновок, що принцип законності є основою для забезпечення правопорядку та безпеки в Україні. Поліція повинна неухильно дотримуватися цього принципу у своїй діяльності, щоб здобути довіру українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.08 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 29.03.2024).

2. Плахотний А.П., Гарсоян Л.Р. Основні засади на яких базується діяльність Національної поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. The 6 th International scientific and practical conference *Modern research in world science* (September 4-6, 2022) Lviv, Ukraine. 2022. С. 949-953.

3. Шостак А., Плахотний А. Обмеження конституційних прав громадян в умовах воєнного стану. *Незалежність України: права людини та національна безпека*: Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції Національний університет «Львівська політехніка». 2022. С. 246.

4. Стародубцев А. А. Поняття та види юридичної відповідальності працівників органів внутрішніх справ. *Право і Безпека*. 2012. № 3. С. 276–280

ЛІСНЯК Анастасія – курсантка 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ПІКЛУВАННЯ ЯК ПРЕВЕНТИВНИЙ ЗАХІД

Важливим кроком реформування органів внутрішніх справ стало створення Національної поліції та створення нового нормативно – правового акту, Закону України «Про Національну поліцію», який набув чинності на території всієї України 7 листопада 2015 року [1]. Новизною у діяльності Національної поліції України є застосування у практичній діяльності співробітниками поліції нового превентивного поліцейського заходу як поліцейське піклування.

Поліцейське піклування – це один із превентивних заходів, що застосовується у діяльності поліції і чітко зарегламентований у статті 41 вищезазначеного законодавчого документу [1].

Поліцейське піклування застосовується поліцейськими з метою:

1. Забезпечення безпеки та захисту неповнолітніх осіб віком до 16 років, які залишилися без догляду; Осіб, які підозрюються у втечі з психіатричного закладу або спеціалізованого лікувального закладу; Осіб, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного або токсичного сп'яніння; Осіб, які втратили пам'ять або не можуть самостійно визначити місце свого перебування та які зазнали жорстокого поводження або домашнього насильства [1].

2. Запобігання правопорушенням, тобто попередження крадіжок, грабежів, хуліганства та інших злочинів; Виявлення та вилучення зброї, боєприпасів, наркотиків та інших небезпечних предметів; Профілактика злочинності серед неповнолітніх.

3. Надання допомоги особам, які цього потребують. Наприклад, виклик медичної допомоги, допомога у доставці додому або до найближчого притулку.

У зв'язку з дослідженням цієї теми набуває актуальності з'ясування підстав та порядку застосування поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб, зважаючи на спеціальний об'єкт застосування такого заходу.

Так, підставами для застосування поліцейського піклування є: обґрунтована підозра, що особа перебуває у стані безпорадності або небезпеки; Звернення особи, яка потребує допомоги; Виявлення особи, яка підпадає під категорії, щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування.

Порядок застосування поліцейського піклування [2, с. 810]:

1. Поліцейський зобов'язаний представитися, назвати свою посаду та підрозділ, а також роз'яснити підставу застосування превентивного заходу – поліцейського піклування.

2. Поліцейський з'ясовує обставини, за яких особа опинилася у стані безпорадності або небезпеки.

3. Поліцейський вживає заходів для забезпечення безпеки та захисту прав особи.

4. Про застосування поліцейського піклування складається протокол.

5. Особа, щодо якої застосовано поліцейське піклування, має право на: отримання медичної допомоги, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про своє місце перебування.

Поліцейське піклування має низку правових наслідків. Зокрема: 1) передання неповнолітніх осіб батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування; 2) передання осіб, які втекли з психіатричного чи лікувального закладу до відповідних закладів; 3) передання осіб, які втратили здатність самостійного пересування у спеціальний лікувальний заклад чи до місця проживання [3, с. 597].

Слід додати, що поліцейське піклування як превентивний захід є новелою у діяльності Національної поліції, тому має як низку переваг, так і низку недоліків:

Переваги поліцейського піклування:

1. Дозволяє запобігти правопорушенням.
2. Забезпечує безпеку та захист прав осіб, які перебувають у стані безпорадності або небезпеки.

3. Надає допомогу особам, які потребують.

Недоліки поліцейського піклування:

1. Можливість зловживань з боку поліцейських.
2. Необхідність значних ресурсів для його реалізації.

Як висновок, ми можемо зауважити, що поліцейське піклування - це перспективний превентивний захід, який може суттєво вплинути на рівень безпеки в суспільстві. Важливо вдосконалювати цю систему, щоб мінімізувати ризики зловживань та забезпечити її ефективність. Для успішного впровадження поліцейського піклування необхідна політична воля, відповідне фінансування та широка громадська підтримка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.08 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 29.03.2024).

2. Плахотний А.П., Смілянець Є.І. Особливості застосування поліцейських заходів під час професійної діяльності працівників патрульної поліції. In: The 5 th International scientific and practical conference “*Modern problems of science, education and society*”(July 17-19, 2023). Kyiv, Ukraine. 2023. P. 810.

3. Зікрач Д.О., Плахотний А.П. Роль ефективності комунікаційної тактики в поліцейській роботі: вплив та переваги. In: The 6 th International scientific and practical conference “*Modern problems of science, education and society*”(August 14-16, 2023). Kyiv, Ukraine. 2023. P. 597.

ЛТИНСЬКИЙ Олексій – викладач
кафедри державної безпеки командно-
штабного факультету Національної
академії Національної гвардії України,
майор

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ЗАТРИМАНІ ПОРУШНИКІВ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Національна гвардія України під час виконання завдань по охороні громадської безпеки і порядку забезпечує проведення превентивних заходів при затриманні порушників громадського порядку, що є важливим елементом стратегії забезпечення громадської безпеки в країні. Національна гвардія України має великий досвід у виконанні даного роду завдань, пов'язаних з безпекою, включаючи захист громадян від злочинів, тероризму та інших загроз.

Виконання завдань підрозділами Національної гвардії України може включати в себе такі дії:

- патрулювання вулиць та об'єктів громадського значення для запобігання можливим злочинам;
- затримання осіб, які порушують громадську безпеку і порядок або вчиняють злочини, передачу їх у відповідні правоохоронні органи для подальших слідчо-оперативних дій;
- здійснення об'єктивного та ефективного виконання завдань для виявлення потенційних загроз для громадської безпеки і порядку;
- забезпечення безпеки під час масових заходів, таких як мітинги, футбольні матчі, концерти, тощо;
- участь у спільних операціях з іншими правоохоронними підрозділами для координації дій та максимізації ефективності заходів забезпечення безпеки.

Залучення Національної гвардії України до превентивних заходів може сприяти зниженню рівня злочинності та забезпеченню безпеки громадян. Однак важливо також дотримуватися принципів законності, щодо захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань.

ЛУЦЮК Богдан – курсант 2 курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ТАТАРЧУК Олександр – викладач кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету № 1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ ТА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

В умовах воєнних дій та збройних конфліктів роль поліції не обмежується лише забезпеченням правопорядку. Вона також відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки цивільного населення, евакуації людей з небезпечних зон, запобіганні мародерству та іншим злочинам, а також у співпраці з волонтерськими організаціями та міжнародними гуманітарними місіями.

Термін «Community policing» не має усталеного перекладу та за змістом складається з двох понять: 1) «community» – громада; 2) «policing» – правоохоронна (або поліцейська) діяльність. Найкоротше визначення – це правоохоронна діяльність, орієнтована на громаду. Більш ширшим та більш

відповідним змісту, є визначення, що це правоохоронна діяльність, орієнтована на потреби місцевої громади 2 . Підхід «Community policing» почав розвиватись у Великобританії у ХІХ сторіччі, однак свою назву отримав у 1980-ті роки в США. Тоді професійна модель правоохоронної діяльності, що ґрунтувалась на статистичних показниках, часі реагування та технологіях, призвела до віддалення поліції від потреб громади, якій вона повинна служити. Тому на зміну традиційній професійній моделі правоохоронної діяльності, прийшла модель правоохоронної діяльності, орієнтованої на потреби місцевої громади.

Нормативне закріплення положень підходу «Community policing», в першу чергу, міститься в Законі України «Про Національну поліцію»⁵ . Одним із головних компонентів поліцейської реформи стало врахування громадської думки при здійсненні оцінювання роботи поліції, що закріплено у ч. 3 ст. 11 Закону. Використання даних соціологічних та кримінологічних досліджень в оцінці роботи правоохоронних органів є загальноприйнятою світовою практикою. Взаємодія поліції з органами державної влади та органами місцевого самоврядування регулюється ст. 5 Закону, згідно з якою «поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів». Розділ ІІ Закону присвячено принципам діяльності поліції, серед яких варто виділити відкритість та прозорість (ст. 9) та взаємодію з населенням на засадах партнерства (ст. 11). Останній пункт прямо стосується реалізації засад «Community policing»

З початку повномасштабного вторгнення рф, функціонал підрозділів МВС змінився на 70 відсотків. Окрім охорони правопорядку та безпеки, до обов'язків поліцейських додалися виявлення диверсійно-розвідувальних груп, розслідування воєнних злочинів (що складає 40 % від загальної кількості проваджень), організація роботи блокувань, евакуація мирних жителів. Впродовж 2022 року оператори служби «102» забезпечили реагування на понад 8 млн викликів громадян. Завдяки превентивним заходам торік на 14% менше вчинено кримінальних правопорушень – 260 тисяч. Зниження майже на 40% крадіжок, хуліганств та зґвалтувань, удвічі менше розбійних нападів та пограбувань, на 15% – тяжких тілесних ушкоджень зі смертельними наслідками, на 6% – тяжких тілесних ушкоджень⁹ . Разом з тим, повномасштабне вторгнення рф призвело до масового вчинення її військовослужбовцями воєнних злочинів на тимчасово окупованих територіях України. Кількість особливо тяжких злочинів на цих територіях зросла у 2,7 раза. Зокрема зі злочинними діями окупантів пов'язано збільшення кількості вбивств, незаконних заволодінь транспортними засобами [2].

Виклики повномасштабного вторгнення рф актуалізували реалізацію положень Закону України «Про участь громадян у охороні публічного порядку і державного кордону» [3]. Як зазначено в Національній поліції України, громадські формування, створені відповідно до цього Закону, співпрацюють з поліцією не тільки щодо забезпечення громадського порядку, а й у проведенні превентивних заходів щодо виявлення агентури ворога, розвідувальних груп та щодо небезпеки на територіях громад, де ведуться чи велися бойові дії. Органи

місцевого самоврядування, створюючи громадські формування, за потреби можуть забезпечувати їх службовими приміщеннями, необхідним інвентарем та засобами зв'язку, паливно-мастильними матеріалами. Створення громадського формування при ОМС може відбуватися з ініціативи поліцейського офіцера громади або активних жителів громади.

Таким чином, вдосконалення взаємодії поліції з населенням – це необхідна умова існування довіри громадян до правоохоронних органів, а також і до влади загалом; аналіз і використання зарубіжного досвіду участі населення у правоохоронній діяльності – це дієвий інструмент якісного покращення співробітництва поліції і громадськості, реальна можливість підвищення ефективності роботи поліції через впровадження в роботу правоохоронних органів моделей діяльності поліції зарубіжних країн із використання консультативного механізму та співпраці з населенням щодо забезпечення громадського порядку і це нагальна потреба теперішнього часу; є необхідність у розробці та прийнятті нормативних документів, які б регламентували цей аспект правоохоронної діяльності як на державному, так і на галузевому рівнях; необхідно передбачити правове закріплення видів морального та матеріального заохочення членів громадських формувань, а також громадян, які беруть індивідуальну участь у правоохоронній діяльності [1, с. 165].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевченко С.І. Особливості взаємодії Національної поліції з громадськістю в процесі забезпечення публічного порядку. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 2. С. 162–168.
2. Впровадження «community policing» в умовах війни та воєнного стану. Українська Гельсінська спілка з прав людини. 2023 р. URL: <https://www.helsinki.org.ua> (дата звернення 15.06.2024)
3. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text>

МАРЖАН Єлизавета – курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Донецького державного університету внутрішніх справ, рядова поліції

Науковий керівник:

ЛУНГУ Дмитро – старший викладач кафедри спеціальної фізичної та домедичної підготовки факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ

Взаємодія поліції та інститутів громадськості – це врегульовані переважно нормами адміністративного права суспільні відносини рівноправних суб'єктів на засадах партнерства, які складаються у процесі їх погодженої спільної діяльності щодо виявлення, запобігання та припинення правопорушень, реалізації планів, програм та проектів правоохоронної спрямованості з ефективним використанням засобів, ресурсів та можливостей кожного із суб'єктів.

Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб [1, ст. 11]. І тому рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції [1, п. 3, ст. 11].

Превентивна (профілактична) поліцейська діяльність, на думку А. Кубаєнка, О. Ульянова, О. Крижановської представляє собою комплекс заходів, спрямованих на вплив на передумови та умови, що породжують злочинні явища та протиправні дії, а також на формування певних стереотипів поведінки громадян з метою попередження правопорушень [2]. На думку науковців зміст превентивної (профілактична) поліцейської діяльності охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на уникнення виникнення ситуацій, які можуть призвести до порушення закону. Перш за все, це включає в себе системний аналіз криміногенних умов та джерел, ідентифікацію соціальних, економічних та культурних чинників, які сприяють виникненню злочинності [2, с. 11].

До факторів, що впливають на формування партнерських відносин поліції превентивної діяльності та громадськості, належать: спільність цілей, інтересів та дій; усвідомлення можливості реалізації цілей, планів та програм тільки через спільну діяльність; довіра суб'єктів партнерства один до одного, яка є результатом сформованого позитивного іміджу кожного суб'єкта; мінімізація ризику спільних дій; взаєморозуміння.

При цьому вважаємо за доцільне вказати те, що постановою Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та

реалізації державної політики» від 03.11.2010 № 996 (зі змінами 2023 року) затверджено Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики [3].

Отже, відповідно до вимог зазначеного Порядку в обов'язковому порядку проводяться консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення та/або електронних консультацій з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів, які:

- стосуються конституційних прав, свобод та обов'язків громадян;
- стосуються життєвих інтересів громадян, у тому числі впливають на стан навколишнього природного середовища;
- передбачають провадження регуляторної діяльності у певній сфері;
- визначають стратегічні цілі, пріоритети і завдання у відповідній сфері державного управління (у тому числі проекти державних і регіональних програм економічного, соціального і культурного розвитку, рішення стосовно їх виконання);
- стосуються інтересів територіальних громад, здійснення повноважень місцевого самоврядування, делегованих органам виконавчої влади відповідними радами;
- визначають порядок надання адміністративних послуг;
- стосуються правового статусу громадських об'єднань, їх фінансування та діяльності;
- передбачають надання пільг чи встановлення обмежень для суб'єктів господарювання та інститутів громадянського суспільства;
- стосуються присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності, які за ними закріплені, об'єктам права власності, які належать фізичним особам, імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій;
- стосуються витрачання бюджетних коштів (звіти головних розпорядників бюджетних коштів за минулий рік) [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Дата оновлення: 04.05.2024. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

2. Превентивна діяльність підрозділів Національної поліції України : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра у Національному університеті «Одеська юридична академія», галузь знань 26 «Цивільна безпека» спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність» / авт.-укл.: А. Кубаєнко, О. Ульянов, О. Крижановська ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2024. 128 с.

3. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінет Міністрів України від 03.11.2010 № 996. Дата оновлення: 27.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-n#Text>.

МАРТИНЮК Нікіта – курсант
*ННІППФПНП Дніпропровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

ВАЛЄЄВ Руслан – доцент кафедра
*адміністративного права, процесу та
адміністративної діяльності ФПФППД,
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ, кандидат педагогічних
наук.*

РОЛЬ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ В ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Становлення України як демократичної, соціальної, правової держави значною мірою залежить від стабільності суспільних відносин, захищеності прав, свобод і інтересів людини та вимагає ефективної роботи правоохоронних органів, в тому числі і органів Національної поліції [1, с. 7]. В умовах масштабної військової агресії проти України не втрачають актуальності такі профілактичні заходи забезпечення безпеки громадян та публічного порядку, як патрулювання, превентивний вплив присутності поліцейських, поверхневий огляд, перевірка документів, блок-пости, тощо.

Превентивна діяльність та профілактична робота в поліцейській діяльності відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки громади. Її мета полягає у запобіганні злочинності, порушенням громадського порядку і небезпекам для суспільства. Профілактика передбачає активні заходи, спрямовані на запобігання вчиненню злочинів шляхом виявлення та аналізу потенційних загроз та прийняття належних заходів. Ми виходимо з того, що превентивна діяльність поліцейських є самостійною стадією протидії злочинності, причому хоча багатьом превентивним поліцейським заходам притаманний реактивний характер (реагування на порушення), але навіть вони переслідують мету загальної та спеціальної профілактики [2, с. 214 – 215].

Один з основних принципів профілактичної роботи полягає у її проактивності – тобто запобіганні злочинам та порушенням шляхом їх передбачення. Замість реагування на правопорушення після вчинення (реактивний підхід), поліцейські зосереджуються на передбаченні та запобіганні їх вчиненню. Це досягається шляхом патрулювання в районах з підвищеною злочинністю, встановлення пунктів контролю, блок-постів, проведення профілактичних бесід з окремими верствами населення та надання консультацій.

Профілактика правопорушень неможлива без застосування адміністративної відповідальності. Інститут примусу притаманний правоохоронній системі і являє собою систему матеріально-правових і процесуальних норм, що регулюють суспільні відносини, пов'язані із застосуванням уповноваженими на те органами й особами примусових заходів

фізичного, психічного та іншого характеру впливу на суб'єктів з метою забезпечення їх належної поведінки [3, с. 74].

Поліція визнає важливість співпраці з громадою для ефективної профілактичної роботи. Вона встановлює тісний зв'язок з громадою, навчає її та надає підтримку в розумінні та виконанні законів. Поліцейські організовують зустрічі, громадські заходи, спільні проекти та просвітницькі кампанії з метою залучення громади до забезпечення громадської безпеки. Це допомагає побудувати довіру та сприяє попередженню злочинності.

Також важливе проведення індивідуально-профілактичної роботи за місцем проживання осіб, звільнених з місць позбавлення волі покладається на працівників поліції. До цієї роботи можуть залучатися представники органів державної влади, місцевого самоврядування, а також об'єднання громадян, релігійні та благодійні організації.

У процесі профілактичної роботи поліція використовує методи аналізу даних та оцінки ризиків для визначення потенційних загроз та ризиків для громади. Аналізуючи статистику злочинності, розуміючи її тенденції та причини, поліцейські можуть виявити пріоритетні напрямки профілактичної діяльності та ефективно розподілити ресурси. Враховуючи інформацію про злочинні угруповання, поліція може спрямовувати свої зусилля на запобігання їх діяльності.

Поліцейські виконують важливу роль у навчанні та освіті громади з питань безпеки та злочинності. Вони проводять тренінги, семінари та інформаційні кампанії, щоб збільшити обізнаність населення про безпекові проблеми та небезпеки. Це допомагає громаді стати свідомою та відповідальною стосовно своєї безпеки, а також сприяє попередженню вчинення злочинів.

Роль профілактичної роботи в поліцейській діяльності надзвичайно важлива для забезпечення безпеки громади. Превентивність, співпраця з громадою, аналіз та оцінка ризиків, а також освіта та навчання є основними принципами, які лежать в основі ефективної профілактичної роботи. Запобігання злочинам та порушенням шляхом активної превентивної діяльності та спільної роботи з громадою сприяє створенню безпечного та гармонійного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції : навч. пос. Кудря В.О., Лабунь А.В., Радзівон С.М., Феценко Л.О. та ін. За ред. Кулікова В.А. К.: «Освіта України», 2017. 246 с.
2. Валєєв Р.Г., Чуріков Д.С. Превентивна діяльність поліцейських як стадія протидії злочинності. *Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2018 р.)*. Дніпро : ДДУВС, 2018. С. 212-215.
3. Бабакін В.М. Поняття та система заходів профілактики правопорушень у сфері пасажирських та вантажних перевезень. *Право і Безпека*. 2010. № 1. С. 73-77.

МЕЛЬНИК Дар'я – курсант 1 курсу факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

САХНО Артем – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Зброя є одним з основних засобів захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз. У період воєнного стану, коли існує підвищена загроза нападу противника, зброя набуває особливої важливості.

Правове регулювання обігу зброї в умовах воєнного стану в Україні здійснюється на основі Конституції України, Закону України "Про правовий режим надзвичайного стану" [1], наказу МВС №622 від 21 серпня 1998 року «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» [2].

Згідно п. 4 та п. 5, ст. 18 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» можуть здійснюватися такі додаткові заходи правового режиму під час надзвичайного стану у зв'язку з масовими порушеннями громадського порядку, а саме:

- обмеження або тимчасова заборона продажу зброї;
- тимчасове вилучення у громадян зареєстрованої вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів, а у підприємств, установ і організацій.

Під час дії воєнного стану в Україні строк дії дозволів, визначених Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженою цим Наказом, продовжується на період до 10 днів після припинення або скасування дії воєнного стану в Україні згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ № 195 від 18.03.2022 [3].

Основними положеннями правового забезпечення обігу зброї в умовах воєнного стану є такі:

- введення особливих правил щодо обігу зброї;
- можливість обмеження або заборони обігу певних видів зброї;
- можливість вилучення зброї у населення;
- запровадження особливого порядку зберігання та використання зброї.

У період воєнного стану можуть вводитися особливі правила щодо обігу зброї. Ці правила можуть передбачати, зокрема, такі заходи:

- звільнення від необхідності отримання дозволу на придбання, зберігання та носіння зброї;
- зменшення строків видачі дозволів на придбання, зберігання та носіння зброї;
- зменшення вікових обмежень для придбання, зберігання та носіння зброї.

У період воєнного стану можуть вводитися обмеження або заборона обігу певних видів зброї. Ці обмеження або заборона можуть передбачатися, зокрема, для таких видів зброї:

- зброї, яка може бути використана для нападу на військові об'єкти;
- зброї, яка може бути використана для масового ураження людей;
- зброї, яка може бути використана для вчинення терористичних актів.

У період воєнного стану органи державної влади можуть вилучити зброю у населення. Вилучення зброї може здійснюватися за рішенням військової адміністрації.

У період воєнного стану може бути встановлено особливий порядок зберігання та використання зброї. Цей порядок може передбачати, зокрема, такі заходи:

- обов'язкове зберігання зброї в пунктах зберігання;
- обмеження права на носіння зброї поза межами місць проживання;
- запровадження особливого порядку поведінки зі зброєю.

Застосування зброї в період воєнного стану може здійснюватися лише в разі крайньої необхідності для захисту життя, здоров'я або майна.

Правове забезпечення обігу зброї в умовах правового режиму воєнного стану є важливим елементом забезпечення безпеки населення. Особливі правила обігу зброї, які вводяться в цей період, спрямовані на захист населення від нападу противника та запобігання виникненню терористичних актів.

У період воєнного стану зброя може використовуватися не лише для захисту від нападу противника, а й для інших цілей, зокрема, для:

- допомоги органам державної влади та військовим формуванням у виконанні їх завдань;
- забезпечення громадського порядку та безпеки;
- ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 23. Ст. 176.
2. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної,

холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. Офіційний вісник України. 1998. № 42. Ст. 1574.

3. Про продовження строку дії дозволів у сфері обігу зброї, пристроїв та вибухових матеріалів під час дії воєнного стану в Україні: Наказ МВС України від 18.03.2022 № 195. Офіційний вісник України. 2022. № 22. Ст. 1197.

МЕРДОВ Станіслав – старший викладач
кафедри спеціальної фізичної та
домедичної підготовки факультету №3
Донецького державного університету
внутрішніх справ

БІГ У СИСТЕМІ ТРЕНУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Сучасні програми фізичної підготовки поліцейських базуються на декількох ключових аспектах, за якими відбуваються тренування: розвитку фізичної витривалості, гнучкості, проведення силових тренувань, бойовій підготовці, бігу та інших швидкісних тренуваннях.

Враховуючи важливість розвитку у поліцейських здатності до швидкого реагування і пересування, важливою частиною їх підготовки є саме біг та інші швидкісні тренування, що пояснюється такими причинами:

1. Поліцейські можуть зіткнутися з ситуаціями, які вимагають тривалої фізичної активності, такої як переслідування злочинців або відповідь на виклики, в свою чергу біг допомагає покращити загальну фізичну витривалість, збільшити витрату кисню та сприяє збереженню енергії під час тривалих зусиль.

2. Біг допомагає розвивати швидкість та реакційну спроможність.

3. Біг вимагає зусиль від м'язів нижніх кінцівок, зокрема стегон, ікр і гомілок, розвиток м'язів яких допомагає поліцейським підтримувати стійкість та збільшує їхню здатність до фізичних дій, таких як стрибки і долаття перешкод.

4. Біг є відмінним кардіоваскулярним тренуванням, яке допомагає зміцнити серце та легені, покращити кровообіг і знизити ризик серцево-судинних захворювань.

5. Тривалі тренування з бігу можуть допомогти поліцейським краще реагувати на стресові ситуації, оскільки здатність керувати своїм диханням під час бігу може бути використана й при стресі під час фізичних зусиль в реальних ситуаціях оперативно-службової діяльності.

6. Регулярні тренування з бігу вимагають самодисципліни та волі.

З огляду на це, вправи з бігу на 100 метрів, 1000 метрів, 3000 метрів, човниковий біг 10х10 включено до системи фізичної підготовки поліцейських в межах їх службової підготовки [1].

Крім того, обов'язковою умовою вступу кандидатів на службу в Національну поліцію є перевірка рівня їх фізичної підготовленості, яка визначається за результатами виконання таких контрольних вправ: комплексна силова вправа; біг на 100 метрів; біг на 1000 метрів, а для кандидатів на службу до підрозділів поліції особливого призначення незалежно від статі – підтягування на перекладині, комплексна силова вправа, біг на 100 метрів, біг на 3000 метрів [2].

Саме тому, у спеціалізованих дослідженнях наголошується на тому, що бігові тренування є ефективним та доступним засобом, який впливає на вдосконалення фізичної витривалості, забезпечує рівномірний розвиток м'язів, покращує обмін речовин, здійснює загартовування організму, що є актуальним в підготовці поліцейських, яким у зв'язку із своєю службовою діяльністю необхідно постійно підтримувати свої фізичні якості на високому рівні для ефективного виконання службових обов'язків [3, с. 22].

На сьогоднішній день існує низка збалансованих бігових тренувань для поліцейських, вибір яких залежить від індивідуальних можливостей та потреб осіб, які тренуються. Розглянемо деякі з них.

Довгий витривалий біг (Long Slow Distance - LSD) передбачає біг від 30 хвилин до години або більше на середній та низькій інтенсивності, що допомагає покращити загальну витривалість та підготувати організм до тривалих фізичних зусиль.

Інтервальний біг передбачає біг на короткі відстані (наприклад, 50-100 метрів) з максимальною швидкістю, а потім активне відновлення (спокійний біг або ходьба) на подвійну тривалість бігу, із повторенням циклів бігу і відновлення протягом 10-15 хвилин.

Схожим з інтервальним тренуванням є фартлек-тренування. У перекладі зі шведської, це слово означає —гра з темпом‖ і суть його полягає саме в цьому. На відміну від темпового або інтервального тренування, фартлек бігають без правил, чергуючи середню і важку інтенсивність з легкою відновною. При проведенні таких тренувань після розігріву, поступово збільшують інтенсивність і знижують час основної активності з кожним підходом [4].

Спринт на велику відстань передбачає біг на максимально можливій швидкості дистанцією від 400 до 800 метрів з відпочинком протягом 2-3 хвилин і подальшим повторенням циклу 2-4 рази.

Швидкісні стрибки на скакалці передбачають виконання стрибків із збільшеною швидкістю протягом 30 секунд з подальшою короткою паузою протягом 15 секунд і повторенням циклу 5-7 разів.

Реакційні тренування, які формують здатність швидко та ефективно змінювати напрямок руху та адаптуватися до змін в середовищі для чого використовують конуси, маркери або інші об'єкти, щоб створити трасу з різними напрямками. Вправи можуть включати біг, зміни напрямку, відштовхування від землі та інші рухи для розвитку реакції.

Комбіноване тренування поєднують у собі швидкісні вправи, такі як біг, стрибки, стрибання на скакалці тощо. Наприклад, під час тренування може здійснюватися біг на 100 метрів на максимальній швидкості, потім виконання 20 швидких присідань, і потім на протязі 30 секунд стрибання на скакалці.

Для зміни навантаження на м'язи та сприяння розвитку силової витривалості рекомендується проводити бігові тренування на піску чи м'якому ґрунті, а також включати в трасу бігу різноманітні перешкоди, такі як лежачі дерева, пневматичні подушки, платформи, що вимагають стрибка тощо.

Підсумовуючи зазначимо, що використання бігових тренувань у системі фізичної підготовки поліцейських забезпечує необхідний рівень функціональної готовності (професійних компетентностей) до виконання професійних завдань поліцейської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: наказ МВС України від 26 січня 2016 року №50. *Офіційний вісник України*. 2016. №22. Ст. 861 (із змінами та доповненнями станом на 16.08.2022).

2. Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України: наказ МВС України від 09 лютого 2016 року №90. *Офіційний вісник України*. 2016. №22. Ст. 864 (із змінами та доповненнями станом на 01.12.2021).

3. Боровик М.О. Легка атлетика як засіб розвитку фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції України. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Вип. 6. С. 21-24.

4. Види бігових тренувань: інтервали, фартлек, темпові, відновлювальні, тривалі, біг в гору. URL: <https://mondayrun.com.ua/uk/types-of-running/> (дата звернення 16.08.2023)

МЕРДОВА Ольга – завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Не дивлячись на численні позитивні зміни в діяльності як Національної поліції України в цілому, так і підрозділів превентивної діяльності, зокрема, аналіз чинного законодавства, що визначає поліцейську діяльність, практика його застосування дозволяє стверджувати про наявність актуальних питань в

діяльності цих підрозділів, які потребують негайного вирішення за для виконання ними завдань щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Саме тому удосконалення діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України є важливим аспектом функціонування всієї поліцейської системи, який безпосередньо впливає на безпеку громадян та ефективність правопорядку.

Одним із пріоритетних напрямів удосконалення діяльності зазначених підрозділів, який є необхідною умовою для їх ефективного функціонування, безумовно, визнається оновлення законодавчої бази, яка регулює їх поліцейську. Розробка нових нормативно-правових актів, що враховують сучасні виклики та загрози, дозволить створити більш сприятливі умови для роботи підрозділів превентивної діяльності, а удосконалення чинних нормативно-правових актів сприятиме подоланню існуючих проблем правозастосовної діяльності і колізій законодавства.

Адміністративна діяльність зазначених підрозділів характеризується тим, що вона повинна бути заснована на адміністративно-правових нормах, які переважно є відомчими нормативно-правовими актами. З огляду на це, вкрай актуальними є питання прийняття низки нормативно-правових актів, що визначають діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, а також приведення положень окремих чинних відомчих документів до положень законодавства та новоприйнятих норм.

Після прийняття Закону України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року у структурі поліції, закріпленій у ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» підрозділи превентивної діяльності не визначені, що є суттєвим упущенням, адже їх віднесення до складу патрульної поліції, на нашу думку, є безпідставним. Саме тому, вважаємо за доцільне для врегулювання адміністративно-правового статусу підрозділів превентивної діяльності доповнити ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» пунктом 1-1 «підрозділи превентивної діяльності».

На сьогодні, першочергової розробки та прийняття, на нашу думку, потребують такі нормативно-правові акти, як Інструкція з організації роботи підрозділів служби освітньої безпеки Національної поліції України, Інструкції з оформлення матеріалів про застосування проникнення до житла чи іншого володіння особи, Інструкції з оцінки діяльності органів (підрозділів) Національної поліції України на основі нових критеріїв тощо.

Крім того, потребує удосконалення ряд нормативно-правових актів, що регламентують:

- діяльність поліції у сфері запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, обумовлені прийняттям Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції

Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 22 травня 2024 року № 3733-ІХ;

- діяльність у сфері реалізації повноважень із здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі;
- реалізацію повноважень підрозділами превентивної діяльності у сфері контролю за обігом зброї.

Сучасний світ стрімко змінюється, і для того, щоб йти в ногу з часом, необхідно активно впроваджувати новітні технології в роботу підрозділів превентивної діяльності, що є ще одним із пріоритетних напрямів удосконалення їх поліцейської діяльності. На нашу думку, використання систем відеоспостереження, аналітичних програм, а також мобільних додатків для комунікації з громадянами допоможе підвищити ефективність та оперативність реагування на потенційні загрози.

Оскільки, співпраця з громадськістю є одним з головних чинників успіху у превентивній діяльності, збільшення поліцейської присутності та покращення якості поліцейських послуг у територіальних громадах, залучення громадян до спільної роботи, проведення просвітницьких заходів та інформаційних кампаній допоможе зміцнити довіру до поліції та підвищити рівень правової свідомості населення. У зв'язку із чим не втрачають своєї актуальності питання розширення проєкту «Поліцейський офіцер громади». В умовах сьогодення також найбільш актуальними за напрямом формування безпечного середовища є проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи, спрямованої на добровільну здачу населенням вогнепальної зброї та іншої зброї, боєприпасів та вибухових матеріалів, що опинилися з різних причин у їх володінні без наявного на це законного права.

Підсумовуючи зазначимо, що перелічені пріоритетні напрями удосконалення діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України не є вичерпними і можуть доповнюватися з урахуванням безпекової складової та потреб кожного регіону, проте вони можуть бути враховані під час прийняття управлінських рішень.

МИРОНОВ Юрій – старший викладач
кафедри спеціальної фізичної та
домедичної підготовки факультету № 3
Донецького державного університету
внутрішніх справ

ПРОФІЛАКТИЧНИЙ ОБЛІК ДІТЕЙ, СХИЛЬНИХ ДО ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Правові основи діяльності органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей, на які покладається обов'язок здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку регламентує Закон України «Про органи і служби у справах дітей та

спеціальні установи для дітей» від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР [1]. Стаття 5 зазначеного законодавчого акту визначає зобов'язання підрозділів органів Національної поліції, які уповноважені на роботу з дітьми.

Відповідно до предмету даного дослідження вважаємо за необхідність безпосередньо зупинитися на профілактичному обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень [1, ст. 5]. Отже, зазначаємо аксіому про те, що уповноважені підрозділи Національної поліції зобов'язані вести облік правопорушників, що не досягли 18 років, у тому числі звільнених з спеціальних виховних установ, з метою проведення профілактичної роботи та інформувати відповідні служби у справах дітей стосовно цих дітей.

Серед підрозділів Національної поліції України ведення профілактичного обліку здійснює ювенальна превенція, що регламентовано Інструкцією з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, яка затверджена наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044 [2]. Особливості ведення профілактичного обліку підрозділами ювенальної превенції Національної поліції досліджував Пекарський С. П. Науковець зазначив, що в межах індивідуальної профілактики підрозділи ювенальної превенції ведуть профілактичний облік дітей [3, с. 32].

Відповідно до вимог попередньо зазначеної нами Інструкції взяттю на профілактичний облік підлягає дитина, яка:

- 1) засуджена до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- 2) звільнена за рішенням суду від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру без поміщення до школи або професійного училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання;
- 3) звільнена зі спеціальної виховної установи;
- 4) вчинила домашнє насильство в будь-якій формі (дитина-кривдник), передбачене статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також щодо якої винесено терміновий заборонний припис чи виданий обмежувальний припис;
- 5) впродовж року два і більше разів була притягнута до адміністративної відповідальності;
- 6) впродовж року два і більше разів самовільно залишала сім'ю, навчально-виховний заклад чи спеціальну установу для дітей;
- 7) вчинила булінг (цькування) учасника освітнього процесу [2].

Отже, за наявності підстав поліцейський підрозділу ювенальної превенції заводить обліково-профілактичну справу та вносить відомості про взяття на профілактичний облік дитини до відповідної інформаційної підсистеми, що входить до єдиної інформаційної системи МВС.

Профілактичний облік дітей ювенальним поліцейським включає в себе:

- проведення ознайомлювальних, попереджувальних і виховних бесід з дитиною за місцем проживання, навчання або роботи не рідше одного разу на місяць;
- проведення ознайомлювальних, попереджувальних бесід з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і

умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення;

- складання плану заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини;

- відвідування за місцем проживання дитини для з'ясування умов проживання, а також чинників, які можуть негативно впливати на неї та спонукати до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень;

- вжиття інших профілактичних заходів, передбачених законодавством України [2].

Наведене вище дозволяє нам висновувати про те, що профілактичний облік дітей ведеться підрозділами ювенальної превенції. Дана діяльність має законодавче закріплення та нормативно-правове забезпечення. Організація профілактичного обліку пов'язана як з індивідуальною профілактичною роботою з дитиною, яка поставлена на профілактичний облік так і на роботу з соціальним оточенням цієї дитини. При цьому в чинній Інструкції [2] вказано, що поліцейський підрозділу ювенальної превенції зобов'язаний повідомити дитину, її батьків чи інших законних представників про взяття цієї дитини на профілактичний облік, провести ознайомлювальну бесіду і роз'яснити умови перебування на обліку в поліції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР. Дата оновлення: 03.08.2023. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр#Text>.

2. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

3. Пекарський С. П. Організаційно-правові засади діяльності підрозділів ювенальної превенції : навчально-науковий посібник / С. П. Пекарський. Київ: ВД «Дакор», 2021. 146 с.

МІРОШНЧЕНКО Анастасія – курсант
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ПОЛИВАНЮК Василь – професор
кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

РОЛЬ ПОЛІЦІЇ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА СВОБОД ГРОМАДЯНИНА

Згідно зі статтею 3 Конституції України, в Україні людина і все, що стосується її життя, здоров'я, честі і гідності, є найвищою соціальною цінністю. Права та свободи кожної людини гарантуються та захищаються державою. Держава несе відповідальність перед громадянами за свою діяльність, адже утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1, ст.3].

Поліція відіграє ключову роль у забезпеченні правопорядку і безпеки в суспільстві. Відповідно до статті 2 Закону України «Про Національну поліцію», завдання поліції включають надання поліцейських послуг у різних сферах, включаючи охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави [2, ст.2].

Захист прав і свобод людини та громадянина, а також інтересів суспільства та держави, є пріоритетним завданням для правоохоронних органів. Гарантування прав людини має бути на першому плані у відносинах між державою і громадянином. Всі функції, які виконує країна, повинні бути спрямовані на охорону інтересів людини, а також на забезпечення та захист її прав, свобод і законних інтересів. Діяльність поліції повинна забезпечувати належний рівень законності та правопорядку, а також гарантувати права та свободи людини, а також інтереси суспільства та держави в цілому [3, с.14].

Стаття 7 Закону України «Про Національну поліцію» ретельно визначає роль та обов'язки поліції у забезпеченні дотримання прав і свобод людини. Вона закріплює принципи законності, необхідності та пропорційності в обмеженні прав та свобод, а також заборону катувань та будь-якої форми нелюдського або принижувального поводження [2, ст.7].

Водночас із цим принципом діє принцип законності, який визначає, що поліцейські повинні діяти тільки в межах повноважень, які надані їм законом, і відповідно до встановлених законом процедур. Це означає, що їхня діяльність повинна ґрунтуватися на законних нормах, які визначаються Конституцією та іншими законодавчими актами України. Поліцейські не мають права виконувати

ніякі злочинні чи незаконні розпорядження чи накази. Вони зобов'язані дотримуватися закону і діяти в межах своїх повноважень з урахуванням принципів правової держави. Цей принцип є фундаментальним для забезпечення прав та свобод громадян та є ключовим елементом демократичної системи правосуддя [2, ст.8].

Принцип законності в процесі виконання поліцією своїх обов'язків може бути розглянутий у двох аспектах. Перший аспект полягає в здійсненні працівниками поліції дій щодо захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, природного середовища, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань. Це означає, що поліцейські мають вживати відповідних заходів, передбачених законом, для запобігання та припинення злочинів та порушень правопорядку. Другий аспект полягає в недопущенні порушень законності органами і посадовими особами Національної поліції при виконанні покладених на них державою обов'язків. Це означає, що поліцейські повинні дотримуватися встановлених законом процедур та стандартів в ході своєї роботи, а також уникати будь-яких дій, що можуть порушувати права та свободи громадян.

Виходячи з цього, захист прав людини від протиправних посягань може здійснюватися як за допомогою адміністративно-правових засобів забезпечення законності, так і з кримінально-правовими засобами [4, с.50].

Отже, забезпечення прав і свобод людини, включаючи її гідність, є одним із пріоритетних напрямків діяльності Національної поліції України. Важливо, щоб ця діяльність відповідала міжнародним стандартам та враховувала гуманітарні аспекти правоохоронної роботи. Це вимагає постійного удосконалення і приведення поліцейської діяльності у відповідність з міжнародними нормами та стандартами.

Законність у діяльності поліції має свої особливості, оскільки ці органи здійснюють важливі функції у системі державного управління. Вона передбачає неухильне дотримання вимог Конституції, законів та інших нормативно-правових актів у всіх аспектах роботи поліції. Такий підхід гарантує захист прав і свобод громадян, збереження їх гідності та дотримання принципів правової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 05.06.2024).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : станом на 18 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 05.06.2024).
3. Швець Д. В. Захист прав і свобод людини та громадянина – пріоритет діяльності Національної поліції України. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми* : тези доп. круглого столу (м. Харків, 27 жовтня. 2017 р.). Харків, 2017. С. 13–16.

4. Гладкова Є. О., Малиновська Т. М. Дотримання працівниками Національної поліції міжнародних стандартів у забезпеченні прав і свобод людини. *Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку вітчизняного законодавства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 25–26 листоп. 2016 р.). Дніпропетровськ, 2016. С. 48–52.

МОВЧАН Єгор – курсант 1 курсу
факультету № 3 Харківського
національного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник:

БУГАЙКО Юлія – старший
викладач кафедри поліцейської
діяльності та публічного
адміністрування факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнні дії в Україні тривають понад 9 років, а підготовка майбутніх правоохоронців досі залишається без посиленої військової підготовки. Після повномасштабного вторгнення у 2022 році Російської Федерації (далі- росія) на територію України це питання набуває ще більшої актуальності. Сучасні події в нашій державі суттєво відрізняються від подій початку 2022 року, у зв'язку з цим необхідно переглянути та посилити військову підготовку в ЗВО МВС України (заклади вищої освіти, що належать до управління Міністерства внутрішніх справ України). Передусім це пов'язано з ініціативою органів державної влади мобілізувати частину поліцейських та розширенням кола їх обов'язків, адже за таких важких обставин в Україні поліцейські повинні виконувати не лише основні функції (захист інтересів суспільства і держави, протидія злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги (стаття 2 Закону України «Про Національну поліцію»)), а й додаткові, обумовлені дією правового режиму воєнного стану, а саме: патрулювання місцевості на деокупованих територіях, затримання колаборантів, документування військових та воєнних злочинів, евакуація мирного населення, захист територіальної цілісності держави тощо [3].

Успішне виконання цих завдань потребує не лише відповідного військового навчання, а й психологічної підготовки, адаптації до стресових ситуацій та використання інноваційних методів навчання, щоб забезпечити ефективність і стабільність діяльності правоохоронців у таких складних умовах.

Сьогодні навчальні плани майбутніх офіцерів поліції, які здобувають вищу освіту за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» [1; 2], у різних ЗВО МВС України складаються з різних дисциплін, які спрямовані як на військову підготовку, так і на психологічну, але вони не повною мірою відповідають підготовці, необхідній у сучасних умовах та не враховують використання новітніх технологій.

З огляду на зазначене вище, вважаємо за необхідне впровадити до освітніх програм здобувачів освіти ЗВО МВС нові дисципліни військового циклу: «Військова підготовка», «Методи ведення боїв», «Алгоритм дій під час штурму ворожих позицій», «Алгоритм дій в обороні», «Морально-психологічне забезпечення поліцейського» та інші, та удосконалити зміст наявних дисциплін: «Тактико спеціальна підготовка», «Спеціальна фізична підготовка», «Інженерна підготовка», «Домедична підготовка» та інші. В межах таких можливих дисциплін доцільно забезпечувати здобувачів освіти різними навичками фізичної, психологічної, тактичної підготовки, навичок маскування, стрільби, організованості дій, побудови фортифікаційних споруд.

Сучасні війни відрізняються від війн минулого століття передусім рівнем розвитку новітніх технологій. Таким чином, поліція може використовувати такі новітні технології, як: 1) дрони, що дозволятиме здійснювати спостереження з повітря та координувати дії підрозділів поліції, пошук осіб чи об'єктів, забезпечить допомогу удослідженні складних ситуацій та умов; 2) системи аналізу великих даних можуть допомогти запобіганню злочинності, ідентифікації злочинців та розробці стратегії протидії їм; 3) системи ідентифікації та автентифікації, що передбачають використання біометричних технологій, таких як сканування відбитків пальців або розпізнавання обличчя; 4) алгоритм використання штучного інтелекту та аналітика сприятиме виявленню злочинних схем та протиправних дій, прогнозуванню кримінальних ситуацій.

Важливо удосконалити або замінити неефективні спеціальні засоби, що досі перебувають у функціоналі Національної поліції України, а саме: 1) системи відеоспостереження та боді камери, що можуть допомагати у збиранні доказів, зменшенні випадків неправомірної вигоди, а також забезпечать безпеку поліцейського у складних ситуаціях; 2) системи комунікацій, як-от системи радіозв'язку або мобільного зв'язку, які забезпечують ефективний обмін інформацією між поліцейськими; 3) системи навігації та GPS, що використовуються для координації дій, маршрутів або визначення місцезнаходження різних об'єктів; 4) заміна спеціальних засобів на аналоги або закупівля тих самих засобів, які використовують наші західні партнери, сприятиме підвищенню якості та ефективності надання поліцейських послуг. Не менш важливим аспектом є використання таких технологій з максимальною ефективністю, що вимагає володіння певними навичками, тому цей аспект потребує особливої уваги наукової та практичної спільнот у сфері правоохоронної діяльності.

Отже, для ефективного виконання завдань, передбачених законом і викликаних умовами воєнного стану, правоохоронці потребують не лише військової, але й психологічної підготовки, а також відповідної адаптації до

стресових ситуацій. Сучасні навчальні плани для майбутніх офіцерів поліції охоплюють як військову, так і психологічну підготовку, однак, слід зауважити, що вони не повною мірою відповідають сучасним вимогам та зокрема розвитку новітніх технологій.

З огляду на зазначене вище необхідно суттєво посилити військову підготовку та інші напрями підготовки майбутніх поліцейських, які допоможуть їм у майбутньому виконувати свої обов'язки відповідно до сучасних проблем та викликів, що стоять перед правоохоронною системою нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Освітньо-професійна програма 262 Правоохоронна діяльність (поліцейські) 2023: https://univd.edu.ua/uk/dir/3468/osvitno_profesiyna_programa_262_pravookhoronna_diyalnist_politseyski_2023.
2. Освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність». Спеціальність 262 Правоохоронна діяльність URL: chrome extension://efaidnbmnribpcajpcglclefindmkaj/https://okop.naiau.kiev.ua/assets/files/opp/2023/%D0%9E%D0%9F%D0%9F%20%D0%9F%D0%94%20%D0%B1%D0%B0%D0%BA.pdf.
3. Про Національну поліцію. Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#doc_info

МОВЧАН Олександр – курсант 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, рядовий поліції

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ПРЕВЕНТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Важливість дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів є загально визнаною. У цьому контексті громадянське суспільство відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості, підзвітності та ефективності превентивної діяльності поліції. Співпраця між поліцією та громадянським

суспільством сприяє побудові довірчих відносин та забезпеченню правопорядку з урахуванням прав і свобод кожної людини.

Одним із основних напрямків взаємодії є моніторинг діяльності поліції з боку громадських організацій. Незалежний нагляд дозволяє виявляти порушення прав людини та оперативно реагувати на них. Громадські організації проводять розслідування, збирають докази та надають рекомендації щодо покращення роботи поліції. Це сприяє підвищенню прозорості діяльності правоохоронних органів та зміцненню довіри громадян до поліції.

Поширення інформації про права людини та обов'язки поліції є важливим аспектом роботи громадянського суспільства. Громадські організації проводять інформаційно-просвітницькі кампанії, тренінги та семінари для населення і працівників поліції. Це допомагає підвищити рівень правової культури в суспільстві та знання про права людини серед поліцейських. Завдяки таким заходам, поліція стає більш обізнаною щодо правових стандартів і принципів дотримання прав людини.

Громадянське суспільство активно залучається до процесу реформування правоохоронних органів. Представники громадських організацій беруть участь у розробці законодавчих ініціатив та реформ, які спрямовані на покращення діяльності поліції та забезпечення дотримання прав людини. Це включає участь у робочих групах, експертних радах та інших форумах, де обговорюються питання реформи правоохоронної системи.

Важливим аспектом є захист прав вразливих груп населення. Громадські організації, що працюють з жертвами насильства, дітьми, мігрантами та іншими вразливими групами, надають їм правову та психологічну підтримку. Вони також сприяють взаємодії цих груп з поліцією, допомагаючи вирішувати конфліктні ситуації та запобігати порушенням їхніх прав.

Громадянське суспільство сприяє розвитку механізмів громадського контролю за діяльністю поліції. Це включає створення та підтримку громадських рад при органах внутрішніх справ, які здійснюють оцінку діяльності поліції, розглядають скарги громадян та надають рекомендації щодо покращення роботи правоохоронних органів. Такі ради забезпечують зворотній зв'язок між поліцією та суспільством, що сприяє підвищенню підзвітності поліції.

Окремо варто відзначити роль громадянського суспільства у сприянні впровадженню міжнародних стандартів у діяльність поліції. Громадські організації працюють над адаптацією міжнародних норм та практик у національне законодавство та практику правоохоронних органів. Вони також проводять тренінги та семінари для поліцейських щодо застосування міжнародних стандартів у сфері прав людини.

Загалом, громадянське суспільство відіграє важливу роль у забезпеченні дотримання прав людини в превентивній діяльності поліції. Його активна участь сприяє підвищенню прозорості та підзвітності правоохоронних органів, покращенню взаємодії між поліцією та населенням, а також зміцненню правової культури в суспільстві. Співпраця поліції з громадянським суспільством є необхідною умовою для ефективної реалізації правозахисних функцій правоохоронних органів та забезпечення безпеки громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Положення про Управління моніторингу дотримання прав людини Міністерства внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21 березня 2023 р. № 220
2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ М-ва внутр. справ України від 28.07.2017 р. № 650 : станом на 3 черв. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>
3. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: Наказ МВС України від 24.05.2022 № 311. URL :<https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/z0629-22#Text>

М'ЯКОТІНА Владислава – курсантка
*Харківського національного університету
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

КІРІКА Діана – доцент кафедри
*поліцейської діяльності та публічного
адміністрування Харківського
національного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент*

ІНТЕГРУВАННЯ ПОЛІЦІЇ В ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Останні роки у Європі простежується тенденція до інтегрування поліції в громадянське суспільство та наближення її до населення. Тому для низки держав важливим завданням є розвиток діяльності поліції в інтересах громади, що, на нашу думку, є надзвичайно важливим для України, особливо в сучасних реаліях збройної агресії. Взаємодія Національної поліції України з суб'єктами сектору безпеки і оборони щодо забезпечення охорони громадського порядку та безпеки в умовах воєнного стану має лише часткове правове відображення. Така взаємодія проявляється шляхом забезпечення публічної безпеки і порядку під час масових заходів, спільного патрулювання, проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення тощо [1].

Зараз взаємодія поліції та громади є частиною щоденної поліцейської роботи, такий підхід практикується у США, Англії, Бельгії, Болгарії, Данії, Чехії, Німеччині, Італії, Латвії, Литві, Польщі та інших країнах [2]. Зосередимо увагу на досвіді окремих країн та можливості його подальшого використання у діяльності Національної поліції України.

Англійські фахівці констатували втрату довіри громадян до поліції і наголосили на нагальній необхідності вирішення даної проблеми. У процесі вивчення прийомів, потрібних для досягнення цієї стратегічної мети, був

сформульований головний принцип – «підтримка порядку на основі підтримки зв'язків» і, звідси, основоположний метод – «йти до людей». Вважається, що поліцейський патрульно-постової служби повинен спілкуватися з населенням постійно, цілеспрямовано, вникаючи у щоденні потреби та сподівання людей. Важливим є і зворотній зв'язок, оперативне інформування громадян про результати їх допомоги, актуальну ситуацію тощо, стимулюючи тим самим формування добрих та сталих зв'язків між громадськістю та поліцією.

У поліцейських округах Німеччини були проведені опитування населення щодо їх очікувань стосовно діяльності дільничних служб. Результати опитувань засвідчили певні пріоритети, які базувались на професійних, організаційних і соціально-психологічних аспектах, а саме: видима присутність поліції; близькість поліцейської дільниці до місць проживання; професійне вирішування завдань; доступність у спілкуванні; консультування у межах профілактичної роботи; доброзичливе ставлення до громадян; відповідний зовнішній вигляд працівника поліції та ін.

В законодавстві Іспанії також відображені принципи взаємодії поліції з громадськістю. Так, згідно ст. 5 Органічного закону Королівства Іспанії № 2 від 13 березня 1986 р. «Про сили і корпуси безпеки», у професійній комунікації поліцейський повинен налагоджувати належні стосунки з громадою, зокрема: недопущення будь-яких зловживань, свавільних або дискримінаційних дій, пов'язаних з фізичним або моральним насильством; постійна коректна та бездоганна поведінка у відносинах з громадянами, яким забезпечується допомога та захист завжди, коли цього вимагають обставини або конкретні особи; діяти з необхідною рішучістю та негайністю, коли це є доцільним для запобігання тяжкій, безпосередній та незворотній шкоді; належне поведіння із взятими під варту особами тощо [3].

Наприклад, на Кіпрі, де існує лінія розмежування між територією, що підконтрольна уряду, та окупованою територією, злочинці часто переховуються на останній. Для запобігання цьому на острові створили змішані патрулі, переважно піші та велосипедні, щоб покращити доступ поліції до пішохідних кварталів поблизу лінії розмежування [2].

Значна увага проблемі комунікації поліції та населення приділяється у США. Так, у більш ніж двохстах міст США реалізуються програми громадської діяльності патрульної служби поліції. Вони створені для забезпечення активного співробітництва поліції з населенням. Сутність цих програм полягає в тому, що патрульні поліцейські приділяють із своєї 8-годинної зміни певний час на встановлення та розвиток контактів з громадянами. Наприклад, у Далласі, де діє програма «Зупинись, йди та поговори», у кожній з трьох змін, патрульний поліцейський залишає в людяному місці своє службове авто принаймні на 30 хвилин, чотири дні на тиждень для того, щоб поспілкуватися з населенням. Процес такого спілкування може включати пояснення підліткам, як працює радіозв'язок патрульної машини, розмови з працівниками в магазині, на ярмарках, відвідування зборів громадян у бібліотеках, громадських центрах, лікувальних закладах тощо [3].

Погодимося, що взаємодія поліції і громади не завжди дає очікувані результати, не завжди зменшує напругу між поліцією та суспільством, але у будь-якому випадку це робить дії поліції більш прийнятними для спільноти, дає можливість вирішення ряду суспільних проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Офіційний вісник України. 2015 № 63. стор. 33, стаття 2075.

2. Взаємодія поліції та громади. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%86%D1%96%D1%97_%D1%82%D0%B0_%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D0%B8

3. Матюхіна Н. П. До проблеми професійної культури працівників правоохоронних органів (зарубіжний досвід). Науковий вісник ХНУВС. Харків. 2009. С. 23–28.

НЕМЦОВ Владислав – курсант 2 курсу
*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

БОДИРЄВ Дмитро – старший викладач
*кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ*

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ТА СПОСОБИ ВЕДЕННЯ ВОГНЮ

У сучасній арені конфліктів і воєнних операцій, розуміння та вміння застосовувати тактичні прийоми є критичним для досягнення стратегічних цілей та забезпечення безпеки власних сил. В наш час, коли загрози постійно змінюються, а вимоги до військових професіоналів ростуть, важливо розглядати та вивчати ті найефективніші прийоми, які дозволяють керувати вогнем у різноманітних обставинах.

Ми розглянемо ключові тактичні аспекти ведення вогню, включаючи зміну позицій, використання природних прикриттів та оптимальний вибір стратегічних вогневих позицій. Ця робота спрямована на поглиблення розуміння цих прийомів та їх застосування в реальних ситуаціях. Розглянемо та обговоримо тактичних прийомів та стратегій ведення вогню, які є важливими для успішного виконання завдань на полі бою. В подальшому огляді тактичних прийомів ведення вогню, ми детально розглянемо ключові елементи, які грають

визначальну роль у сучасній військовій стратегії. Ці прийоми є не тільки ефективними, але й відображають сучасні вимоги до військової тактики.

1. Зміна Положення:

- висока мобільність та непередбачуваність рухів для ухилення від противника;
- здатність швидко адаптуватися до змін обстановки та збереження ефективності.

2. Використання природних прикриттів:

- ефективне маскування вогневих позицій для уникнення виявлення;
- максимальне використання терену для створення природних бар'єрів.

3. Координація з Командою:

- спільна робота та взаємодія для досягнення спільних стратегічних цілей;
- обмін інформацією та взаємна підтримка між членами команди.

Ці прийоми не лише розширюють стратегічний арсенал, але й відображають сучасний підхід до ведення вогню в умовах сучасного бойового театру. Вони стають фундаментом для успішного виконання завдань та забезпечення ефективної оборони чи наступу [1].

У глибокому аналізі способів ведення вогню в сучасному військовому середовищі виявляється низка ключових аспектів, що визначають ефективність ведення бойових дій. Даваймо розглянемо деякі з них:

1. Вибір оптимальних вогневих позицій:

- аналіз топографії та обстановки для визначення стратегічних місць;
- врахування можливих противників та їхніх дій для попередження виявлення.

2. Ефективне використання амуніції:

- раціональне та обдумане використання боєприпасів для забезпечення тривалості вогневої підтримки;
- управління запасами амуніції для уникнення ситуацій безбойового періоду.

3. Синхронізація атак та вогневих дій:

- забезпечення взаємодії між вогневою підтримкою та атакуючими групами;
- врахування часових та просторових факторів для досягнення максимальної ефективності.

Аналіз цих способів дозволяє визначити оптимальні стратегії ведення вогню, що базуються на управлінні ресурсами, врахуванні обставин та синхронізації дій. Такий підхід стає ключовим у забезпеченні успішного виконання завдань та зниженні ризиків для власних сил [3].

У підсумку, вивчення тактичних прийомів та способів ведення вогню є важливою складовою успішної військової стратегії у сучасному світі. Засвоєння цих навичок і їх ефективне впровадження роблять вирішальний внесок у забезпечення безпеки, захист власних сил та досягнення поставлених завдань.

Використання тактичних прийомів, таких, як зміна положення та використання природних прикриттів, дозволяє не лише максимально

використовувати терен та ресурси але і підвищує мобільність та адаптивність до змін у бойовій обстановці. Крім того, ефективне ведення вогню вимагає розуміння принципів координації з командою та синхронізації атак для досягнення спільних стратегічних цілей.

Таким чином, вивчення та вдосконалення тактичних прийомів є невід'ємною частиною професійної підготовки військових та забезпечує оптимальний варіант реагування на виклики та загрози. Збагачуючи свої знання та вміння в цій сфері, ми сприяємо створенню більш безпечного та стійкого воєнного середовища [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тактична підготовка артилерійських підрозділів. Підручник / П. Є. Трофименко, Ю.І Пушкар'юв, С. П. Латін та ін. Суми : Сумський державний університет, 2012. 776 с.
2. Загальна тактика. Ч. 1.: навч. посіб. / С. Т. Полторак, М. Д. Ткаченко, О. В. Лисенко В. П. Варакута та ін. Харків : ХУПС, 2012. 288 с.
3. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник / Л. Царенко, Т. Вебер, М. Войтович, Л. Гриценко, В. Кочубей, Л. Гридковець. Том 2. Київ, 2018. 240 с.

НЕМЕРИШИН Володимир – викладач
кафедри забезпечення державної безпеки
командно-штабного факультету
Національної академії Національної
гвардії України, майор

ОХОРОНА ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ ПІД ЧАС ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань. Однією із основних функцій Національної гвардії України (НГУ) є охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, яких визначається Кабінетом Міністрів України (Постановою № 628 від 12 листопада 2014 року), окрім визначеного переліку об'єктів, військовими частинами НГУ додатково прийняті державні об'єкти критичної інфраструктури (Закон України «Про критичну інфраструктуру» від 16 листопада 2021 року № 1882, який визначає правові та організаційні засади створення та функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури у сфері національної безпеки, ним також встановлюється критерії критичності об'єктів).

Охорона об'єктів у прикордонних районах з залученням посилених нарядів Державної прикордонної служби України. Постійно здійснюється моніторинг прилеглої території з використанням безпілотної авіації, ведеться постійно спостереження усіма засобами протиповітряної оборони.

Проведено комплекс заходів щодо додатковому інженерному обладнання позиції поблизу об'єктів, які підлягають охороні, також по ряду областей держави постійно знаходяться на бойовому чергуванні мобільні вогневі підрозділи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження положення про військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів : наказ МВС України від 03.07.2014 року № 625.

2. Охорона та оборона важливого державного об'єкта: навчальний посібник. Башкатов Є.Г., Ковальов І.В, Онопрієнко О.С., Хорошун В.П. Харків: Вид. НА НГ України, 2018 107 с.

ОВСЯНІКОВА Тетяна – курсант 1-го курсу факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ОКОПНИК Олена – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КАНАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Кожна країна в світі постійно удосконалюється, проводить реформи у різних галузях. Правоохоронні органи не є виключенням, Адже від їх налагодженої діяльності залежить як захист так і впевненість у завтрашньому дні як громадян, так і суспільство в цілому від злочинних посягань.

Враховуючи реалії сьогодення, реформа Національної поліції України вимагає удосконалення. У зв'язку з веденням воєнного стану все більшого значення набуває вивчення міжнародного досвіду в сфері поліцейської діяльності. Кожна країна має свої, притаманні лише їй особливості діяльності правоохоронних органів. Але деякі з них можна розглянути і запровадити в Україні, враховуючи наші національні традиції та не порушуючи при цьому права та інтереси громадян України.

Цікавою, на нашу думку, є робота поліцейських в Канаді, адже українці представляють найбільшу слов'янську діаспору на території Канади.

Структура поліції складається з федеральної поліції, яку очолює Королівська канадська кінна поліція, та муніципальної поліції. Деякі провінції мають свою поліцію, наприклад: поліція провінції Квебек (Сюре-дю-Квебек). З французького переклад звучить, як Служба Безпеки Квебека. На сьогодні поліція обслуговує 1044 муніципалітетів та територій. Сюре-дю-Квебек має 120 територіальних підрозділів та виконує функції основних, допоміжних та вторинних поліцейських сил, а також патрульної поліції.

З часу реформи поліції Канади, яка розпочалася весною 2015 року, підрозділи поліції обслуговують 9 регіонів Квебеку, що згруповані у 4 райони. У кожному регіоні є свій штаб поліції, діяльністю якого керує свій командир.

Навчання канадських поліцейських відбувається за програмою підготовки CAPRA. Як аббревіатура вона означає наступне:

С – Орієнтація на клієнта (тобто на суспільство, кожен хто звертається до правоохоронних органів є клієнтом і відповідно, ставлення до нього повинно бути етичним та людським, а допомога професійна);

А – Аналіз інформації для комплексного вирішення проблем (можливість практично застосовувати набуті здібності, для управління в реальних небезпечних ситуаціях, або для вирішення складного питання);

Р – Партнерство (можливість працювати як самостійно так і колективно);

Р – Відповідальність (кожен поліцейський індивідуально несе відповідальність за власне навчання та наслідки прийняття ним рішень);

А – Оцінка для постійного вдосконалення (професія поліцейського вимагає постійного вдосконалення своїх навичок) [1].

Також особливістю правоохоронної діяльності Канади є активне використання службових собак, адже вони є спеціально натреновані, та можуть виконувати різні специфічні завдання для допомоги людям.

Можна привести декілька позитивних рис: собака може обшукати машину приблизно за три хвилини; собака може працювати до чотирьох годин з інтервалами відпочинку; утримання собаки коштує менше 1000 доларів щорічно; собака починає навчання в центрі, коли їй виповниться від 12 до 18 місяців; поліцейська собака зазвичай виходить на «пенсію» у віці семи років; собака, яка пройшла навчання має на 17 відсотків більше шансів досягти успіху завдяки високим стандартам підготовки; для того, щоб підготувати 35-45 поліцейських собак, потрібно щоб тренування пройшло від 125 до 150 собак [2].

Також потрібно зазначити, що в Україні для підвищення кваліфікації та професійності правоохоронних органів неодноразово відбувалися тренінги та курси підготовки від Канадських представників поліції.

У 2017 році поліцейські із Канади провели курс підготовки велопатрулювання. Співробітники Національної поліції України відпрацьовували навички їзди на низькій швидкості, управління натовпом, рух групою, тактику дій, тощо Навчання проходили патрульні із міст Харкова, Рівного, Запоріжжя, Києва – всього 22 працівника. Патрульних навчали колеги з поліцейської служби міста Калгарі (Канада) Катріна О'Райлі та Джон Ленгфорд,

що мають 20-річний досвід роботи в поліції, у велопатрулі, а також інструкторський досвід. Протягом навчального курсу ці фахівці самовіддано та за будь-яких погодних умов тренували патрульних, що передаватимуть свої знання решті інспекторів патрульної поліції [3].

У 2020 році представники Канадської поліцейської місії в Україні провели тренінги для правоохоронців з Донецької області та поділилися своїм досвідом з документування злочинів, пов'язаних з домашнім насильством. Для закріплення теоретичних знань поліцейським запропонували відпрацювати тактику дій на місцях за підготовленими заздалегідь сценаріями. З урахуванням вимог нового законодавства щодо реагування на факти домашнього насильства для поліцейських були змодельовані ситуації, наближені до реальних, а саме виїзд на сімейну сварку [4].

Отже, розглянувши деякі аспекти діяльності канадської поліції, можна зазначити напрями, що придатні для використання в українському контексті:

- враховуючи досвід Канадської системи слід, однозначно, акцентувати увагу на розвитку поліції на місцевому рівні в Україні. Її формування є необхідним, оскільки Закон «Про Національну поліцію» передбачає тісну співпрацю між правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування;
- оновити та поглибити програму навчання поліцейських в Україні, використовуючи деякі методи канадських правоохоронних органів;
- поглибити програми навчання кінологів та підготовки собак до виявлення наркотиків, вибухівок та людських залишків, особливо в воєнний та післявоєнний час.

Важливою складовою для розвитку Національної поліції є співпраця та об'єднання з Канадськими поліцейськими, поєднання досвіду та навичок в діяльності значно вплине на розвиток та становлення правоохоронних органів в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Академії КХІ. Program Training Standard. Cadet Training Program, 2010. URL <https://www.zcmp-grc.gc.ca/depot/ctp-plic/index-eng.htm>
2. Police Dog Service Training Centre, Depot Division. 2010. URL: <https://www.rcmpgre.gc.ca/depot/pdstc-cdep/index-eng.htm>
3. Канадський курс підготовки пройшли ще 22 велопатрульних з 4 міст України. Дата: 17.05.2017 <https://patrolpolice.gov.ua/2017/06/03/kanadskyj-kurs-pidgotovky-projshly-shhe-22-velopatrulnyh-z-4-mist-ukrayiny/>
4. Поліцейські Донеччини перейняли досвід роботи колег з канади. Дата: 05.03.2020 https://mvs.gov.ua/uk/presscenter/news/_Policeyski_Donechchini_pereyniali_dosvid_roboti_koleg_z_Kanadi_u_protidii_zlochinam_povyazanim_z_domashnim_nasilstvom_28808

ОКОПНИК Олена – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Побудова української держави в умовах військового стану потребує удосконалення охорони усіх суспільних відносин, і в першу чергу відносин, що становлять зміст публічного порядку та публічної безпеки.

Проблеми публічного порядку та публічної безпеки, їх охорони та забезпечення має як наукове, так і практичне значення, оскільки зміст публічного порядку, публічної безпеки, активність державних органів й громадськості щодо його забезпечення мають значний вплив на стабільність стану охорони й захисту прав і свобод людей особливо під час війни.

Необхідність підвищення рівня дотримання публічного порядку, підтримання стабільності у суспільних відносинах, що складаються під час перебування людей у публічних місцях, зумовлює об'єктивну потребу в подальшому вдосконаленні тактики діяльності Національної поліції України у сфері охорони публічного порядку і забезпечення публічної безпеки як у звичайних, так і в особливих умовах [4, с.6].

Реалії сьогодення вимагають підготовки фахівців, здатних під час військового стану виконувати свої завдання високопрофесійно.

Особливості організації діяльності органів внутрішніх справ щодо охорони публічного порядку в умовах воєнного стану визначено як відомчими нормативними актами так і загальнодержавним законодавством.

Одним із них є Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [3], який визначає зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб. Повноваження ж поліцейських залежать від стану оперативної обстановки в країні.

Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування в умовах введення воєнного стану зводиться до сприяння органам управління, створеним на визначеній території, в безпосередньому вирішенні завдань оборони держави. Органи внутрішніх справ у системі органів держави, що працюють у цій ситуації, займають особливе місце, зумовлене змістом завдань у розглянутих умовах діяльності. Від ефективності їх роботи вирішальною мірою залежить безпосереднє забезпечення внутрішньої безпеки. Саме в цих напрямках і необхідно уточнити компетенцію органів внутрішніх справ, бо тільки наявність уточнених повноважень дає юридично обґрунтовані гарантії законності в

реалізації функцій служб і підрозділів органів внутрішніх справ. Безсумнівно, що для успішного виконання завдань, поставлених перед органами внутрішніх справ в умовах воєнного стану, їхні обов'язки і права повинні відповідати основному принципу – нові обов'язки кореспондуються з новими правами.

Надзвичайно важливою є та обставина, що розширення компетенції органів внутрішніх справ при введенні воєнного стану є в системі заходів примусу. Співробітники органів внутрішніх справ не можуть переступити меж дозволеного в методах і засобах своєї діяльності щодо забезпечення безпеки. Їх коло в цих умовах, на наш погляд, має бути розширено, бо застосування їх не завжди пов'язане з правопорушеннями, а може бути результатом оцінювання обстановки, що складається. Ускладнення компетенції органів внутрішніх справ проявляється і у внутрішньому управлінні кожним з них [2].

Охороняючи громадський порядок в умовах воєнного стану, органи внутрішніх справ при використанні примусу поряд можуть застосовувати також метод соціального регулювання, як переконання.

Роз'яснювальна робота та переконання громадян у необхідності свідомого і добровільного виконання правових вимог, припинення антигромадської поведінки, профілактична робота в трудових колективах і з окремими особами є необхідною умовою сприяння ефективному проведенню, наприклад, мобілізації. Механізм переконання передбачає сукупність різних засобів, форм і методів впливу на свідомість і поведінку людей. Правовим переконанням повинні займатись працівники органів внутрішніх справ, які самі добре знають законодавство, користуються авторитетом і повагою серед населення [1, с. 58].

Підсумовуючи зазначимо, що в умовах воєнного стану забезпечення публічного порядку та публічної безпеки, їх охорони та забезпечення, залежить не тільки від висококваліфікованих працівників органів Національної поліції України, але і плідної співпраці з державними органами влади та органами місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративна діяльність: навч. посіб. / М. В. Ковалів, З. Р. Кісіль, Д. П. Калянов та ін.; Київ: Правова єдність, 2009. 432 с.
2. Ковалів М. В., Іваха В. О. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2016. № 837. С. 65-70. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2017/jun/4948/vnulpurn201683712.pdf>
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Дата оновлення 19.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19/card2#Card>
4. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / О.Г. Комісаров, А.О. Собакар, Е.Ю. Соболев, О.С. Юнін та ін.; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 277 с.

ОРЛОВА Єлизавета – курсант 2 курсу факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

КІБЛИК Дар'я – старший викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Національна поліція України потребує реформування та вдосконалення організаційної структури для того, щоб стати більш ефективною, прозорою та підзвітною перед суспільством. НПУ відіграє важливу роль у забезпеченні публічної безпеки та порядку в країні. Проте, протягом останніх років НПУ стикається з численними викликами, що робить реформування та вдосконалення її організаційної структури нагальною потребою. Необхідність реформування полягає у неефективності та громіздкості структури, недостатня прозорість та підзвітність перед суспільством, низький рівень довіри з боку громадян, недосконала система кадрового забезпечення, відставання у впровадженні нових технологій [1].

Напрями вдосконалення організаційної структури Національної поліції України: 1) децентралізація та посилення автономії: децентралізація управління та ресурсів на рівень областей та громад; створення автономних поліцейських підрозділів з урахуванням специфіки регіонів та потреб місцевих громад; підвищення відповідальності місцевих органів влади за діяльність поліції на своїй території. 2) Оптимізація структури та чисельності: перегляд та оптимізація функціональних підрозділів поліції; створення гнучких та мобільних груп реагування на надзвичайні ситуації; забезпечення оптимальної чисельності поліцейських з урахуванням потреб та бюджетних можливостей. 3) Підвищення професіоналізму та кадрового забезпечення: вдосконалення системи відбору та підготовки кадрів; забезпечення поліцейських гідною заробітною платою та соціальним пакетом; підвищення рівня професійної підготовки та перепідготовки поліцейських; впровадження програм мотивації та розвитку кар'єри для поліцейських. 4) Впровадження нових технологій та інновацій: оснащення поліцейських сучасними технічними засобами та озброєнням; впровадження систем відеоспостереження та аналітики даних; використання штучного інтелекту для прогнозування та попередження злочинів; створення відкритих даних про діяльність поліції. 5) Підвищення прозорості та підзвітності: забезпечення доступу громадськості до інформації про діяльність поліції; створення механізмів громадського контролю за діяльністю поліції; підвищення відповідальності поліцейських за свої дії; впровадження системи

незалежного розслідування випадків неправомірної поведінки поліцейських. 6) Зростання довіри та співпраці з громадою: впровадження програм поліцейської прозорості та діалогу з громадськістю; залучення громадян до участі в програмах із запобігання злочинності; створення партнерських відносин між поліцією та громадою. 7) Інтеграція з європейськими та міжнародними структурами: участь у міжнародних проектах та програмах з обміну досвідом; гармонізація українського законодавства з європейськими стандартами у сфері поліцейської діяльності; співпраця з поліцейськими службами інших країн у боротьбі з транснаціональною злочинністю [2].

Основні недоліки в організації роботи з планування діяльності в системі поліції: 1) недосконалість нормативно-правової бази: відсутність чіткої та комплексної нормативної бази, яка б регламентувала процес планування діяльності поліції на всіх рівнях; недостатнє визначення відповідальності за розробку, виконання та контроль планів; неузгодженість планів з різними стратегічними документами та пріоритетами державної політики. 2) Недоліки в системі стратегічного планування: слабке стратегічне бачення та відсутність чітко сформульованих цілей та завдань; недосконалість методів прогнозування та оцінки ризиків; недостатня координація стратегічного планування на різних рівнях. 3) Недоліки в системі поточного планування: відсутність чіткої системи постановки завдань та доведення їх до підрозділів та особового складу; недоліки в системі контролю та оцінки виконання планів; недостатнє використання інформаційних технологій та аналітики. 4) Недоліки в системі ресурсного забезпечення: недостатнє фінансування та матеріально-технічне забезпечення; недоліки в системі кадрового забезпечення та підготовки кадрів; недосконалість системи мотивації та стимулювання. 5) Недоліки в системі моніторингу та оцінки: відсутність чіткої системи моніторингу та оцінки результативності діяльності; недоліки в системі зворотного зв'язку; недостатнє використання результатів моніторингу та оцінки для вдосконалення планування. 6) Недоліки в системі координації та співпраці: недосконалість системи координації та співпраці між різними підрозділами поліції; недостатня співпраця з іншими правоохоронними органами та органами влади; недоліки в системі взаємодії з громадськістю [3].

Вдосконалення організаційної структури Національної поліції України – це постійний процес, який потребує комплексного та системного підходу. Реалізація вищезазначених напрямів дозволить поліції стати більш ефективною, прозорою та підзвітною перед суспільством. Важливо зазначити, що це лише загальні напрямки вдосконалення. Їх конкретна реалізація потребуватиме детального опрацювання та врахування специфічних умов та потреб України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>.

2. Наказ Національної поліції України від 24.12.2015 № 202 «Про затвердження Інструкції з організації планування в системі Національної поліції України». URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/>.

3. Гончарук О. В. "Децентралізація та посилення автономії Національної поліції України: проблеми та перспективи" // Актуальні проблеми держави і права. 2020. № 74. С. 114-120.

ПАВЛІЄНКО Вікторія – курсант 2 курсу
*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
*викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ДОСТОВІРНОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ ЧЕРЕЗ ПЕРЕВІРКУ ДОКУМЕНТІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВІ РІШЕННЯ

Ідентифікація особи через перевірку документів є одним із основних засобів забезпечення безпеки та достовірності в Україні. Правова база цього процесу включає законодавство, норми та вимоги, які регулюють використання та перевірку різних видів документів для ідентифікації осіб.

Законодавство України визначає перелік документів, які можуть бути використані для ідентифікації особи. Це можуть бути паспорти, українські та іноземні паспорти, ідентифікаційні картки, водійські посвідчення та інші офіційні документи, які містять інформацію про особу. Процес перевірки документів передбачає не лише перевірку їх автентичності, а й порівняння інформації, яка міститься в цих документах, з даними, що мають про особу у базах даних. Це дозволяє підтвердити достовірність ідентифікації особи та забезпечити безпеку [3].

Процедура перевірки документів здійснюється у відповідності до вимог законодавства та встановлених процедур. Це включає правила та регуляції, які стосуються зберігання, обробки та передачі інформації, що міститься в документах. Забезпечення безпеки та достовірності ідентифікації особи передбачає захист від підробки документів та ідентифікації осіб за неправдивими даними. Це може включати використання спеціальних технологій, методів перевірки автентичності документів та перевірку їх відповідності нормативним вимогам [5].

Законодавство передбачає відповідальність за порушення правил перевірки документів та недотримання встановлених процедур. Це може включати штрафні санкції, адміністративну відповідальність чи кримінальне переслідування в залежності від стадії кримінального правопорушення. Ефективна система перевірки документів сприяє забезпеченню безпеки суспільства, запобігає зловживанню та шахрайству, а також сприяє виконанню вимог щодо ідентифікації осіб у різних сферах діяльності, включаючи фінансову, медичну та соціальну сфери [1].

Забезпечення безпеки та достовірності ідентифікації особи через перевірку документів в Україні стикається з рядом викликів, які можуть впливати на ефективність цього процесу. Одним із викликів є підrobка документів. Зловмисники постійно намагаються створювати підrobлені або фальшиві документи, щоб отримати незаконні вигоди або уникнути відповідальності. Це може включати фальшиві паспорти, водійські посвідчення або інші ідентифікаційні документи. Важливим викликом є збереження конфіденційності та захист персональних даних під час перевірки документів. Збір, зберігання та обробка особистої інформації має відповідати законодавству про захист персональних даних, щоб уникнути їхнього незаконного використання або розголошення [4].

Іншим викликом є технічні труднощі пов'язані з розробкою та впровадженням сучасних технологій для перевірки автентичності документів. Швидкий розвиток технологій ускладнює завдання створення надійних систем перевірки, які були б недоступні для підrobки. Важливим викликом є забезпечення швидкості та ефективності процесу ідентифікації через перевірку документів, особливо в умовах великого потоку осіб, наприклад, на пунктах пропуску чи в установах масового обслуговування.

Недостатня координація між різними органами та установами, які здійснюють перевірку документів, може стати перешкодою у виявленні підrobлених або фальшивих документів та уповільнити процес ідентифікації [3].

Соціальні виклики, такі як міграційні потоки або зміни в суспільних структурах, можуть створювати додаткові труднощі у забезпеченні безпеки та достовірності ідентифікації особи через перевірку документів. Вони вимагають адаптації та підвищеної уваги до потреб і викликів, що виникають у зв'язку з такими змінами.

Для подолання викликів, пов'язаних з забезпеченням безпеки та достовірності ідентифікації особи через перевірку документів в Україні, можна вжити ряд заходів та рішень. Важливо здійснювати постійний моніторинг технологічних новацій у сфері перевірки документів та впроваджувати сучасні методи та інструменти для виявлення підrobлених або фальшивих документів. Це може включати використання біометричних технологій, спеціальних сканерів та програмного забезпечення для аналізу елементів безпеки документів [2].

Необхідно зміцнювати співпрацю між різними державними та недержавними органами, які здійснюють перевірку документів. Це може включати обмін інформацією, координацію дій та спільні заходи щодо запобігання підrobці та шахрайству. Важливо посилити навчання та підвищити

кваліфікацію працівників, які здійснюють перевірку документів, щоб вони були здатні ефективно реагувати на нові методи підробки та виявляти підозрілі документи. Це може включати проведення тренінгів, семінарів та вдосконалення професійних стандартів [5].

Отже, у контексті забезпечення безпеки та достовірності ідентифікації особи через перевірку документів в Україні, існує ряд викликів, які можуть впливати на ефективність цього процесу. Підробка документів, технічні складнощі, збереження конфіденційності та нестача координації між органами - це лише деякі з проблем, які можуть виникнути.

Проте, існують рішення, які можуть допомогти подолати ці виклики. Використання сучасних технологій для перевірки автентичності документів, зміцнення співпраці між різними органами та підвищення кваліфікації працівників - це лише кілька шляхів до вдосконалення системи ідентифікації особи.

Забезпечення безпеки та достовірності ідентифікації особи через перевірку документів вимагає поєднання технологічних інновацій, спільної дії та постійного навчання. Тільки таким чином можна забезпечити надійний механізм ідентифікації, який відповідатиме вимогам сучасного світу та захищатиме права та інтереси громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Плахотний А. П. Морально-психологічні аспекти тактико-спеціальної підготовки працівників поліції в умовах воєнного стану. The 5 th International scientific and practical conference «*Modern problems of science, education and society*» (July 17-19, 2023). Kyiv, Ukraine. 2023. 881 p.

2. Плахотний А. П. Тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій при розслідуванні шахрайства в банківській сфері. The 5 th International scientific and practical conference *Modern problems of science, education and society* (July 17-19, 2023). Kyiv, Ukraine. 2023. 881 p.

3. Плахотний А. Обмеження конституційних прав громадян в умовах воєнного стану. *Незалежність України: права людини та національна безпека*. Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції Національний університет «Львівська політехніка». 2022. 246 с.

4. Плахотний А. П. Види превентивних поліцейських заходів та їх характеристика. The 3 rd International scientific and practical conference «*Modern research in world science*» (June 12-14, 2022). Lviv, Ukraine. 2022. 1867 p.

5. Плахотний А., Зейкан В. Правові основи застосування спеціальних засобів. *Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи*. 2023. 126 с.

ПАВЛІЄНКО Вікторія – курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців підрозділів Національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ СУСПІЛЬСТВА ТА ПРАВАМИ ЛЮДИНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

У сучасному світі права та свободи людини визнаються ключовими пріоритетами у розвитку правових процесів як на національному, так і на міжнародному рівні. Інститут захисту прав людини стає не лише національним, але й міжнародним, що свідчить про поступове визнання їх універсальності [4].

Сучасна Європа стикається з великим потоком іммігрантів, особливо біженців, що ставить перед нею серйозні виклики. Зростаюча соціальна напруженість примушує країни розглядати більш жорсткі політики відносно імміграції, але такий курс дій може порушити основоположні цінності країн. Конфлікт між дотриманням прав людини та національною безпекою виникає як одне з головних питань у країнах ЄС. Жан Поль Коста, колишній голова Європейського суду з прав людини, підкреслює, що безпека також є правом людини, але вона має бути забезпечена за певних умов: за законом, за легітимною метою та з дотриманням пропорційності.

Знаходження збалансованого підходу до імміграційної політики викликає різні думки у суспільстві. Європейська система захисту прав людини, зокрема Європейський Суд з прав людини, працює над забезпеченням справедливого балансу між безпекою та правами людини. Відступ від зобов'язань у сфері прав людини може бути обґрунтованим у виняткових обставинах, але це має бути об'єктивно розглянуте судом [5].

В Україні баланс між безпекою суспільства та правами людини є однією з найбільш актуальних і складних проблем сучасності. Після отримання незалежності в 1991 році Україна розвивається як демократична країна, що ґрунтується на засадах правової держави та захисту прав людини. Однак, низка внутрішніх та зовнішніх факторів ставить під сумнів цей баланс [2].

Перш за все, національна безпека України піддається значному випробуванню внаслідок агресії російської федерації. Для забезпечення безпеки та територіальної цілісності, уряд України був змушений вживати різні заходи, які, у деяких випадках, можуть порушувати права людини.

Одним із основних аспектів балансу між безпекою та правами людини в Україні є боротьба з корупцією та злочинністю. Попри зусилля уряду та

громадськості, ця проблема залишається серйозним викликом для суспільства. У рамках боротьби з корупцією можуть застосовуватися заходи, які порушують права громадян [3].

Важливо зазначити, що в Україні існують механізми та інституції, спрямовані на захист прав людини, такі як Уповноважений Верховної Ради України з прав людини та Європейський суд з прав людини. Ці інституції відіграють ключову роль у забезпеченні балансу між безпекою та правами людини шляхом контролю за дотриманням законності та захистом прав громадян. Проте, в контексті війни та конфліктів іноді приймаються рішення, які можуть суперечити основним правам людини, наприклад, щодо свободи слова чи права на справедливий суд. Це створює напругу між потребами безпеки суспільства та необхідністю захисту прав та свобод громадян [1].

Застосування спеціальних засобів у вітчизняній практиці має значний потенціал і відіграє ключову роль у забезпеченні національної безпеки та правопорядку. Однією з головних сфер застосування є боротьба зі злочинністю, включаючи організовану злочинність, корупцію, злочини проти майна та особистої безпеки громадян. Спеціальні поліцейські підрозділи, такі як спеціальні відділи боротьби з організованою злочинністю, забезпечують ефективне проведення операцій і розслідування складних кримінальних справ [4].

Крім того, спеціальні засоби часто використовуються для забезпечення національної безпеки та оборони. Вони включають в себе військові підрозділи, спеціальні служби зі збору інформації, а також технічні засоби контррозвідки та протидії кіберзагрозам. Ці засоби допомагають запобігти можливим загрозам з боку зовнішніх ворогів та забезпечити захист національних інтересів.

Україна також активно використовує спеціальні засоби для захисту прав і свобод громадян. Сюди входить застосування спеціальних правоохоронних органів для боротьби зі злочинами на основі расової, релігійної або гендерної дискримінації, а також для захисту прав активістів громадських організацій та журналістів [5].

Отже, перспективи застосування спеціальних засобів полягають у пошуку оптимального рішення, яке б забезпечило ефективну боротьбу з загрозами для безпеки суспільства, а також захист прав та свобод громадян. Це можливо лише за умови, що використання таких засобів відбуватиметься в рамках закону, з урахуванням принципів правової держави та захисту прав людини. Важливо постійно розвивати механізми контролю за їх застосуванням, а також забезпечувати відкритість та прозорість у діяльності владних структур. Тільки в такий спосіб можна досягти гармонії між безпекою суспільства та захистом прав людини, забезпечуючи стабільний розвиток країни та добробут її громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Плахотний А., Зейкан В. Правові основи застосування спеціальних засобів. *Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи*. 2023. 126 с.

2. Плахотний А. Обмеження конституційних прав громадян в умовах воєнного стану. *Незалежність України: права людини та національна безпека: Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції Національний університет «Львівська політехніка»*, 2022. 246 с.

3. Плахотний А. П. Злочини проти миру. The 7 th International scientific and practical conference —Modern research in world science (October 2-4, 2022). Lviv, Ukraine, 2022. 1320 p.

4. Сичевський В., Кудінов С. Права людини та національна безпека. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2021. № 31. Р. 241-248с.

5. Кузьменко О. В. Свобода як принцип конституції і цінність громадянського суспільства. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. №1. С. 12-16с.

ПЕКАРСЬКА Євгенія – студентка 1-го курсу факультету № 4 Донецького державного університету внутрішніх справ

САЛАХУТДІНОВА Єлизавета – студентка 1-го курсу факультету № 4 Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ВОЛОБОЄВ Артур – завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

СУБ'ЄКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Проведене нами дослідження визначило актуальною проблемою, яка потребує постійного вирішення в умовах правового режиму воєнного стану. На нашу думку такою проблемою є захист прав дитини, оскільки діти, в силу своїх вікових особливостей та залежності від соціального середовища є найбільш вразливими категоріями громадян. В умовах незалежності в Україні сформована система органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей, на які, в межах визначеної компетенції, покладається здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку [1]. Такими органами і службами є:

- центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сім'ї та дітей, орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері сім'ї та дітей, відповідні структурні

підрозділи обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських і районних у містах рад;

- уповноважені підрозділи органів Національної поліції;
- приймальники-розподільники для дітей органів Національної поліції;
- школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти;
- центри медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я;
- спеціальні виховні установи Державної кримінально-виконавчої служби України;
- притулки для дітей;
- центри соціально-психологічної реабілітації дітей;
- соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка) [1].

При цьому в Законі України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» визначено те, що у здійсненні соціального захисту і профілактики правопорушень серед дітей беруть участь у межах своєї компетенції інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, окремі громадяни. Прикладом цього є затвердження постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 р. № 302 «Положення про Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану» [2].

Основними завданнями Координаційного штабу є:

- координація дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо організації евакуації дітей, зокрема дітей з інвалідністю та дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які не досягли 18-річного віку та проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, які влаштовані на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї, дитячого будинку сімейного типу, які перебувають під опікою, піклуванням, які влаштовані до сімей патронатних вихователів (далі - діти), з небезпечних територій, створення безпечних умов для їх перебування;
- координація дій центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо розміщення та задоволення потреб дітей, евакуйованих у безпечні регіони України, та тих, які переміщені у держави тимчасового перебування;
- координація заходів щодо забезпечення розміщення та задоволення потреб дітей, евакуйованих у безпечні регіони України, та тих, які переміщені у держави транзитного перебування;
- здійснення контролю за постановкою на консульський облік дітей в державі їх тимчасового влаштування і визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час постановки на консульський облік дітей, та забезпечення повернення дітей до України після припинення воєнних дій;
- визначення шляхів і способів вирішення проблемних питань щодо захисту прав дитини в умовах воєнного стану;
- прийняття оперативних рішень щодо захисту прав дітей;

- моніторинг дотримання соціальних стандартів та прав дітей в Україні у державах їх тимчасового перебування, які виїхали за межі України, а також організація їх повернення в Україну;
- інформування громадян України та міжнародної спільноти про становище та потреби в захисті дітей в умовах воєнного стану;
- поширення інформації про діяльність Координаційного штабу [2].

Отже, Координаційний штаб є тимчасовим консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України і утворюється з метою сприяння координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР. Дата оновлення: 03.08.2023. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр#Text>
2. Положення про Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану: затв постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 р. № 302. Дата оновлення: 14.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-n#Text>

ПЕКАРСЬКИЙ Сергій – доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Впровадження в Україні правового режиму воєнного стану поставило перед органами / підрозділами Національної поліції завдання якісної підготовки фахівців. Дана аксіома стосується і підрозділів ювенальної превенції.

Стаття 72 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII регламентує професійне навчання поліцейських. Відповідно система професійного навчання поліцейських складається з: первинної професійної підготовки; підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання; післядипломної освіти; службової підготовки – систем і заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності [1, ст. 72].

Положення статті 5 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII визначають, що перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування складних спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності [2, ст. 5]. На нашу думку до таких складних спеціалізованих задач у діяльності працівника ювенальної превенції є різнопланова діяльність, спрямована на запобігання вчиненню дітьми, тобто особами, які не досягли повнолітнього віку, кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють. При цьому зазначаємо що, підрозділи ювенальної превенції взаємодіють з іншими органами і службами у справах дітей, спеціальними установами та закладами на які покладається здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку [3].

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, який затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 578 [4] визначає особливості розробки освітньо-професійної програми за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавра в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. Освітньо-професійна програма повинна містити обов'язкові та вибіркові компоненти, які передбачають вивчення також і дисциплін за спеціалізацією ювенальної превенції.

З цією метою була створена робоча група зі складу представників різних закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку поліцейських. Зазначена робоча група розробила проєкт вибірових дисциплін, серед яких зазначаємо: Професійно-психологічну підготовку поліцейського; Організаційно-правові засади діяльності підрозділів ювенальної превенції; Ювенальну психологію та педагогіку; Профілактичну діяльність підрозділів ювенальної превенції; Сімейне право (або Охорона дитинства); Діяльність підрозділів ювенальної превенції щодо забезпечення безпеки дітей в кіберпросторі; Документування кримінальних правопорушень за участю дитини з будь-яким процесуальним статусом; Забезпечення та здійснення кримінального провадження дружнього до дитини; Оформлення матеріалів справ про адміністративні правопорушення, підвідомчі підрозділам ювенальної превенції; Ювенальну деліктологію тощо.

Окрім того, необхідно зазначити і первинну професійну підготовку поліцейських для підрозділів ювенальної превенції, яка здійснюється відповідно до вимог Державного освітнього стандарту з професії «Поліцейський (за спеціалізаціями)», який затверджений наказом Міністерства освіти та науки України від 08.03.2024 № 299 [6].

На нашу думку особливості та порядок первинної професійної підготовки поліцейських для підрозділів ювенальної превенції повинні компелювати освітні компоненти, які передбачені для здобувачів бакалаврського рівня освіти у закладах вищої освіти зі специфічним умовами навчання, які готують поліцейських. Тобто висновуємо, що впровадження єдиного підходу до вибірових компонентів у освітньому процесі з підготовки поліцейських

сприятиме якості підготовки фахівців для підрозділів ювенальної превенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Дата оновлення: 04.05.2024. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. Дата оновлення: 24.03.2024. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

3. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044. Дата оновлення: 21.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

4. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР. Дата оновлення: 03.08.2023. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр#Text>.

5. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 578.

6. Державний освітній стандарт з професії «Поліцейський (за спеціалізаціями)»: затв. наказом Міністерства освіти та науки України від 08.03.2024 № 299.

ПЕЛЮХОВ Ярослав - курсант 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, рядовий поліції

Науковий керівник: МАКАРЕНКО Олександр - професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРЕВЕНТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному світі технології швидко змінюють спосіб, у який функціонують усі сфери суспільного життя, і правоохоронні органи не є

винятком. Впровадження інноваційних технологій у превентивну діяльність Національної поліції України відкриває нові можливості для підвищення ефективності боротьби зі злочинністю та забезпечення громадської безпеки, водночас створюючи певні виклики.

Інноваційні технології, такі як системи відеоспостереження, аналітика великих даних, штучний інтелект та інтернет речей (IoT), вже активно впроваджуються у практику правоохоронних органів багатьох країн. В Україні цей процес також набирає обертів. Використання систем відеоспостереження з функцією розпізнавання обличчя, аналітичних платформ для прогнозування злочинів та мобільних додатків для спілкування з громадянами дозволяє підвищити оперативність та точність дій поліції.

Однак впровадження таких технологій супроводжується низкою викликів. По-перше, необхідність значних фінансових інвестицій для придбання, впровадження та обслуговування сучасного обладнання. Це включає витрати на технічне забезпечення, програмне забезпечення та навчання персоналу. По-друге, питання захисту персональних даних та конфіденційності. Використання технологій збору та аналізу даних потребує розробки чітких нормативно-правових актів, які б регулювали обробку та зберігання інформації, щоб запобігти її неправомірному використанню.

Перспективи впровадження інноваційних технологій у превентивну діяльність Національної поліції дуже обнадійливі. Системи штучного інтелекту можуть значно полегшити аналіз великого обсягу даних, що надходять з різних джерел, та допомогти у прогнозуванні потенційних загроз. Наприклад, алгоритми машинного навчання здатні виявляти патерни у поведінці злочинців, що може допомогти у запобіганні злочинам до їхнього вчинення.

Впровадження мобільних додатків для громадян дозволяє поліції оперативно отримувати інформацію про підозрілі ситуації та злочини. Громадяни можуть легко повідомляти про правопорушення, надсилати фото та відео, а також отримувати актуальну інформацію про небезпеки у своїй місцевості.

Таким чином, інноваційні технології відкривають широкі перспективи для підвищення ефективності превентивної діяльності Національної поліції України. Проте для успішного їх впровадження необхідно подолати низку викликів, серед яких фінансові витрати, захист персональних даних та підвищення кваліфікації поліцейських. Спільними зусиллями держави, наукових установ та громадянського суспільства можливо створити ефективну систему, яка забезпечить високий рівень безпеки та захисту прав громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Солнцева Х.В. Шляхи запровадження національної концепції інтегрованої організації поліцейської діяльності. *Проблеми законності*. 2021. Вип.155. С. 146-165
2. Шатрава С.О. Превентивна діяльність Національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового дослідження. *Наше право*. 2023. №3.

ПЕРЕПЬОЛКІН Сергій – завідувач
кафедри міжнародного права
Університет митної справи та фінансів,
доктор юридичних наук, професор
БАТРАЧЕНКО Тетяна – завідувач
кафедри правоохоронної діяльності
Університет митної справи та фінансів
кандидат юридичних наук, доцент

ТАКТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: СТРАТЕГІЇ, ВИКЛИКИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ

Реформування Національної поліції України, ініційоване з метою адаптації до змінних умов і викликів сучасності, вимагає систематичного оновлення та перегляду професійних програм навчання. Забезпечення їхньої відповідності практичним потребам правоохоронних органів у динамічному суспільному контексті є ключовим аспектом ефективної роботи поліції. Відтак, здійснюючи детальний аналіз існуючих парадигм навчання, що включає дослідження їх структури, змісту та балансу між теоретичними знаннями та практичними навичками [1, с. 57]. Отже, у фокусі дослідження опиняється оцінювання інтеграції теоретичних курсів з вимогами реального поліцейського середовища, що є вирішальним для підготовки компетентних правоохоронців, здатних ефективно виконувати свої обов'язки.

Програма первинного навчання в Національній поліції України, яка триває приблизно чотири місяці, організована таким чином, що включає регулятивний та варіативний сегменти. Регулятивна частина, яка є обов'язковою для всіх новобранців, охоплює 25 освітніх дисциплін у трьох основних напрямках: загальнопрофесійна підготовка, професійно-теоретична підготовка та професійно-практична підготовка. Найбільша увага в рамках цієї програми приділяється практичним навичкам, зокрема тактичному та вогневому навчанню, що підкреслює акцент на підготовці до реальних оперативних умов [2, с. 187].

Незважаючи на те, що програма навчання є всеосяжною та охоплює широкий спектр дисциплін, існують певні виклики, які потребують уваги. Одним із таких викликів є інтеграція сучасних технологій у повсякденні операції. Відтак, актуальним є питання покращення навчання на основі сценаріїв та адаптація до змінюваних правових стандартів. Практика показує, що існує необхідність більш інтерактивних підходів до навчання, які б сприяли розвитку критичного мислення та навичок прийняття рішень у стресових ситуаціях. Отже, для підвищення ефективності навчальних програм важливо враховувати ці аспекти, адаптуючи навчальний процес до реалій сучасного динамічного середовища.

В умовах сучасного динамічного суспільства та зростаючих викликів правоохоронної діяльності, Національна поліція України стикається з

необхідністю інтенсифікації та модернізації своїх програм первинної професійної підготовки. Відтак, основним завданням стає не тільки забезпечення відповідності змісту навчання реальним умовам службової діяльності, а й інтеграція сучасних технологій та методик, які допоможуть підготувати новобранців до ефективного вирішення професійних завдань. Отже, запропоновані вдосконалення включають інтеграцію технологій, зокрема впровадження сучасних симуляційних технологій та цифрових інструментів, що значно підвищить якість підготовки новобранців до викликів сучасної поліцейської діяльності. Також, підвищенню адаптивності сприятиме розширене сценарне навчання, яке включає використання реалістичних сценаріїв, зокрема, пов'язаних із військовими діями та громадськими заворушеннями [3, с. 18]. Нарешті, важливим аспектом є впровадження механізмів неперервної оцінки та відгуку протягом усього навчального періоду, що дозволить своєчасно виявляти та усувати прогалини в навчанні, забезпечуючи таким чином високий рівень професійної підготовки.

Сучасний контекст правоохоронної діяльності в Україні характеризується постійними змінами та викликами, що вимагають від Національної поліції України невинних реформ освітніх програм. Дослідження вказує на необхідність таких перетворень, адже актуалізація навчального плану за допомогою інтеграції новітніх технологічних інструментів та розширення використання комплексних практичних сценаріїв є ключовою для підготовки офіцерів, здатних ефективно вирішувати складнощі сучасної правоохоронної роботи. Відтак, такі зміни сприятимуть не лише підвищенню професійної компетенції, але й адаптації поліцейських до зростаючих вимог безпеки та правопорядку. Отже, важливість цих реформ в навчальних програмах підкреслюється не тільки в контексті безпосереднього виконання професійних обов'язків, але й у ширшому масштабі вкладу у загальнонаціональну безпеку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Давигора Ю. І. Тактична підготовка правоохоронців у контексті нової концепції діяльності національної поліції України. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. № 7 (127). С. 56–61.
2. Бондаренко В. Особливості програм первинної професійної підготовки працівників Національної поліції України. *Молодіжний науковий вісник*. 2019. № 4. С. 187–191.
3. Бондаренко В. Особливості тактичної підготовки працівників підрозділів патрульної поліції. *Вісник Національної академії державної прикордонної служби України*. 2018. № 3. С. 16–21.

ПЦЬ **Артем** – курсант навчальної групи
Ф4-203 факультету № 4 Харківського
національного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ЛУКІН **Богдан** – викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
факультету №3 Харківського
національного університету внутрішніх
справ, майор поліції

ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ФУНКЦІЙ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ . ЗОКРЕМА НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Умови воєнного стану вимагають від підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України адаптації своїх функцій для забезпечення правопорядку та безпеки на деокупованих територіях. Особливості реалізації поліцейських функцій у таких умовах мають кілька важливих аспектів, що визначають їх ефективність та відповідність правовим нормам.

Перш за все, підрозділи превентивної діяльності мають зосередитися на відновленні довіри місцевого населення до правоохоронних органів. Деокуповані території часто стають місцями, де місцеві жителі втратили віру в державні інституції через тривалий контроль окупаційних сил. Поліція повинна діяти прозоро та відкрито, активно взаємодіяти з громадянами, організовувати громадські зустрічі та інформаційні кампанії.

Другою важливою функцією є відновлення правопорядку та забезпечення безпеки. Це включає проведення патрулювання, організацію контрольних пунктів, перевірку підозрілих осіб та транспортних засобів, а також забезпечення охорони важливих об'єктів інфраструктури. Поліцейські підрозділи мають оперативно реагувати на повідомлення про злочини та інші правопорушення, щоб забезпечити швидке та ефективне реагування.

Особливе значення має забезпечення громадського порядку під час проведення гуманітарних операцій. У зв'язку з великим напливом гуманітарної допомоги на деокуповані території, поліцейські повинні забезпечувати охорону її доставки та розподілу, а також запобігати можливим спекуляціям та розкраданням.

Крім того, підрозділи превентивної діяльності зобов'язані співпрацювати з іншими правоохоронними органами та військовими підрозділами. Така взаємодія дозволяє ефективніше координувати дії, обмінюватися інформацією та спільно реагувати на виклики безпеки.

Психологічна підтримка населення також є важливою складовою діяльності поліції на деокупованих територіях. Багато людей пережили значний стрес, втратили родичів чи майно, тому поліцейські повинні бути підготовлені

до надання первинної психологічної допомоги та направлення постраждалих до відповідних служб.

Особливу увагу необхідно приділити документуванню злочинів, скоєних під час окупації. Поліцейські повинні збирати докази, проводити допити свідків, фіксувати матеріальні збитки та інші факти, які можуть бути використані в судових процесах як докази воєнних злочинів.

В умовах воєнного стану законодавство може надавати поліції додаткові повноваження, але важливо, щоб їх використання залишалося в межах правових норм і не порушувало прав людини. Поліцейські повинні бути обізнані з особливостями правового режиму воєнного стану та діяти відповідно до затверджених процедур і стандартів.

Таким чином, реалізація поліцейських функцій підрозділами превентивної діяльності в умовах воєнного стану на деокупованих територіях вимагає комплексного підходу, зосередженого на відновленні довіри населення, забезпеченні безпеки, співпраці з іншими структурами та дотриманні правових норм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Робота на деокупованих територіях і тактична медицина: Жозеп Боррель та Ігор Клименко відвідали навчання поліцейських та гвардійців. URL: <https://mvs.gov.ua/news/robota-na-deokupovanix-teritoriiakh-i-takticna-medicina-igor-klimenko-ta-zozep-borrel-vidvidali-navcannia-policeiskix-ta-gvardiiciv>

2. Як працює одеська поліція на деокупованій Херсонщині. Суспільне | Новини. URL: <https://suspilne.media/odesa/431859-postijni-obstrili-roztroseni-budinki-ta-mini-ak-pracue-odeska-policia-na-deokupovanij-hersonsini/>

ПРОКОПЕЦЬ Карина – курсант 2 курсу
*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
*викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЧЕРЕЗ ПРЕВЕНТИВНИЙ ПІДХІД ПОЛІЦІЇ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Забезпечення безпеки в суспільстві є однією з ключових функцій вказаного органу виконавчої влади. У світлі сучасних викликів та небезпек, які ставлять під загрозу публічний порядок та громадянське благополуччя, превентивний підхід

до забезпечення безпеки стає все більш важливим. Це дозволяє уникнути виникнення конфліктів, злочинів та інших подій, що загрожують публічній безпеці.

Принципи, що стосуються законності, гуманізму, соціальної справедливості, юридичної рівності перед законом, демократизму, пріоритету прав, свобод та інтересів людини і громадянина, є не лише внутрішнім основоположенням правової системи, але й універсальними нормами, які мають загальнообов'язковий характер у контексті реалізації превентивної діяльності органами Національної поліції України.

Ці принципи, узгоджені з міжнародними стандартами та закріплені в Конституції України, є основою для формування та розроблення законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів. Вони характеризуються нормативністю, імперативністю, регулятивністю та загальнообов'язковістю. На даний час всі ці принципи знайшли своє відображення у чинному законодавстві України [1, с. 86].

Враховуючи роль Національної поліції України у формуванні та реалізації державної політики у сфері національної безпеки та оборони, її завдання полягають у захисті життя, гідності, прав і свобод громадян, а також забезпеченні безпечних умов життєдіяльності суспільства та держави. Принципи, що лежать в основі цієї діяльності, виступають фундаментом для всіх законодавчих актів, регламентують діяльність поліції та юридично значущі дії її працівників [3, с. 41]. Згідно з Законом України «Про національну безпеку України», основними принципами у сфері національної безпеки та оборони є верховенство права, підзвітність, законність, прозорість та дотримання засад демократичного цивільного контролю. Ці принципи визначають методологію національної безпеки та визначають шляхи її забезпечення у відповідності з міжнародним правом та міждержавними механізмами міжнародної безпеки.

Основні принципи діяльності Національної поліції України, включаючи верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства та безперервності, є визначальними для її діяльності у всіх сферах і напрямках. Вони є основою для забезпечення правового, гуманітарного та соціального захисту громадян, а також для збереження порядку та безпеки в суспільстві.

Принцип законності, що регулює діяльність органів Національної поліції України, закріплений у частині 2 статті 19 Конституції України та статті 8 Закону України «Про Національну поліцію», визначає, що заходи запобігання та превентивна діяльність поліції повинні здійснюватися в межах їх повноважень, відповідно до законів України та застосовуватися відповідно до визначених методів. Законодавець також чітко встановлює, що поліцейським заборонено виконувати злочинні або явно незаконні накази чи розпорядження [4, с. 69].

Важливим принципом превентивної діяльності поліції є принцип відкритості та прозорості, який описаний у статті 9 Закону України "Про Національну поліцію". Цей принцип включає у себе організацію превентивної роботи поліції, а також взаємовідносини поліції з громадськістю, в тому числі

інформування громадськості про причини та умови, які сприяють правопорушенням, і про заходи, що приймаються для їх запобігання, а також про стан злочинності. Принцип політичної нейтральності (стаття 10 Закону «Про Національну поліцію») гарантує захист прав і свобод громадян незалежно від їх політичних переконань або партійної належності. Поліцейським заборонено виражати особисті політичні переконання та займатися політичною діяльністю під час виконання службових обов'язків.

Взаємодія з громадськістю на засадах партнерства є ще одним важливим принципом (стаття 11 Закону «Про Національну поліцію»). Що передбачає тісну співпрацю та взаємодію поліції з суспільством для задоволення його потреб у безпеці. Планування діяльності поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад. Принцип безперервності (стаття 12 Закону «Про Національну поліцію») передбачає, що поліція забезпечує безперервність превентивної діяльності, включаючи патрулювання, реагування на звернення громадян та припинення правопорушень, цілодобово [2, с. 50].

Крім того, превентивна діяльність поліції здійснюється відповідно до спеціальних принципів, що визначаються окремими законами України та підзаконними актами, і включають в себе конкретні аспекти організації та здійснення цієї діяльності. Наприклад, спеціальні принципи можуть бути закріплені в законах про запобігання домашньому насильству, про охорону дитинства, про дорожній рух та інші.

Превентивний підхід у діяльності поліції ґрунтується на розумінні, що запобігання злочинності та забезпечення безпеки населення є більш ефективними та прийнятними для суспільства, ніж реагування на події після їх виникнення. Цей підхід передбачає активне виявлення потенційних загроз безпеці та прийняття заходів для їх попередження [3, с. 11].

Однією з ключових концепцій у превентивному підході є розуміння соціальних та кримінальних обставин, які можуть призвести до вчинення злочинів. Поліція повинна аналізувати різноманітні фактори, такі як соціально-економічний статус, місцеві традиції, культурні особливості тощо, щоб визначити потенційні джерела конфліктів та злочинності. Ще однією важливою складовою превентивного підходу є активна взаємодія з громадськістю. Поліція повинна співпрацювати з суспільством, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами для спільного виявлення та вирішення проблем безпеки.

У практичній діяльності поліції важливий і профілактичний підхід, що може виявлятися у різних формах. Однією з них є проведення проактивних патрулювань, під час яких поліцейські активно перебувають у громадських місцях та виявляють можливі загрози безпеці. Також важливим елементом є програми соціального партнерства, в рамках яких поліція співпрацює з місцевими урядовими та неприбутковими організаціями для розв'язання соціальних проблем, що можуть призвести до вчинення злочинів. Крім того, поліція може використовувати методи профілактичної роботи, такі як навчальні програми для молоді, консультації з питань безпеки для громадян тощо.

Превентивний підхід поліції до підтримання безпеки є важливим елементом сучасного правоохоронного відділу. Він ґрунтується на теоретичних засадах розуміння соціальних та кримінальних обставин, що призводять до злочинності, а також на практичних заходах, спрямованих на попередження загроз безпеці та співпрацю з громадськістю. Послідовне застосування превентивного підходу дозволить підвищити рівень безпеки та публічного порядку в суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Старчук О. В. Щодо поняття принципів права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 40–43.
2. Семерей Б. В. Адміністративно-правові засади реалізації принципу відкритості та прозорості у діяльності Національної поліції України : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2017. 19 с.
3. Чирик С. В. Принципи адміністративної діяльності патрульної поліції : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2018. 15 с.
4. Коваленко О., Плахотний А. Важливість правильного підходу до тактичної підготовки поліцейських, які нестимуть службу в екстремальних умовах: Матеріали конференцій МЦНД (15.12. 2023) Київ. С. 233-235.

ПРОКОПЕЦЬ Карина – курсант 2 курсу
*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
*викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

ЗАХИСТ ПРАВ І МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКІВ: СТРАТЕГІЇ ПОРЯДКУ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ

Поліція, як ключовий орган правоохоронної системи, зобов'язана не лише реагувати на правопорушення, але й гарантувати охорону прав та свобод громадян, запобігати загрозам публічній безпеці та порядку, або припиняти їх. Згідно із чинним нормативними актами України поліція вживає заходів реагування в межах визначених законом.

У межах своєї компетенції поліція також використовує поліцейські превентивні та примусові заходи, визначені Законом України «Про Національну поліцію». Ці заходи, зокрема, включають у себе фізичний вплив, застосування

спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Проте, застосування цих заходів регулюється чіткими правилами та обмежується законом [1, с. 36].

Поліцейський захід - це дія або комплекс дій, спрямованих на обмеження певних прав і свобод людини, які застосовуються поліцією виключно для виконання її повноважень. Обраний поліцейський захід повинен бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним. Це означає, що він повинен бути передбачений законом, застосовуватися лише у випадках, коли інший захід неможливо застосувати або він буде неефективним, і має завдавати мінімальної шкоди правам та інтересам людини чи суспільства [2, с. 36]. Спеціальні засоби, що використовуються поліцією, мають бути конструктивно призначеними для захисту людей від ураження, пригнічення або обмеження їх волі, з дотриманням чітких правил застосування.

Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу і допускається лише у випадках нагальної необхідності та з відповідними обмеженнями, визначеними законом.

Необхідно також зазначити, що поліцейський захід припиняється, якщо досягнута його мета, або якщо він виявився неефективним чи непотрібним. Це вказує на те, що поліція використовує заходи примусу лише у випадках, коли це дійсно необхідно для досягнення мети заходу та з мінімальною можливою шкодою для прав та свобод людини. Поліція, використовуючи поліцейські заходи, дотримується принципів законності, необхідності, пропорційності та ефективності, забезпечуючи таким чином охорону прав і свобод громадян та публічну безпеку [4, с. 5].

Впровадження поліцейських заходів примусу є необхідною складовою в діяльності правоохоронних органів для забезпечення публічного порядку та безпеки. Однак, це завдання повинно бути виконане з дотриманням принципів законності, правової визначеності, пропорційності та необхідності з метою захисту прав і свобод громадян.

У підсумку, стратегії порядку застосування поліцейських заходів примусу мають сприяти захисту прав та свобод громадян, запобіганню правопорушенням та мінімізації ризиків для всіх учасників ситуації. Це досягається за допомогою чіткої правової регламентації, дотриманням принципів пропорційності та необхідності, а також через тренування поліцейських у професійних навичках та використанні альтернативних методів впливу [3, с. 59].

Права людини та мінімізація ризиків є основними принципами, які лежать в основі сучасної поліцейської діяльності. Забезпечення безпеки та порядку у суспільстві часто вимагає застосування поліцейських заходів примусу, але повинно здійснюватися з урахуванням прав та свобод кожного громадянина [5, с. 17].

Однією з ключових стратегій для мінімізації ризиків при застосуванні поліцейських заходів примусу є професійна підготовка поліцейських. Персонал повинен мати не лише високий рівень фізичної підготовки, але і розуміння принципів права, деескалації конфліктів та використання альтернативних засобів впливу. Додатковою стратегією є використання технологій для контролю та документування поліцейських заходів. Відеоспостереження, звукозапис, а

також нагрудні камери котрі можуть служити як засоби фіксації подій та забезпечення об'єктивного розгляду можливих ситуацій.

Отже, захист прав та мінімізація ризиків повинні бути в центрі уваги при застосуванні поліцейських заходів примусу. Це вимагає чіткої правової бази, професійної підготовки складу підрозділів та використання сучасних технологій для забезпечення об'єктивності та ефективності дій поліції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бочек О. І. Адміністративно-правові засади застосування поліцейських заходів примусового характеру в Україні. 2021. С. 35.
2. Кобець М. П., Бочек О. І. Застосування поліцейських заходів в аспекті дотримання прав людини і громадянина. *Наука і правоохорона*. 2018. С. 54-60.
3. Серватовський А.В. Проблемні аспекти застосування поліцейськими заходів примусу. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України*: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 11 квіт. 2019 р.). Харків: ХНУВС, 2019. С. 226-228.
4. Плахотний А.П., Швець Є.В. Додаткові повноваження поліцейського в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції (21 жовтня 2022 року) / упор. Л. В. Павлик, У. О. Цмоць. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 273-274.
5. Мазанка Е. Тактика дій поліцейських у разі збройного нападу. Матеріали конференцій МЦНД (01.12. 2023, Чернігів), 2023. С. 224-228.

ПУЗАНОВ Андрій – викладач кафедри забезпечення державної безпеки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник

СТАБІЛІЗАЦІЙНІ ДІЇ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Стабілізаційні дії на де окупованих територіях є одним з важливих аспектів відновлення та забезпечення безпеки на територіях, які перебувають під контролем окупантів. Ці дії спрямовані на відновлення соціально-економічних процесів, підтримання прав і свобод людей, а також забезпечення безпеки та стабільності.

Одним із важливих аспектів стабілізаційних дій є відновлення інфраструктури, освіти та охорони здоров'я на територіях, що були піддані окупації. Це допомагає забезпечити нормальний життєвий рівень для місцевого населення і зміцнити його довіру до державних органів.

Крім того, важливо забезпечити право на достойне життя для мешканців деокупованих територій, забезпечуючи їхню безпеку та захист від будь-яких форм насильства та притискання.

Також не менш важливе завдання стабілізаційних дій полягає в підтримці економічного розвитку та підтриманні соціальної стабільності на цих територіях. Це може бути досягнуто шляхом створення робочих місць, підтримки бізнесу та сприяння соціальним ініціативам.

Узагальнюючи, стабілізаційні дії на деокупованих територіях мають вирішальне значення для відновлення мирного життя та відновлення суверенітету держави. Вони розумно поєднують в собі військові, політичні, економічні та гуманітарні заходи з метою забезпечення сталого розвитку і безпеки в цих регіонах.

ПУКАС Ярослав – здобувач вищої освіти
2 курсу Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ДЕРЕ'ЯНКО Крістіна – викладач
кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ

Вплив і значення культурних і моральних установок у існуванні та відтворенні таких соціальних явищ, як гендерно зумовлене насильство, є загальновизнаним. Підлегле становище жінок у суспільстві посилюється дискримінаційними соціокультурними традиціями та економічною нерівністю [4].

Ще одним фактором, що сприяє домашньому насильству, є зниження рівня життя значної частини населення, безробіття, поширення алкоголізму та наркоманії, проституції та епідемій. Все це впливає і руйнує світогляд людей, і на тлі цих факторів фізичне насильство стає нормальним явищем. Економічна нестабільність призводить до зростання домашнього насильства. Однак, як свідчить статистика, насильство трапляється не лише в сім'ях з низькою соціальною відповідальністю та матеріальним добробутом, а й у різних прошарках суспільства, незалежно від соціального статусу.

Домашнє насильство характеризується жорстокістю, зухвалістю та надмірним цинізмом, що свідчить про складні стосунки в родині. За даними вивчення кримінальних справ, кожен восьмий насильницький злочин в сім'ї – 13,2 % вчинено з особливою жорстокістю, кожен сьомий – 28,9 % – із садизмом, кожний шостий – 16,9% – із знущанням над потерпілим [6, с. 27]. Самогубство є дуже поширеним серед жертв насильства.

Перед обличчям страху і щоденних принижень жертва не бачить іншого виходу, окрім як покінчити з цим життям, а кривдник погрожує жертві, щоб вона ні до кого не зверталася за допомогою. Намагаючись подолати проблему домашнього насильства, у грудні 2017 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», в якому запропоновано новий підхід до боротьби з цим негативним явищем у суспільстві [3].

Наразі домашнє насильство - це будь-яке діяння, що здійснюється однією особою стосовно іншої, яка перебуває з нею у сімейних відносинах, або яка проживає з нею на одній території, спрямоване на заподіяння їй фізичної, психологічної, сексуальної або економічної шкоди або на позбавлення її волі, особистої свободи, що спричиняє або може спричинити їй фізичні або психічні страждання, завдати шкоди її здоров'ю, розвитку, гідності, свободі, нормальним життєвим зв'язкам, позбавити права на володіння, користування та розпорядження майном, а також завдати шкоди або принизити її честь, гідність чи ділову репутацію.

Це означає, що потерпілою визнається особа, незалежно від того, чи проживає вона разом зі злочинцем(невістка, зять, чоловік, дружина, колишній чоловік, мати, батько, діти, батьки, рідні брати і сестри, теща, опікун, піклувальник, їхні діти, усиновлені діти, діти, які перебувають під опікою, піклуванням, спільно проживаючі родичі(інші родичі, співмешканці, особи, пов'язані спільними правами та обов'язками).

В Україні вживаються комплексні заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству, які ґрунтуються на принципах верховенства права, гендерної рівності, нетерпимості до дискримінації, поваги до прав і свобод людини та захисту інтересів постраждалих осіб, шляхом створення єдиного національного реєстру випадків домашнього насильства та кол-центр для надання допомоги жертвам насильства.

До кривдника можуть бути застосовані(та вдало застосовуються) спеціальні заходи протидії домашньому насильству такі як: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний припис стосовно кривдника; взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; направлення кривдника на проходження програми для кривдників [3].

У всіх випадках вчинення домашнього насильства постраждала особа має право звернутися із відповідною заявою та повідомленням до органів Національної поліції за місцем проживання, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, а також до виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах рад. Особи, які порушують вимоги Закону України "Про здійснення спеціальних заходів у сфері протидії домашньому насильству", несуть відповідальність згідно із законом. Законом передбачена адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства.

Відповідно до статті 173-2Закону України №290"Про адміністративні правопорушення ", вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про

місце тимчасового проживання може каратися штрафом від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або 30-40 годинами громадських робіт, або адміністративним арештом протягом семи діб [1].

Відповідно до статті 126-1 Кримінального кодексу, домашнє насильство, тобто умисне, організоване фізичне, психологічне або економічне насильство, вчинене винною особою по відношенню до свого теперішнього чи колишнього подружжя, інших членів сім'ї або особи, з якою вона перебуває в інтимних стосунках, що спричиняє потерпілому фізичні чи психологічні страждання, розлад здоров'я, фізичні вади, психічну залежність або зниження якості життя, карається громадськими роботами на строк від 150 до 240 годин або арештом на строк до шести місяців або позбавленням волі на строк до 2 років [2].

Таким чином, можна зробити висновок, що домашнє насильство є дуже актуальною проблемою на сьогоднішній день. Незважаючи на всі методи, які використовуються для запобігання та протидії домашньому насильству, кількість жертв не зменшується. Україна визнає існування проблеми домашнього насильства і боротьба з ним є одним із пріоритетів державної політики. Ми постійно боремося з домашнім насильством на етапі розвитку нашого суспільства і віримо, що в майбутньому зможемо викоринити це ганебне явище з нашого життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Ст.1122.
2. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. ст. 131.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству Закон України. №2671-VIII від 17.01.2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 5. ст.35.
4. Сукмановська Л.М. Історичні аспекти виникнення проблеми домашнього насильства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2016. Випуск 3. С. 272-281.
5. Правові та кримінологічні засади запобігання насильства в сім'ї: Навч. посіб. За заг. Ред. О.М. Джужі, І.В. Опришка, О.Г. Куліка., Київ.: НАВСУ. 2005.

РЕВА Станіслав – аспірант *Донецького державного університету внутрішніх справ*

ВЕСЕЛОВ Микола - професор кафедри *державно-правових дисциплін факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ

За даними інформаційної системи моніторингу реалізації державної антикорупційної політики протягом 2023 року уповноваженими посадовими особами органів Національної поліції України (далі – НПУ) та Національного агентства з питань запобігання корупції за ознаками адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією було складено протоколи стосовно 1390 осіб. Переважна більшість цих матеріалів (97,1%) була оформлена посадовими особами уповноважених органів НПУ (поліцейськими) [1].

Якщо казати про втілення такого принципу як забезпечення невідворотності адміністративної відповідальності (стягнення) за порушення антикорупційного законодавства, то такий чинник як «недоліки існуючої процедури провадження у справах про даний вид адміністративних правопорушень» [2], – можна сміливо ставити в край кута проблеми, яка існує на сьогодні у цій сфері суспільних відносин. Отже, метою даного дослідження став комплексний аналіз теоретичних засад, правових підстав і практичних аспектів здійснення НПУ повноважень з документування адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, з тим, щоб визначити проблеми (зокрема й ті, що стосуються процедурних питань реалізації адміністративних повноважень), які заважають ефективності діяльності поліції у цій сфері.

В процесі документування поліцією адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією умовно можна виділити декілька етапів.

1. *Попередня перевірка та виявлення ознак делікту* даної групи (*порушення справи про адміністративне правопорушення*). Проблема процесуального характеру, які певним чином ускладнюють діяльність поліції на цьому етапі є відсутність у законодавстві про адміністративну відповідальність: а) визначення чіткого моменту початку провадження у справі про адміністративне правопорушення і процедурного оформлення конкретним актом (документом) відповідного процесуального рішення про порушення справи з боку уповноваженої посадової особи (у нашому випадку – поліцейського); б) чіткої регламентації здійснення провадження у справі про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією за матеріалами, одержаними від інших правоохоронних органів; в) чіткого закріплення повноважень поліції щодо

виробування документів, необхідних для провадження у справі про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією; г) чіткої регламентації (на законодавчому рівні) порядку узгодження з прокурором проєкту протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією.

2. Завершення адміністративного розслідування. Проблемами процесуального характеру, які певним чином ускладнюють діяльність поліції та реалізацію прав особи, яка притягається до адміністративної відповідальності на цьому етапі є відсутність у законодавстві про адміністративну відповідальність: а) чітко визначеного моменту виявлення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією; б) процедури складання уповноваженою посадовою особою (поліцейським) протоколу за відсутності особи, як притягається до адміністративної відповідальності, якщо така особа умисного ухиляється від явки до органу поліції для ознайомлення з протоколом та отримання його примірника; в) гарантованого права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності на професійну правничу допомогу (за її бажанням) під час ознайомлення з протоколом про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією.

Таким чином, документування адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією є складовою протидії порушенням антикорупційного законодавства і визначальною частиною провадження у даній категорії справ, яка включає регламентовану законодавством (у тому числі підзаконними нормативно-правовими актами) діяльність уповноважених органів (підрозділів) НПУ та їх посадових осіб (поліцейських), спрямовану на виявлення ознак, збір і належне процесуальне закріплення доказової інформації та оформлення факту адміністративного проступку для подальшого об'єктивного розгляду та прийняття рішення у справі судом щодо притягнення до адміністративної відповідальності винної особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Відомості стосовно адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Інформаційна система моніторингу реалізації державної антикорупційної політики. Національне агентство з питань запобігання корупції. 2024. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/kpi/info/2/>

2. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#n40>

РЕВА Володимир – курсант 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально – наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – викладач кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

У відповідності до ст. 3 Конституції України [1] - права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст діяльності правової держави. Соціальне призначення основних прав і свобод громадян виявляється в тому, що вони втілюють ідеали демократії, гуманізму і справедливості, сприяють всебічному розвитку особи, надають громадянам широкі можливості для активної участі в управлінні суспільством і державою, функціонуванні державного і політично правового механізму.

Права і свободи людини - це формально визначені, юридично гарантовані можливості користуватися соціальними благами, офіційний вимір можливості поведінки людини в державному організованому суспільстві.

Основи поваги до прав людини закладені в конституціоналізмі, тобто влада діє на основі закону і в межах закону, а також у правовій, соціальній і демократичній державі, які забезпечують повагу до гідності і захист прав кожного члена суспільства. О.К. Соколенко підкреслює, що права і свободи людини та громадянина не є абстрактним змістом правової держави, а вимагають від неї розв'язання конкретних завдань - визнання та забезпечення таких прав, свобод і законних інтересів. Це забезпечення передбачає охорону та захист прав громадян.[2]

Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод громадян полягає в організації відповідної поліцейської діяльності та наділенні уповноважених представників правоохоронних органів необхідними правами і обов'язками.

В адміністративно-правовій літературі цей механізм визначається як сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин.

Це включає сукупність адміністративно-правових засобів, що впливають на відносини, які виникають під час виконання державою виконавчих функцій. До адміністративно-правових засобів зазвичай відносять: норми права, правові

відносини, акти реалізації прав та обов'язків, а іноді й акти тлумачення норм адміністративного права.

Таким чином, адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод громадян органами Національної поліції - це система адміністративно-правових засобів, спрямованих на врегулювання суспільних відносин, що існують у партнерській взаємодії громадян та органів Національної поліції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР // ВВР України. - 1996. № 30. Ст. 141.(дата звернення 15.06.2024)
2. Соколенко О.К. Захист прав громадян як основна функція правової держави. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 2. С. 118-122.

РУБЛЬОВ Кирило – курсант 2 курсу н.з ДР-245 Навчально наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів національної поліції Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

БОДИРЄВ Дмитро – старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ БПЛА В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В останні роки використання бойових безпілотних літальних апаратів (БПЛА) стало важливим інструментом в діяльності правоохоронних органів багатьох країн, включаючи Україну. Національна поліція України, як орган, що відповідає за підтримання громадського порядку та забезпечення безпеки громадян, активно впроваджує сучасні технології у свою роботу. Це зокрема стосується використання бойових БПЛА для виконання різноманітних завдань.

Перш за все, використання БПЛА регулюється низкою нормативно-правових актів. Основним документом є Закон України "Про Національну поліцію", який визначає загальні принципи діяльності поліції, її права та обов'язки [1]. Крім того, згідно з Положенням про використання повітряного простору України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 грудня 2017 року № 954 встановлюються правила та процедури використання БПЛА під час виконання службових обов'язків [2].

Як зазначає Шевченко Т.В., переваги використання БПЛА полягають у отриманні об'єктивної інформації та у їх здатності здійснювати нагляд, розвідку та моніторинг з повітря, швидкому реагуванні на виникнення подій, збільшенні

області охоплення при веденні пошуково-рятувальних операцій, с контролі дорожнього руху та багато іншого. Однак, перед впровадженням БПЛА у поліцейську діяльність необхідно ретельно визначити концепцію їх застосування, враховуючи специфіку завдань і потреб поліцейських. Це включає вивчення різних аспектів, таких як правові, етичні, технічні, безпекові та інші [3].

З нашої точки зору, використання БПЛА у діяльності Національної поліції України є не тільки сучасним кроком, але й необхідним засобом для підвищення ефективності правоохоронної діяльності. Ці технології дозволяють оперативно отримувати важливу інформацію, що може значно поліпшити якість реагування на різні ситуації та забезпечити вищий рівень безпеки громадян. Однак, впровадження таких систем має бути ретельно сплановане, з урахуванням всіх потенційних ризиків та можливих наслідків. Це включає підготовку кваліфікованих кадрів, які будуть здатні ефективно використовувати ці технології, а також розробку чітких регламентів і процедур, що забезпечать дотримання прав людини та законності у їх застосуванні.

Отже, використання бойових БПЛА в діяльності Національної поліції України є обґрунтованим та перспективним напрямом, що відповідає сучасним вимогам до правоохоронної діяльності. Завдяки можливості оперативного отримання інформації з повітря, ці технології можуть значно підвищити ефективність поліцейської роботи, особливо в умовах великомасштабних громадських заходів, надзвичайних ситуацій та інших кризових подій. Однак, для успішного впровадження бойових БПЛА необхідно враховувати правові, етичні, технічні та безпекові аспекти, що дозволить забезпечити їх ефективне та безпечне використання в інтересах суспільства. Необхідно також постійно вдосконалювати нормативно-правову базу та навчання персоналу, щоб відповідати новим викликам та загрозам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : станом на 18 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Про затвердження Положення про використання повітряного простору України : Постанова Каб. Міністрів України від 06.12.2017 р. № 954 : станом на 5 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-п#Text>
3. Шевченко Т. В., Власенко І.В., Котелюх М.О. Аналіз використання безпілотних літальних апаратів у службово-бойовій діяльності Національної поліції України. *Юридичний бюлетень*. 2023. Вип. 29. С. 459-465.

РУДНЄВ Дмитро – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ЛОГІНОВА Марина – викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

ГАЛУЗЕВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ЕКОЛОГІЧНОМУ ПРАВІ, ЯКІ ВІДБУВАЮТЬСЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Міжнародне екологічне право – це система принципів і норм міжнародного публічного права, що регулює відносини у сфері охорони довкілля та раціонального використання його ресурсів. Ця галузь права є відносно молодого, адже її становлення розпочалося лише у 1972 році з проведення Стокгольмської конференції ООН з навколишнього середовища.

Під час конференції було прийнято два основоположні документи [1, с. 200]:

1. Стокгольмська декларація, яка проголосила 26 принципів екологічно відповідальної поведінки держав.

2. Програма дій, яка лягла в основу створення Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП).

Важливим етапом у розвитку міжнародного екологічного права стала Нарада урядових експертів, що відбулася в Монтевідео у 1981 році під егідою ЮНЕП. На цій нараді обговорювалися питання Боротьби з транскордонними забрудненнями та Компенсація екологічної шкоди

У 1992 р. в Ріо-де-Жанейро була проведена Конференція ООН з навколишнього середовища та розвитку, участь у якій узяли представники 179 держав. У ході цієї конференції було прийнято документ найважливішими серед яких є [2, с. 35]:

1. Декларація Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища та розвитку (часто її називають «Декларацією Ріо» і «Зеленим кодексом поведінки держав»). Ця Декларація — логічне продовження Стокгольмської декларації 1972 р., закріплює нові принципи співробітництва держав у сфері охорони навколишнього середовища;

2. Порядок денний на XXI ст.;

3. Конвенція про біологічне різноманіття. Конференція ООН у Ріо-де-Жанейро. 1992 р.;

Міжнародною спільнотою були розроблені та прийняті документи в галузі екології [3, с. 234]:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй із питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, 1972 р.;

2. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, 1973 р.;

3. Конвенція про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище, 1977 р.;

4. Боннська конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин, 1979 р.;

5. Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані, 1979 р.;

6. Конвенція ООН із морського права, 1982 р.;

7. Угода про тропічні ліси, 1983 р. та ін.

Цей перелік не є остаточним, удосконалення міжнародного екологічного законодавства триває.

На основі вищевказаних міжнародних нормативно - правових актів, які регулюють діяльність у сфері екології, можемо зауважити, що екологічні ресурси повинні бути захищені на міжнародному рівні, особливо в умовах воєнного стану. Отже, війна в Україні спричинила значний вплив на міжнародне екологічне право.

Наразі, аналізуючи ситуацію сьогодення, можемо зауважити, що на території України відбувається знищення довкілля внаслідок бойових дій, забруднення повітря, води та ґрунту, знищення природних ресурсів, зміна клімату, що призводить до порушення міжнародних договорів з екологічних питань. Тобто, відбувається порушення законодавчих нормативних норм на міжнародному рівні, які потребують вирішення і є нагальними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля. Львів. 2009. 203 с.

2. Андрусевич А. Конвенція Еспо: Транскордонна оцінка впливу на довкілля. Посібник для громадян та їх об'єднань. РАЦ «Суспільство і довкілля». 2010.

3. Медведєва М.О. Міжнародне екологічне право. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т.2. 812 с.

РУДНЄВ Дмитро – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ЛОГІНОВА Марина – викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпровського державний університету
внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ТА ПРИНЦИПИ В ПІДГОТОВЦІ ПРАЦІВНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОХОРОНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабне вторгнення країни – агресора на територію України стало серйозним випробуванням українського народу, Збройних Сил України та інших складових сил оборони. Наприкінці лютого 2022 р. війська росії вторглись в Україну, окупувавши території нашої незалежної країни. Саме тому необхідно дослідити проблеми службово-бойової діяльності сил безпеки і оборони України в умовах сьогодення.

Дане питання досліджували О.М. Анохін, Ю.Г. Барабаш, Ю.В. Баскакова, Д.М. Белов, Ю.М. Бисага, О.Ю. Бруслик, В.В. Гецько, В.А. Гошовська, О.М. Держалюк та інші.

Проведення в Україні низки реформ окремих сфер і секторів, а особливо сектора безпеки та оборони країни, які у своєму поєднанні утворюють систему широкомасштабної адміністративної реформи, спрямоване на всебічну і комплексну перебудову існуючих систем публічного управління та розбудову нової «європейської» держави.

Так, наприклад, напрямками адміністративної реформи в Україні є розвиток військових формувань з правоохоронними функціями. Цей крок необхідний для створення принципово нової системи адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності сил безпеки і оборони України. Дана реформа є запорукою розвитку не лише сил безпеки і оборони, але й інших сил, які відповідають за внутрішню безпеку держави та важливим кроком на шляху європейської інтеграції України.

Як свідчить практика, у діяльності дослідженого органу починаючи з 2014 року вже накопичилося чимало проблем, що пов'язані зі слабкою взаємодією з правоохоронними органами та іншими військовими формуваннями, відсутністю комплексного й системного адміністративно-правового забезпечення цієї діяльності, неврегульованістю багатьох організаційних і тактичних питань тощо. У зв'язку з вказаною проблемою неефективності системи забезпечення національної безпеки і оборони України [1, с.230], яка, у свою чергу, є наслідком несформованості сектора безпеки і оборони України як цілісного функціонального об'єднання, керованого з єдиного центру, інституційної

слабкості, непрофесійності, структурної незбалансованості органів сектора безпеки і оборони тощо. Вбачається, що реалізація та виконання запланованих заходів дозволить розвиток сил безпеки і оборони як військового формування з правоохоронними функціями, збільшить її спроможність щодо забезпечення громадської безпеки, фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури, участь в охороні і обороні державного кордону України, а також забезпечить підтримку НГУ операцій Збройних Сил України у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, та в особливий період [1, с. 231].

Оцінка, проведена в рамках комплексного огляду сектора безпеки і оборони, виявила ряд проблем, що впливають на воєнну безпеку України в умовах воєнного стану:

1. Відсутність чіткого розподілу відповідальності, що призводить до дублювання функцій, неефективного використання ресурсів та ускладнює прийняття рішень.

2. Відсутність об'єднаного керівництва, що свідчить про те, що немає єдиного органу, який би координував дії сил оборони згідно з принципами та стандартами НАТО.

3. Застаріла нормативно-правова база, тобто великий обсяг нормативних актів потребує оновлення та приведення у відповідність до сучасних викликів.

4. Незавершений перехід на контрактну армію, тобто необхідно доопрацювати систему комплектування Збройних Сил України з урахуванням принципів кадрової політики НАТО.

Для забезпечення ефективної та сучасної системи безпеки і оборони України, яка відповідає кращим європейським та світовим стандартам, необхідно провести масштабні перетворення.

Пріоритетними напрямками цих перетворень мають стати: збільшення прозорості та підзвітності сил безпеки і оборони, залучення громадянського суспільства до контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони, підвищення рівня довіри суспільства до сил безпеки і оборони, перехід до більш гнучкої та мобільної структури сил оборони, створення єдиного органу, який буде координувати дії сил оборони, оптимізація чисельності сил оборони, впровадження принципів і стандартів НАТО в систему управління силами оборони, створення ефективної системи планування та прийняття рішень, підвищення рівня професійної підготовки кадрів, розробка та прийняття нової політики у сфері безпеки і оборони, яка відповідає сучасним викликам, впровадження сучасних євроатлантичних підходів до планування та управління ресурсами, забезпечення сил оборони сучасним озброєнням та військовою технікою, оптимізація системи постачання та забезпечення сил оборони, підготовка сил оборони до ведення сучасних війн, збільшення мобільності та бойової готовності сил оборони, створення механізмів для ефективного контролю з боку [2, с. 7].

В умовах воєнного стану проблеми службово-бойової діяльності сил безпеки і оборони України стали більш гострими. Ці проблеми охоплюють нестачу ресурсів, зміну характеру загроз, психологічний вплив війни, необхідність швидкого реагування. Важливо відзначити, що вирішення проблем

службово-бойової діяльності сил безпеки і оборони України є складним завданням, яке потребує комплексного та системного підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сектор безпеки і оборони України: стратегічне керівництво та військове управління: монографія / Саганюк Ф.В., Фролов В.С., Павленко В.І. та ін.; за ред. д.військ.н., проф. І.С. Руснака. К.: ЦЗ МО та ГШ ЗС України, 2018. 230 с.
2. Кириченко І. О. Шляхи вдосконалювання наукового супроводу службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку. *Честь і закон*. 2019. № 1. С. 3–23.

САХНО **Артем** – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИМУСОВОЇ ЕВАКУАЦІЇ ДІТЕЙ З ЗОНИ ВЕДЕННЯ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Діти є особливо вразливою категорією населення, яка потребує особливого захисту під час збройних конфліктів. Одним із заходів такого захисту є примусова евакуація дітей з зони ведення активних бойових дій.

Примусова евакуація дітей є крайнім заходом, який застосовується лише у разі, коли безпека дітей у зоні ведення бойових дій не може бути гарантована в інший спосіб.

Правове регулювання примусової евакуації дітей з зони ведення активних бойових дій здійснюється на основі міжнародного права, зокрема Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни 1949 року та Додаткового протоколу до Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни 1977 року [1].

У міжнародному праві примусова евакуація дітей з зони ведення бойових дій допускається лише у разі, якщо вона здійснюється з метою захисту їх життя та здоров'я. Евакуація повинна проводитися гуманним чином та з урахуванням інтересів дітей.

Правове регулювання примусової евакуації дітей з зони ведення активних бойових дій в Україні здійснюється на основі Конституції України, Закону України "Про правовий режим надзвичайного стану", та інших нормативно-правових актів.

Згідно з ч. 1 ст. 17 Закону України "Про правовий режим надзвичайного стану", тимчасова чи безповоротна евакуація людей з місць, небезпечних для

проживання, з обов'язковим наданням їм стаціонарних або тимчасових жилих приміщень [2].

У практиці інших держав примусова евакуація дітей з зони ведення активних бойових дій здійснюється зазвичай за наступними принципами:

- добровільність;
- гуманність;
- урахування інтересів дітей;
- забезпечення безпеки дітей.

У деяких державах примусова евакуація дітей з зони ведення бойових дій здійснюється лише за рішенням суду.

Правове регулювання примусової евакуації дітей з зони ведення активних бойових дій в Україні є достатньо розвиненим. Однак, на думку автора, воно можна було б удосконалити шляхом внесення наступних змін:

- визначення у законодавстві більш чітких критеріїв, за якими може бути прийняте рішення про примусову евакуацію дітей;
- запровадження процедури обов'язкової консультації з батьками або законними представниками дітей перед прийняттям рішення про їх примусову евакуацію;
- удосконалення механізму захисту прав дітей під час примусової евакуації.

Такі зміни сприятимуть більш ефективному захисту дітей під час збройних конфліктів.

Висновки. Як було зазначено вище, правове регулювання примусової евакуації дітей з зони ведення активних бойових дій в Україні є достатньо розвиненим. Однак, існує ряд питань, які можна було б вдосконалити для більш ефективного захисту дітей під час збройних конфліктів.

Одним із таких питань є визначення більш чітких критеріїв, за якими може бути прийняте рішення про примусову евакуацію дітей. У чинному законодавстві зазначено, що примусова евакуація дітей допускається лише у разі, коли безпека дітей у зоні ведення бойових дій не може бути гарантована в інший спосіб. Однак, це визначення є досить загальним і потребує більш конкретного роз'яснення.

Реалізація таких заходів сприятиме більш ефективному захисту дітей під час збройних конфліктів та забезпечить їхні права та інтереси.

Правове регулювання примусової евакуації дітей з зони ведення активних бойових дій є важливим питанням, яке потребує постійного удосконалення. Внесення змін до чинного законодавства, про які йшлося вище, дозволить більш ефективно захистити дітей під час збройних конфліктів.

Особливо важливою є консультація з батьками або законними представниками дітей перед прийняттям рішення про їх примусову евакуацію. Це дозволить забезпечити, що рішення буде прийнято з урахуванням інтересів дітей.

Крім того, необхідно розробити спеціальні правила та процедури, які будуть спрямовані на захист прав дітей під час примусової евакуації. Ці правила та процедури повинні передбачати заходи щодо забезпечення безпеки дітей,

охорони їхнього здоров'я, доступу до освіти та інших соціальних послуг, а також захисту від насильства та дискримінації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конвенція про захист цивільного населення під час війни : Конвенція; ООН від 12.08.1949. *Офіційний вісник України*. 2013. № 27. Ст. 942.
2. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 23. Ст. 176.

СКОРИК Альона – курсант 2-го курсу
*Криворізького навчально – наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – викладач
*кафедри правоохоронної діяльності та
поліцейстики Факультету №1
Криворізького навчально – наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

ВЗАЄМОДІЯ І ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ ЗМІН

З моєї точки зору , сучасний світ характеризується динамічними змінами, які потребують від держави та громадськості тісної співпраці та спільних зусиль для вирішення актуальних проблем. Партнерство між державою та громадськістю стає ключовим фактором успішного розвитку та подолання викликів, з якими стикається суспільство[1]

Важливість партнерства держави та громадськості:

1) Ефективне вирішення проблем: Спільні зусилля держави та громадськості дозволяють комплексно підходити до вирішення проблем, враховуючи різні точки зору та потреби.

2) Підвищення довіри до влади: Прозорість та відкритість у роботі державних органів, залучення громадськості до процесу прийняття рішень сприяє формуванню довіри до влади

3) Підвищення рівня активності громадян: Участь у вирішенні проблем своєї громади мотивує громадян до активної позиції та відповідальності за власне життя.

Партнерство держави та громадськості є ключовим фактором успішного вирішення проблем, з якими стикається суспільство. Спільні зусилля влади та громадян дозволяють підвищити ефективність державного управління, зміцнити демократію та покращити життя людей.

Взаємодія державних органів з громадськістю ґрунтується на принципах відкритості, прозорості та підзвітності влади, а також на активній участі громадян у житті суспільства.

На мою думку, співпраця між органами публічної влади та громадськими організаціями повинна ґрунтуватися на партнерстві та рівності. Це допомагатиме досягти ефективної співпраці і створити умови для об'єднання зусиль державного та громадського сектору з метою вирішення важливих суспільних питань.

Стаття 89 Закону України "Про Національну поліцію" передбачає, що поліція співпрацює з громадськістю шляхом організації та реалізації спільних проєктів, програм та заходів з метою задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання своїх завдань. Взаємодія між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та вирішення проблем, пов'язаних з поліцейською діяльністю, та підтримку використання сучасних методів для підвищення результативності та ефективності цієї діяльності. Поліція також підтримує програми правового виховання, поширює правові знання в освітніх закладах, засобах масової інформації та у видавничій справі.

У ч. 1 ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено, що «діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб» [2, с. 6]; у ч. 2 ст. 89 цього закону законодавець говорить про співпрацю поліції з громадськістю в якості необхідної умови ефективної роботи поліції: «співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності здійснення такої діяльності [2, с. 66].

Висновком можна зробити те, що взаємодія з громадськістю є невід'ємною складовою демократичного розвитку України. Забезпечення ефективної співпраці влади та громадян сприятиме реалізації євроінтеграційних прагнень країни та побудові кращого майбутнього для всіх українців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : закон України від 22.06.2000 № 1835-III. База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.
2. Закон України «Про Національну поліцію». Київ : Вид. Паливода А. В., 2015. 104 с.

СОБАКАРЬ Андрій – завідувач кафедри
адміністративного права, процесу та
адміністративної діяльності
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор

ІНСТИТУТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ І ПРОБЛЕМИ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

Серед заходів впливу, що застосовуються до неповнолітніх, та тягнуть за собою для цих осіб певні наслідки, як правило морального і виховного характеру, і накладаються на підставах і в особливому порядку, встановлених нормами адміністративного права, найбільш виразно виділяється адміністративна відповідальність. Остання відрізняється (порівняно з кримінальною) меншою репресивністю і більшою мірою підходить для впливу на неповнолітніх, оскільки перевиховання та виправлення їх часто можливе і без застосування заходів кримінальної відповідальності, внаслідок тих особливостей, які відрізняють особистість неповнолітнього: процес формування особистості неповнолітнього ще не завершено, часто у них відсутня стійка антигромадська спрямованість, неповнолітні сприйнятливі до впливу, вони мають більше можливостей до створення та здійснення моделей майбутнього життя, ніж в дорослих.

Загальною метою усіх видів юридичної відповідальності є попередження правопорушень, проте вони мають різні можливості впливу, закладені у кожному з видів відповідальності стосовно суб'єкта, на якого впливає. Зокрема, стосовно неповнолітніх не тільки адміністративна відповідальність, а й застосування запобіжних та інших адміністративно-правових заходів можуть бути використані як один із найбільш ефективних засобів боротьби з правопорушеннями неповнолітніх, бо адміністративному методу, заснованому на засадах влади та підпорядкування, властива оперативність реагування, що особливо необхідне для припинення та попередження правопорушень неповнолітніх та для ліквідації умов, що сприяють появі цих правопорушень, та яка не завжди є досяжною при здійсненні кримінальної чи цивільної відповідальності.

Широкий діапазон заходів, що застосовуються до неповнолітніх головним чином, створює можливість вибору та застосування до них заходів, за допомогою яких можна було б здійснити на них запобіжно-виховний вплив з максимальним урахуванням індивідуальних особливостей.

Характеристика застосовуваних до неповнолітніх адміністративно-правових заходів відповідальності свідчить, що ця відповідальність має стосовно них явну запобіжно-виховну цільову спрямованість, причому караність правопорушників у ряді заходів відносно слабо виражене, а самі заходи спрямовані головним чином безпосередньо на виправлення антисоціальної поведінки, формування у неповнолітніх свідомого відповідального ставлення до оточуючих.

Слід погодитись із О.Л. Чернецьким, який до особливих ознак адміністративної відповідальності неповнолітніх відносить те, що ця відповідальність носить виховний та нематеріальний характер, оскільки до неповнолітніх у віці від 16 до 18 років, як правило, застосовуються заходи впливу, які не є адміністративними стягненнями, зокрема це: зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; застереження; догана або сувора догана; передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють. Також за вчинення адміністративних правопорушень в окремих випадках неповнолітні віком від 16 до 18 років можуть нести адміністративну відповідальність на загальних підставах (у разі вчинення дрібного розкрадання, порушення правил дорожнього руху, дрібного хуліганства, стрільби з вогнепальної зброї в населених пунктах, злісної непокори законній вимозі або розпорядженню працівника поліції і порушення правил поведінки з вогнепальною зброєю та боєприпасами). До неповнолітніх не застосовується адміністративний арешт, про що зазначено у ст. 32 КУпАП, вчинення правопорушення неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує відповідальність та інше [1, с. 442].

Характерною особливістю адміністративної відповідальності неповнолітніх є також те, що вона, як правило, супроводжується застосуванням заходів адміністративного примусу до батьків (або осіб, що їх замінюють), до яких відповідно до КУпАП можуть бути застосовані відповідні заходи впливу за неправильне ставлення до дітей, злісне невиконання обов'язків по вихованню дітей, доведення неповнолітніх до стану сп'яніння та у зв'язку з правопорушеннями неповнолітніх. Таке поєднання – відповідальності неповнолітніх та здійснення за допомогою правових заходів (у тому числі й заходів адміністративної відповідальності) на батьків – дозволяє розширити можливості попередження правопорушень неповнолітніх та боротьби з ними.

Особливе значення адміністративної відповідальності (в порівнянні з іншими її видами) для попередження правопорушень неповнолітніх знайшло своє вираження і в правовому регулюванні цієї відповідальності. До неповнолітніх застосовуються спеціально їм призначені заходи адміністративної відповідальності та інші заходи впливу. Зрозуміло, що в адміністративному праві існують і такі заходи відповідальності, які застосовуються як до неповнолітніх, так і до інших суб'єктів відповідальності (наприклад, штраф), але тим і відрізняється принципово адміністративне право від цивільного та кримінального, що в ньому встановилася як галузь відповідальності, пов'язана зі спеціальним суб'єктом – неповнолітнім, у той час як правове регулювання відповідальності неповнолітніх у кримінальному праві враховує головним чином лише пов'язані з особистістю неповнолітніх особливості застосування до них загальних положень про відповідальність, а у цивільному праві правове регулювання відповідальності неповнолітніх взагалі враховує лише особливості їх положення у зв'язку з тим, що мірою відповідальності є по суті весь завданий збиток.

Однак слід зазначити, що незважаючи на великі можливості впливу на неповнолітніх, закладені в адміністративному законодавстві, принцип

індивідуалізації відповідальності неповнолітніх у ньому нині ще не отримав свого належного розвитку. Це пов'язано як з певними недоліками правового регулювання адміністративної відповідальності в цілому, так і наявністю низки невирішених проблем безпосередньо пов'язаних з відповідальністю неповнолітніх зокрема.

В нинішніх умовах окремі заходи впливу до неповнолітніх є недосконалими, малоефективними і застарілими [2, с. 25].

Як вже було зазначено вище, КУпАП закріплює перелік таких заходів, не визначаючи поняття та мету застосування, що ускладнює визначення їх правової природи. У зв'язку з цим під час застосування заходів впливу на практиці виникають певні проблеми. По-перше, статтею 24-1 КУпАП вказуються заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх за вчинення адміністративних правопорушень у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років. Водночас, більшість правопорушень, скоєних особами до 16 років залишаються безкарними й породжують ще більше свавілля з боку підлітків. А враховуючи, що 14-річний вік фігурує у законодавстві України як найменший, то юридично вірним буде встановлення саме його як вік, з якого особу може бути притягнуто до адміністративної відповідальності.

По-друге, перелік таких заходів впливу, що застосовуються до неповнолітніх відповідно до статті 24-1 КУпАП потребує принципового оновлення та вдосконалення, адже майже всі перелічені заходи не досягають кінцевої мети – мінімізації деліктності неповнолітніх.

По-третє, проблемною залишається сама процедура застосування окремих заходів впливу до неповнолітніх. Наприклад, зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого, не дає відповіді на те, чи є вимога публічності обов'язковою, чи є якась інша форма вибачення, і чи можуть під час вибачення бути присутні свідки [3, с. 316-322].

По-четверте, такий захід як догана та сувора догана є абсолютно недієвим та нелогічним у застосуванні до неповнолітніх порушників, адже більше притаманний трудовим правовідносинам. Більше того, незрозуміла сама процедура застосування такого заходу, його документального оформлення, процесуального закріплення тощо.

По-четверте, невідповідність передбачених адміністративно-деліктним законодавством заходів впливу до неповнолітніх реаліям сьогодення, майже всі є рудиментами радянської адміністративної системи, і як наслідок майже не застосовуються у правозастосовній практиці.

По-п'яте, адміністративні примусові заходи, на відміну від інших, мають чітко виражений запобіжно-виховний характер. Правильне та своєчасне застосування їх до неповнолітнього правопорушника дасть змогу виробити в останнього почуття особистої відповідальності перед державою та суспільством за свої протиправні дії на більш ранньому етапі його становлення як особистості.

По-шосте, це можливість застосування до неповнолітніх не тільки правових, а й інших заходів впливу, таких, наприклад, як взяття шефства над неповнолітнім, вплив на неповнолітнього за допомогою трудового чи

педагогічного колективу, нагляд за поведінкою та діяльністю підлітка з боку посадових осіб служби у справах дітей.

Недоліки правового регулювання адміністративної відповідальності неповнолітніх не випадкові: вони зумовлені тим, що в адміністративному праві відсутня чітка система адміністративних стягнень, а юридичною наукою ще вироблено єдиних принципів побудови цієї системи.

Відсутність єдиної чіткої системи адміністративних стягнень негативно впливає і на вироблення системи адміністративних стягнень стосовно неповнолітніх. У першу чергу це відноситься до розмежування заходів адміністративної відповідальності та заходів громадського впливу, між якими існують принципові відмінності як за правовою природою, так і підставами застосування, способами і методами впливу, у зв'язку з чим нівелювання цих заходів здається неприпустимим.

Відтак, юридична відповідальність є одним із найважливіших знарядь впливу на поведінку людей, і тому її подальшому вдосконаленню приділятиметься й надалі постійна увага. Однією з ланок цієї відповідальності є адміністративна відповідальність неповнолітніх, проблеми вдосконалення правового регулювання якої в нинішніх умовах мають особливо актуальне значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чернецький О. Л. Поняття та особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх: теоретико-правові питання. *Форум права*. 2008. № 1. С. 439-444.

2. Тріпак Ю.Р., Краковська А.Є. Адміністративна відповідальність неповнолітніх. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. Том 1. № 11. С. 23–28.

3. Соловйова О.М. Адміністративна відповідальність неповнолітніх: чи потрібні зміни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 316-322.

СОЛОНЬКО Катерина – курсантка 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально – наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – викладач кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики Факультету №1 Криворізького навчально – наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ

СПІВПРАЦЯ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Реформування всіх соціальних інститутів триває, і Національна поліція не є винятком. Громадський порядок, безпека громадян, їх життя та здоров'я, а також профілактика та попередження злочинів залежать від ефективності діяльності цього державного органу. Тому взаємодія поліції з громадськими формуваннями на партнерських засадах стає все більш актуальною.

Наразі ця співпраця регулюється законами та нормативно-правовими актами. Наприклад, Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22.06.2000 року № 1835-III визначає порядок залучення населення до охорони громадського порядку, а також правові гарантії та соціальний захист громадян, які беруть участь у цій діяльності.

Форми адміністративної діяльності зазвичай поділяють на організаційні та правові. Організаційні заходи не спричиняють правових наслідків, а правові дії, навпаки, мають юридичні наслідки[1]

До організаційних заходів відносяться роз'яснювальна робота серед населення, правова пропаганда, організаційна допомога громадським формуванням, взаємодія із засобами масової інформації. Також до них належать видача адресних довідок, надання допомоги потерпілим, інформування родичів про затримання чи доставляння їхніх близьких до органів поліції. Важливу роль відіграє узагальнення та розповсюдження передового досвіду, а також проведення зборів, семінарів, нарад і конференцій. Ці дії не породжують правових наслідків, але вони здійснюються на основі законів і впливають на організацію та здійснення охорони публічного порядку.

Правові форми адміністративної діяльності поліції включають дії, які мають правові наслідки:

- 1) видання актів управління;
- 2) укладення угод;

3) здійснення інших юридично значущих адміністративних дій, таких як складання протоколів про адміністративне правопорушення, застосування табельної зброї та спеціальних засобів[2].

Акти управління є правовою формою виконавчо-розпорядчої діяльності, спрямованої на встановлення, зміну або припинення конкретних правових відносин, або містять обов'язкові для підпорядкованих осіб і органів поліції правила організації забезпечення публічної безпеки та порядку. Класифікація актів управління ґрунтується на сфері застосування, юридичних властивостях, назві та формі реалізації[3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : закон України від 22.06.2000 № 1835-III. База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>
2. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України : навч. посібник / за заг. ред. В. А. Глуховері. Дніпро : Дніпроп. держ. унт внутр. справ, 2016. 264 с.
3. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліцейських: навчальний посібник / Басс В.О., Білик В.М., Братель С.Г., Варивода В.І. та ін. / за ред. Кулікова В.А. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 288 с.

СОРОКО Богдан – курсант 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, рядовий поліції

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ ПОЛІЦІЇ З УРАХУВАННЯМ ПРИНЦИПУ ПОВАГИ ДО ПРАВ ЛЮДИНИ

У сучасному суспільстві важливо забезпечити ефективність роботи правоохоронних органів не лише шляхом реагування на вчинені злочини, але й шляхом запобігання їх вчиненню. Застосування превентивних заходів є ключовим аспектом такої стратегії, особливо коли вони впроваджуються з урахуванням принципу поваги до прав людини.

Превентивна діяльність поліції передбачає систематичні заходи, спрямовані на зниження рівня злочинності та забезпечення безпеки громадян. Це включає в себе не лише патрулювання та контроль, але й активну взаємодію з

громадськістю, що є важливим аспектом у відносинах між поліцією та суспільством.

Один із ключових принципів, на якому ґрунтується превентивна діяльність поліції, - це повага до прав людини. Цей принцип передбачає, що усі заходи, які приймаються для запобігання злочинам, мають бути законними, пропорційними та спрямованими на захист прав та свобод кожного громадянина. Поліція виступає не лише як орган, що забезпечує порядок, але й як захисник прав індивідуальної свободи та гідності кожної людини.

Важливим аспектом є психологічний підхід до превентивної діяльності. Поліцейські повинні мати відповідні знання і навички для взаємодії з різними соціальними групами та індивідуальними особами. Вони повинні бути здатні ефективно спілкуватися та вирішувати конфліктні ситуації без використання сили, дотримуючись принципів правової держави та поваги до прав людини.

Крім того, розвиток та вдосконалення превентивних заходів у поліції потребує постійного аналізу ефективності застосованих методів та їх адаптації до змінюючихся умов і викликів сучасного життя. Це передбачає співпрацю з науковими установами, міжнародними партнерами та використання новітніх технологій у сфері правоохоронної діяльності.

У підсумку, застосування превентивних заходів поліції з урахуванням принципу поваги до прав людини є не лише стратегічно важливим, але й морально обґрунтованим в контексті забезпечення справедливого та безпечного життя для всіх громадян. Тільки враховуючи ці принципи, можна побудувати довірчі відносини між поліцією та суспільством, що є важливим аспектом для зміцнення правової держави та стабільності в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / Д.П. Калаянов, К.С. Ізбаш, Є.В. Додін та ін.; за заг. ред. С.В. Петкова. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 544 с.
2. Адміністративна діяльність поліції: підручник / В.В. Середа, М.П. Гурковський, Ю.С. Назар та ін.; за заг. ред. В.В. Середи. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 776 с.

СТАНКЕВИЧ Вікторія – курсант 2 курсу
н.г ДР-245 Навчально-наукового
інституту права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник:

БОДИРЄВ Дмитро старший викладач
кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

РИЗИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ЗНИЖЕННЯ

Використання вогнепальної зброї поліцією пов'язане з певними ризиками, серед яких можуть бути недоліки в тренуванні та можливість невідповідного використання зброї в стресових ситуаціях. Для зниження цих ризиків можна використовувати такі заходи, як підвищення якості тренувань поліцейських, впровадження строгих протоколів використання зброї, використання нетовариських методів вирішення конфліктних ситуацій та використання не смертельних засобів примусового впливу, якщо це можливо. Такі заходи допомагають зменшити ймовірність негативних наслідків від використання вогнепальної зброї поліцією.

Застосування вогнепальної зброї поліцейськими несе в собі певні ризики, як для самих правоохоронців, так і для цивільних осіб. До основних ризиків належать: невинуватене застосування зброї: це може призвести до загибелі або травмування невинних людей, а також до підризу довіри до поліції з боку суспільства; ескалація конфлікту: застосування зброї може призвести до погіршення ситуації та зробити її більш небезпечною як для поліцейських, так і для цивільних осіб; психологічна шкода: застосування зброї може мати негативний вплив на психічний стан поліцейських, що може призвести до посттравматичного стресового розладу та інших проблем.

Законом України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року встановлено повноваження поліцейського застосовувати вогнепальну зброю лише у випадках, коли інші засоби примусу були недостатні для здійснення законних цілей, і лише в обґрунтованих випадках, коли це необхідно для захисту життя, здоров'я людей або поліцейського [2].

Саме через таку негативну статистику, яку може переглянути кожен охочий, створилася загальноприйнятий постулат серед поліцейських, що майже ні в якому випадку не можна навіть думати про застосування вогнепальної зброї. Це максимально невірне твердження, оскільки існують такі ситуації, в яких використання найсуворішого заходу примусу просто необхідне [1].

Для зниження ризиків застосування вогнепальної зброї поліцейськими пропонується ряд заходів:

1. Покращення підготовки поліцейських: навчання поліцейських кращим методам деескалації конфліктів та застосування нелетальної зброї, підготовка поліцейських до дій у стресових ситуаціях, навчання поліцейських надання першої медичної допомоги.

2. Підвищення прозорості та звітності: обов'язкове розслідування всіх випадків застосування вогнепальної зброї поліцейськими, публікація результатів розслідувань, запровадження чітких механізмів звітності про використання вогнепальної зброї.

3. Вдосконалення законодавства: чітке окреслення правових норм, що регулюють застосування вогнепальної зброї поліцейськими, введення жорсткіших санкцій за невинуватене застосування зброї.

4. Зміна суспільного ставлення: проведення просвітницьких кампаній щодо ролі та повноважень поліції, формування культури поваги до законності та правоохоронних органів.

5. Використання альтернативних методів: заохочення поліцейських до використання нелетальної зброї та інших методів примусу, коли це можливо. Розширення програм з психологічної допомоги поліцейським.

Отже, поліцейський може застосувати вогнепальну зброю лише в критичних ситуаціях, коли існує безпосередня загроза життю або здоров'ю самих поліцейських або інших осіб. Застосування вогнепальної зброї повинно бути останнім заходом і має відповідати принципам законності, необхідності та пропорційності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лопаєва О., Зосімов А. Ризики застосування вогнепальної зброї поліцейськими та способи їх зниження. *Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку в Україні*: матеріали кругл. столу (м. Дніпро, 23 квітня 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 34-35.

2. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII База даних «Законодавство України» Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Вогнева підготовка: навч.-метод. посіб. / Жбанчик А.В. та ін.; Дніпро: ДДУВС, 2017. 149 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/581> с.93-103

СТЄПАНІЩЕВ Денис – *дознавач
сектору дізнання Шепетівського РУП
ГУНП в Хмельницькій області, старший
лейтенант поліції*

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Найпоширенішим і найскладнішим для протидії є домашнє насильство, про що свідчить щорічне збільшення кількості таких подій. Так, від початку 2024 року кількість випадків домашнього насильства в Україні зросла на 14%. При цьому спостерігається негативний вплив війни на всі аспекти життя – близько 60% тих, хто чинить домашнє насильство, є військовослужбовцями [1].

Наразі зусиллями державних органів, міжнародних організацій, місцевих установ і громадських об'єднань в Україні налагоджується система протидії домашньому насильству. Провідна роль в питанні реагування на факти вчинення домашнього насильства належить підрозділам Національної поліції, які відповідно до покладених на поліцію завдань вживають заходів для запобігання та протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі (п.18, ч.1, ст. 23) [2].

Метою дослідження є аналіз норм чинного законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на предмет виявлення положень, що потребують удосконалення.

Так, з метою підвищення ефективності діяльності поліції у цьому напрямку діяльності на державному рівні розроблено дієвий механізм протидії домашньому насильству. Зокрема, під час реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, внесено зміни до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України та запроваджено кримінальну відповідальність за «Домашнє насильство» у ст. 126-1 КК України [3].

Крім цього, прийнято спеціальний Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі по тексту – Закон), який:

- *визначає поняття домашнє насильство* – як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь;

- *визначає поняття кривдника* – як особу, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі;

- визначає поняття обмежувальний припис стосовно кривдника – як встановлений у судовому порядку захід тимчасового обмеження прав чи покладення обов'язків на особу, яка вчинила домашнє насильство, спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи. Стаття 26 Закону визначає порядок встановлення обмежувального припису, а також терміни його встановлення – від одного до шести місяців. Суд може обрати один або декілька заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покласти на нього такі обов'язки:

1) заборона перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою;

2) усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;

3) обмеження спілкування з постраждалою дитиною;

4) заборона наближатися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалою особою;

5) заборона особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею;

6) заборона вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб [4].

Однак у Законі не передбаченого жодного механізму посередництва між кривдником та постраждалою особою в разі винесення судом обмежувального припису стосовно кривдника терміном більше ніж на один місяць. Відсутність даного посередництва порушує фундаментальні права кривдника, такі як:

- право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю (своїм майном), результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 41 Конституції України);

- право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (ст. 47 Конституції України);

- право на справедливий суд (ст. 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод), оскільки під час винесення рішень судовий орган не враховує права кривдника, а лише приймає до уваги права та інтереси постраждалої особи від домашнього насильства. **Відтак, на рівні Закону також має бути передбачений механізм захисту прав кривдника.**

Відсутність такого механізму може призвести до вимушеного порушення кривдником обмежувального припису при спробі реалізації своїх конституційних прав.

Так, наприклад, у жовтні 2023 року суд виніс обмежувальний припис про заборону наближення до адреси, в якій мешкає потерпіла від домашнього насильства. Через деякий час кривдник, який є власником даного домоволодіння та, де останній мешкав 25 років, приходить за цією адресою, щоб забрати свої особисті речі, оскільки змінюється пора року, порушуючи тим самим вимоги

обмежувального припису, що є кримінальним правопорушенням, що передбачене ст. 390-1 КК України. За ці дії судом засуджено кривдника за невиконання обмежувального припису до покарання у вигляді пробачійного нагляду строком на 1 рік. В подальшому проходить певний проміжок часу та кривдник знову приходить до себе додому за своїми особистими речами, оскільки пройшло 5 місяців та змінилась погода на вулиці і знову порушує вимоги обмежувального припису, за що притягається судом до кримінальної відповідальності за невиконання обмежувального припису до покарання у вигляді обмеження волі на строк 1 рік та 2 місяці [5].

З огляду на вищевикладене, можна дійти висновку, що Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», має певну прогалину в частині неврегулювання питання щодо можливості доступу кривдника до належного йому майна, яке перебуває в житлі, доступ до якого йому тимчасово обмежено обмежувальним приписом. Функцію «посередника» можна було б покласти на незацікавлену уповноважену особу органу виконавчої влади, наприклад, окремого «соціального працівника» або поліцейського мобільної групи «Поліна» (однак ці мобільні групи функціонують тільки у великих містах), у присутності яких кривдник зможе реалізувати права, гарантовані йому Конституцією України.

Як альтернативу, в ухвалі суду окремо можна прописувати конкретний день та час, в який кривдник може забрати належне йому майно з житла, доступ до якого йому заборонено обмежувальним приписом.

За відсутності означеного механізму кривдник притягається до кримінальної відповідальності та отримує реальний термін покарання у вигляді обмеження волі, через необхідність користування належним йому майном (речами), що є неприпустимим у правовій державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скільки випадків домашнього насильства фіксують в Україні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/06/26/infografika/suspilstvo/skilky-vypadkiv-domashnoho-nasylstva-fiksuyut-ukrayini>
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n41>
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
5. Вирок Полонського районного суду Хмельницької області від 18 червня 2024 р. Справа № 681/745/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119810087>

СТРЕЛЬЧЕНКО **Анатолій** – *здобувач
Науково-дослідного інституту публічного
права*

Науковий керівник:

ВОЛЯНЮК **Олександр** – *старший
викладач кафедри тактичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, майор поліції*

СУТНІСТЬ ДЕТЕРМІНАНТИ «ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА» У ПРОЦЕСІ ЗАХИСТУ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ГРОМАДЯН

Проведення наукових дискусій про взаємозв'язок між громадянами та громадською безпекою, зміст останньої та доцільність використання терміна "громадська безпека" у законодавстві було обумовлено фактом прийняття українського закону "Про державну поліцію". Одна група вчених вважає, що використовувати термін "громадська безпека" в законодавстві недоречно. Цей термін, на відміну від поняття "громадська безпека", рідко використовується в текстах нормативних правових актів, і його використання призводить до дисбалансу в закон про безпеку так як це вимагає внесення поправок на понад 5000 нормативно-правових актів (В.Г. Фатхутдінов [1], Є. А. Крищенко [2]). Інші вчені ототожнювали терміни "громадська безпека і правопорядок" і "громадська безпека і громадський порядок" (О.В. Когут [3]) або намагалися об'єднати ці підходи, визнаючи необхідність законодавчого визначення понять "громадська безпека" і "public security" (Н. С. Піх [4]). Різниця у ставленні вчених до вирішення цієї проблеми та демонстрації власної наукової позиції зумовлена традиційним розумінням понять «громадська безпека» і «громадський порядок» інноваційністю понять «публічна безпека» і «публічний порядок» для вітчизняної науки і практики, які є водночас традиційними для зарубіжної науки і практики.

Процес формування і розвитку державних інститутів свідчить про ефективність діяльності державних і правоохоронних органів у боротьбі із зовнішніми і внутрішніми загрозами. Зараз Україна стикається з надзвичайними і безпрецедентними труднощами. Все це є випробуванням на стійкість всієї правоохоронної системи, включаючи її здатність забезпечувати правопорядок і дотримуватися державних законів. В умовах сучасних високих стандартів розвитку рівень демократичного суспільства, рівень гарантування прав і свобод людини і громадянина, реальні можливості його охоплення і реалізації також транслюються на рівень організацій громадянського суспільства.

Вивчення питання підвищення якості правової бази поліції в питаннях громадської безпеки і правопорядку - це, крім іншого, вивчення правової концепції громадського порядку в зарубіжному праві, наприклад, в Німеччині "громадський порядок" як правова категорія має важливе значення, використовується разом з поняттям "громадської безпеки" (з англ.), і в той же час

передбачено застосування концепції "громадської безпеки і порядку" (з англ.) [2, с.20-23].

У той же час Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) (далі - ОЕСР) встановила ряд пов'язаних з безпекою термінів, що стосуються безпеки Міжнародного інвестиційного права та Національної стратегії, на основі внутрішнього законодавства держав - членів ЄС, включаючи Німеччину. Таким чином, документ визначає поняття "громадська безпека" як непорушність верховенства закону, суб'єктивних прав і правового статусу людини, а також існування держави, її інститутів та інших суверенних суб'єктів.

Висновок. Формування сучасної моделі підрозділів громадської безпеки та правопорядку покладає на центральні органи виконавчої влади ряд завдань. Державна поліція України покликана забезпечувати захист прав і свобод людини, боротися зі злочинністю і підтримувати громадську безпеку і порядок. Поліція повинна підвищити свою здатність забезпечувати громадську безпеку. Термін "безпека і правопорядок" не має чіткого юридичного визначення, але ми можемо стверджувати, що це держава, в якій люди відчують себе в безпеці і вільно користуються своїми правами і свободами, не побоюючись злочинців, терористів або інших загроз. Питання визначення цього терміна актуальне з наукової та практичної точок зору. Громадська (паблік Ріл) безпека і правопорядок є складовими національної безпеки держави і вимагають відображення та інтеграції на нормативному рівні для створення ефективної системи забезпечення безпеки громадян та інститутів держави.

СУЛІМ Богдан – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

НОВИЙ ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ ПІД ЧАС ДІЙ ВОЄНОГО СТАНУ

Науковий аналіз введення поняття «поліцейський захід» у Законі України «Про Національну поліцію» демонструє його важливість у контексті сучасного правопорядку. Вчені акцентують увагу на терміні «превентивні», який походить від латинського слова «*praeventio*» та означає «запобігання». Отже, превентивні заходи спрямовані на недопущення правопорушень, тобто мають запобігати або відвертати їх. Таким чином, превентивні поліцейські заходи можуть

переслідувати як мету запобігання правопорушенням, так і їх припинення, об'єднуючи адміністративно-запобіжні заходи та заходи адміністративного припинення.

Відповідно до ст. 29 Закону «Про Національну поліцію», поліцейський захід являє собою дію або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень. Поліцейський захід повинен бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним. Законність заходу передбачає його визначеність у законі, забороняючи поліцейським застосовувати будь-які інші заходи, ніж ті, що визначені законами України [1].

Необхідність означає, що для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також що такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам. Пропорційність означає, що шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує благо, для захисту якого він застосований [5]. Ефективність означає, що застосування заходу забезпечує виконання повноважень поліції. З 15.02.2022 введено посилений режим роботи прикордонників і поліцейських, а з 24 лютого 2022 року всі правоохоронні органи держави працюють в режимі воєнного часу. Поліцейські забезпечують правопорядок, несуть службу на контрольно-пропускних пунктах, патрулюють вулиці, виявляють підозрілі предмети, автомобілі та осіб, документують наслідки обстрілів, супроводжують потерпілих внаслідок ракетних ударів та їхніх родичів, які втратили зв'язок з рідними, запобігають фотографуванню військових об'єктів та об'єктів інфраструктури, здійснюють посилену охорону об'єктів та унеможливають несанкціоновані проникнення диверсійних груп противника [2].

Відповідно до Закону України від 15.03.2022 р. № 2123-IX «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану, поліція діє згідно із призначенням та специфікою діяльності з урахуванням обмежень прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, що визначаються відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Цей закон визначає зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, а також гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб [3].

Відповідно до ст. 3 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, вогнепальна зброя не повинна застосовуватися, за винятком випадків, коли підозрюваний правопорушник чинить збройний опір чи іншим чином ставить під загрозу життя інших і коли інші заходи, що мають менш винятковий характер, недостатні для затримання підозрюваного

правопорушника. Про кожний випадок застосування вогнепальної зброї має бути негайно повідомлено компетентні органи влади [4].

В «Основних принципах застосування сили та вогнепальної зброї службовцями органів правопорядку» прийнятих восьмим Конгресом ООН з попередження злочинності та поводження з порушниками, зазначається, що службовці органів правопорядку при виконанні своїх обов'язків повинні, наскільки це можливо, застосовувати ненасильницькі засоби, перш ніж вдаватися до застосування сили і вогнепальної зброї. Вони можуть застосовувати силу і вогнепальну зброю тільки тоді, коли інші засоби є неефективними або не мають жодних шансів на досягнення бажаного результату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кириченко О. Ю. Деякі аспекти становлення та реформування органів Національної поліції України. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України*: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХНУВС. 2019. С. 125-126.
2. Коломієць С. С. Повноваження поліції під час дії воєнного стану. 2022. С. 86.
3. Комзюк А. Т., Липій Є. А. Деякі проблеми законодавчого регулювання поліцейських заходів. *Проблеми сучасної поліцейстики*: тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квіт. 2022 р.). Харків : ХНУВС, 2022. С. 96-100.
4. Ульянов О. І. Нормативно-правове регулювання застосування поліцейських заходів примусу та вогнепальної зброї працівниками національної поліції України. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*. Харків, 2018. С. 36-40.
5. Плахотний А.П., Швець Є.В. Додаткові повноваження поліцейського в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції (21 жовтня 2022 року) / упор. Л. В. Павлик, У. О. Цмоць. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 273-274.

СУЛІМ Богдан – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

У складні періоди збройної агресії Росії проти України надзвичайно важливим стає розгляд питання застосування вогнепальної зброї поліцейськими. Період воєнного стану супроводжуються підвищеним рівнем загрози для внутрішньої безпеки країни, тому на поліцейських лежить велика відповідальність забезпечити її.

Високий рівень загрози впливає з функціонування диверсійно-розвідувальних груп (далі — ДРГ) ворога по всій території країни. Згідно з термінологією, ДРГ - це спеціально утворені підрозділи, призначені для розвідки та диверсійних операцій в тилу противника. Їх метою є дезорганізація та знищення стратегічних об'єктів, транспорту, зв'язку, а також збір інформації про противника. Ці групи, як правило, діють у цивільному одязі, що ускладнює їхню ідентифікацію, проте виявлення таких елементів може вказувати на можливу загрозу для життя та безпеки поліцейських та громадян [1, с. 89].

Навіть у таких складних ситуаціях поліцейські повинні дотримуватися чітких принципів щодо застосування вогнепальної зброї. Вони повинні мати підстави для вжиття таких заходів, зокрема у випадках, коли існує безпосередня загроза життю або здоров'ю особи. При цьому, використання вогнепальної зброї має бути обґрунтованим і пропорційним до ступеня загрози, що існує [2].

У підвищених умовах війни, коли загроза терористичних або диверсійних актів виявляється реальною, надзвичайно важливою стає ефективна координація між правоохоронними органами та військовими підрозділами для забезпечення безпеки та захисту громадян. Такий підхід дозволить ефективно протистояти загрозам та забезпечити стабільність в умовах воєнного конфлікту.

З початку вторгнення країни-агресора стаття 46 та стаття 43 Закону України "Про Національну поліцію" залишилися незмінними, що призвело до того, що підстави та порядок застосування вогнепальної зброї залишаються тими ж. Однак стаття 42 цього закону була змінена під час війни за допомогою Закону України № 2123-IX від 15.03.2022, який враховує особливості військового часу.

Особливу увагу заслуговує частина 9 статті 42 Закону України "Про Національну поліцію", де зазначено, що під час дії воєнного стану поліцейські

мають право застосовувати заходи примусу, передбачені цією статтею, стосовно осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без урахування вимог та заборон, передбачених іншими статтями цього закону [5]. Іншими словами, якщо поліцейському відомо, що він затримує осіб, які мають зв'язок з диверсійно-розвідувальними групами, що беруть участь у війні проти України, він може застосувати вогнепальну зброю без попередження, не надаючи їм часу на виконання законних вимог поліцейського, не враховуючи їхні індивідуальні особливості та застосовуючи її в місцях, де може бути завдано шкоди іншим людям [4].

Підсумовуючи, слід зауважити, що право поліцейського застосовувати вогнепальну зброю без урахування вимог та заборон, передбачених іншими статтями закону, під час дії воєнного стану є правом, а не обов'язком. Поліцейському самому потрібно прийняти рішення з урахуванням принципів діяльності поліції, вимог до поліцейського заходу і принципів гуманності [2].

Однак, в контексті збройної агресії, порядок застосування вогнепальної зброї може бути доповнений та розширений відповідно до особливостей військового конфлікту та загроз, що впливають з нього. Зокрема, можуть бути введені додаткові процедури для ідентифікації та нейтралізації потенційних загроз, а також підвищені вимоги до тренування та підготовки правоохоронців для ефективного реагування на ситуації кризи [3].

Варто зазначити, що порядок застосування вогнепальної зброї під час збройної агресії є складним і багатогранним завданням, яке вимагає уважного аналізу, гнучкості та врахування конкретних умов та обставин. Подальші дослідження в цій області можуть сприяти вдосконаленню процедур та політик з метою забезпечення ефективного та безпечного захисту громадян у надзвичайних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Syiploki M. Правові аспекти легалізації обігу та застосування цивільними особами вогнепальної зброї для відсічі збройної агресії Російської Федерації. *Krakowskie Studia Małopolskie*. 2022. С. 102-121.
2. Басараб О. Т., Басараб О. К., Ларіонова І. Т. Застосування вогнепальної зброї військовослужбовцями Державної прикордонної служби України в умовах воєнного стану оголошеного в Україні. 2022. С. 76
3. Бахчеван Є. Ф., Ніколаєв О.Т., Конєв О.Ю. Пам'ятка щодо використання та застосування вогнепальної зброї. 2022. С. 76
4. Глян Т. Д., Зеленський Є. С. Виконання службово-бойових завдань, пов'язаних з застосуванням вогнепальної зброї співробітниками національної поліції в умовах воєнного стану. 2023. С. 79
5. Хода О.С., Плахотний А.П. Додаткові повноваження поліцейського в умовах воєнного стану. In: The 5 th International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society" (July 17-19, 2023). Kyiv, 2023. P. 874.

СУХАЦЬКА Ірина – доцент кафедри
правоохоронної діяльності Університету
митної справи та фінансів, кандидат
хімічних наук, доцент

СПЕЦИФІКА НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ІНСПЕКТОРАМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Домедична допомога, яка надається інспекторами ювенальної поліції в Україні, відіграє ключову роль у системі реагування на надзвичайні ситуації, що виникають з дітьми та молоддю. Ця практика є особливо значущою, оскільки інспектори часто зіштовхуються зі складними випадками, такими як нещасні випадки, травми на громадських майданчиках або шкільних територіях, де перша медична допомога може вирішити долю молодої людини. Така допомога вимагає не лише медичних знань і навичок, але й глибокого розуміння особливостей психологічного стану молодих людей, які можуть бути особливо вразливими або шокованими внаслідок виниклої ситуації. Значення домедичної допомоги, наданої вчасно та ефективно, не може бути недооціненим, оскільки воно часто є вирішальним для збереження не лише здоров'я, а й життя дитини чи підлітка, тим самим підкреслюючи важливість кваліфікованої підготовки інспекторів ювенальної поліції до роботи у складних та вимогливих умовах.

У рамках аналізу діяльності інспекторів ювенальної поліції важливим аспектом є дослідження нормативно-правових актів, що встановлюють їхні повноваження та обов'язки. Зокрема, Закон України «Про Національну поліцію» визначає обов'язок інспекторів щодо надання невідкладної домедичної допомоги особам, які опинилися у невідкладних станах. Важливість таких положень полягає у створенні правової основи для ефективного втручання поліції в ситуації, що загрожують життю та здоров'ю, особливо коли йдеться про дітей і молодь [1, с. 64].

Вивчення програм підготовки інспекторів ювенальної поліції дає можливість систематизувати знання та навички, необхідні для правильного реагування на надзвичайні події. Це передбачає не тільки знання першої медичної допомоги, але й розуміння особливостей психологічного впливу надзвичайних ситуацій на дітей. Комплексний підхід до підготовки включає розробку навчальних програм, які б відповідали як національним, так і міжнародним стандартам.

Адаптація кращих міжнародних практик відіграє ключову роль у забезпеченні високого рівня професіоналізму інспекторів. Це означає впровадження найновіших методик надання домедичної допомоги, використання сучасного обладнання та матеріалів для навчання, а також обмін досвідом з міжнародними організаціями та правоохоронними структурами інших країн. Така інтеграція дозволяє не лише покращити якість наданої домедичної допомоги, але й гарантує дотримання прав людини в процесі виконання поліцейських обов'язків [2, с. 35-36].

Немалозначним є освоєння технічних навичок надання першої допомоги інспекторами ювенальної поліції є фундаментальним аспектом їхньої підготовки, оскільки вони часто стикаються з ситуаціями, де необхідно швидко та ефективно реагувати на медичні надзвичайні ситуації. Важливість цих навичок посилюється в умовах, коли спеціалізоване медичне обладнання недоступне на місці події. Інспектори повинні володіти знаннями та уміннями з реанімації, зупинки кровотеч, обробки ран, а також вміти адекватно реагувати на різні види травм, включно з переломами і ушкодженнями спини [1, с. 70].

До того ж, наявність вмінь координувати свої дії з медичними службами є критично важливою. Це забезпечує не тільки своєчасну евакуацію потерпілих до медичних установ, але й гарантує їх подальше адекватне лікування. Ефективна взаємодія з медичними закладами дозволяє інспекторам ювенальної поліції максимізувати шанси на порятунок життя та здоров'я дітей і підлітків у критичних ситуаціях, що також сприяє зміцненню довіри громадськості до поліцейських органів.

Інспектори ювенальної поліції відіграють критичну роль в системі реагування на надзвичайні ситуації, пов'язані з дітьми та молоддю. Оскільки ці професіонали часто стають першими реагентами на кризи, що торкаються молодих людей, наявність у них розширених компетенцій в областях домедичної допомоги та психологічної підтримки є імперативом. Посилення кваліфікації через регулярні тренінги та курси, особливо у сферах психологічної готовності та надання першої допомоги, має потенціал суттєво підвищити якість взаємодії із молодими людьми у критичних обставинах. Реалізація цього підходу забезпечує не лише збереження здоров'я та життя, а й сприяє емоційній стабілізації постраждалих, створюючи таким чином умови для більш безпечного та стабільного суспільного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Формування ювенальної компетентності поліцейських : Навч.-метод. посіб. / Н. Січковська та ін. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 176 с.
2. Адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : навч. посібник / О. С. Юнін, В. П. Мороз, К. О. Пісоцька, І. О. Тищенко, О. В. Нестерцова-Собакар. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 160 с.

ТЕРТИШНИК Володимир – професор кафедри правоохоронної діяльності Університету митної справи та фінансів України, доктор юридичних наук, професор, академік Академії політико-правових наук України

БАТРАЧЕНКО Тетяна – завідувачка кафедри правоохоронної діяльності Університету митної справи та фінансів, кандидат юридичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ, ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В СФЕРІ ПРЕВЕНЦІЇ

Превенція в правничій сфері (praeventio – попереджую; англ. prevention) – один з важливих векторів державної політики та діяльності органів влади, місцевого самоврядування, закладів освіти, засобів масової інформації, суспільства і правоохоронних органів спрямованих на з'ясування криміногенних ризиків, виявлення та усунення причин і умов кримінальних та інших правопорушень, їх попередження і припинення, а також реалізації ефективних заходів пробації, перевиховання та соціалізації засуджених.

Національна поліція діє на основі Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до якого виконує систему важливих повноважень, зокрема: здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення.

Цілком логічно, що уже в 2023 році Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки, визначено, що «основними пріоритетами повинні стати забезпечення верховенства права, запобігання та протидія злочинності», а превентивна функція, зокрема, включає: забезпечення обов'язкового проведення кримінологічної експертизи проектів законів про внесення змін до кримінального, кримінального процесуального та суміжного законодавства України; запровадження періодичного анонімного віктимологічного опитування населення (victimology survey, crime survey) та складання за їх результатами віктимологічних карт; запровадження відновного правосуддя, а також удосконалення правового регулювання інститутів звільнення від кримінальної відповідальності.

В аспектах означених векторів, вважаємо за необхідне висловити такі судження та пропозиції.

Перше. Гуманізація кримінального законодавства та виважена декриміналізація. Право та правоохоронна діяльність мають будуватись на світовій культурі духовного багатства і свободи, а уся система права та її окремі норми мають бути в гармонії з нормами моралі. Наразі, значний пласт

малозначних злочинів варто та перенести в правове поле адміністративної відповідальності, що може сприяти мінімізації негативний вплив тюремного покарання та сприяти результативній превенції рецидивним кримінальним правопорушенням.

Друге. Активна протидія моральному та інформаційному тероризму. Протидія моральному та інформаційному тероризму потребує інтегративного аналізу стану захисту позитивних надбань суспільної моралі та протидії негативним факторам.

Держава повинна дбати про підтримку високих стандартів моралі та морально-етичних принципів суспільства, з одного боку, стимулювати наповнення інформаційного простору творами мистецтва позитивного виховного впливу, підтримувати стандарти гідності та шани до природи й рідної землі, а з іншого боку, блокувати появу явищ морально-деструктивного спрямування. Зокрема, гарною справою в аспекті превенції було б усунення з каналів телебачення примітивних ковбойських бойовиків з постійною стріляниною, фільмів з примітивністю сюжетів та убогість духовності основних героїв, а також інших телевізійних програм на типу «міння жінку», чи іншого непотребу з елементами пропаганди різних збочень. Варто забезпечити не тільки віктимологічне опитування населення, а й правоохоронний віктимологічний моніторинг телеефіру на території держави.

Є потреба в розробці й прийнятті нового Закону України «Про захист суспільної моралі». Необхідно на законодавчому рівні закріпити принцип презумпції добропорядності людини та її гідності, захищати інформаційний простір від моральних диверсій.

Держава має не забезпечувати «встановлення контролю за обігом продукції, що становить загрозу суспільній моралі», покінчити з наркобізнесом, вжити системних заходів протидії інформаційному та моральному тероризму.

Пропонуємо доповнити КК України ст. 258-1 «Інформаційний та моральний тероризм», де передбачити, відповідальність за діяння, які носять елементи пропаганди культу насилля, розпусти, міжнаціональної ворожнечі, спеціальних інформаційних операцій, нейролінгвістичного програмування, системного спотворення інформаційного простору в засобах масової інформації та комунікацій.

Третє. Удосконалення превенції при пробації. Новим правоохоронним органом відповідно до змін кримінального, кримінально-виконавчого та кримінально-процесуального законодавства, які набрали чинності 28.03.2024 року, стає орган на якого законом покладено виконання покарання у формі пробаційного нагляду відповідно до нової глави 11-1 (ст. 49-1 – 49-3) Кримінально-виконавчого кодексу України.

Внесеними указаним законом змін до Кримінального кодексу України запроваджується щодо багатьох кримінальних правопорушень нової форми покарання - пробаційного нагляду. З одного боку, позитив у тому, що це корисний акт гуманізації законодавства. З іншого боку, указане покарання зводиться до банального - щоб «сидів тихо» і не втік. Між тим, сенс покарання має полягати не тільки у тому, щоб «стерегти», скільки виправляти його, а найбільш ефективно

виправлення - суспільно корисна діяльність, праця. Праця, а не «відсидка», робить засудженого більш людським. Тим більше, що в суспільстві є запит на працю в різних сферах, особливо щодо забезпечення відновлення наслідків «спеціальних військових операцій», чистоти міст, сіл та селищ, екологічної безпеки, тощо.

Думається, що у відповідних нормах КК України, де передбачений пробаційний нагляд, закріпити більш релевантну міру покарання – «суспільно-корисні роботи». Відповідно на органи пробаційного нагляду логічно буде покласти забезпечення виконання такої форми відповідальності з користю для суспільства. За такого підходу і покарані будуть здійснювати корисну роботу та проходити процедури соціалізації, і органи пробації не дарма зарплату отримувати.

Четверте. Удосконалення законодавчих основ превенції. У наш час можна спостерігати наповнення правової системи так званим «беззубим правом» (*lex imperfecta*), або імітаційним правом (*lex simulate*), що особливо помітно, коли предметом правового регулювання стають такі складні процеси, як превенція.

На наш погляд, вся превентивна діяльність Національної поліції потребує не тільки визначення векторів діяльності, а що важливо – така діяльність має бути більш чітко регламентована законом. Іншими словами процедура такої багатогранної діяльності потребує законодавчо прописана з дотриманням балансу приватних і публічних інтересів, прописана в законі так, щоб бути ефективною в досягненні цілей, мінімізувати ризики отримання негативних результатів, виконуватись з дотриманням засади верховенства права, взагалі, і принципу пропорційності, зокрема, та здійснюватись найменш обтяжливим засобом в конкретних умовах застосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т., / редкол.: В. В. Сокуренко (голова), О. М. Бандурка (співголова) та ін. ; наук. Ред. О. М. Литвинов. Харків : Факт, 2021. 870 с.
2. Єфімов М. М. Методика розслідування кримінальних правопорушень проти моральності: наукові та праксеологічні основи: монографія / Микола Миколайович Єфімов. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 416 с.
3. Сучасні виклики міжнародному порядку: передумови появи та механізми протидії інформаційним і терористичним загрозам : монографія / авт. кол. С. І. Авраменко, Н. М. Варенья, І. М. Рижов та ін. ; за ред. Н. М. Варенья ; УАМП. Київ : Фенікс. Одеса, 2022. 302 с.
4. Тertiшник В. М. Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 2-ге, доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 430 с.

ТИСОВСЬКИЙ Іван – курсант 2 курсу,
н.г ДР-245 Навчально-наукового
інституту права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

БОДИРЄВ Дмитро – старший викладач
кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ

Забезпечення громадського порядку та безпеки громадян має вирішальне значення для збереження миру та безпеки суспільства. Він включає заходи, вжиті урядами та правоохоронними органами для запобігання та реагування на злочинну діяльність, надзвичайні ситуації та загрози громадській безпеці. Ці заходи можуть варіюватися від патрулювання правоохоронними органами і спостереження до протоколів реагування на надзвичайні ситуації та планів готовності до стихійних лих. Загалом мета полягає в тому, щоб створити середовище, у якому громадяни зможуть жити та взаємодіяти один з одним, не боячись заподіяти шкоду.

В Україні застосування вогнепальної зброї поліцейськими під час охорони публічного порядку суворо регламентується Законом України "Про Національну поліцію" та іншими нормативно-правовими актами [2].

Основні принципи застосування вогнепальної зброї: законність: застосування зброї можливе лише у виняткових випадках, визначених законом; необхідність: застосування зброї має бути необхідним і достатнім для досягнення мети, тобто запобігання злочину або захисту життя та здоров'я людей; пропорційність: застосована сила має відповідати характеру й ступеню небезпеки правопорушення; Останній засіб: вогнепальна зброя може застосовуватися лише після використання інших заходів примусу, якщо вони виявилися неефективними; попередження: перед застосуванням зброї поліцейський зобов'язаний попередити про це осіб, до яких вона застосовується, за винятком випадків, коли таке попередження неможливе або може поставити під загрозу життя та здоров'я людей.

Застосування вогнепальної зброї поліцейським було, є і буде завжди гострим питанням у будь-якому суспільстві, оскільки це захист для одних та загроза життю і здоров'ю для інших. Не дивлячись на те, що Закон України «Про Національну поліцію» прийнятий недавно, однак питання щодо його вдосконалення в частині застосування вогнепальної зброї завжди є актуальним і перспективним [1].

Незважаючи на чітке законодавство та підготовку, питання застосування поліцейськими вогнепальної зброї часто викликає суперечки та дискусії.

З одного боку, громадськість очікує від поліції рішучих дій у боротьбі зі злочинністю та захисту своїх прав.

З іншого боку, існує ризик зловживання зброєю та порушення прав людини.

Тому важливо знайти баланс між забезпеченням безпеки та дотриманням прав людини. Це потребує постійного вдосконалення законодавства, посилення підготовки поліцейських, а також активної громадської дискусії.

Національна поліція України займає одне з найважливіших місць для забезпечення правопорядку в країні в умовах воєнного стану. Працівники Національної поліції України фактично наділені повноваженнями, які сприяють захисту національної безпеки України та її обороні

Кожна ситуація є унікальною, і вирішення, чи слід використовувати вогнепальну зброю, повинно базуватися на конкретних обставинах та загрозах, які вона представляє. Важливо також забезпечити, щоб використання вогнепальної зброї було санкціоноване відповідними нормативно-правовими актами і щоб проводилися об'єктивні розслідування випадків її застосування з метою встановлення відповідальності за будь-які недопущені зловживання або недоліки.

Потрібно зауважити, що представники влади, працівники правоохоронних органів, члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовці не підлягають кримінальній відповідальності за шкоду, заподіяну при виконанні службових обов'язків з запобігання суспільно небезпечним посяганням і затриманню правопорушників, якщо вони не допустили перевищення заходів, необхідних для правомірного затримання злочинця [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Енукідзе Х.В., Макаренко В.С. Застосування вогнепальної зброї поліцейськими. *Правовий статус Національної поліції України, історія, сьогодення, перспективи розвитку*. Харків, 2019.

2. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII База даних «Законодавство України» Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення 01.06.2024).

3. Ульянов О. І. Протидія злочинності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 1. С. 34-36.

ТИШЛЕК Микола – декан факультету
№2 Донецького державного університету
внутрішніх справ, доктор філософії в
галузі права, підполковник поліції

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ КАДРІВ НА ВИСУНЕННЯ НА КЕРІВНІ ПОСАДИ В ПІДРОЗДІЛАХ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність формування резерву кадрів на висунення на керівні посади в підрозділах превентивної діяльності зумовлена низкою факторів. У сучасних умовах керівники підрозділів превентивної діяльності повинні володіти не лише глибокими знаннями та навичками у сфері превентивної діяльності, але й мати лідерські якості, вміти мотивувати та організовувати роботу підлеглих. Резерв кадрів дозволяє забезпечити безперебійне призначення на керівні посади в підрозділи превентивної діяльності кваліфікованих працівників, що мінімізує ризики кадрових проблем. Формування резерву кадрів свідчить про те, що керівництво Національної поліції України зацікавлене у розвитку професійної кар'єри своїх працівників, що, в свою чергу, підвищує їхню мотивацію до роботи.

Швидко підготувати високопрофесійні кадри неможливо, тому питання формування кадрового резерву не втрачають актуальності. Перевагою створення кадрового резерву є забезпечення поточної, короткострокової та середньострокової потреби в працівниках для заміщення посад, зменшення строків і витрат на закриття вакансій та для системного і цілеспрямованого розвитку персоналу. Тому більш ефективним є розвиток трудової кар'єри керівників, здійснюваний на плановій середньостроковій основі.

Слід відзначити, що зміст визначення «кадровий резерв» в науковій літературі різниться залежно від сфери його застосування й не обмежується висуванням кандидатів для включення в резерв з числа штатних співробітників. Водночас, незважаючи на низку визначень терміну «кадровий резерв», ця дефініція не закріплена на законодавчому рівні в Україні. У зв'язку з цим пропонуємо її нормативне визначення як правової та організаційної форми кадрової роботи з претендентами на заняття вищих посад, завдяки якій формується та затверджується в установленому порядку група осіб начальницького складу, яка в результаті відбору показала високий потенціал знань, відповідні морально-ділові якості та організаторські здібності щодо яких проводиться цілеспрямована підготовка, а самі кандидати бажають призначення на більш високі керівні посади та постійно самостійно працюють над вдосконаленням своєї професійної майстерності.

Важливим аспектом формування кадрового резерву є нормативно-правове забезпечення цього процесу, однак, наразі в українському законодавстві не здійснено уніфікацію механізму забезпечення реалізації цього процесу, що знижує ефективність проведення кадрової політики в секторі безпеки [1, с. 61]. У тому числі й в Законі України від 2 липня 2015 року № 580-VIII «Про

Національну поліцію» вказівки на створення кадрового резерву немає. Натомість у ст. 47 зазначеного Закону вказано, що призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції відповідно до номенклатури посад, яку затверджує МВС України. У разі проведення конкурсу для визначення кандидата для призначення на відповідну посаду призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції згідно з номенклатурою посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України, та відповідно до результатів конкурсу [2].

Однак, на нашу думку, відмова від нормативного закріплення щодо формування кадрового резерву може негативно вплинути не тільки на планування службової кар'єри, а й на рівень компетентності поліцейських і, відповідно, на ефективність діяльності поліції взагалі. Адже, по-перше, правоохоронний орган за таких умов не має достатніх можливостей для створення дієвого резерву розвитку, тобто формування групи професіоналів і керівників різних рівнів управління, які готуються до роботи в межах напрямів служби. По-друге, суттєво ускладнюється створення резерву функціонування, формування з числа групи перспективних поліцейських, які мають у майбутньому забезпечити активне функціонування органів та підрозділів поліції.

Варто додати, що потреба у кадровому резерві особливою нагальністю вирізнялась в умовах поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Тоді очільник Національної поліції дав вказівку створити у кожному органі та підрозділі поліції кадровий резерв на випадок захворювання й напрацювати механізм функціональної взаємозамінності керівників для оперативної та скоординованої роботи в нинішніх умовах [3]. Не втрачає своєї актуальності це питання і в умовах правового режиму воєнного стану.

На нашу думку, формування резерву для висунення на керівні посади, у тому числі у підрозділах превентивної діяльності, складається з цілого комплексу взаємопов'язаних заходів, реалізація яких дозволяє виявити (відібрати), вивчити ділові та організаційні здібності та підготувати найбільш перспективних працівників на керівні посади. З цього випливає, що мета створення та формування резерву кадрів у правоохоронних органах – це: а) забезпечення виконання оперативно-службових завдань шляхом своєчасного заміщення (комплектування) відповідних посад; б) створення основи для планомірної та перспективної роботи з керівними кадрами; в) стабілізація керівних кадрів, створення впевненості в перспективі службового просування і в зв'язку особистих планів зі службою в правоохоронних органах.

Серед основних завдань стосовно формування резерву кадрів для висунення працівників підрозділів превентивної діяльності на керівні посади можна виділити такі:

- 1) своєчасне та ефективне заміщення (комплектування) керівних посад в органах та підрозділах поліції з метою належного забезпечення виконання оперативно-службових завдань;

2) створення збалансованих правової та організаційної засад для стабільної та планомірної роботи з керівними кадрами та з урахуванням всіх напрямків перспективного розвитку органу (підрозділу);

3) формування у поліцейських упевненості щодо необхідності службового просування стосовно порядку переміщення на вищі посади кращих працівників, об'єктивності та усвідомлення перспективи цього процесу під час проходження служби;

4) забезпечення гласності у процесі кадрового забезпечення управлінського персоналу, можливості залучення більш широкого кола працівників для добору кандидатів, а також забезпечення «прозорості» під час зарахування їх до зазначеного резерву.

Підсумовуючи зазначимо, що формування резерву кадрів на висунення на керівні посади в підрозділах превентивної діяльності є важливим фактором, що сприяє підвищенню ефективності роботи цих підрозділів, а також забезпеченню кадрової стабільності та мотивації працівників. Саме тому, вважаємо за необхідне удосконалювати систему відбору кандидатів до резерву кадрів, а також розширювати можливості для їхньої підготовки до керівної роботи. Важливо, щоб керівництво Національної поліції України регулярно оновлювало резерв кадрів, адже з часом у працівників можуть змінюватися особисті якості, знання та навички. Формування резерву кадрів повинно бути прозорим та об'єктивним, щоб усі працівники підрозділів превентивної діяльності мали однакові шанси на кар'єрне зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банчук-Петросова О. В. Роль підготовки кадрового резерву в реалізації кадрової політики в секторі безпеки України. *Право та державне управління*. 2015. № 4 (21). С. 58–62.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Ігор Клименко доручив створити у поліції кадровий резерв керівників. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2906654-klimenko-doruciv-stvoriti-u-policii-kadrovij-rezerv-kerivnikiv.h>

ТРЕТЬЯКОВ Олесь – курсант 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, рядовий поліції

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ У ПРАВОВОМУ РЕЖИМІ ВОЄННОГО СТАНУ

Забезпечення правопорядку на деокупованих територіях під час правового режиму воєнного стану є надзвичайно важливим завданням для Національної поліції України. В умовах, коли території повертаються під контроль держави після окупації, необхідно вжити ефективних заходів для відновлення правопорядку, безпеки громадян та відбудови довіри до державних інституцій.

Одним з ключових стратегічних підходів є інтеграція превентивної діяльності поліції. Це передбачає створення умов для запобігання злочинності та правопорушенням через профілактичні заходи, активну взаємодію з населенням та відновлення соціальної стабільності. Превентивна діяльність має базуватися на глибокому розумінні місцевої специфіки та потреб громадян, які пережили окупацію[1].

Для ефективної превентивної діяльності на деокупованих територіях необхідно використовувати комплексний підхід. Це включає в себе:

1. Оцінка безпекової ситуації. Проведення детального аналізу криміногенної обстановки, виявлення найбільш небезпечних зон та груп ризику, а також визначення пріоритетних напрямків діяльності поліції.

2. Відновлення правової інфраструктури. Забезпечення функціонування правоохоронних органів, судової системи та інших державних інституцій, що відповідають за правопорядок. Відновлення роботи відділків поліції, забезпечення їх необхідними ресурсами та кадровим потенціалом.

3. Співпраця з місцевими громадами. Встановлення тісної взаємодії з місцевим населенням, залучення громадян до процесу відновлення правопорядку, проведення інформаційних кампаній для підвищення правової обізнаності та зміцнення довіри до поліції.

6. Психологічна підтримка. Забезпечення психологічної допомоги як для громадян, так і для працівників поліції, що працюють в умовах підвищеної

психологічної напруги. Це включає індивідуальні та групові консультації, тренінги зі стресостійкості та подолання наслідків травматичних подій.

2. Моніторинг та адаптація стратегії. Постійний аналіз ефективності застосованих заходів, моніторинг змін в безпековій ситуації та оперативна адаптація стратегії дій відповідно до нових викликів.

Значну увагу слід приділяти дотриманню прав людини у процесі відновлення правопорядку. Поліцейські мають діяти в рамках закону, уникати надмірного застосування сили та забезпечувати справедливе ставлення до всіх громадян. Превентивна діяльність повинна бути спрямована на підтримку стабільності, зміцнення правової держави та забезпечення безпеки усіх мешканців деокупованих територій [2].

Забезпечення правопорядку на деокупованих територіях у правовому режимі воєнного стану вимагає від поліції високого рівня професіоналізму, гнучкості та готовності до дій у складних умовах. Комплексний підхід, що поєднує превентивні заходи, правову підтримку та співпрацю з громадянами, є запорукою успішного відновлення миру та безпеки на цих територіях. Тільки через систематичні, злагоджені та етичні дії поліції можна досягти стабільності та відновити довіру громадян до держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

2. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

ТУЖАНСЬКА Дарія – здобувач вищої освіти 104 н.г. ННІ №3 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

ФЕДОРОВСЬКА Наталія – старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції ННІ №3 Національної академії внутрішніх справ, майор поліції

ЕВАКУАЦІЙНІ ЗАХОДИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІДРОЗДІЛУ «БІЛИЙ ЯНГОЛ»

На виконання пункту 34 Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій [1] та затвердженої МВС України Методики планування заходів з евакуації [2] підрозділи Національної поліції організовують та проводять заходи з евакуації населення із зон бойових

дій у зв'язку із повномасштабним збройним вторгненням росії на територію України.

Слід зазначити, що з метою захисту дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, в умовах воєнного стану обласні військові адміністрації за погодженням з органами військового командування на відповідній території та Координаційним штабом з питань проведення обов'язкової евакуації населення в умовах воєнного стану можуть прийняти рішення про проведення обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з їх батьками, особами, які їх замінюють, або іншими законними представниками з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії [3].

Для проведення рятувальної операції об'єдналося керівництво поліції, ДСНС, обласної військової адміністрації, ЗСУ. Було сформовано евакуаційні групи, до яких увійшли поліцейські підрозділу «Білий Янгол», парамедики і спецпризначенці, які забезпечували прикриття. Супровід здійснювала патрульна поліція [4].

Так, у 2022 році запроваджено МВС України проєкт «Білий Янгол» для рятування людей на найгарячіших напрямках - Мар'їнському, Бахмутському, Великоновосілківському та Лиманському. Чотири спецкіпажі поліції «Янголів» були забезпечені броньованими авто, медичним устаткуванням і дитячими бронежилетами для безпечного проведення евакуації. До складу «янголів» увійшли дев'ять поліцейських, серед яких одна дівчина, які пройшли жорсткий відбір і курс тактичної медицини від топових парамедиків із США. Екіпаж пересувався на білому авто швидкої допомоги – звідси й назва, яку дали своїм рятувникам місцеві жителі [5].

Національним планом превентивних заходів щодо припинення та запобігання грубим порушенням прав дітей в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України передбачено вжиття заходів для забезпечення проведення обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з їх батьками, особами, які їх замінюють, або іншими законними представниками з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії (п. 21) та утворення спеціальних груп «Білий янгол» та забезпечення їх діяльності для евакуації дітей з територій, на яких ведуться бойові дії на термін до припинення або скасування воєнного стану (п. 22) [6].

«Білий янгол» - під час повномасштабного вторгнення росії це словосполучення у багатьох асоціюється з рятуванням людей на передовій. Загони поліцейських, що працюють в самому пеклі, рухаючись в зонах постійних обстрілів та роблячи все можливе і неможливе рятують життя цивільному населенню, доставляючи гуманітарну допомогу, евакуюючи населення та рятуючи поранених цивільних. «Білі янголи» - універсальні співробітники, яким подеколи доводиться і діставати людей з-під завалів, і гасити пожежі. Вони також фіксують наслідки російських воєнних злочинів для використання цих доказів у міжнародних судах [7].

22 поліцейські групи «білих янголів» виїжджають туди, куди через постійні обстріли ворога вже не їздять волонтери. Поліцейським доводиться

стикатися з проблемою, коли люди не хочуть виїжджати з прифронтових територій.

Наразі в «Білих янголах» 81 поліцейський, а саме у Херсонській, Донецькій, Харківській і Луганській областях. Найбільше залучаються на Донецькому напрямку. З початку війни вони евакуювали майже понад 9 тисяч осіб. Звісно є випадки, коли люди не хочуть евакуювуватись. Вони пояснюють по-різному, найчастіше кажуть, що нема куди їхати, питають – а де ми будемо жити? Тому перед евакуацією конкретних сімей вони визначаються з місцевою владою. Вони організовують місця в санаторіях, в гуртожитках. Деякі люди кажуть – я тут виріс, нікуди не поїду, у мене буде все добре. Але, на жаль, бувають і такі випадки, коли за день, за два кілька разів приїжджали поліцейські, вмовляли поїхати, людина відмовлялася. Наступного дня прилетів снаряд, згорів будинок і люди загинули. Для поліцейських кожна евакуація – ризик для життя [8].

Групами «Білі янголи» в Донецькій, Запорізькій, Луганській, Харківській та Херсонській областях впродовж 2023 року евакуювано 8834 особи, у тому числі 2057 дітей, надано першу медичну допомогу 293 особам, транспортовано до медичних установ – 358, доставлено 649,7 кг медикаментів, понад 610 тонн продуктів харчування, 49,4 тис. літрів питної води, більше ніж 212,5 тонни іншої гуманітарної продукції [9]. Лише з смт. Щербинівка Донецької області «білий янгол» вивіз на броньованому транспорті та в спеціальних дитячих бронежилетах двох жінок і їхніх дітей: 10-річну Надійку, 4-річного Миколу, 9-річних Володимира й Марка та найменшого Сергія, якому лише 1 рік [10].

Лише за останні місяці «Білі янголи» здійснили вже понад 102 пекельних рейси до Красногорівки та евакуювали 212 осіб, з них – 36 поранених. Окрім того, в результаті обстрілів було евакуювано понад 20 тіл загиблих людей [11].

Екіпаж «Білий янгол» спільно з представниками благодійного фонду «12 вартових» організували евакуацію вівчарок [12].

Підсумовуючи, слід зазначити, що наразі одним з найголовніших обов'язків Національної поліції є евакуаційні заходи цивільного населення, зокрема дітей; забезпеченням гуманітарною допомогою людям та надання невідкладної медичної допомоги. Із загрозою для власного життя поліцейські з екіпажу «Білий янгол» в зоні активних бойових дій продовжують виконувати свої обов'язки на високому рівні рятуючи цивільне населення від ворожої навали.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 № 841. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>

2. Методика планування заходів з евакуації: затв. наказом МВС від 10.07.2017 № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0938-17#Text>

3. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій: затв. постановою Кабінету Міністрів

України від 30.10.2013 № 841. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>

4. Під час екстреної евакуації з передової Бахмута поліцейські врятували четверо людей (05.05.2023). URL: <https://www.npu.gov.ua/news/pid-chas-ekstrenoi-evakuatsii-z-peredovoi-bakhmuta-politseiskym-vdalosia-vriatuvaty-chetvero-liudei>

5. Евакуаційні групи «Білий Янгол» запрацювали на всій лінії бойових дій Донеччини (20.12.2022). URL: <https://dn.gov.ua/news/evakuacijni-grupi-bilij-yangol-zaprasyuvali-na-vsij-linii-bojovih-dij-donechchini>

6. Про затвердження національного плану превентивних заходів щодо припинення та запобігання грубим порушенням прав дітей в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.03.2024 № 256-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/256-2024-%D1%80#Text>

7. «Білі янголи»: документальний проєкт про тих, хто ризикує власним життям заради порятунку інших. URL: <https://mvs.gov.ua/news/bili-iangoli-dokumentalnii-projekt-pro-tix-xto-rizikuje-vlasnim-zittiam-zaradi-poriatunku-insix#:~:text=>

8. З початку війни «білі янголи» поліції евакуювали близько 9 тисяч людей з прифронтових територій. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/z-pochatku-viiny-bili-ianholy-politsii-evakuiuvaly-blyzko-9-tysiach-liudei-z-pryfrontovyx-terytorii>

9. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2023 році. URL: https://media-www.npu.gov.ua/npu-preprod/sites/1/Docs/Dialnist/Richni_zvity/zvit_NPU_2023.pdf

10. Під вибухами «білі янголи» евакуювали з Торецької громади 5 малолітніх дітей (25.07.2023). URL: <https://dn.npu.gov.ua/news/pid-vybukhamy-bili-ianholy-evakuiuvaly-z-toretskoi-hromady-5-malolitnikh-ditei?fbclid=IwAR1OiVv00CLFUIwu3wMsH3E9mGrMSl8fCapYrBqO21LMUuGnzqgPPudmuoo>

11. Понад 100 пекельних рейсів за декілька місяців: «Білі янголи» продовжують евакуацію з Красногорівки (13.05.2024). URL: <https://mvs.gov.ua/news/ponad-100-pekelnix-reisiv-za-dekilka-misiaciv-bili-iangoli-prodovzuiut-evakuaciiu-z-krasnogorivki>

12. Кожне життя цінне! «Білі янголи» вивезли з лінії фронту чотирьох носиків (17.05.2024). URL: https://t.me/mvs_ukraine

ХАЛІТОВ Данііл – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ОПТИМІЗАЦІЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДЛЯ ФАХІВЦІВ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Система «Тактичної підготовки» базується на використанні різних елементів, таких як тактика професійної діяльності, спеціальна тактика, цивільний захист, військова топографія та тактична медицина. Вона інтегрується у загальну систему службової підготовки і має взаємозв'язок з різними галузями науки, як загальноосвітніми, так і спеціалізованими.

Основні принципи «Тактико-спеціальної підготовки» включають:

- Виховання високих моральних і вольових якостей, які необхідні для виконання службово-бойових завдань.
- Розвиток навичок системного прийняття рішень для виконання поставлених завдань в будь-яких умовах.
- Формування теоретичних знань і практичних навичок у організації та управлінні елементами спеціальної операції.

Практичний досвід показує, що не завжди поліцейські мають достатню підготовку до екстремальних ситуацій, їхні дії можуть бути нечіткими, розгубленими та неоперативними. Часто відбуваються помилки в організації сил і засобів, у керуванні нарядами та збереженні зв'язку з ними, а також у забезпеченні матеріально-технічними ресурсами та захисті особового складу.

Тактичне мислення в поліцейській діяльності є критично важливим для успішного виживання та ефективного реагування на небезпеку [2]. Воно передбачає не лише знання конкретних видів вогнепальної зброї або результатів практичних стрільб, але й уміння правильно оцінювати потенційні загрози та розуміти універсальні характеристики ситуацій ризику. Важливо здійснювати оцінку потенційних загроз, включаючи як людський фактор, так і оточуючу обстановку. Після визначення кола можливих загроз стає легше розуміти, як вони можуть проявитися в конкретних обставинах, навіть якщо вони непередбачені [4, с. 173].

Ключовим є вміння визначати реальні небезпеки для даної ситуації та вживати відповідні заходи для їхнього подолання. Це означає усвідомлення

потенційних загроз та розробку стратегій дії для запобігання або врегулювання небезпечних ситуацій. Таке тактичне мислення є необхідною складовою успішної роботи поліцейських у будь-яких умовах [5, с. 234].

Роль тактико-спеціальної підготовки поліцейських у сучасних умовах, як показує досвід її використання в екстремальних ситуаціях, є значущою та часто недооціненою. Негативні наслідки надзвичайних ситуацій природного, техногенного чи соціального характеру можуть бути ефективно подолані завдяки добре організованим діям поліції, яка забезпечує публічний порядок, безпеку руху.

Уміла координація та оперативність поліцейських під час кризових ситуацій може врятувати безліч життів та мінімізувати збитки. Тактико-спеціальна підготовка відіграє важливу роль у формуванні необхідних навичок та стратегій дії в умовах надзвичайних обставин.

Однак, в контексті воєнного стану, роль тактико-спеціальної підготовки набуває ще більшого значення. Уміле використання тактичних прийомів та спеціальних навичок може бути вирішальним фактором у забезпеченні безпеки громадян та ефективному виконанні завдань захисту територіальної цілісності країни.

Тому, тактико-спеціальна підготовка не лише є важливою складовою спеціальної підготовки поліцейських, але й є однією з ключових навчальних дисциплін у навчальних закладах зі специфічними умовами навчання, особливо, в умовах збройного конфлікту.

Оптимізації тактико-спеціальної підготовки у навчальних закладах підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції в умовах воєнного стану важко переоцінити. Причиною тому є зростання загроз безпеці та необхідність ефективної реакції на них, що вимагає постійного удосконалення підготовки правоохоронців [6].

Оптимізація тактико-спеціальної підготовки полягає в удосконаленні навчальних програм, методик і технік, з урахуванням сучасних викликів та стратегій безпеки. Це означає впровадження передових методів навчання, використання сучасного обладнання та технологій, а також врахування практичного досвіду країн, що перебувають у подібних умовах.

Ефективна підготовка у навчальних закладах передбачає залучення кваліфікованих і досвідчених інструкторів, які мають практичний досвід роботи у складних умовах. Крім того, необхідно забезпечити доступ до симуляційних тренажерів, полігонів та інших засобів, що дозволяють створити реалістичні умови для практичної підготовки.

Поєднання теоретичних знань з практичними навичками та регулярна практика в реальних умовах допоможуть забезпечити високий рівень готовності фахівців підрозділів Національної поліції до ефективного здійснення поліцейських повноважень в умовах воєнного стану. Оптимізація такої підготовки є важливим етапом у зміцненні обороноздатності країни та забезпеченні стабільності й безпеки національного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Київ.
2. Закон України «Про Національну поліцію», Положення про патрульну службу МВС, Положення про Національну поліцію : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 верес. 2017 р. 104 с.
3. Міністерство внутрішніх справ України. «Стратегія розвитку національної поліції України». URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d8d5faf1-4687-42fe-8ed0-b25106ef6478/content>
4. Плахотний А.П., Швець Є.В. Додаткові повноваження поліцейського в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції (21 жовтня 2022 року) / упор. Л. В. Павлик, У. О. Цмоць. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 273-274.
5. Плахотний А.П., Коваленко О.О. Важливість правильного підходу до тактичної підготовки поліцейських, які нестимуть службу в екстремальних умовах. Київ: МЦНД, 2023. 235 с.
6. Тактико-спеціальна підготовка : навч. посіб. Комісаров О. Г., Собакарь А. О., Соболь Е. Ю., Юнін О. С. та ін. ; Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : ДДУВС, 2017. 277 с.

ХАЛІТОВ Данііл – курсант 2 курсу
*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ*

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
*викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

РОЛЬ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність забезпечення публічної безпеки в умовах воєнного стану в Україні надзвичайно висока через тривалу збройну агресію з боку зовнішнього ворога. Військові конфлікти та регіональні напруження вимагають наявності добре підготовлених та висококваліфікованих спеціалістів, які здатні оперативно та ефективно реагувати на будь-які загрози для національної безпеки.

Роль тактико-спеціальної підготовки фахівців підрозділів Національної поліції у забезпеченні публічної безпеки в умовах воєнного стану надзвичайно важлива. Ці підрозділи відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки

населення, виявленні та припиненні терористичних актів, а також у здійсненні розвідувальних та контррозвідувальних заходів.

Перш за все, спецпідрозділи забезпечують захист об'єктів критичної інфраструктури, таких як електростанції, водозабори, транспортні вузли тощо, що є важливими для життєдіяльності країни. Вони також забезпечують безпеку на публічних заходах та масових зібраннях, де може існувати загроза терористичних атак або провокацій.

Важливим елементом такої підготовки є навички спеціальної бойової та тактичної підготовки, а також володіння сучасними засобами зв'язку та технікою. Фахівці цих підрозділів повинні бути готові до дії в будь-який момент і в будь-яких умовах, забезпечуючи ефективний захист національних інтересів та безпеки громадян.

Умови, в яких працює поліцейський Національної поліції України, вимагають дотримання законодавства у всіх обставинах. Особливу увагу приділяють регулюванню використання вогнепальної зброї, оскільки це питання важливе для забезпечення безпеки громадян та ефективного виконання службових обов'язків поліцейськими.

Вогнева підготовка — це складний комплекс заходів, спрямованих на оволодіння поліцейськими технікою і вмінням стрільби з вогнепальної зброї, набуття навичок її використання відповідно до закону, а також теоретичних навичок. Вона включає в себе навчання правилам безпечного поводження зі зброєю, вдосконалення навичок стрільби по різних цілях — як статичних, так і рухомих, в різних позиціях та у обмежений час. Це дозволяє поліцейським ефективно реагувати на будь-які небезпечні ситуації та забезпечувати безпеку громадян.

Кожен співробітник Національної поліції України вповноважений на носіння і зберігання, застосування і використання вогнепальної зброї, повинен володіти нормами чинного законодавства щодо застосування і використання у своїй діяльності найбільш суворого заходу примусу і знати норми Закону України «Про Національну поліцію» [2] та положення Кримінального кодексу України щодо цього питання. Так, важливим моментом, під час дії воєнного стану, є розширення повноважень щодо застосування зброї співробітниками Національної поліції України в умовах дії воєнного стану [3 с. 754].

Ефективне функціонування правоохоронних органів в сучасних умовах загроз вимагає належної тактико-спеціальної підготовки їх працівників. Дослідження Міністерства внутрішніх справ України підтверджує, що ця підготовка є невід'ємною складовою для успішної оперативно-тактичної діяльності поліцейських і дозволяє їм ефективно протистояти сучасним формам злочинності [4].

Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України включає в себе широкий спектр навчальних програм і тренувань, спрямованих на підвищення їхньої готовності до дії в різних надзвичайних ситуаціях. Ці програми включають в себе навчання тактичним прийомам, стрільбі з різних видів зброї, тактиці комунікації та взаємодії в екстремальних умовах.

Одним з ключових аспектів такої підготовки є вивчення сучасних методів протидії терористичній активності, включаючи тактики реагування на вибухові пристрої та інші небезпечні ситуації. Поліцейські отримують навички аналізу та реагування на виклики від громадян, виявлення та розкриття злочинів, а також координації дій в рамках спеціальних операцій.

Також, значна увага приділяється психологічній підготовці поліцейських, яка спрямована на забезпечення їхньої психічної стійкості та здатності до прийняття швидких та обґрунтованих рішень в стресових ситуаціях [5].

Враховуючи постійну зміну загроз та викликів, тактико-спеціальна підготовка поліцейських є постійною та систематичною, щоб забезпечити їхню готовність до ефективної реакції на будь-які ситуації, що виникають у сучасному світі.

Досвід країн Європейського Союзу та тих, що перебувають у стані війни, вказує на важливість постійного оновлення та удосконалення тактико-спеціальної підготовки правоохоронців. Це обумовлено постійною зміною сучасних загроз і вимагає активного адаптивного підходу до навчання.

Тактична підготовка не лише формує навички ефективної реакції на різні види загроз, але й сприяє розвитку критичного мислення та здатності приймати обґрунтовані рішення в екстремальних обставинах. Вона також забезпечує підвищення рівня безпеки в суспільстві, оскільки дозволяє поліцейським бути більш підготовленими та компетентними у вирішенні надзвичайних ситуацій.

Отже, тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України є невід'ємною складовою для забезпечення їхньої готовності до ефективного виконання службових обов'язків та підвищення безпеки в суспільстві в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Київ.
2. Закон України «Про Національну поліцію», Положення про патрульну службу МВС, Положення про Національну поліцію : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 верес. 2017 р. 104 с.
3. Плахотний А. П., Литвин О.М. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України. *Proceedings of V International Scientific and Practical Conference*. Kyiv, 2023. 881 с.
4. Міністерство внутрішніх справ України. «Стратегія розвитку національної поліції України». URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d8d5faf1-4687-42fe-8ed0-b25106ef6478/content>
5. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16>

ХОЗЛУ Іван – старший викладач кафедри поліцейської діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів поліції Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ, капітан поліції

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ НА ВОДІ З ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Взаємодія підрозділів поліції на воді з підрозділами превентивної діяльності є важливою частиною забезпечення публічного порядку та безпеки на водних ресурсах держави; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; а також надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Одним з прикладом такої взаємодії є виконання спільних заходів під час проведення щорічної державної природоохоронної операції «Нерест» (далі – операція), завдяки котрій посилюється державний нагляд за станом охорони, використання і відтворення водних живих ресурсів під час дії наказу Державного агентства меліорації та рибного господарства України «Про встановлення весняно-літньої заборони на лов риби, інших водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах».

До загальнодержавних профілактичних заходів під час проведення операції, відповідного до спільного Плану заходів із здійснення контролю за охороною рибних запасів та інших водних біоресурсів у період весняно-літньої заборони на вилов риби, затвердженого Розпорядженням відповідного голови обласної державної адміністрації на території якої проводиться операція, долучаються уповноважені підрозділи Національної поліції України, до яких можна віднести підрозділи поліції на воді та територіальні підрозділи превентивної діяльності.

Безпосередньо форми взаємодії реалізуються наступними шляхами:

- 1) посилення контролю за дотриманням вимог законодавства в частині заборони торгівлі з рук у невстановлених місцях, з метою недопущення незаконної торгівлі забороненими знаряддями лову, рибою і рибопродуктами;
- 2) проведення серед громадян роз'яснювальну роботу щодо охорони, відтворення водних біоресурсів і регулювання рибальства на водних об'єктах;
- 3) висвітлення питання щодо охорони рибних запасів та результатів протидії порушенням правил рибальства у медіа та веб-ресурсах.

Однак, незважаючи на чимале залучення кількості сил та засобів підрозділів поліції на теперішній час відсутній жодний нормативно-правовий акт котрий би регулював порядок взаємодії зазначених підрозділів. Тому, вважаємо за доцільне, закріпити на законодавчому рівні форми та методи взаємодії

підрозділів поліції на воді та підрозділів превентивної діяльності у різних сферах виконання спільних завдань.

ЦИФРА Родіон – курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ДЕРЕВ'ЯНКО Крістіна – викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ НА АДМІНІСТРАТИВНІЙ ДІЛЬНИЦІ

Сучасна функція дільничного офіцера поліції є вирішальною в контексті правоохоронної діяльності в Україні. Вони взаємодіють з громадою, проводять першочергові заходи для виявлення та запобігання правопорушень на території своєї дільниці. Щоб ця робота була успішною, необхідно, щоб дільничний інспектор володів повним спектром інформації про свою адміністративну дільницю, швидко реагував на сигнали громадян і вмів ефективно спілкуватися з ними.

Дільничний офіцер поліції виступає в якості представника Національної поліції на певній території, відомій як поліцейська дільниця. Їхні завдання включають забезпечення громадського порядку, протидію злочинності та формування правової свідомості громадян через постійний контакт з громадськістю та місцевими органами влади [1, с. 8].

Основні напрямки діяльності дільничних офіцерів поліції включають:

- Виявлення причин та умов, що призводять до порушень закону і проведення відповідної профілактичної роботи.
- Швидка реакція на скарги громадян щодо кримінальних або адміністративних правопорушень.
- Проведення адміністративних розслідувань.
- Запобігання та припинення випадків насильства в сім'ї.
- Контроль за дотриманням правил зберігання та використання зброї та інших спеціальних засобів.
- Забезпечення громадської безпеки та порядку під час виконання судових рішень.
- Участь у програмах соціальної адаптації екс-засуджених осіб.

- Співпраця з прикордонними службами для протидії нелегальній міграції та іншій протиправній діяльності [2, с. 35].

Професія дільничного офіцера вважається однією з найвідповідальніших і складних, оскільки вона вимагає різноманітних навичок і вмінь. Ці обов'язки включають захист прав і інтересів громадян, збереження громадського порядку та взаємодію з громадою для профілактики правопорушень. Навчання у відомчих навчальних закладах Міністерства внутрішніх справ надає безкоштовну вищу юридичну освіту, забезпечує необхідними матеріальними ресурсами та гарантує працевлаштування після закінчення навчання [4, с. 28].

У сучасному суспільному контексті функція дільничного офіцера поліції в Україні набуває особливого значення через вирішені завдання організації охорони громадського порядку на певній адміністративній дільниці. Дільничний офіцер виступає як ключовий посередник між правоохоронними органами та місцевим населенням, виконуючи широкий спектр обов'язків, спрямованих на забезпечення гармонійного функціонування громадського простору [3, с. 19].

Основні напрямки діяльності дільничних офіцерів поліції в організації охорони громадського порядку на адміністративній дільниці включають:

- Дільничний офіцер активно взаємодіє з місцевим населенням та місцевими громадськими організаціями для виявлення факторів, що призводять до порушень громадського порядку. Шляхом проведення превентивних заходів, освітньо-просвітницької роботи та активної участі в громадських заходах, дільничний офіцер спрямовує зусилля на попередження правопорушень у своєму районі.

- Як основний представник правоохоронних органів на своїй дільниці, дільничний офіцер відповідає за реагування на звернення громадян, виявлення та розслідування злочинів та інших правопорушень. Вони забезпечують належне проведення слідчих дій, збір доказів і ведення адміністративних або кримінальних справ відповідно до законодавства.

- Дільничний офіцер встановлює тісний контакт з представниками місцевої громади, підприємствами, установами та іншими організаціями для виявлення та вирішення проблем, пов'язаних з громадським порядком. Це може включати спільне планування заходів безпеки, обмін інформацією та спільні ініціативи з підвищення свідомості громади про питання правопорядку.

- Дільничний офіцер постійно підвищує свою кваліфікацію через участь у спеціалізованих тренінгах, семінарах та курсах. Це дозволяє їм ефективно виконувати свої обов'язки в організації охорони громадського порядку, використовуючи сучасні методи та стратегії правоохоронної діяльності [4, с. 75].

Отже, дільничний офіцер поліції відіграє важливу роль у забезпеченні громадського порядку на своїй адміністративній дільниці через виконання комплексу заходів, спрямованих на профілактику правопорушень, виявлення та реагування на злочини та співпрацю з місцевою громадою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Башук О.Р. Адміністративно-правові засади протидії проявів дискримінації дільничними офіцерами поліції в Україні. *Administrative and legal*

basis for preventing and combating discrimination by district police officers. 2022. С. 97

2. Білоусов А. В. Сутність і структура феномену «професійно-комунікативна компетентність» майбутніх дільничних офіцерів поліції. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 65, т. 1. С. 119-124.

3. Волокітенко І. О. Шляхи вдосконалення діяльності превентивних підрозділів Національної поліції України у сфері дотримання прав та свобод людини. *Правова позиція*. 2020. № 4 (29). С. 97

4. Новіченко А. В. Спеціальні форми взаємодії поліції і населення в охороні правопорядку. *Право.ua*. 2023. № 3. С. 45

ЦИФРА Родіон – курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ШЕВЯКОВ Максим – старший викладач кафедра адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

РОЛЬ ПОЛІЦІЇ У ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ

Статистичні дані в Україні свідчать про зростання використання незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Ця негативна тенденція відображає необхідність розробки та застосування різноманітних заходів для протидії наркозлочинності та підвищення ефективності співпраці всіх суб'єктів боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів.

Низька якість взаємодії є основною перешкодою в економічному та соціальному розвитку країни. Національна поліція України відіграє ключову роль у механізмі протидії наркозлочинності та забезпеченні правопорядку. Співпраця з іншими органами державної влади, місцевим самоврядуванням та громадськістю є невід'ємною складовою цього процесу [1, с. 7].

Різнноманітні види діяльності поліції, такі як профілактика, виховна робота, адміністративні заходи, оперативно-розшукова діяльність та досудове розслідування, спрямовані на запобігання та припинення незаконного обігу наркотиків. Для успішного виконання своїх завдань поліція взаємодіє з іншими суб'єктами суспільства, зокрема з громадськими організаціями. Дільничні офіцери поліції мають важливу роль у запобіганні поширенню наркоманії,

оскільки вони ознайомлені з криміногенною ситуацією на своїй ділянці [2, с. 40].

Органи поліції співпрацюють з органами влади та місцевого самоврядування для реагування на факти незаконного вживання наркотиків та розповсюдження наркотичних засобів. Поліцейські також мають право здійснювати заходи безпеки та затримання правопорушників на територіях різних установ. Загалом, ефективна протидія незаконному обігу наркотиків потребує спільних зусиль всіх суб'єктів, включаючи поліцію, органи влади, місцеве самоврядування та громадськість. Тільки через скоординовану дію можливо досягти успіху в цій складній справі [3].

Відповідно до законодавства України, зокрема Закону Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, спільно з національною поліцією та прикордонними службами, забезпечують їх діяльність у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів та надають інформацію про осіб, які незаконно використовують наркотики [4].

Органи місцевого самоврядування, у межах своєї компетенції, організовують розробку та впровадження організаційних заходів у вигляді комплексних програм у цій сфері. Наприклад, Одеська міська рада прийняла Комплексну програму «Одеса без наркотиків» на 2020-2022 роки.

Вона включає в себе організаційне забезпечення протидії наркозлочинності, припинення поширення та розповсюдження наркотиків, популяризацію здорового способу життя та профілактику серед молоді, а також реабілітацію наркозалежних осіб та моніторинг Інтернет-ресурсів. Згідно зі статтею 5 Закону «Про Національну поліцію», поліція взаємодіє з іншими органами правопорядку, органами влади та місцевим самоврядуванням відповідно до закону та інших нормативно-правових актів [4].

Одним з ключових елементів взаємодії є прийняття нормативно-правових актів у цій галузі. Наприклад, Інструкція № 317/235 "Про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю" містить порядок взаємодії спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків. Налагодження взаємодії між органами виконавчої влади на всіх рівнях є важливим елементом розв'язання проблеми незаконного обігу наркотиків. Це дозволить зменшити кількість порушень законодавства, зменшити негативний вплив на суспільство та здоров'я громадян.

Таким чином, організаційно-правові аспекти боротьби з незаконним обігом наркотиків в Україні включають в себе спільну дію органів влади, поліції та місцевого самоврядування, розробку та впровадження комплексних програм та прийняття відповідних нормативно-правових актів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пристинська К.О. Організаційно-правові засади взаємодії органів публічної адміністрації щодо запобігання незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 ;

Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський Національний університет». Ужгород, 2021. 182 с.

2. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 р. № 62/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 10. Ст. 62.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

4. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text>

ЧЕРВІНЧУК Андрій – завідувач науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший дослідник

БРУССО Констянтин – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії в галузі права

ФУНКЦІЇ ПІДРОЗДІЛІВ РЕАГУВАННЯ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Діяльність підрозділів реагування патрульної поліції щодо забезпечення безпеки дорожнього руху є важливим елементом системи запобігання дорожньо-транспортного травматизму в Україні, адже саме на території обслуговування цих підрозділів відбувається близько 40% ДТП з постраждалими та/або травмованими від загальної кількості автомобільних аварій. Однак, наразі організація роботи підрозділів реагування патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху залишається нормативно не впорядкованою. Відсутні чіткі відомчі нормативно-правові акти, що регламентують діяльність поліцейських цих підрозділів, визначають їх завдання та функції щодо регулювання дорожнього руху, здійснення контролю за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками і правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі.

Водночас проблема нормативного врегулювання завдань та функцій стосуються діяльності не лише конкретних підрозділів, а й загалом Національної

поліції України. Так, А.Є. Крищенко вважає, що Закон України «Про Національну поліцію» та інші національні нормативно-правові акти не розкривають мети діяльності Національної поліції як підґрунтя її завдань та не називають функцій, що притаманні її діяльності, зокрема щодо гарантування публічної безпеки та порядку [1].

В юридичній літературі спостерігається досить неоднозначний підхід до характеристики поняття функцій поліції. В.В.Корольова наголошує на поширеності розуміння функцій поліції, що розкривається шляхом конкретного перерахування напрямів діяльності поліції та визначення змісту функціонування поліції в межах цих напрямів. При такому підході вчені намагаються розкрити предметно, які напрями функціонування в правовій сфері забезпечує поліція, в чому полягає їх зміст та яким чином досягається результат функціонування поліції. Такий підхід умовно можливо назвати діяльнісним, який в основу розуміння функцій поліції закладає ідею конкретних напрямів діяльності поліції, їх змісту, механізму здійснення та конкретного результату, що має бути досягнуто [2].

Д.С. Дронік вважає, що функціями діяльності патрульної поліції є обумовлені метою основні напрями її діяльності в процесі вирішення завдань, що покладаються на зазначені підрозділи [3].

Основною проблемою нормативно-правового забезпечення діяльності поліцейських груп реагування патрульної поліції Національної поліції України є відсутність відомчого нормативно-правового акту, який регламентує виконання конкретно визначених обов'язків підрозділами реагування патрульної поліції, окреслює їх завдання, функції під час несення служби щодо забезпечення безпеки дорожнього руху.

У зв'язку із цим, є необхідність у розробці та затвердженні відповідним наказом Міністерства внутрішніх справ України Інструкції з питань діяльності підрозділів реагування патрульної поліції Національної поліції України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху [4]. У зазначеній Інструкції доцільно визначити наступні функції підрозділів реагування патрульної поліції: контроль за дорожнім рухом з метою забезпечення його безпеки; забезпечення безпечного й безперебійного руху транспортних засобів; профілактика, упередження та припинення кримінальних і адміністративних правопорушень у сфері дорожнього руху; здійснення провадження у справах про адміністративні порушення відповідно до чинного законодавства; забезпечення ефективного використання технічних приладів та технічних засобів, які використовуються при час контролю за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху; регулювання дорожнього руху, забезпечення організації руху транспортних засобів і пішоходів у місцях проведення аварійно-рятувальних робіт, масових заходів та під час виникнення заторових явищ; виконання невідкладних заходів на місці ДТП, а також ужиття заходів до евакуації людей та надання їм першої медичної допомоги, сприяння в транспортуванні пошкоджених транспортних засобів; здійснення спільно з іншими підрозділами Національної поліції розшуку транспортних засобів, водії яких залишили місця скоєння ДТП, та транспортних засобів, які викрадені або

якими незаконно заволоділи в межах території обслуговування під час введення відповідного оперативного плану; супроводження та забезпечення безперешкодного проїзду транспортних засобів, що використовуються для пересування осіб, стосовно яких здійснюється державна охорона, організованих груп дітей, що прямують до місць оздоровлення та у зворотному напрямку, небезпечних, великогабаритних вантажів, а також інших транспортних засобів та вантажів у порядку, визначеному чинним законодавством; забезпечення безпеки дорожнього руху та охорони публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів; здійснення заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, у тому числі тимчасове затримання транспортних засобів і доставлення їх на спеціальні майданчики чи стоянки; облік, аналіз правопорушень та ДТП на території, що обслуговується; надання практичної допомоги учасникам дорожнього руху; контроль за утриманням автомобільних доріг, вулиць, дорожніх споруд та залізничних переїздів у безпечному для дорожнього руху стані, обладнанням вулиць і доріг технічними засобами регулювання дорожнього руху; здійснення під час несення служби контролю за виконанням умов та порядку проведення ремонтно-будівельних та інших робіт на вулично-дорожній мережі, залізничних переїздах, а також здійснення невідкладних заходів під час виникнення небезпечних дорожніх умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крищенко А.Є. Завдання та функції Національної поліції України як учасника адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. *Науковий вісник академії внутрішніх справ*. 2017. №2 (103). С. 121-128.
2. Корольова В.В. Функції поліції України як юридична категорія. *Legal Bulletin*. 2022 № 4. С. 69-73. DOI: 10.31732/ 2708-339X-2022-04-69-73.
3. Дронік Д.С. Завдання та функції патрульної поліції як структурного підрозділу національної поліції України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021 № 3. С. 98-103. DOI: 10.24144/2788-6018.2021.03.17.
4. Червінчук А. В., Пилипенко Є. О., Атаманенко Ю. Ю. Нормативно-правова регламентація діяльності підрозділів реагування патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : науково-практичні рекомендації. Київ: ВД Дакор, 2023. 68 с.

ЧОРНЕНЬКИЙ Олександр – курсант II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділі превентивної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ДЕРЕВ'ЯНКО Крістина – викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції.

ЕФЕКТИВНІСТЬ СПІВПРАЦІ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА НАСЕЛЕННЯМ

Українська поліція, відповідно до Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, визначає їх основні завдання та напрями роботи. Інструкція, схвалена Наказом МВС України від 28 липня 2017 року №650, встановлює, що дільничні офіцери мають виконувати такі завдання:

- Діяльність дільничних офіцерів ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства. Це передбачає співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами та підприємствами різних форм власності.

- Дільничні офіцери забезпечують взаємодію з органами державної влади та місцевого самоврядування, а також з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку, утвореними відповідно до чинного законодавства [2, с. 8].

Взаємодія поліції з громадою, яка у англійській термінології відома як Community Policing (CoP), відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та громадського порядку на території обслуговування. Цей підхід передбачає постійну взаємодію поліції з населенням та місцевою владою з метою створення спільного безпечного простору. Основні принципи Community Policing включають:

- Поліція та місцева громада відчують спільну відповідальність за безпеку.

- Поліція реагує на потреби та вимоги, визначені громадою.

- Взаємодія і комунікація між населенням і поліцією є ефективною та приносить результати.

- Застосовується індивідуальний підхід до вирішення місцевих проблем у взаємодії з населенням та відповідальними органами влади.

- Співпраця спрямована на попередження правопорушень, існує спільний план превентивних заходів.

Центральну роль у втіленні підходу Community Policing відіграють саме дільничні офіцери поліції, які під час профілактичної діяльності забезпечують

безпеку та порядок на території. Національною поліцією України було започатковано проект "Поліцейський офіцер громади" у 2018 році. Мета цього проекту полягає в тому, щоб кожна територіальна громада мала дільничного офіцера поліції, який живе та працює на її території. Цей офіцер є повноправним представником громади, займається її проблемами, перебуває на постійному зв'язку із мешканцями та допомагає їм. Основний акцент у цій роботі робиться на запобіганні правопорушень та превентивній діяльності [1].

Впровадження принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства є одним із стратегічних напрямів розвитку поліцейської діяльності. Дільничний офіцер поліції спільно з населенням проводить заходи з протидії злочинності та профілактики правопорушень. Це включає в себе спільні патрулювання території, організацію громадських об'єднань для забезпечення безпеки та спільних заходів з охорони громадського порядку [3].

Дільничний офіцер активно співпрацює з органами місцевого самоврядування, представниками територіальних громад, а також з керівниками підприємств, соціальних, навчальних та культурних закладів. Ця співпраця спрямована на реалізацію принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства та обмін інформацією для подальшого використання при виконанні службових обов'язків. Дільничний офіцер разом з представниками громадськості визначає спільні пріоритетні напрями роботи та оцінює їх з урахуванням думки і потреб громадськості. Це дозволяє підтримувати ефективний та взаємовигідний діалог між поліцією та громадою [4].

Для виконання цих завдань, дільничний офіцер поліції організовує ряд заходів:

- Організація зустрічей з представниками органів влади та громадськості: Відкриті зустрічі дозволяють налагоджувати ефективну співпрацю між поліцією та органами місцевого самоврядування, а також забезпечують інформування громадян про стан законності, боротьбу зі злочинністю та результати роботи поліції на відповідній території.

- Проведення роз'яснювальної роботи серед населення: Дільничний офіцер поліції веде роз'яснювальну роботу серед населення з метою формування правової культури та негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ.

- Спільні заходи з представниками громади: Серед прикладів можна навести спільні вуличні рейди для зафарбовування оголошень про продаж наркотиків, проведення інформаційних кампаній щодо запобігання домашнього насильства, а також спортивні заходи для підтримки здорового способу життя серед місцевих жителів [3].

Отже, впровадження принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства є важливим кроком у покращенні співпраці між поліцією та громадою, а також у підвищенні рівня безпеки та громадського порядку на території обслуговування.

Успішна співпраця між поліцією та громадою ґрунтується на відкритому та системному підході до організації зборів та обговорення питань безпеки та правопорядку. Заздалегідь поширений порядок денний, визначення часу та місця зборів і забезпечення необхідного обладнання створюють сприятливі умови для

плідної діалогу та взаємодії. Необхідно пам'ятати, що безпека є однією з базових потреб людини, а спільна діяльність громади, поліції та місцевої влади найефективніший спосіб її забезпечення. Тісна взаємодія між цими сторонами сприяє підвищенню рівня безпеки та правопорядку на території громади, що має безпосередній вплив на добробут і захищеність громадян.

Отже, системний та плановий підхід до організації зборів, сприяння взаємодії між усіма зацікавленими сторонами та урахування їхніх потреб та очікувань є важливим етапом у забезпеченні безпеки та правопорядку у громаді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Взаємодія поліції та громади. URL: http://ecpl.com.ua/wpcontent/uploads/2017/02/com_pol.pdf.
2. Ковальова О. В. Роль профілактичної роботи в громаді в діяльності дільничних офіцерів поліції. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України*. 2019. С. 53-57.
3. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: наказ МВС України від 28 липня 2017 року №650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.
4. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 року № 1835-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.

ШАПАВАЛОВА Інна – здобувач
кафедри публічного управління та
адміністрування Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

ЛУКАШЕНКО Альона – доцент
кафедри публічного управління та
адміністрування Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, професор

ПУБЛІЧНА СЛУЖБА В ДЕРЖАВНОМУ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Розвиток України як демократичної та незалежної правової держави, формування громадянського суспільства, прогресивне переосмислення державних цінностей, концептуальних ідей та установок, правових положень, реформи та зміни відповідно до Стратегії реформування судової системи, судових процедур та пов'язаних з ними правових інститутів на 2015-2020 роки, затвердженої Указом указ Президента України від 2015-2020 років [1]. Держава несе відповідальність за ефективне реформування судових та правоохоронних органів відповідно до європейських стандартів, включаючи формування нових

інституцій. Таким чином, внаслідок реформування правоохоронної системи України та оптимізації системи центральних органів виконавчої влади було сформовано новий державний правоохоронний орган, який здійснює правоохоронну діяльність щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень у межах своєї компетенції – Міністерство внутрішніх справ України. Державне бюро розслідувань (далі - ДБР), створення якого також передбачено обов'язком за участю в Раді Європи.

Державна служба в Державному бюро розслідувань-це державна служба особливого характеру, яка базується на конституційних принципах верховенства права та відповідає вимогам законності. Тобто вона полягає в усвідомленості і чіткому виконанні обов'язків співробітниками Державного бюро розслідувань. Поведінка, службова дисципліна, дотримання норм і правил чинного законодавства - це обов'язкова умова ефективної та результативної державної служби Державного бюро розслідувань. Ефективне функціонування ДБР як невід'ємної частини адміністрації, спрямованої на задоволення потреб суспільства, залежить від реалізації прав і свобод людини і громадянина, послідовного та сталого розвитку країни, впровадження європейського рівня життя в Україні та виходу на лідируючі позиції у світі.

Суспільна значимість роботи, з якою стикаються співробітники ДБР, зобов'язує їх належним чином і своєчасно виконувати свої службові обов'язки, а також вживати заходів реагування, включаючи застосування дисциплінарних заходів та притягнення винних до відповідальності, в порушення вимог чинного законодавства та інших нормативних вимог. У зв'язку з цим питання про дисциплінарну відповідальність співробітників ДБР як важливий засіб забезпечення ефективної роботи особливо актуальне в період державного будівництва та реформ. У той же час співробітники ДБР можуть бути притягнуті до дисциплінарної відповідальності в порядку, чітко визначеному законом, тільки в тому випадку, якщо вони вчинили дисциплінарні порушення. Таким чином, одним з пріоритетних завдань є всебічний аналіз деталей дисциплінарної відповідальності співробітників GBR і створення умов для формування єдиного підходу до процедур і механізмів притягнення співробітників GBR до дисциплінарної відповідальності.¹ однак повне і всебічне вивчення питання про дисциплінарну відповідальність співробітників Державного бюро розслідувань неможливе без характеристики самого поняття "дисциплінарна відповідальність", виявлення її ознак та аналізу співвідношення дисциплінарних проступків і дисциплінарної відповідальності співробітників ДБР.

Перш за все, слід зазначити, що дисциплінарна відповідальність має конституційну основу. Таким чином, основний закон держави встановлює, що тільки закон України визначає основи цивільно-правової та адміністративної відповідальності. Злочини, адміністративні або дисциплінарні правопорушення та діяння, за які передбачена відповідальність (пункт 22 статті 92 Конституції України) [2]. Крім того, вищі нормативно-правові акти України забезпечили координацію для оновлення поглядів на сутність і зміст знань про розвиток і припинення адміністративно-деліктних відносин, що склалися під впливом

традиційних думок про дисциплінарні проступки, відповідні правові норми, механізми виникнення, характер дисциплінарних проступків [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 : Указ Президента України від 20.05.2015 р. № 276. Офіційний вісник Президента України. 2015. № 13. Ст. 864.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Колпаков В.К. Дисциплінарна відповідальність державних службовців: еволюція стандартного регулювання. *Юридичний журнал «Право України»*. 2016. Випуск № 9. С. 79–90.
4. Етимологічний словник української мови у 7-ми т. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні / редкол. О.С. Мельничук та ін. Т. 2 (Д–Копці). Київ : Наукова думка, 1985. 572 с.

ШАРАМОК Катерина – курсант 2 курсу
н.г ДР-245 Навчально наукового
інституту права та підготовки фахівців
для підрозділів національної поліції
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник:

БОДИРЄВ Дмитро – старший викладач
кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

ВПЛИВ СТРЕСУ НА ТОЧНІСТЬ СТРІЛЬБИ КУРСАНТІВ

Вогнева підготовка є одним із ключових елементів навчання курсантів у військових і правоохоронних академіях. Оволодіння навичками точного стрільби вимагає не лише фізичної підготовки та знань про зброю, але й психологічної стійкості. Одним із найважливіших чинників, що впливає на точність стрільби курсантів, є стрес.

Під час тренувань курсанти часто стикаються зі значним психологічним навантаженням. Стрес, викликаний страхом, невпевненістю або надмірною відповідальністю, може істотно вплинути на їхні фізіологічні та психологічні реакції. Це, в свою чергу, може призвести до зниження концентрації, порушення координації рухів та погіршення точності стрільби.

Дослідниками стрілецької справи, а також науковцями, зокрема, Афанасьєвим В. В. та Мокреєвим В. І. було диференційовано всі фактори, які впливають на влучність стрільби, на чотири групи: зовнішні фактори (зміни температури, тиску, швидкості і напрямку вітру); фактори, що визначають якість

набоїв; фактори, що залежать від зброї; фактори, що залежать від стрільця (підготовка зброї до стрільби) [1, с. 71].

Зазначені фактори є вкрай важливими при урахуванні точності стрільби, але хочемо виокремити думку Лопаєвої О. М., яка серед інших методів засвоєння курсантами навичок та знань вогневої підготовки виділяє психологічну підготовку, до якої відносить, зокрема, ідеомоторне (відтворення раніше вивчених і освоєних прийомів, дій, елементів) та аутогенне (багаторазове повторення спеціальних словесних вправ, спрямованих на оволодіння методикою самонавіювання з метою запобігання зайвій нервово-психологічній напрузі й підтримки відмінної форми) тренування [2, с. 111–112].

Дослідження показують, що рівень стресу безпосередньо корелює з влучністю стрільби, оскільки впливає на стабільність руки, контроль дихання та здатність приймати швидкі рішення.

Для зниження негативного впливу стресу на стрілецькі навички курсантів, важливо впровадити комплексну програму психологічної підготовки. Пропонуємо декілька ефективних методів, які можуть допомогти:

1. Навчання технікам релаксації: Курсанти можуть навчитися технікам глибокого дихання та дихання за діафрагмою, щоб знизити рівень тривоги і покращити контроль над своїм тілом під час стресу.

2. Прогресивна м'язова релаксація: Ця техніка передбачає поетапне напруження і розслаблення різних груп м'язів, що допомагає зменшити фізичне напруження і знизити стрес.

3. Стресові тренування: Створення умов, максимально наближених до бойових (шум, обмежений час, несподівані ситуації), допоможе курсантам адаптуватися до стресових факторів і навчитися контролювати свої реакції.

4. Кардіо та силові тренування: Вони допомагають знизити рівень кортизолу (гормону стресу) і покращити загальний фізичний стан, що позитивно впливає на здатність до стрільби.

Застосування цих методів у комплексі сприятиме формуванню у курсантів стійкості до стресу, що в кінцевому результаті покращить їхні стрілецькі навички та загальну готовність до виконання службових завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєв В. В., Мокреєв В. І. Аналіз помилок у техніці стрільби з пістолета. Збірник наукових праць Академії внутрішніх військ МВС України. 2013. Вип. 1. С. 71–73.

2. Лопаєва О. М. Сучасний підхід до навчання поліцейських діям в екстремальних умовах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 1. С. 110–112. URL: http://lsej.org.ua/1_2018/31.pdf (дата звернення: 29.05.2024)

3. Темрієнко Н. В., Валєєв Р. Г. Засвоєння курсантами факторів, які впливають на влучність стрільби, під час вогневої підготовки. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*, Харків, 2018. С. 232–233.

ШИШКАРЬОВА Олена – викладач
кафедри адміністративно-правових
дисциплін факультету № 2 Донецького
державного університету внутрішніх
справ

ДО ПИТАННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Оцінювання ефективності діяльності підрозділів превентивної діяльності є ключовим елементом для забезпечення ефективності та вдосконалення їхньої роботи відповідно до потреб та очікувань суспільства. Це обумовлено специфікою роботи підрозділів превентивної діяльності, оскільки саме вони першочергово реагують на випадки порушення прав і свобод громадян, постійно контактують з великою кількістю людей. Відтак, існування дієвого механізму оцінювання діяльності підрозділів превентивної діяльності є необхідним інструментом системи управління.

Завдання оцінювання ефективності поліцейської діяльності включають в себе ряд конкретних вимірів, які допомагають визначити, наскільки ефективно та якісно поліція виконує свої обов'язки та служить громаді.

Система оцінки дозволяє визначати пріоритети, сформулювати актуальні завдання та напрямки корекції поліцейської діяльності, забезпечувати ефективність роботи підрозділів превентивної діяльності.

Тривалий час в нашій країні існувала так звана «палочна» система оцінювання ефективності діяльності підрозділів міліції (нині - поліції), яка довела свою недієвість. Після реформування зазначеного правоохоронного органу і створення замість нього Національної поліції України одночасно було проголошено нові підходи щодо оцінювання ефективності поліцейської діяльності, у тому числі було запроваджено нові його різновиди.

У статті 11 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції [1].

Досліджуючи питання оцінювання ефективності поліцейської діяльності, доцільно зупинитися на його видах. Зокрема, Порядком проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції передбачено наступні види оцінювання поліцейської діяльності:

- на загальнодержавному рівні (оцінюються органи і підрозділи Національної поліції, які складають систему Національної поліції відповідно до положень статті 13 Закону України —Про Національну поліцію»)
- на територіальному рівні (оцінюються структурні підрозділи Національної поліції, які входять до структури територіальних органів Національної поліції) [2].

Серед правників, які досліджували питання ефективності поліцейської діяльності зустрічаються також різні підходи до її класифікації. Зокрема, В.Г.

Залужний у своєму дисертаційному дослідженні визначає різновиди оцінювання діяльності поліцейських таким чином:

а) громадське оцінювання – організаційно оформлена діяльність громадян України щодо оцінювання за різними критеріями результатів діяльності поліцейських;

б) відомче оцінювання – передбачений нормами чинного законодавства порядок визначення ефективності та результативності діяльності поліцейських вищестоящими органами управління (зокрема, КМУ та МВС України) та посадовими особами органів поліції (керівником поліції, керівником територіальних органів поліції, прямим керівником, безпосереднім керівником) [3, с. 14].

Л.І. Лисакова зазначає, що оцінювання державно-управлінської діяльності, як і оцінювання будь-чого, є процесом, тому може бути розглянуте з позиції таких критеріїв, як суб'єкти (тобто ті, хто проводить оцінювання), об'єкти (хто чи що оцінюється), показники і методи (як проводиться оцінювання), масштаб (де проходить оцінювання, чого стосується), термін (коли відбувається, наскільки тривалим є оцінювання), цілеспрямованість і значення оцінювання (з якою метою воно здійснюється) [4].

В контексті питання ефективності діяльності підрозділів превентивної діяльності доцільно також розглянути методи оцінки ефективності поліцейської діяльності, які потребують аналізу і переосмислення. Зокрема, О.М. Мердова, А.Ю. Філіпенко зазначають, що на сьогодні актуальним питанням є застосування під час оцінки ефективності поліцейської діяльності методів (методик), що використовуються в недержавному секторі для оцінювання ефективності діяльності різних установ, підприємств, організацій, а також методи оцінки персоналу, що вдало апробовані та реалізуються в управлінні, недержавних структурах, які є достатньо різноманітними [5, с. 207].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що питання оцінювання ефективності діяльності підрозділів превентивної діяльності є актуальним, враховуючи важливість реалізації принципу взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства, вивчення рівня довіри населення до поліції. Даному питанню присвячено чимало досліджень вчених правників, в сучасній літературі визначено види та методи проведення оцінювання поліцейської діяльності. Водночас, на законодавчому рівні питання оцінювання ефективності потребує вдосконалення та реального втілення змін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції: постанова Кабінету Міністрів України від 07 лютого 2018 року № 58. *Офіційний вісник України*. 2018. № 16. Ст. 552.
3. Залужний В.Г. Оцінювання службової діяльності поліцейського в Україні: теорія, правове регулювання, практика: автореф. дис. ... канд. юрид.

наук: 12.00.07 / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2019. 24 с.

4. Лисакова Л. Класифікація видів оцінювання державно-управлінської діяльності. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2009. № 2. URL: [http://w.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02\(2\)/Lysakova.pdf](http://w.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02(2)/Lysakova.pdf) (дата звернення: 03.05.2024).

5. Мердова О.М., Філіпенко А.Ю. Методи оцінювання ефективності поліцейської діяльності. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. №2 (75). С. 201-210.

ШКУТА Єлизавета – курсантка 2-го курсу факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, рядова поліції

Науковий керівник:

МАКАРЕНКО Олександр – професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На деокупованих територіях України поліція стикається з унікальними викликами, що вимагають застосування інноваційних методів превентивної діяльності для забезпечення безпеки та правопорядку. Відновлення громадського порядку, попередження злочинності та забезпечення прав людини є критично важливими завданнями, які потребують сучасних підходів та технологій.

Одним з основних аспектів інноваційної превентивної діяльності поліції є використання сучасних інформаційних технологій. Застосування систем відеоспостереження та аналітики даних дозволяє оперативно реагувати на правопорушення та запобігати їх виникненню. Важливою складовою є інтеграція цих систем з іншими базами даних, що дозволяє більш ефективно моніторити ситуацію на території та виявляти потенційні загрози.

Другим важливим напрямком є використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) для патрулювання та моніторингу територій. Дрони дозволяють поліції здійснювати спостереження у важкодоступних місцях, швидко виявляти підозрілі об'єкти та осіб, а також документувати порушення. Це значно підвищує ефективність превентивної діяльності та знижує ризик для життя поліцейських.

Важливою інновацією є застосування програм реабілітації та соціальної інтеграції для жителів деокупованих територій. Поліція активно співпрацює з соціальними службами, психологами та громадськими організаціями для надання допомоги постраждалим від конфлікту. Це включає психологічну підтримку, медичну допомогу та програми соціальної адаптації, які сприяють поверненню людей до нормального життя та запобіганню злочинам.

Крім того, ефективною є робота з місцевими громадами через створення громадських рад та проведення регулярних зустрічей. Це дозволяє поліції краще розуміти потреби та проблеми населення, залучати громадськість до вирішення питань безпеки та формувати довірчі відносини. Такий підхід сприяє створенню безпечного середовища та попередженню конфліктів.

Інноваційні методи превентивної діяльності також включають навчання та підвищення кваліфікації поліцейських. Введення спеціалізованих тренінгів з управління конфліктами, кризовими ситуаціями та новітніми технологіями дозволяє підготувати поліцейських до ефективної роботи в умовах постконфліктного середовища. Це включає як теоретичні знання, так і практичні навички, що допомагають їм виконувати свої обов'язки на високому рівні.

У підсумку, застосування інноваційних методів превентивної діяльності поліції на деокупованих територіях є необхідним кроком для забезпечення безпеки та відновлення нормального життя в постконфліктному середовищі. Досвід показує, що використання сучасних технологій, співпраця з громадськістю та підвищення кваліфікації поліцейських сприяють ефективній превентивній діяльності. Перспективи розвитку включають подальше вдосконалення цих методів та адаптацію до нових викликів, що забезпечить стабільність та безпеку на деокупованих територіях України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / С.В. Петков, М.В. Лошицький, А.А. Манжула. Київ: Центр навчально-методичної літератури, 2015. 240 с.
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/conv#Text>

ШМАЮН Ксенія – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ Й ЗАСОБАМИ ОРГАНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Оперативне управління в сфері правоохоронної діяльності, зокрема в підрозділах Національної поліції України, є ключовим елементом забезпечення публічної безпеки та порядку. У своєму ядрі, це процес швидкого та цілеспрямованого впливу суб'єкта на об'єкт, спрямований на ефективне вирішення нагальних завдань, що виникають у зв'язку з оперативною обстановкою.

Існують різні погляди на сутність оперативного управління. Деякі дослідники підкреслюють важливість оперативності та швидкості виконання завдань як ключових аспектів цього процесу. Однак, критики, зокрема Домброван Н., вказують на недоліки у розумінні цих понять, відзначаючи їх недостатню конкретизацію та універсальність[1]. Таке розуміння оперативного управління не враховує специфіки його застосування в правоохоронній діяльності. Підрозділи Національної поліції України мають вирішувати різноманітні завдання, пов'язані з охороною публічного порядку та безпеки. Керівниками цих підрозділів приймаються щоденні рішення щодо організації діяльності, спрямованої на досягнення поставлених цілей. Основним завданням є забезпечення безпеки та порядку на території обслуговування в умовах формування та зміни оперативної обстановки [3].

Оперативне управління включає кілька етапів: збір, аналіз та використання інформації, прийняття управлінських рішень, організація їх виконання, контроль та корегування. Важливою умовою успішної діяльності є готовність підрозділів до швидкого реагування на зміни в оперативній обстановці, а також забезпечення їх функціональною ефективністю навіть у найважчих умовах [4].

Необхідно враховувати динаміку зовнішнього середовища та внутрішні умови діяльності підрозділів поліції. Підрозділи часто стикаються з непередбаченими ситуаціями, що вимагають оперативного та вмотивованого реагування. Тому важливо постійно вдосконалювати систему оперативного управління, забезпечуючи її адаптацію до змін у соціально-політичному середовищі.

У висновку можна сказати, що оперативне управління є важливим аспектом діяльності підрозділів Національної поліції України. Ефективність цього процесу залежить від якості аналізу, прийняття та реалізації управлінських рішень, а також від здатності до оперативного реагування на зміни в оперативній обстановці. Ретельне вивчення та впровадження наукових принципів оперативного управління сприятиме підвищенню ефективності діяльності поліції та забезпеченню публічної безпеки [2].

Організація управління силами та засобами поліції є ключовим аспектом діяльності правоохоронного органу, спрямованим на забезпечення публічної безпеки та порядку в суспільстві. Сучасний контекст розвитку суспільства, включаючи технологічні зрушення та зміни в соціально-політичній сфері, ставить перед поліцією нові завдання та вимагає вдосконалення системи управління [3].

Управління силами та засобами поліції включає в себе організаційну структуру, процеси прийняття рішень, розподіл ресурсів та контроль за їх використанням. Основною метою такого управління є ефективне виконання завдань, передбачених законодавством, з максимальною ефективністю та оптимальним використанням доступних ресурсів. Організаційна структура поліції включає в себе різні підрозділи, такі як патрульна поліція, слідчі відділи, спеціальні підрозділи для боротьби зі злочинністю тощо. Кожен з цих підрозділів має свої завдання та функції, але вони всі об'єднуються загальною метою забезпечення безпеки громадян та захисту закону і порядку [4].

Процес прийняття рішень в управлінні силами та засобами поліції базується на аналізі інформації щодо злочинності, оперативній обстановці та потребах суспільства. Це вимагає від поліцейських керівників не лише стратегічного мислення, а й здатності до оперативного реагування на нагальні ситуації. Розподіл ресурсів, таких як людські та матеріальні, також відіграє важливу роль у системі управління поліцією. Ефективне використання ресурсів дозволяє оптимізувати діяльність поліції та забезпечує належний рівень безпеки для громадян.

Контроль за використанням ресурсів та результатами діяльності є необхідною складовою організації управління силами та засобами поліції. Відстеження ефективності заходів, прийнятих поліцією, дозволяє вчасно коригувати стратегії та тактику діяльності з метою досягнення найкращих результатів.

Отже, організація управління силами та засобами поліції є складним та багатогранним процесом, спрямованим на забезпечення безпеки та захист прав громадян. Сучасні тенденції вимагають від поліції гнучкості, швидкості реакції та високого рівня професійної компетентності для успішного вирішення завдань, які стоять перед нею.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Домброван Н., Теслюк І. Забезпечення черговими частинами поліції охорони публічної безпеки та порядку. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. № 35. С. 70-73.

2. Плахотний А.П., Смілянець Є.І. Особливості застосування поліцейських заходів під час професійної діяльності працівників патрульної поліції. The 5 th International scientific and practical conference «*Modern problems of science, education and society*» (July 17-19, 2023). Kyiv, 2023. 881 p.

3. Рак Н.В., Плахотний А.П. Значення предмету ТСП в підготовці курсантів. The 5 th International scientific and practical conference — *Modern problems of science, education and society* (July 17-19, 2023). Kyiv, 2023. 881 p.

ШМАЮН Ксенія – курсант 2 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

Науковий керівник:

ПЛАХОТНИЙ Артем – старший
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ГРУПОВИХ ПОРУШЕНЬ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

Війна що триває в Україні, призводить до серйозних наслідків, серед яких зростання масових безладів та дестабілізація державного ладу. Ці безлади супроводжуються падінням авторитету державних органів влади та порушенням функціонування сфери послуг. Масові безлади також заподіюють значний матеріальний збиток та різке погіршення криміногенної ситуації в регіонах. Ці злочини мають тенденцію до наростання, стають більш організованими та масштабними, зростає ступінь їхніх наслідків.

Для запобігання масових порушень публічного порядку важливо, щоб органи Національної поліції приймали правильні управлінські рішення, враховуючи правові, організаційні та психологічні аспекти ситуації. Деякі вчені виділяють характерні риси масових заходів, які будуть присутні в кожному випадку: наявність значної кількості людей, організованість дій та наявність спільної мети [1].

Важливою складовою готовності особового складу до несення служби є проведення інструктажів та тренувань, а також вивчення нормативних актів. Підготовка до підтримання публічної безпеки та порядку під час масових заходів має включати регламентацію прав та обов'язків поліції, визначення відповідальності організаторів та учасників масових акцій за порушення правопорядку, а також відпрацювання тактичних прийомів служби в умовах ускладнення обстановки [5].

У здійсненні операцій з затримання осіб, що порушують закон, поліцейські групи дотримуються низки принципів, спрямованих на ефективність та безпеку. Одним із ключових аспектів є правильне розташування та захист транспортних засобів, що використовуються під час таких операцій. Зокрема, у разі використання легкозахищених автівок, важливо ретельно розкрити кожну з них, забезпечуючи оптимальний захист під час посадки та висадки з них. Це забезпечує безпеку для поліцейських під час маневрування під час операції [4].

У випадку використання броньованих транспортних засобів принципи залишаються аналогічними. Найбільш ефективний захист досягається завдяки правильному розташуванню машин, що забезпечує максимальну захищеність під час операції. У разі, якщо затриманий проявляє особливу агресію, супротив або перебуває у стані сп'яніння, може виникнути необхідність відвезти його до спеціалізованої установи без затримання [2].

Стосовно тактичного розташування транспортних засобів, вони можуть бути розміщені поза зоною проведення операції, де перебуватимуть головний шофер, командувач групи та особовий склад для забезпечення їхньої безпеки. Важливою рішучою точкою під час операції є вміння командувача групи правильно оцінити ситуацію та прийняти рішення щодо продовження чи припинення операції. Це вимагає відповідальності та розуміння необхідності збереження безпеки всіх учасників групи.

Команди командира групи мають виконуватися негайно та без будь-яких сумнівів чи обговорень, оскільки вони несуть взаємну відповідальність за безпеку кожного члена групи. Це забезпечує координацію дій та ефективне виконання завдань, що стоять перед поліцейськими під час затримання осіб, які порушують закон.

Факторами, які впливають на виникнення групових порушень, є наявність специфічних груп, таких як хуліганські або екстремістські організації, які можуть використовувати масові заходи для своїх цілей та спровокувати конфлікти.

Отже, для запобігання та контролювання групових порушень під час масових заходів необхідно вживати широкого спектру заходів. Це включає в себе ретельне планування заходів, забезпечення безпеки учасників та вживання ефективних стратегій контролю за ситуацією. Тільки шляхом комплексного підходу можна забезпечити безпеку для всіх учасників масових заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Потапов Д., Кривулін Ю. Плахотний А. Порядок організації охорони публічного порядку та безпеки під час проведення масових заходів в умовах воєнного стану. Матеріали конференцій МЦНД (08.12.2023). Черкаси, 2023. С. 177-180.

2. Міненко Л., Комишна Р., Плахотний А. Особливості планування та ведення спеціальних дій під час проведення масових заходів. Collection of scientific papers «*SCIENTIA*» (December 15, 2023). Lisbon, Portugal, 2023. P. 76-79.

3. Арабаджи А.І. Національна поліція України як суб'єкт забезпечення публічного порядку і безпеки під час проведення масових заходів: особливості правового регулювання. 2020. С. 28.

4. Йосипів Ю. Р., Туз Н. Д., Синенький В. М., Курляк М. Д. Забезпечення публічного порядку та безпеки під час мирних зібрань громадян (скандинавська модель) : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 96 с.

5. Туз Н. Д., Моргун М. В. Відновлення публічного порядку та безпеки відповідно до скандинавської моделі охорони публічного порядку та безпеки. *Соціально-правові студії*. Львів : ЛьвДУВС. 2020. С. 106–111.

ПІРГО Олена – аспірант кафедри кримінального права та кримінології факультету №1 Донецького державного університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЖОРСТОКОМУ ПОВОДЖЕННЮ З ТВАРИНАМИ

Війна внесла жахливі зміни – тварини стали мовчазними жертвами воєнних обставин. Факти цинічного знущання та фізичного насильства мають негативний вплив на психіку людей, особливо дітей і підлітків, формуючи певні аспекти їхньої моральної поведінки. Такі дії також розглядаються як загроза морально-правовим основам суспільства. Держава зобов'язана захищати представників тваринного світу та забезпечувати гуманне і цивілізоване ставлення до них. Сьогодні існує проблема пов'язана з залишенням домашніх тварин без їжі та води, що може призводити до загибелі. Таке ставлення є проявом жорстокості.

Прийняття міжнародних правових актів у галузі захисту тварин стало каталізатором для значних змін у законотворчому процесі України. 21 лютого 2006 року був ухвалений Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження», що стало важливим кроком у соціально-правовій сфері країни, свідчаючи про істотні зміни в менталітеті українського суспільства. Суспільна небезпека жорстокого поводження з тваринами полягає не лише в тому, що така жорстокість завдає шкоди тваринам, але й у тому, що вона може стати джерелом інших кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я людей [1, с. 104-105]. Слідча та судова практика показує, що багато осіб, які вчинили тяжкі злочини проти життя та здоров'я, починали з жорстокого поводження з тваринами. Факти цинічного знущання та фізичного насильства негативно впливають на психіку людей, особливо дітей і підлітків, формуючи певні аспекти їх моральної поведінки, а також розглядаються як дії, що завдають шкоди морально-правовим основам суспільства. Держава має обов'язок захищати представників тваринного світу та забезпечувати гуманне і цивілізоване ставлення до них. Цій меті відповідає стаття 299 КК України, яка передбачає кримінальну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами [2].

Відповідно до Закону «Про захист тварин від жорстокого поводження» (2006 р.) тваринний світ є одним з компонентів навколишнього природного середовища, національним багатством України, джерелом духовного та естетичного збагачення і виховання людей, об'єктом наукових досліджень, а також важливою базою для одержання промислової і лікарської сировини, харчових продуктів та інших матеріальних цінностей. В інтересах нинішнього і майбутніх поколінь в Україні за участю підприємств, установ, організацій і громадян здійснюються заходи щодо охорони, науково обґрунтованого, невиснажливого використання і відтворення тваринного світу. Об'єктами тваринного світу, є: дикі тварини - хордові, в тому числі хребетні (ссавці, птахи, плазуни, земноводні, риби та інші) і безхребетні (членистоногі, молюски, голкошкірі та інші) в усьому їх видовому і популяційному різноманітті та на всіх стадіях розвитку (ембріони, яйця, лялечки тощо), які перебувають у стані природної волі, утримуються у напіввільних умовах чи в неволі; частини диких тварин (роги, шкіра тощо); продукти життєдіяльності диких тварин (мед, віск тощо) [3].

Діяльність, спрямована на всебічний захист тварин, є важливим аспектом не лише сучасного гуманістичного руху та цивілізаційного розвитку України, а й відображає ідентичність та гідність українського народу. Збереження нашої ідентичності через свободу, гідність і культурну автентичність є справжнім викликом у контексті російської агресії. У цьому полягає глибина проблеми жорстокого поводження з тваринами, а також необхідність звернення до міжнародного досвіду захисту тварин, що підкреслює наші цивілізаційні цінності та мотивації, які повною мірою відображені в міжнародно-правовій базі. Управління цими принципами на рівні правового мислення визначає загальний напрямок і соціальну значущість практичної правозастосовної діяльності [4, с. 374-375].

Слід зазначити, що постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 326 «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації» не містить інформації про порядок обрахунку збитків, завданих тваринному світу. Тварини згадуються лише в контексті збитків, завданих водним ресурсам [5]. Проте Методика визначення шкоди та збитків, завданих лісовому фонду внаслідок збройної агресії РФ, розроблена відповідно до цієї постанови, містить порядок обрахунку шкоди, завданої, зокрема, шляхом знищення тварин, але лише тих, що належать до мисливських [6].

На міжнародному рівні екоцид визначається як «порушення заборони на навмисне завдання шкоди природному середовищу, що має значні, тривалі та серйозні наслідки». Це поняття закріплене в Конвенції ООН про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище 1976 року та в I Додатковому протоколі до Женевських конвенцій, що стосується захисту жертв війни 1949 року, ухваленому в 1977 році. Право на покарання за цей злочин належить Міжнародному кримінальному суду (МКС), який з 2002 року розглядає чотири міжнародні злочини: геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочини агресії. У 2009 році звіт

Програми ООН з навколишнього середовища започаткував процес розробки Принципів захисту навколишнього середовища в умовах збройних конфліктів (PERAC). Комісія міжнародного права ООН, працюючи над PERAC, враховувала методичні рекомендації з охорони довкілля під час військових конфліктів, розроблені Міжнародним комітетом Червоного Хреста. Крім того, вона спиралася на напрацювання Міжнародного союзу охорони природи (IUCN) «Захист навколишнього середовища у зв'язку зі збройним конфліктом», який закликав: запобігати торгівлі дикими тваринами та забезпечувати охорону навколишнього середовища під час миротворчих операцій ООН, коли це доцільно; визнавати важливість захисту навколишнього середовища до, під час і після збройних конфліктів для збереження біорізноманіття та зміцнення миру і безпеки; проводити наукові дослідження для покращення розуміння впливу збройних конфліктів на навколишнє середовище та ширші соціально-екологічні системи. Принципи PERAC є значним прогресом для законодавчої основи та відображають зростаюче міжнародне занепокоєння щодо впливу війн на навколишнє середовище. Вони встановлюють мінімальні екологічні стандарти поведінки для військових та ряду недержавних суб'єктів.

Україна бере участь у численних міжнародних угодах та робочих органах ООН, зокрема тих, що займаються охороною навколишнього середовища та захистом тварин під час військових конфліктів. Згідно з Римським статутом, до воєнних злочинів відноситься навмисний напад, усвідомлюючи, що він може призвести до випадкової загибелі або поранення цивільних осіб, завдати шкоди цивільним об'єктам або викликати масштабну, тривалу та серйозну шкоду навколишньому середовищу, яка буде явно надмірною в порівнянні з конкретною та безпосередньо очікуваною військовою вигодою.

Кримінологічна діяльність на загальносоціальному рівні спрямована на всебічний захист тварин, є важливим елементом не лише сучасного гуманістичного руху та цивілізаційного розвитку України, а й відображення самої ідентичності та гідності українського народу. Збереження нашої ідентичності через свободу, гідність і культурну автентичність є справжнім викликом у контексті російської агресії. Саме в цьому полягає глибина проблеми жорстокого поводження з тваринами, а також необхідність звернення до міжнародного досвіду захисту тварин, що підкреслює наші цивілізаційні цінності та мотивації, які повною мірою відображені в міжнародно-правовій базі. Управління цими принципами на рівні правового мислення визначає загальний напрямок і соціальну значущість практичної правозастосовної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зубченко Н. І. Міжнародно-правове співробітництво держав у сфері забезпечення добробуту тварин та їх захисту від жорстокого поводження: монографія. Одеса : Фенікс, 2016. 284 с.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21 лютого 2006 р. № 3447-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>

4. Охота Я. В. Визначення «жорстокого поводження». *Часопис Київського університету права*. 2013. №4. С. 372–376.

5. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 326. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>

6. Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 05 жовтня 2022 р. № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1308-22#Text>.

БУГА Володимир – професор кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

ПОЛТАВЕЦЬ Андрій – доцент кафедри державно-правових дисциплін та безпеки життєдіяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ЗАХОДІВ ПРИПИНЕННЯ ПОРУШЕНЬ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА

Власне термін «припинення» означає переривання якої-небудь дії, процесу, стану, що триває, змушення кого-небудь перестати робити щось, поводити себе відповідно до встановленого порядку, не давати сваволити [1, с. 717–718]. Це означає, що припинення обов'язково передбачає наявність певного процесу в часі. Сутнісний зміст заходів адміністративного припинення порушень полягає в тому, щоб вчасно відреагувати на протиправну поведінку і тим самим не допустити настання її шкідливих наслідків [2, с. 203].

Нормативна врегульованість застосування заходів адміністративного припинення є обов'язковою умовою, тобто жоден інший захід припинення, крім встановлених законодавством України, не може бути застосовано. Це стосується і процедур їх застосування [3, с. 119–120]. Однак, як слушно зауважує В. М. Павліченко, вітчизняне законодавство не містить визначення заходів адміністративного припинення, так само як і критеріїв їх класифікації. Ба більше, в науці заходи адміністративного припинення правопорушень, які застосовуються державними органами, не повністю відмежовані від адміністративно-запобіжних заходів [4, с. 65].

Щодо видів заходів адміністративного припинення, то Є. В. Устименко пропонує їх поділити на такі, що мають характер санкцій, і такі, що не мають характеру санкцій. При цьому до тих, що не мають характеру санкцій, на думку науковця, слід відносити всі заходи, що застосовуються стосовно осіб, діяльність щодо їх застосування не потребує процесуальної форми та документального оформлення рішення про застосування. У свою чергу до тих, що мають характер санкцій, належать заходи адміністративного припинення, які мають тривалий у часі характер та здійснюються з дотриманням процесуальної форми і супроводжуються прийняттям уповноваженим органом рішення про їх застосування у документальній формі [5, с. 163].

З огляду на багатоманітність заходів адміністративного припинення в адміністративно-правовій науці триває дискусія і щодо їх класифікації. Так, Є. О. Безсмертний критерієм розрізнення вважає об'єкт впливу [6, с. 11]. Натомість В. К. Колпаков поділяє заходи припинення залежно від характеру сфери застосування на заходи загального та спеціального призначення, а загальні – на самостійні та допоміжні (залежно від мети застосування) [7, с. 472].

Заходи припинення поділяє на дві групи і О. М. Бандурка. Першу, більш значну, становлять заходи припинення загального характеру (призначення). До них автор відносить вимогу до громадян та державних службовців припинити протиправні дії, адміністративне затримання, вилучення речей та документів, огляд та ін. До другої групи належать спеціальні припиняючі заходи. Вони застосовуються значно рідше порівняно із заходами загального призначення і тільки у виняткових випадках, коли інакше припинити протиправну поведінку не можна, тобто коли використано і не мали бажаних наслідків інші засоби адміністративно-примусового характеру. Систему цих заходів становлять заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і застосування зброї, тобто вони, як правило, поєднуються із застосуванням насилля. Такі заходи можуть бути застосовані, тільки після попередження про намір їх використання і при суворому дотриманні вимог законодавства [8, с. 352]. Аналогічну позицію підтримує Т. О. Коломоєць [9, с. 166].

Розрізняються також самостійні (оперативні) заходи адміністративного припинення, застосування яких забезпечує оперативне вирішення поставлених завдань (наприклад, вимога припинити протиправну поведінку; приведення осіб, які ухиляються від явки до різних державних органів та установ, не виконують обов'язку з'явитися на виклик останніх тощо) та заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (у доктрині використовується також назва «заходи адміністративно-процесуального примусу»), спрямовані на створення необхідних умов для притягнення винної особи до адміністративної відповідальності (доставлення порушника до поліції), громадського пункту охорони правопорядку, приміщення виконавчого комітету селищної, сільської ради, службового приміщення воєнізованої охорони; адміністративне затримання, особистий огляд і огляд речей, вилучення речей і документів тощо) [10, с. 254–255]. У свою чергу до оперативних заходів припинення традиційно відносять заходи адміністративного примусу, що мають спеціальне призначення та підлягають застосуванню тільки у виняткових випадках (невідкладна потреба застосування для припинення протиправних дій, небезпечних для життя і здоров'я

людей). Вказані заходи частіше за все пов'язанні із застосуванням до правопорушника заходів фізичного впливу.

Загальні, спеціальні та процесуальні заходи адміністративного припинення виокремлює С. В. Ківалов [11, с. 216]. У свою чергу Н. В. Хорошак розподіляє заходи адміністративного припинення на такі групи: заходи, що застосовуються безпосередньо до правопорушника; заходи майнового, технічного, медико-санітарного, фінансового характеру; заходи, пов'язані з дією ліцензійно-дозвільної системи та заходи спеціального або виключного призначення [12, с. 30–31]. Однак, на нашу думку, наведена класифікація є не зовсім точною, а такий захід, як відмова у видачі ліцензії на певний вид діяльності, який потребує ліцензування, навряд чи взагалі є заходом адміністративного припинення, оскільки жодним чином не пов'язаний із вчиненням будь-якого правопорушення.

Обговорюваним також є питання систематизації заходів адміністративного припинення через неоднорідність та з огляду на систематичні зміни в законодавстві [13, с. 33–38]. На нашу думку, відповідні заходи доцільно класифікувати за правом особи-правопорушника, яке обмежується (створюється загроза обмеження такого права) найбільше, на:

1) заходи адміністративного припинення, які спрямовані на обмеження свободи пересування та вчинення певних дій особи-правопорушника (вимога припинити протиправну поведінку, доставлення порушника, привід осіб, які ухиляються від явки за викликом, адміністративне затримання); вказані заходи адміністративного примусу спрямовані на обмеження свободи вчинення певних дій особою-правопорушником, а також тимчасове обмеження його свободи з метою припинення вчинюваного правопорушення, а також вчинення підготовчих дій для притягнення такої особи до адміністративної відповідальності;

2) заходи адміністративного припинення, які спрямовані на обмеження особистої недоторканості особи-правопорушника (особистий огляд, огляд речей); вказані заходи адміністративного примусу спрямовані передусім на обмеження права особи-правопорушника на особисту недоторканість з метою припинення вчинення адміністративного правопорушення шляхом вишукування предмета (знаряддя) вчинення такого правопорушення, а також речей, за допомогою яких особа може продовжити вчинення правопорушення або вчинити інше правопорушення;

3) заходи адміністративного припинення, які спрямовані на обмеження права власності особи-правопорушника (вилучення речей і документів; зупинка транспортних засобів; заборона експлуатації об'єктів будівництва); вказані заходи адміністративного припинення передусім спрямовані на забезпечення припинення вчинюваного правопорушення та недопущення продовження вчинення правопорушення шляхом обмеження права власності особи-правопорушника на певний об'єкт матеріального світу (зокрема і на той, експлуатація якого буде вважатися джерелом підвищеної небезпеки);

4) заходи адміністративного припинення, які спрямовані на обмеження права особи-правопорушника на «здоров'я» (застосування заходів фізичного впливу; застосування спеціальних засобів тощо); вказані заходи адміністративного припинення полягають у застосуванні певних засобів та прийомів, які створюють загрозу здоров'ю особи правопорушника. Застосування вказаних заходів

припинення правопорушення є винятковим випадком у тому разі, коли всі інші заходи адміністративного примусу виявилися неефективними для припинення вчинюваного правопорушення.

Усе це дає змогу визначити адміністративні заходи припинення порушень у сфері будівництва як примусове зупинення правопорушень та попередження можливих шкідливих наслідків і забезпечення застосування щодо порушника адміністративних стягнень. Вони є найчисленніші та найрізноманітніші з усіх адміністративно-примусових заходів – характеризуються насамперед тим, що їх застосування спричиняється реальною протиправною (у тому числі об'єктивно протиправною) ситуацією і починається в момент, коли вона досягла певного розвитку, тобто коли використання запобіжних заходів стає вже неефективним або зовсім марним, а головним критерієм розмежування та визначення характеру того чи іншого заходу має бути мета його застосування та факт наявності чи відсутності протиправних дій з боку окремих осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. / уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. Київ, 2000. Т. 3 : О–Р. 927 с.
2. Коломоець Т. О., Лютіков П. С., Меліхова О. Ю. Адміністративне право України : підручник. Київ, 2012. 528 с.
3. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання: монографія Харків: Нац. ун-т внутр. справ. 2002. 336 с.
4. Павліченко В. М. Поняття та види заходів адміністративного припинення адміністративних правопорушень. *Право і безпека*. 2012. № 2 (44). С. 64–68.
5. Тихонова О. В. Фінансова безпека України: кримінально-правові та кримінологічні основи : монографія. Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2015. 484 с.
6. Безсмертний Є. О. Адміністративно-запобіжні заходи, що застосовуються органами внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 1997. 16 с.
7. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ, 1999. 736 с.
8. Бандурка О. М. Адміністративний процес України: монографія. Харків: ХНУВС, Майдан, 2019. 422 с.
9. Адміністративне судочинство : підручник / Т. О. Коломоець, Ю. В. Пирожкова, О. О. Газенко та ін. Київ, 2009. 344 с.
10. Коломоець Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
11. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Юридична література, 2003. 896 с.
12. Хорошак Н. В. Адміністративні стягнення за законодавством України : монографія. Київ, 2004. 172 с.
13. Бандурка О. М. Заходи адміністративного припинення в діяльності міліції : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 1994. 158 с.

МЕХАНІЗМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА

У процесі реформування системи безпеки та оборони України, особливо з урахуванням поточних воєнних дій та масштабного збройного конфлікту, проблематика ефективного правового регулювання статусу військовослужбовців стає важливою. Правовий статус осіб, що проходять військову службу, характеризується дуальністю: він охоплює фундаментальні права людини та громадянина, водночас містить певні обмеження, що випливають з особливостей військово-службових відносин. Водночас механізм забезпечення та захисту цих прав базується на багатокомпонентній структурі, що включає організаційні, економічні та правові інструменти, які повинні функціонувати як єдине ціле.

Існування недоліків у функціонуванні окремих складових цього механізму, суперечності в законодавстві, прогалини в правозастосуванні та відсутність чітко визначеної концептуальної основи правового регулювання статусу військовослужбовців спричиняють порушення їхніх законних інтересів, погіршення соціального захисту та підривають авторитет державних інституцій. За таких обставин виникає нагальна потреба у всебічному дослідженні природи та структурних елементів відповідної системи, що створить передумови для її модернізації, вдосконалення законодавчої бази та практичних інструментів реалізації прав осіб військового стану.

Отже, вивчення концептуально-структурних основ системи правового забезпечення статусу військовослужбовців відповідає нагальним вимогам як теоретичного обґрунтування, так і практичного вдосконалення механізмів гарантування прав та свобод громадян, які виконують конституційний обов'язок щодо захисту незалежності та територіальної недоторканності української держави.

З метою реалізації завдань наукового пошуку необхідно чітко визначити сутність досліджуваного поняття. Варто підкреслити, що механізм правового регулювання статусу військовослужбовців в адміністративній сфері являє собою структурований, інтегрований комплекс взаємозалежних компонентів, який охоплює:

- законодавче підґрунтя (нормативні акти різного рівня);
- організаційну структуру (державні органи, військові установи, судові інстанції);
- концептуальні основи (базові принципи, світоглядні орієнтири правової культури);
- операційні інструменти (механізми впровадження, забезпечення та відновлення прав).

Зазначені елементи функціонують у тісній взаємодії, створюючи умови для втілення, гарантування та відновлення законних прав та інтересів осіб військового стану в системі державного управління.

Аналізуючи суть правового регулювання статусу військових у сфері публічного адміністрування, доцільно виокремити декілька взаємозв'язаних елементів даної конструкції.

Передусім, це законодавчий компонент, що містить комплекс нормативних документів різного рівня, які закріплюють права військових, алгоритми їх втілення, встановлені рамки та створені гарантії.

Далі йде організаційно-структурний елемент, що включає державні інституції, органи військового керівництва, а також уповноважені суб'єкти (зокрема, інститут омбудсмена), які забезпечують реалізацію та захист прав осіб військової служби.

Крім того, концептуально-світоглядний компонент проявляється через основоположні засади, ціннісні пріоритети та доктринальні підходи, що визначають стратегічні напрями державної політики у відповідній галузі (приміром, превалювання правового становища особи над вимогами субординації у військовому середовищі).

Зрештою, процедурний аспект включає адміністративні алгоритми, досвід правозастосування, механізми нагляду та притягнення до відповідальності, а також варіанти адміністративного або судового відновлення порушених прав.

Наголосимо, що система правового регулювання статусу військових характеризується двоступеневою архітектурою, що відтворює градацію правових приписів та інструментів їх реалізації:

Основоположний рівень: Формує базові засади та окреслює межі можливих обмежень конституційних прав і свобод осіб військової служби, а також визначає ключові принципи нормативного регулювання [1-2], що становить концептуальну основу для всієї конструкції правового захисту.

Виконавчий рівень: На даному етапі здійснюється деталізація, практична реалізація та дієвий захист прав військових у щоденній роботі в рамках державного управління. Це практичний рівень, де правові приписи знаходять своє втілення.

Відтак, результативне правове регулювання статусу військовослужбовців у сфері публічного адміністрування можливе лише за умови його абсолютної відповідності та синхронізації з конституційними принципами. Будь-яке дослідження адміністративних процесів стосовно прав військових має неодмінно проводитись з врахуванням їх прямої залежності від цього фундаментального, конституційного підґрунтя, що набуває особливої важливості в сучасних умовах, коли військовослужбовці здійснюють місію із забезпечення державної незалежності України, що потребує досконалого функціонування всієї архітектури їхнього правового забезпечення.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що ефективне правове регулювання статусу військовослужбовців становить один із ключових чинників зміцнення системи національної безпеки та оборони України. Воно потребує комплексного підходу, заснованого на поєднанні конституційних засад, належної законодавчої деталізації та чітких адміністративно-правових механізмів реалізації. Дослідження й удосконалення концептуально-структурних основ цієї системи має на меті не лише усунення наявних суперечностей у правозастосуванні, а й створення стабільного підґрунтя для гарантування прав

військовослужбовців у надзвичайних умовах сучасної державності. У результаті це сприятиме підвищенню довіри до інституцій публічної влади та забезпеченню належного соціально-правового становища тих, хто виконує конституційний обов'язок захищати Україну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Корнієнко М.В. Права людини в умовах воєнного стану: загальноправовий дискурс. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 1-2. С. 27–31.
2. Корнієнко М.В. Концепт забезпечення людських прав у надзвичайних умовах. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 3. С. 3-7.